

รายงานการวิจัย
เรื่อง

วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภสินธุ์ แผลงศร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง	วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น An Analysis of Japanese Folktales
ผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภสินธุ์ แผลงศร สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์
งบประมาณ	งบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

งานวิจัยเรื่องวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีท ทอมป์สัน (Stith Thompson) 2) วิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน ญี่ปุ่นตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) และ 3) วิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นจากนิทานที่ได้รับรวบรวมและจำแนกประเภทไว้ทางด้านครอบครัว อาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้งหมด 47 จังหวัดของประเทศญี่ปุ่นจากข้อมูลภาษา ญี่ปุ่นซึ่งมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นิทานที่รวบรวมได้มี 505 เรื่อง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำแนกออกได้เป็น 12 ประเภท คือ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานเทพปกรณัม นิทานคติ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานมุขตลก นิทานศาสนา นิทานเรื่องผี และนิทานเข้าแบบ การวิเคราะห์เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นพบว่า มีความเป็นสากลตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นหลายด้านได้แก่ สถาบันครอบครัวมีทั้งลักษณะครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวรวม การประกอบอาชีพที่สำคัญมีอาชีพเกษตรกร นักรบ หมอ พระ ทอผ้า รับจ้าง และค้าขาย ความเชื่อมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนา ภูตผีปีศาจ และกฎแห่งกรรม ด้านประเพณีที่ปรากฏเป็นประเพณีทั้งส่วนบุคคลและประจำท้องถิ่น ค่านิยมเน้นยกย่องผู้มีสติปัญญา มีความรู้ ความกล้าหาญ มานะอดทน เพียรพยายาม กตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์ และมีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทำให้เห็นถึงลักษณะที่เป็นสากลของนิทาน เข้าใจถึงสภาพความเป็นอยู่และความต้องการพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของนิทานพื้นบ้าน ด้านการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมญี่ปุ่นสืบทอดกันต่อมา แม้ว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้าเพียงใดก็ตาม

Abstract

Research Title: An Analysis of Japanese Folktales
Researcher: Assistant Professor Napasin Plaengsorn
Japanese Language Program, Faculty of Humanities
Budget Source: Srinakharinwirot University, Academic Year 2009

The purposes of this study were a) to collect Japanese folktales and categorize them according to Stith Thompson's classifications of folktales, b) to analyze the folktales by applying Axel Olrik's Epic Laws of Folk Narratives as the basis for the analysis, and c) to analyze the way of life of the Japanese people as portrayed in the collected folktales in terms of family, occupations, beliefs, customs, and values.

Purposive sampling was used to collect 505 folktales from written folktales found in 47 prefectures in Japan. From the analysis of data, it was found that Japanese folktales could be classified into twelve categories, namely fairy tales, novellas, hero tales, sages, explanatory tales, myths, fables, animal tales, jests, religious tales, ghost tales, and formula tales. Content analysis of the 505 folktales revealed that Japanese folktales shared universal themes as specified by Axel Olrik's Epic Laws of Folk Narratives and reflected the Japanese way of life in several aspects. On the issue of the family institution, the Japanese family was found to be either a nuclear, extended, or polygamous family. The main sources of livelihood for the Japanese people were agriculture; cloth weaving; or working as warriors, priests, doctors, employees in a business; or business owners. Regarding beliefs, the Japanese people believed in spiritual power, religion, ghosts and spirits, and the law of karma. In terms of customs, several local customs were found in the 505 folktales. With regard to values, knowledge, wisdom, valor, hard work and determination, perseverance, integrity, and generosity were valued highly among Japanese people.

The analysis of the Japanese folktales provides one with the opportunity to learn of the universality of folktales as well as to gain insights into the way of life of a society and the need for social role models. This, in turn, reflects the significant role that folktales play in transmitting the Japanese way of life uninterruptedly from generation to generation.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้สมบูรณ์โดยผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณรายได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับชาวญี่ปุ่นผู้เขียนหนังสือ ตำรา และเว็บไซต์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทุกท่านที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์และอ้างอิงในงานวิจัยนี้ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้นตลอดไป

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งฤดี แผลงศร สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น แนะนำและตรวจแก้ภาษาด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณนิสิตสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ทุกคน โดยเฉพาะนายพงศกร วงศ์ชมภู และนางสาวสุพัตรา มากกระโทก ศิษย์เก่า ที่ให้ความร่วมมือในการรวบรวม ถอดความและแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยด้วยความเต็มใจ ตลอดจนการพิมพ์ข้อมูลนิทานด้วยความอุตสาหะงานรวบรวมข้อมูลสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ชาวไทยและชาวญี่ปุ่นทุกท่าน ทั้งที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย และที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ท้ายสุดนี้ หากงานวิจัยนี้มีประโยชน์และคุณค่า ผู้วิจัยขอมอบคุณความดีนี้แก่บิดามารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณที่เคยได้ช่วยเหลือเกื้อหนุนผู้วิจัยตลอดมา รวมถึงเด็กชายนริชญ์ แผลงศร และเด็กหญิงชญาณิศ แผลงศร ที่เป็นทั้งแก้วตาดวงใจและแรงบันดาลใจในการผลักดันให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่	
1	บทนำ
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
กรอบแนวความคิดของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ระยะเวลาทำการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น	16
แหล่งข้อมูลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่นำมาศึกษา	20
3	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับญี่ปุ่น
ประวัติความเป็นมา	21
ที่ตั้งและอาณาเขต	26
ลักษณะภูมิประเทศ	28
ภูมิอากาศ	29
เขตการปกครอง	29
ประชากร	34
การเมืองการปกครอง	35
ศาสนา	36
วัฒนธรรม	37
4	การจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น
นิทานมหัศจรรย์	45
นิทานชีวิต	47
นิทานวีรบุรุษ	49
นิทานประจําถิ่น	49

นิทานอธิบายเหตุ	51
นิทานเทพปกรณ์หรือเทพปกรณ์นั้น	53
นิทานคติ	54
นิทานเรื่องสัตว์	56
นิทานมุขตลก	59
นิทานศาสนา	61
นิทานเรื่องผี	62
นิทานเข้าแบบ	64
5	วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตามกฎของเอกเซล ออลริค
กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง	66
กฎของการซ้ำ	70
กฎของจำนวนสาม	72
กฎของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง	74
กฎของความตรงกันข้าม	76
กฎฝาแฝด	79
กฎความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย	82
กฎของโครงเรื่องเดียว	85
กฎแบบอย่าง	87
กฎแห่งภาพ	92
กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง	95
กฎเอกภาพของโครงเรื่อง	98
กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครเอก	100
6	วิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทาน
สถาบันครอบครัว	103
การประกอบอาชีพ	114
ความเชื่อ	117
ประเพณี	128
ค่านิยม	132
7	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
สรุปผลการวิจัย	142
อภิปรายผล	145
ข้อเสนอแนะ	147
	บรรณานุกรม
ภาคผนวก ก	ศัพท์านุกรม
ภาคผนวก ข	นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น
	148
	150
	157

ภาคผนวก ค	ตารางการจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบการจำแนกประเภท นิทานพื้นบ้านของสตีล ทอมป์สัน	598
ประวัติย่อผู้วิจัย		604

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ญี่ปุ่นเป็นประเทศหมู่เกาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ทางตะวันตกติดกับคาบสมุทรเกาหลีและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีทะเลญี่ปุ่นกั้น ส่วนทางทิศเหนือติดกับประเทศรัสเซีย มีทะเลโอคอตสค์เป็นเส้นแบ่งเขตแดน ตัวอักษรคันจิของชื่อญี่ปุ่นแปลว่าถิ่นกำเนิดของดวงอาทิตย์จึงทำให้ได้รับฉายาว่าดินแดนแห่งอาทิตย์อุทัย

สันนิษฐานว่ามนุษย์มาอาศัยในญี่ปุ่นครั้งแรกตั้งแต่ยุคหินเก่า การกล่าวถึงญี่ปุ่นครั้งแรกปรากฏขึ้นในบันทึกของราชสำนักจีนตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 1 ญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากจีนในหลายด้าน เช่น ภาษา การปกครองและวัฒนธรรม แต่ในขณะเดียวกันก็มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงทำให้ญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นมาจนปัจจุบัน อีกหลายศตวรรษต่อมาญี่ปุ่นรับเอาเทคโนโลยีจากตะวันตกและนำมาพัฒนาประเทศจนกลายเป็นประเทศที่ก้าวหน้าและมีอิทธิพลมากที่สุดในเอเชียตะวันออก หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นใช้เวลาฟื้นฟูและพัฒนาประเทศไม่นานจนมีความเจริญและมั่งคั่งที่สุดประเทศหนึ่ง

ประเทศญี่ปุ่นเริ่มมีบทบาทในเศรษฐกิจโลก โดยดำเนินมาตรการหลายอย่างเพื่อเปิดตลาดการค้าของตน ทำให้ในปัจจุบันญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญในด้านการค้า การเงิน และความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีแก่ประเทศต่างๆ กอปรกับความคาดหวังต่อบทบาทระหว่างประเทศของญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น ทำให้ตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นมีท่าทีที่แน่วแน่ในการขยายความช่วยเหลือแก่ประชาคมโลก ทั้งทางด้านการเงิน เศรษฐกิจ การศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี แต่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่น ดังจะเห็นได้จากนิทานพื้นบ้าน (民話—Minwa) เป็นสิ่งที่ชาวญี่ปุ่นได้เล่าถ่ายทอดปากต่อปาก จากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นอีกรุ่นหนึ่งสืบต่อกันมานาน เมื่อมีตัวอักษรใช้แทนคำพูดจึงได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นิทานพื้นบ้านจึงเปรียบเสมือนแหล่งรวมความสุข ความฝัน และจินตนาการ ตลอดจนเป็นผลผลิตจากความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ของคนในสังคมที่สามารถสะท้อนสภาพสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของชาวญี่ปุ่น ที่เล่าถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีความน่าสนใจยิ่งเพราะญี่ปุ่นเคยผ่านช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่ทุกข์ยาก นานัปการ แต่ชาวญี่ปุ่นยังอนุรักษ์และเผยแพร่นิทานพื้นบ้านของตนไว้ได้พร้อมๆ กับการพัฒนาประเทศ จนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกได้ในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งเป็นที่ประจักษ์กันทั่วโลกว่า ชาวญี่ปุ่นยังคงยึดมั่นและรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองไว้ได้อย่างดี เช่น ความขยัน ความอดทน ความจริงจัง ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จากนิทานพื้นบ้านยังคงเป็นที่นิยมเล่าขานฟังในหมู่ชาวญี่ปุ่นทั่วทั้งประเทศ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่เคยศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่นผู้วิจัยเห็นว่า มีการเผยแพร่นิทานพื้นบ้านในสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ เช่น หนังสือ รายการทีวี รายการวิทยุ วีซีดี ดีวีดี เว็บไซต์ หรือแม้แต่โทรทัศน์มือถือ นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นยังได้รับความสนใจศึกษาทั้งเพื่อเสริมความรู้ส่วนตนและเพื่อค้นหาความรู้จากนิทานของผู้สนใจในหลายประเทศอีกด้วย

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจึงมีคุณค่าควรแก่การศึกษาและวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง เพื่อเป็นองค์ความรู้ ในการทำความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้ดียิ่งขึ้นสำหรับชาวไทยด้วยเช่นกัน เพราะนิทานญี่ปุ่นเป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิด จินตนาการ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีของชาวญี่ปุ่นที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังที่นักคิดชนวิทยาได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญไว้ว่า นิทานมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้การศึกษ ให้ความบันเทิง และเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคม วัฒนธรรมแต่ละแห่งประสงค์ เพราะนิทานพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ควรสนใจศึกษาค้นคว้านิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเพื่อที่จะทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ของคนพื้นบ้าน ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีการพัฒนาด้านจิตพิสัยดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นของคนไทยยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่มีนักวิชาการไทยศึกษาหรือวิเคราะห์นิทานญี่ปุ่นอย่างเป็นระบบตามหลักวิชา ทำให้ขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องและลึกซึ้งเกี่ยวกับนิทานญี่ปุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ซึ่งเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ว่านิทานสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้เพื่อเข้าใจวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น อันสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับญี่ปุ่นในเชิงลึก อีกทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองประเทศให้ก้าวหน้าและมั่นคงยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) ไว้เป็นภาษาไทย
2. เพื่อวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik)
3. เพื่อวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นจากนิทานที่ได้รวบรวมและจำแนกประเภทไว้ทางด้านครอบครัว อาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้รวบรวมและวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นของทั้งสิ้น 47 จังหวัดในประเทศญี่ปุ่น จากข้อมูลภาษาญี่ปุ่นซึ่งมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้นิทานรวมทั้งสิ้น 505 เรื่อง ได้แก่

1. ฮอกไกโด 8 เรื่อง
2. อะโอะโมะริ 11 เรื่อง
3. อิวะเตะ 18 เรื่อง
4. มียะจิ 7 เรื่อง
5. อะคิตะ 10 เรื่อง
6. ยะมะงะตะ 21 เรื่อง
7. ฟุกุชิมะ 7 เรื่อง
8. อิบะระกิ 6 เรื่อง
9. โทะฉิจิ 9 เรื่อง
10. กุมมะ 7 เรื่อง

11. ชะอิตะมะ 7 เรื่อง
12. ฉิบะ 8 เรื่อง
13. โตเกียวก 18 เรื่อง
14. คะนงะวะ 8 เรื่อง
15. นีอิงะตะ 16 เรื่อง
16. โทะยะมะ 13 เรื่อง
17. อิชิกะวะ 9 เรื่อง
18. ฟุคุอิ 10 เรื่อง
19. ยะมะนะชิ 13 เรื่อง
20. นงะโนะ 9 เรื่อง
21. กิฟู 9 เรื่อง
22. ชิสุโอะกะ 11 เรื่อง
23. อะอิฉิ 7 เรื่อง
24. มิเอะ 16 เรื่อง
25. ชิงะ 9 เรื่อง
26. เกียวโต 12 เรื่อง
27. โอะซาก้า 8 เรื่อง
28. เฮียวโงะ 11 เรื่อง
29. นารา 7 เรื่อง
30. วะกะยะมะ 9 เรื่อง
31. ทตโตะริ 10 เรื่อง
32. ชิมะเนะ 8 เรื่อง
33. โอะกะยะมะ 13 เรื่อง
34. ฮิโรชิมะ 9 เรื่อง
35. ยะมะงุฉิ 10 เรื่อง
36. โทะคุชิมะ 8 เรื่อง
37. คะงะวะ 7 เรื่อง
38. เอะฮิเมะ 7 เรื่อง
39. โคฉิ 13 เรื่อง
40. ฟุคุโอะกะ 7 เรื่อง
41. สะงะ 7 เรื่อง
42. นางะซากิ 14 เรื่อง
43. คุมะโมะโตะ 21 เรื่อง
44. โอะอิตะ 31 เรื่อง
45. มิยะสะกิ 7 เรื่อง
46. คะโงะชิมะ 9 เรื่อง
47. โอะกินาวา 10 เรื่อง

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีทั้งประเภทที่เป็นสากลและประเภทที่เด่นเฉพาะของตนเองที่สะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นได้อย่างชัดเจน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านทั้งภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นเพื่อใช้เป็นความรู้พื้นฐานและแนวทางในการศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

1.2 ศึกษาทฤษฎีการแบ่งประเภทนิทานของสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) และกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik)

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้ง 47 จังหวัดจากหนังสือ พจนานุกรม และเว็บไซต์ต่างๆ ที่เผยแพร่นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นไว้ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 จัดทำดัชนีข้อมูลรายชื่อนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นในข้อ 2.1 พร้อมแปลชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย

2.3 ถอดความและแปลนิทานแต่ละเรื่องเป็นภาษาไทยโดยสังเขป

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 จำแนกประเภทนิทานที่รวบรวมได้ตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson)

3.2 วิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik)

3.3 วิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ อันได้แก่ สถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยมของชาวญี่ปุ่นที่ปรากฏในนิทาน

3.4 จัดทำคัพทานุกรม คำศัพท์เฉพาะที่ปรากฏในนิทาน

4. ขั้นเสนอผลงานวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ระยะเวลาทำการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์วิจัย รวม 3 ปี นับตั้งแต่กรกฎาคม 2552 ถึง สิงหาคม 2555

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้สามารถรวบรวมและจำแนกประเพณีนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นไว้เป็นภาษาไทยให้คนไทยได้ศึกษาและเรียนรู้กันอย่างกว้างขวาง
2. ทำให้ทราบลักษณะนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ของคนไทย
3. ทำให้เข้าใจสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นได้อย่างลึกซึ้ง อันจะทำให้เข้าใจวิถีชีวิตและภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวญี่ปุ่นที่ถูกต้อง อันเป็นรากฐานสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น (民話—Minwa) หมายถึง เรื่องที่ชาวญี่ปุ่นเล่าถ่ายทอดกันมาของทั้งหมด 47 จังหวัด โดยมีการบันทึกข้อมูลไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว และพิมพ์เผยแพร่ทั่วไปในหนังสือ ตำรา หรือเว็บไซต์
2. กฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) คือ กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง กฎของการซ้ำ กฎของจำนวนสาม กฎของตัวละคร กฎของความตรงกันข้าม กฎของฝาแฝด ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย กฎของโครงเรื่องเดียว กฎแบบอย่าง กฎแห่งภาพ กฎของความสมเหตุสมผล กฎเอกภาพของโครงเรื่อง และกฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอง
3. สภาพความเป็นอยู่ หมายถึง ลักษณะของการดำเนินชีวิตของชาวญี่ปุ่นทั้งหมดในด้านสถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม
4. สถาบันครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่มารวมกันโดยการสมรส โดยทางสายโลหิต หรือโดยการรับเลี้ยงดู มีการตั้งขึ้นเป็นครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะที่เป็นสามีและภรรยา เป็นพ่อและแม่ เป็นลูกชาย ลูกสาว เป็นพี่เป็นน้อง โดยการรักษาวินัยธรรมเดิม และอาจจะมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้ ครอบครัวโดยทั่วไปมี 3 ประเภท คือ
 - 4.1 ครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวขนาดเล็ก ประกอบด้วยสามี ภรรยา และลูก
 - 4.2 ครอบครัวขยาย เป็นครอบครัวใหญ่ ประกอบด้วย สามีภรรยา ลูกและญาติพี่น้อง อาจอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกันหรือเขตบ้านเดียวกัน โดยอาจจะสร้างบ้านอยู่ใกล้เคียงกันแม้ว่าจะแต่งงานแล้วก็ตาม
 - 4.3 ครอบครัวรวม ประกอบด้วย สามีหนึ่งคนกับภรรยาหลายคน
5. ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือมั่นใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะมีตัวตนหรือไม่ก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง โดยอาจจะมียุทธศาสตร์หรือไม่มียุทธศาสตร์เพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ก็ได้
6. ประเพณี หมายถึง ความประพฤติที่คนในชุมชนหมู่หนึ่งเฝ้าหนึ่งอยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบต่อกันมา ถ้าใครในชุมชนประพฤติออกนอกแบบก็ผิดประเพณี
7. ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่สังคมหนึ่งๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ นายก้อย หรือเห็นว่าถูกต้อง มีทั้งดีและไม่ดี แล้วแต่ทัศนคติของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มคนตามโอกาสหรือวาระต่างๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้งหมด 47 จังหวัด ในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการศึกษาและเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

แนวคิดและเกณฑ์การแบ่งประเภทนิทาน

นักวิชาการได้จำแนกประเภทของนิทานเพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าไว้หลายประเภทด้วยกัน ในหนังสือ Folktale ของสตีธ ธรอมป์สัน (Stith Thompson) จำแนกนิทานออกเป็น 8 ประเภท ซึ่งตรงกับที่กิ่งแก้ว อรรถากร (2519) จำแนกไว้ โดยกล่าวถึงนิทานตามความหมายในวิชาคติชนวิทยาว่า ประกอบด้วยรูปแบบที่เป็นหลักใหญ่ ดังนี้

1. เทพนิยาย (marchen, fairy tale, household tale, conte populaire) ขนาดของเรื่องค่อนข้างยาวประกอบด้วยหลายเหตุการณ์ หลายตอน ฉากเป็นแดนสมมุติหรือไม่บ่งบอกสถานที่ชัดเจน การพรรณนามักวิจิตรพิศดาร ตัวละครและโครงเรื่องมีเจ้าชายเจ้าหญิงเป็นตัวเอก เจ้าชายเก่งกล้าสามารถผจญอุปสรรค พบเจ้าหญิงได้ครองรักกัน
2. นิทานชีวิต (novella, romantic tale) บอกลักษณะที่และเวลาเด่นชัดในแดนชีวิตจริง โครงเรื่องมีการต่อสู้และการครองรัก
3. นิทานวีรบุรุษ (hero tale) ตัวละครเป่รวีรบุรุษ โครงเรื่องมีการผจญภัย การต่อสู้ หลายเหตุการณ์
4. นิยายประจำถิ่น (sage, local legend, migratory legend, tradition populaire) ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ ผี เทวดา สัตว์ โครงเรื่องเป็นการกระหะและความสำคัญของบุคคลในท้องถิ่น อำนาจผีसाงเทวดา และผู้เล่าเชื่อว่าเป็นเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
5. นิยายอธิบายเหตุ (explanatory tale, etiological tale, natursage, pourquoi story) โครงเรื่องจะตอบคำถามที่ถามว่าทำไม เพื่ออธิบายความเป็นมาของสัตว์ บุคคล สิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่างๆ
6. ตำนานและเทพปกรณัม (myth) โครงเรื่องจะประกอบไปด้วยเรื่องเกี่ยวกับกำเนิดของสิ่งต่างๆ

เช่น จักรวาล โลก มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ

7. เรื่องสัตว์ (animal story) จะมีสัตว์เป็นตัวละครเอก โครงเรื่องเป็นพฤติกรรมของสัตว์เชิงเปรียบเทียบกับชีวิตมนุษย์เพื่อเป็นคติสอนใจ หรือเรื่องวาทานคติหรือนิทานอุทาหรณ์

8. มุขตลก (jest, humorous anecdote, merry tale, numskull tale, schwank) ตัวละครคือคนทุกประเภท โครงเรื่องมักจะเป็นเหตุการณ์ขัดแย้ง ที่ผู้ฟังมองด้วยอารมณ์ขันไม่ถือโทษ

กุหลาบ มัลลิกามาส (2518) ได้จำแนกนิทานตามชนิดของนิทาน (type index) ตามที่ แอนตีอาร์น (Antti Aarne) และสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) เสนอไว้เพื่อแบ่งแยกนิทานให้ละเอียดมากขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ

1. นิทานเกี่ยวกับสัตว์ แยกออกได้เป็นสัตว์ป่า สัตว์บ้าน เช่น

1-99 เกี่ยวกับสัตว์ปีก 100-149 เกี่ยวกับสัตว์ป่าและสัตว์บ้าน
150-199 เกี่ยวกับสัตว์ป่า 200-219 เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง

ฯลฯ

2. นิทานชาวบ้านทั่วไป แยกออกได้อีกหลายแบบ เช่น

300-399 ก. นิทานเกี่ยวเวทมนตร์คาถา
500-559 เกี่ยวกับผู้ช่วยที่มีอำนาจพิเศษ
560-649 เกี่ยวกับอาวุธพิเศษหรือของพิเศษ
750-849 ข. นิทานทางศาสนา
850-999 ค. นิทานแบบโรแมนติก

ฯลฯ

3. นิทานตลกขบขัน แยกละเอียดออกไปได้หลายชนิด เช่น

1,200-1,349 ก. นิทานเกี่ยวกับคนโง่
1,350-1,439 ข. นิทานเกี่ยวกับสามภรรยา
1,875-1,999 ค. นิทานโกหก

ฯลฯ

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539 : 17-25) กล่าวถึงการแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 4 แบบคือ

1. การแบ่งนิทานตามยุคสมัย โดยแบ่งย่อยออกเป็น สมัยอียิปต์ กรีก และโรมัน สมัยกลางยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ยุคหลังฟื้นฟูศิลปวิทยาการจนถึงปัจจุบัน

2. การแบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทาน โดยแบ่งออกเป็น เทพนิทานหรือ เทพนิยาย นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน นิทานคติสอนใจ นิทานวีรบุรุษ นิทานอธิบายเหตุ เทพปกรณัม นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก นิทานตลกขบขัน

3. แบ่งตามชนิดของนิทาน โดยแบ่งออกเป็น นิทานชาวบ้าน และนิทานเกี่ยวข้องกับสัตว์

4. แบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็นเขตอินเดีย เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เขตชนชาติยิวในเอเชียไมเนอร์ เขตสลาวิกหรือเขตระหว่างตะวันออกกับตะวันตกแถบ

รัสเซีย เขตรัฐต่าง ๆ แถบตะวันออกของทะเลบอลติก เขตแหลมสแกนดิเนเวีย เขตของชนชาติที่พูดภาษาเยอรมัน เขตประเทศฝรั่งเศส นิทานในเขตประเทศสเปนและโปรตุเกส เขตประเทศอิตาลี เขตประเทศอังกฤษ เขตสกอตแลนด์และไอร์แลนด์

ประกอบ นิมมานเหมินท์ (2543) ได้สรุปโดยอ้างถึงสติธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) ในหนังสือ The Types of The Folktales (1961) และ The Folktale (1977) ได้จำแนกนิทานออกเป็น 11 ประเภท ตามลักษณะเนื้อหาและรูปแบบ ดังนี้

1. นิทานมหัศจรรย์ (Fairy tale) เป็นนิทานพื้นบ้านที่แต่เดิมเรียกกันว่า เทพนิยาย ซึ่งเป็นคำแปลจากภาษาอังกฤษว่า fairy tale เมื่อใช้ตามรูปศัพท์ทำให้เข้าใจว่า เป็นนิทานเกี่ยวกับเทวดา นางฟ้า ซึ่งที่จริงแล้วนิทานหลายเรื่องที่จัดว่าเป็นนิทานมหัศจรรย์ไม่มีเทวดานางฟ้า แต่น่าสังเกตว่านิทานพื้นบ้านประเภทนี้ทุกเรื่องมีเรื่องราวของความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ จนกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะของนิทานประเภทนี้ ดังนั้นในที่นี้จึงใช้ชื่อว่า นิทานมหัศจรรย์

2. นิทานชีวิต (Novella) มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานประเภทแรกตรงที่มีขนาดค่อนข้างยาว มีหลายอนุภาคหรือหลายตอน ที่ต่างกันก็คือ นิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริง มีการบ่งบอกสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์ แต่ก็ยังมีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในนิทานมหัศจรรย์

3. นิทานวีรบุรุษ (Hero tale) เป็นนิทานที่มีขนาดค่อนข้างยาว ประกอบด้วยหลายอนุภาคและหลายตอน อาจอยู่ในโลกแห่งจินตนาการหรือโลกที่ดูเหมือนจะเป็นจริง แม้วานิทานมหัศจรรย์และนิทานชีวิตมีพระเอกที่มีลักษณะเป็นวีรบุรุษ แต่ต่างกับนิทานวีรบุรุษที่นิทานประเภทหลังนี้เป็นนิทานซึ่งเล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษคนเดียวหลายครั้งหลายหน และมักเล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษที่มีลักษณะเหนือมนุษย์ เช่น เรื่องของวีรบุรุษเฮอร์คิวลีส เซซิอุส และเพอร์ซิอุสของกรีก

4. นิทานประจำถิ่น (Sage, local tradition, local legend) นิทานประเภทนี้มีขนาดของเรื่องไม่แน่นอน บางเรื่องก็สั้นบางเรื่องก็ยาว บางเรื่องอาจมีอนุภาคที่สำคัญเพียงอนุภาคเดียว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจน อาจเป็นเรื่องของบุคคลในประวัติศาสตร์ หรือคนสำคัญของเมือง ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์ หรือผี นางไม้ เช่น เรื่องพระยาทรงพระยาพาน พระร่วง เจ้าแม่สร้อยดอกหมาก

นิทานประจำถิ่นจะอธิบายถึงความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือก่อสร้างขึ้นมา เช่น เรื่องพระยาทรงพระยาพานอธิบายให้ทราบถึงความเป็นมาของพระปฐมเจดีย์ในจังหวัดนครปฐม

5. นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory tale, Etymological Tale, Natursage, L'histoire Explicative) เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิดหรือความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ อาจอธิบายถึงกำเนิดของสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่างๆ กำเนิดของพืช ดวงดาว มนุษยชาติ

เรื่องประเภทนี้มักจะสั้นและเล่าอย่างตรงไปตรงมา เพื่อตอบคำถามว่าทำไมถึงเป็นอย่างนี้ เช่น อธิบายว่าทำไมจะเข้จึงไม่มีลิ้น ทำไมกบบางชนิดจึงพูดได้ กำเนิดของดาวลูกไก่ กำเนิดของจันทรคราส

6. เทวปกรณัม หรือเทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล โครงสร้างและระบบจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวัน กลางคืน พายุ ฟ้าผ่า ลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนพิธีกรรม การประพฤติปฏิบัติต่างๆ ว่าเกิดขึ้นเมื่อไร เพราะเหตุใด นอกจากนี้ เทวปกรณัมยังเป็นการอธิบายถึงสสารต่างๆ ว่าด้วยศาสตร์ก่อนยุควิทยาศาสตร์ เรื่องราวต่าง เหล่านี้อธิบายถึงความเชื่อทางศาสนา จึงมีเรื่องของเทพหรือบุคคลประเภทกึ่งคนกึ่งเทพด้วย

7. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal tale) เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวเอก นิทานสัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นถึงความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่งและความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกมักมีลักษณะเป็นตัวโกง (Trickster) ที่เยวกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนหรือสัตว์อื่น เรื่องทำนองนี้บางเรื่องมีหลายอนุภาคหลายตอน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความซับซ้อนจากการหลอกลวง หรือการตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากที่ไม่สามารถหนีไปได้ของสัตว์ อันเนื่องมาจากความโง่ของมัน นิทานสัตว์ถ้าเล่าโดยเจตนาจะสอนเรื่องจริยธรรมหรือคติธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จัดว่าเป็นนิทานคติ (Fable) นิทานคติที่มีผู้รวบรวมไว้และเป็นที่ยอมรับกันดีได้แก่ นิทานอีสปและปัญญาตนตระ

สัตว์ที่เป็นตัวเอกในนิทานของแต่ละชาติอาจไม่เหมือนกัน เช่น สุนัขจิ้งจอกเป็นตัวเอกในนิทานสัตว์ของยุโรปและชาติอื่นอีกบางชาติ ในนิทานสัตว์ของพม่าตัวเอกเป็นกระต่าย นิทานสัตว์ของพวกอินเดียนแดงในสหรัฐอเมริกาตัวเอกเป็นโคโยตี้ (Koyote) ซึ่งเป็นสุนัขป่า และตัวเอกในนิทานสัตว์ของบางชาติก็เป็นลิง

8. นิทานมุขตลก (Jest, humourous, anecdote, merry tale) มักมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีเพียงอนุภาคเดียว ตัวละครอาจเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ต่างๆ สติธ ทอมป์สันได้ประมวลแนวคิดต่างๆ ที่ปรากฏในมุขตลกว่ามี 16 ประการ คือ ความฉลาด ความโง่ การชนะการแข่งขันด้วยกลลวง การต่อรองแบบกลลวง ขโมยและการหลอกต้ม การหนีโดยใช้กลลวง การล่อลวงและผิดประเวณี กลลวงที่ทารุณ กลลวงโดยวิธีแข่งขัน การปลอมแปลง การกล่าวหาที่ผิด ภรรยาที่เลว ความเกียจคร้าน คนหูหนวก นักบวชและการเฒ่า

9. นิทานศาสนา (Religious tale) เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาแต่ไม่ใช่ประเภทเทพปกรณัม เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเยซูหรือนักบุญต่างๆ ในคริสต์ศาสนาซึ่งไม่ปรากฏในพระคัมภีร์ เช่น เรื่องพระเยซูและนักบุญปีเตอร์ให้พรขานายากจนคนหนึ่งซึ่งให้การต้อนรับอย่างดียิ่ง ในหนังสือ แบบเรื่องนิทานพื้นบ้าน (The Types of The Folktales) มีนิทานหลายเรื่องซึ่งเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้าปลอมตัวมาเป็นคนขอทานไปทดสอบความมีน้ำใจของคน ไทยเราก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าและพระสาวกซึ่งไม่มีในพระไตรปิฎกหลายเรื่อง นิทานดังกล่าวตามทัศนะของผู้เล่ามักถือว่าเป็นเรื่องจริง

10. นิทานเรื่องผี (Ghost tale) แทบทุกสังคมมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีต่างๆ นานา ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดว่ามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร เช่น ผีม้าบ้องและผีปกกะโหล่งของไทยภาคเหนือ แต่ผีบางประเภทเป็นวิญญาณของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วยรูปร่างและวิธีการต่างๆ

11. นิทานเข้าแบบ (Formula tale) หมายถึงนิทานที่มีแบบสร้าง (Pattern) พิเศษ นิทาน

ประเภทนี้โครงเรื่องมีความสำคัญเป็นรองของแบบสร้าง การเล่าก็เล่าเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่าและผู้ฟังโดยแท้ บางเรื่องอาจใช้การเล่นแบบ มีหลายแบบ เช่น นิทานลูกโซ่ นิทานลอกผู้ฟัง นิทานไม่จบเรื่อง และนิทานไม่รู้จบ

จะเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านแบ่งออกได้หลายประเภทและแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ของผู้จำแนก และเมื่อศึกษานิทานพื้นบ้านกว้างขวางและพัฒนาต่อเนื่องมานาน ทำให้หลักการจำแนกละเอียดและชัดเจนขึ้น อย่างไรก็ตามการจำแนกประเภทนิทานมักคล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่จำแนกตามรูปแบบของสติช ทอมป์สัน คือ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานมุขตลก นิทานเรื่องผี นิทานเทพปกรณัม นิทานคติ นอกจากนี้อาจจำแนกแตกต่างออกไปอีกเป็นนิทานศาสนา นิทานเข้าแบบ นิทานทรงเครื่องและนิทานเกี่ยวกับชื่อสำคัญประจำถิ่น เป็นต้น

แนวคิดและเกณฑ์การวิเคราะห์นิทาน

การศึกษานิทานนั้น มีผู้นำมาศึกษาได้หลายแนวทาง ดังต่อไปนี้

ศิราพร ฐิตะฐาน (2523) ได้กล่าวถึงการรวบรวมนิทานจากแหล่งต่าง ๆ ของโลกของนักคติชนวิทยา โดยนักคติชนวิทยาได้ศึกษานิทานในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แหล่งกำเนิดของนิทาน ศึกษาว่าประเพณีการเล่านิทานเกิดขึ้นได้อย่างไร และอะไรเป็นที่มาของนิทานต่าง ๆ ที่เล่าสู่กันฟังในปัจจุบันนี้
2. ความสำคัญของนิทาน
3. การแพร่กระจายของนิทาน ศึกษาธรรมชาติการแพร่กระจายของนิทาน เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเนื้อหาของนิทาน เมื่อนิทานเรื่องหนึ่ง ๆ แพร่กระจายออกจากแหล่งกำเนิดไปสู่แหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก
4. ความผิดแผกในสำนวนต่าง ๆ ของนิทาน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างนิทานรูปแบบต่างๆ

เอกเซล ออลริก (Axel Olrik: 1965) เป็นนักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์คที่มีชื่อเสียงในยุโรป ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับว่าสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคติชนวิทยา เขามีความเชื่อว่าวรรณกรรมพื้นบ้านมีกฎที่เป็นความจริงเฉพาะของตัวมันเอง ดังนั้นวรรณกรรมพื้นบ้านที่ดีต้องวิเคราะห์ได้ด้วยกฎของมันเอง ออลริกจึงมีความเห็นว่า Epic Law เป็นกฎเหนืออินทรีย์ (Superorganic Laws) ที่สามารถอธิบายวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมพื้นบ้านของมนุษย์ได้อย่างเป็นแบบแผน และกฎนี้สามารถใช้ได้กับวรรณกรรมพื้นบ้านของทุกชาติ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง (The Law of Opening and Closing)

การเริ่มเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านไม่ได้เริ่มเรื่องหรือจบเรื่องลงในทันทีทันใด การเริ่มเรื่องจะค่อยๆ เริ่มจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากความตื่นเต้น แล้วคลี่คลายไปสู่ความสงบ

2. กฎของการซ้ำ (The Law of Repetition)

เป็นการเน้นความสำคัญของบุคคล สิ่งของ สถานที่หรือเหตุการณ์โดยการซ้ำฉาก เพื่อความหนักแน่น หรือเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง ปกติแล้วนิยมซ้ำ 3 ครั้ง เช่น เด็กหนุ่มคนหนึ่งเข้าไปในดินแดนของยักษ์ 3 วัน ติดต่อกัน ในแต่ละวันเขาฆ่ายักษ์ 1 ตน เป็นต้น

3. กฎของจำนวนสาม (The Law of Three)

กฎข้อนี้ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเจริญรอยความเชื่อในทางศาสนาที่เชื่อในทางศาสนาที่เชื่อว่าธรรมชาตินั้นจัดระบบของมันเองด้วยจำนวนสาม ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงที่สุดของบุคคลและสิ่งของ เช่น พื้นดิน ท้องฟ้า ทะเล, โลก สวรรค์ นรก, อดีต ปัจจุบัน อนาคต เป็นต้น ความเชื่อในทางศาสนาบางศาสนาจะใช้จำนวนสี่ นอกจากนี้กฎของจำนวนสาม ยังหมายถึงการที่ตัวละคร 3 ตัวปรากฏในเวลาเดียวกันและแต่ละตัวจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

4. กฎของตัวละคร 2 ตัวในฉากหนึ่ง (The Law of two to a Scene)

ลักษณะสำคัญของกฎข้อนี้คือ ในฉากหนึ่ง ๆ จะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อกัน 2 ตัว เช่น เด็กหนุ่มกับมังกร เด็กหนุ่มกับคุณแม่ของเขา เด็กหนุ่มกับนกตัวหนึ่ง เป็นต้น

5. กฎของความตรงกันข้าม (Law of Contrast)

เป็นกฎสำคัญพื้นฐานในการสร้างโครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านที่ต้องมีความตรงกันข้ามของตัวละครและการกระทำ เช่น ความร่ำรวยกับความยากจน คนหนุ่มกับคนแก่ คนโง่กับคนฉลาด พระเอกกับผู้ร้าย

6. กฎของฝาแฝด (The Law of twins)

ในวรรณกรรมพื้นบ้านอาจเป็นคู่แฝดจริง เป็นคู่พี่กับน้อง หรือตัวละครสองตัวที่มีบทบาทเหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ถ้าทั้งคู่มีความแตกต่างกัน ก็มักจะมีบทบาทต่อกันเสมอ เช่น คนดีกับคนชั่วต่อสู้กันเพื่อแย่งผู้หญิงคนเดียวกัน

7. ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย (The importance of initial and Final Position)

การจัดลำดับของตัวละครหรือสิ่งของในวรรณกรรมพื้นบ้าน ถ้ามีตัวละครหรือสิ่งของจำนวนมาก จะกล่าวถึงลำดับแรกก่อนแล้วจึงเน้นลำดับสุดท้าย ตัวละครตัวสุดท้ายมักจะมีผลสำคัญและได้รับความเห็นอกเห็นใจมากที่สุด

8. กฎของโครงเรื่องเดียว (The Law of the Single Strand)

โครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้าน มักเป็นโครงเรื่องเดียวไม่สลับซับซ้อน จะดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ ไม่ย้อนกลับไปบรรยายรายละเอียดที่ขาดหายไป ถ้าต้องการทราบเรื่องที่ผ่านมาแล้วนั้น จะทำได้โดยผ่านบทสนทนาของตัวละคร

9. กฎแบบอย่าง (The Law of Patterning)

กฎข้อนี้เป็นแบบอย่างที่เป็นระเบียบรักษาไว้ ซึ่งค่าของความสวยงามในตัวของมันเอง บทบาทของตัวละคร หรือสถานการณ์และคำพูดของตัวละครนี้จะซ้ำแบบเดิม เช่น เด็กหนุ่มคนหนึ่งเข้าไปในดินแดนของยักษ์ 3 วันติดต่อกัน แต่ละวันเขาเผชิญกับยักษ์ตนหนึ่งโต้เถียงกันด้วยคำพูดที่เหมือนกันทุกครั้ง แล้วฆ่ายักษ์แต่ละตัวในสภาพเดียวกันทุกครั้ง

10. กฎแห่งภาพ (The Use of tableaux Scenes)

ในวรรณกรรมพื้นบ้านจะมีการพรรณนา ให้เห็นภาพฉากที่สำคัญและประทับใจ

11. กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง (The Logic of the Sage)

แนวโน้มในเรื่องความเชื่อในสิ่งปาฏิหาริย์ มหัศจรรย์ เวทมนตร์คาถา เป็นพื้นฐานของกฎนี้ ซึ่งเป็นไปได้และเป็นความสมเหตุสมผลภายในวรรณกรรมเรื่องนั้น จะเปรียบเทียบกับความเป็นจริงในโลกไม่ได้

12. กฎเอกภาพของโครงเรื่อง (The Unity of Plot)

ส่วนประกอบของวรรณกรรมพื้นบ้านจะต้องมุ่งสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียว

13. กฎของการพุ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก (The Concentration on a Leading Character)

การบรรยายถึงตัวละครเอกในวรรณกรรมพื้นบ้านจะเน้นมากกว่าตัวละครตัวอื่น ๆ โดยเฉพาะจะเน้นบุคลิกภาพของตัวละครเอกให้เด่นและเป็นแบบในวรรณกรรมพื้นบ้าน

จะเห็นได้ว่า การศึกษานิทานพื้นบ้านอาจศึกษาได้หลายแนวทาง เช่น การกำเนิดนิทาน ความสำคัญของนิทาน ความแตกต่างของสำนวนในนิทาน รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนิทานต่าง ๆ ประเภทของนิทาน กฎวรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นการศึกษานิทานที่กว้างขวางมาก แสดงให้เห็นว่ามีผู้ศึกษานิทานกันทั่วโลกและหลากหลายรูปแบบ จากแนวคิดในการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยได้นำกฎวรรณกรรมพื้นบ้าน 13 ข้อ ของเอกเอกเซล ออลริค มาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อจะให้เห็นลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นชัดเจน

ส่วนแนวคิดที่นำมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ด้านสถาบันครอบครัว ด้านความเชื่อ ประเพณี และค่านิยมนั้นได้แนวคิด ดังต่อไปนี้

สุพัตรา สุภาพ (2524) ได้กล่าวถึง สถาบันครอบครัว โดยแบ่งประเภทของครอบครัวออกเป็น 3 แบบ คือ

1. ครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูก
2. ครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ ครอบครัวขยายนี้จะอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกันก็ได้ หรือ แยกบ้านอยู่คนละหลังภายในบริเวณเดียวกันก็ได้
3. ครอบครัวรวม คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีนึงภรรยาหลายคน

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงศาสนา ประเพณี และค่านิยม ซึ่งได้มาโดยการเรียนรู้ เป็นมรดกทางสังคม เป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต

大島広志 (Ooshima Hirotaka:1980) กล่าวถึงความเชื่อของชาวญี่ปุ่นในบทความเรื่อง “ความเชื่อของคนญี่ปุ่น” ว่า มีความเชื่อทั่วไปหรือความเชื่อธรรมดา เช่น ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า นรก สวรรค์ และเรื่องความฝัน และความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัวหรือความเชื่อทางไสยศาสตร์ ซึ่งความเชื่อ ทั้ง 2 ประเภทนี้สามารถจำแนกออกได้ 11 ด้าน คือ

- 1) ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า หรือ “คะมิ (神)”
- 2) ความเชื่อเรื่องปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
- 3) ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ ชาติ ภพ
- 4) ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ
- 5) ความเชื่อเรื่องวีรบุรุษและรัฐ
- 6) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์
- 7) ความเชื่อเรื่องภูต ผี ปีศาจ วิญญาณ
- 8) ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง
- 9) ความเชื่อเรื่องการทำมาหากินและอาชีพ
- 10) ความเชื่อเรื่องอาหารการกิน
- 11) ความเชื่อเรื่อง เลขดี เลขร้าย วันดี วันร้าย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า อิทธิพลของแนวคิดเรื่องเทพเจ้าและคำสอนชาตินิยมในศาสนาชินโต ทำให้คนญี่ปุ่นมีลักษณะความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการบูชาบรรพบุรุษ ความรักชาติ ความรักธรรมชาติและรักความสะอาด ดังจะเห็นได้ต่อไปนี้

บูชาบรรพบุรุษ ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าคนตายแล้ว วิญญาณไม่ได้ตายด้วย เพราะวิญญาณเป็นอมตะ วิญญาณจะสถิตอยู่ในโลกวิญญาณตลอดไป และคอยดูแลญาติพี่น้อง คอยดลบันดาลให้ผู้เช่นสรวงบูชา ประสบความสำเร็จดังปรารถนา การบูชาบรรพบุรุษทำให้วิญญาณบรรพบุรุษมีความสุข แต่ถ้าตรงกันข้าม วิญญาณก็เป็นทุกข์ จึงเป็นหน้าที่ของคนที่ยังมีชีวิตอยู่จะพึงบูชาบรรพบุรุษของตน

ความรักชาติ ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า ประเทศของตนปฐมเทพคู่แรกสร้างให้มา อีกทั้งเทพอะมะเตระสุ โอมิกามิ ยังได้ส่งหลานคือจิมมุเท็นโนมาเป็นจักรพรรดิองค์แรกปกครองประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย ดังที่พระนางตรัสกับจิมมุเท็นโนว่า "ข้าคิดว่าแผ่นดินนี้เหมาะสมอย่างแน่นอนที่จะขยายงานของสวรรค์ เพื่อให้ฤชาปรากฏตลอดไปทั่วสากลจักรวาล แผ่นดินแห่งนี้จะเป็นศูนย์กลางของโลกเป็นแน่แท้" ชาวญี่ปุ่นจึงเทิดทูนองค์จักรพรรดิมากเพราะสืบสายมาจากพระสุริยเทพหรือพระอาทิตย์ ดังนั้นจักรพรรดิในประเทศญี่ปุ่นจึงมีราชวงศ์เดียวที่สืบสายกันมาตลอดไม่ขาดสาย ทั้งไม่มีใครเปลี่ยนเป็นราชวงศ์อื่นได้เพราะไม่ได้สืบสายมาจากจักรพรรดิจิมมุเท็นโน และชาวญี่ปุ่นถือว่าวันประสูติของพระเจ้าจักรพรรดิองค์ใดก็ตาม นับเป็นวันสำคัญที่สุดของชาติเพราะเท่ากับเป็นวันบูชาพระสุริยเทพด้วย

ด้วยเหตุนี้ชาวญี่ปุ่นจึงภาคภูมิใจต่อประเทศของตนว่าไม่ใช่แผ่นดินธรรมดา แต่เป็นแผ่นดินของเทพเจ้าและภาคภูมิใจต่อองค์จักรพรรดิว่าเป็นเชื้อสายโดยตรงจากพระอาทิตย์พระจันทร์ ทั้งยังมีความเชื่อว่า พวกเขาไม่ใช่มนุษย์ธรรมดา แต่เป็นเผ่าพันธุ์ของเทพเจ้า ดังนั้นชาวญี่ปุ่นจึงรักชาติมาก พยายามสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ และพยายามทะนุถนอมชาติของตนไว้อย่างดี จึงเป็นเหตุให้เกิดลัทธิชินโต ซึ่งเป็นวินัยของนักรบขึ้นมา

การที่ชาวญี่ปุ่นถือว่าองค์จักรพรรดิเป็นไอรอสวรรค์ ตรงกับความเชื่อของชาวจีนแต่ต่างกันตรงที่ว่าชาวจีนถือว่ากษัตริย์ทุกองค์ไม่ว่าจะมาจากวงศ์ใด ล้วนแต่เป็นไอรอสวรรค์ ส่วนพลเมืองไม่ได้มาจากสวรรค์ ดังนั้นพระราชและประชาชนจึงมีบรรพบุรุษต่างกันเพราะพระราชเป็นชาวสวรรค์ ส่วนประชาชนเป็นชาวดิน ส่วนญี่ปุ่นถือว่าองค์จักรพรรดิที่มาจากวงศ์เดียวกันคือ วงศ์จิมมูเทนโน เท่านั้นที่เป็นไอรอสวรรค์ วงศ์อื่นไม่อาจเป็นได้ ชาวญี่ปุ่นก็สืบสายมาจากสวรรค์ ดังนั้นทั้งจักรพรรดิและประชาชนจึงเป็นเผ่าเดียวกัน บรรพบุรุษเดียวกัน จักรพรรดิและประชาชนจึงเป็นเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน โดยมีจักรพรรดิเป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้นชาวญี่ปุ่นจึงรักและหวงแหนองค์จักรพรรดิของตนมาก จะเสียอะไรพอยอมได้ แต่จะไม่ยอมเสียองค์จักรพรรดิเป็นเด็ดขาด

ความรักธรรมชาติ ศาสนาชินโตได้ส่งเสริมความรักธรรมชาติอย่างลึกซึ้งจนหยั่งรากลึกลงในดินแดนเกาะญี่ปุ่น ทำให้ชาวญี่ปุ่นรักธรรมชาติมาก ถือว่าธรรมชาติเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตัวเองก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติไม่อาจแยกออกจากธรรมชาติได้ เขาจะรู้สึกว่าชีวิตในธรรมชาติรอบตัวเขาก็คือชีวิตที่อยู่ในตัวเขานั้นเอง ชาวญี่ปุ่นจึงหลงใหลในธรรมชาติมาก ถึงกับมีเทศกาลฟังเสียงแมลงร้องในฤดูใบไม้ร่วง จักรพรรดิและประชาชนจะคอยเงี่ยหูฟังเสียงร้องของแมลงต่างๆ หรือในฤดูดอกซากุระบาน ผู้คนจะพากันเที่ยวชมความงามของดอกซากุระตามสวนตามทุ่ง หรือแม้ในฤดูอื่น ชาวญี่ปุ่นก็ยังนิยมนั่งดูดอกไม้หรือกิ่งไม้แกว่งไกวไปตามสายลมเป็นเวลานานๆ หรือนั่งชมดวงจันทร์วันเพ็ญเป็นชั่วโมง

ความรู้สึกรักธรรมชาติทำให้ชาวญี่ปุ่นรักความงาม ถ้าจะสร้างเทวสถานหรือศาลเจ้า ก็จะเลือกทำเลที่สวยงามเป็นพิเศษ และสร้างให้มีศิลปะอันงดงาม ชาวญี่ปุ่นจะตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงามเป็นระเบียบ แต่งสนามหญ้าให้งาม จะประดิษฐ์อะไรสักอย่างก็จะพยายามทำอย่างประณีตบรรจง พยายามถ่ายชีวิตและธรรมชาติลงในสิ่งเหล่านั้น ในบรรดาความงามทั้งหลายพระอาทิตย์ดูจะเป็นความงามมากที่สุด เป็นที่โปรดปรานของชาวญี่ปุ่นมาก ทุกๆ เช้าชาวญี่ปุ่นจะตื่นนอนทันพระอาทิตย์ขึ้น เพื่อโค้งคำนับและชมความงาม แต่ความนิยมชมชอบของชาวญี่ปุ่นก็เฉพาะพระอาทิตย์อุทัยเท่านั้นไม่รวมไปถึงพระอาทิตย์อัสดงด้วย เพราะถือกันว่าพระอาทิตย์ตกเป็นความเศร้าของวัน

ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า ศาสนาชินโตเป็นเรื่องธรรมชาติ ไม่ใช่เรื่องนอกเหนือธรรมชาติ ดังนั้นชีวิตกับศาสนาจึงแยกกันไม่ออก ศาสนากับชีวิตเป็นเรื่องเดียวกันไม่อาจแยกจากกันได้

รักความสะอาด ความสะอาดเป็นเรื่องสำคัญในศาสนาชินโต เพราะในคัมภีร์ศาสนาชินโตก็บอกไว้ว่าแม้แต่เทพอิชานาก็ทรงชำระร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ ชาวญี่ปุ่นรักความสะอาดมาก พยายามชำระร่างกายทั้งภายในภายนอกให้สะอาดอยู่เสมอ เพื่อเป็นการบูชาเทพเจ้า ใครสกปรกถือเป็นบาป ในสมัยก่อนจะมีพิธีชำระร่างกายให้สะอาด จะทำกันเป็นพิธีใหญ่ปีละ 2 ครั้ง ทุกคนผู้เข้าในพิธีนี้จะใช้กระดาษชำระตาม

ร่างกายให้สะอาดแล้วนำกระดาษไปเผาหรือทิ้งในแม่น้ำหรือทะเล จากนั้นจักรพรรดิ ก็จะประกาศในนามผู้แทนของพระอะมะเตะระสุ โอมิกามิ ว่าทุกคนสะอาดหมดจดแล้ว เมื่อชาวญี่ปุ่นไปเทวสถานหรือศาลเจ้า ก่อนที่จะเข้าไปจะต้องล้างมือล้างปากก่อน ความสะอาดจะได้ระบายออกไป คล้ายจะเป็นพิธีล้างบาปหรือเหมือนอาบน้ำล้างบาปในแม่น้ำคงคา ความสะอาดจะเป็นสัญลักษณ์ของความสะอาดใจด้วย

นักสังคมวิทยาและมนุษยวิทยากล่าวว่า ประเพณีโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. จารีตประเพณี เป็นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม ซึ่งคนในสังคมถือว่าเป็นสิ่งมีค่าแก่ส่วนรวม ผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าผิดหรือชั่ว เช่น ลูกต้องกตัญญูทวดเวทิต่อพ่อแม่ ลูกหลานต้องกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษ
2. ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่วางไว้เป็นแบบแผนโดนตรงหรือปรีชา โดยตรงคือวางเป็นระเบียบไว้ชัดเจน ปรีชาคือรู้จักตนเอง เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การเสียชีวิต
3. ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่มีผิดมีถูกหรือจารีตประเพณี ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณี ผู้ทำผิดไม่ถือว่าสำคัญอะไรนัก เพียงแต่เห็นว่าเป็นผู้ขาดการศึกษาหรือสมบัติผู้ดีเท่านั้น ธรรมเนียมประเพณียังถือกันว่าเป็นเรื่องที่ยึดติดกันมาในหมู่คณะ เช่น มารยาท การพูดจา การแต่งกาย เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเพณีของแต่ละกลุ่มชนจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความคิด ความเชื่อในสังคม วิธีการดำรงชีพ การประกอบอาชีพ และการปฏิสัมพันธ์กับชนกลุ่มอื่น

ศนิ ไทรหอมหวล (2553) กล่าวถึงค่านิยมของคนญี่ปุ่นว่า สามารถจำแนกออกได้ 6 ค่านิยมดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมในการทำงาน

คนญี่ปุ่นได้รับการยกย่องถึงการทำงานที่มีระเบียบวินัย ขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา จริงจังต่องาน มีความรับผิดชอบ และซื่อสัตย์ เนื่องจากสังคมญี่ปุ่นมีลักษณะการรวมกลุ่มที่ทุกคนต้องอุทิศตนเพื่อกลุ่ม เพื่อวัตถุประสงค์ให้กลุ่มมีความเจริญก้าวหน้า ความมานะอดทนเป็นลักษณะเด่นชัดของคนญี่ปุ่นที่ปฏิบัติต่อกันหรือสังคมไม่ว่าจะเป็นในบริษัท หรือสถาบันต่างๆ โดยความสำเร็จจะต้องได้มาด้วยความอดทนและความพยายาม ประกอบกับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากคนในกลุ่ม อีกทั้งคนญี่ปุ่นมีคติในการทำงานว่า “รวมกันเราอยู่ ไม่ใช่ “ใครดีใครได้” ดังนั้นการทำงานเป็นกลุ่มของคนญี่ปุ่นจึงประสบความสำเร็จอย่างมาก

ยุพา คลังสุวรรณ (2542: 37) กล่าวว่า สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมที่ผู้ชายเกิดมาเพื่อทำงาน ผู้ชายญี่ปุ่นจะรู้สึกผูกพันกับบริษัทหรือองค์กรที่ตนทำงานมากทั้งในด้านเอกลักษณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม จนทำให้สังคมภายนอกมองเห็นความขยัน และความเสียสละในการทำงานอย่างไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย ความรู้สึกผูกพันกับบริษัทเสมือนครอบครัวที่ร่วมชะตากรรมเดียวกัน ยังทำให้ผู้ชายญี่ปุ่นถูกมองว่าเป็นผู้เห็นความสำคัญขององค์กรมากกว่าครอบครัว พนักงานมีอำนาจตัดสินใจในสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อพนักงาน แต่ขณะเดียวกันบริษัทสามารถจะมอบหมายงานให้ทำในวันหยุดสุดสัปดาห์ เช่น ต้องนำลูกค้าของบริษัทไปเลี้ยงรับรอง ไปตีกอล์ฟ

2. ค่านิยมในการมองโลกในแง่ดี

ศาสนาชินโตเป็นศาสนาประจำชาติญี่ปุ่น และเป็นศาสนาที่นับถือ “เทพเจ้า” หรือ “คะมิ (神)” ต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากชื่อของศาสนาที่แปลว่า “วิถีแห่งเทพเจ้า” หลักคำสอนที่สำคัญคือ การส่งเสริมให้คนมองโลกในแง่ดี (Optimism) และมีลักษณะของความอ่อนปรน (Flexibility) ศาสนาชินโตเชื่อในเรื่องของสิ่งดี (Yoshi) และสิ่งร้าย (Ashi) ว่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน แม้จะเป็นขั้วที่อยู่ตรงข้ามแต่ว่าทั้งสองสิ่งนี้ให้ความหมายของการกำเนิด และการเจริญเติบโต เพราะพลังในการสร้างสรรค์นั้นเป็นการกระทำที่ควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมที่สับสนและยากลำบาก ความอดทนมานะบากบั่น จึงเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต่อความสำเร็จ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า สิ่งดีสิ่งร้ายจะให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น

ศาสนาชินโตยอมรับว่า ความดีความเลว หรือสิ่งดีสิ่งร้ายเป็นของคู่กัน เราไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ เมื่อชินโตยอมรับเอาความเลวไว้ในอำนาจการสร้างสรรค์ (Musubi) จึงมีการมองชีวิตในแง่ดีว่า สิ่งดีและสิ่งร้ายจะต่อสู้กันเพื่อให้เกิดผลในบั้นปลายที่ดี ความเชื่อเช่นนี้จึงส่งผลให้คนญี่ปุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสรรค์ มีจิตใจกว้างขวาง รู้จักยืดหยุ่น และมีคุณสมบัติของการยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามกาลเทศะ จึงก่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะรับเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามา เพื่อสร้างความเจริญให้กับกลุ่มกับประเทศของตนอีกด้วย

3. ค่านิยมแบบสังคมนิยม

คนญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญต่อกลุ่มมากกว่าปัจเจกบุคคล และให้ความสำคัญต่อพรรคพวกภายในกลุ่ม (Uchi) มากกว่าบุคคลภายนอกกลุ่ม (Soto) พฤติกรรมและความนึกคิดของคนญี่ปุ่นมักถูกกำหนดโดยกลุ่ม และทำให้คนญี่ปุ่นไม่คุ้นเคยกับการคิดและกระทำในฐานะปัจเจกบุคคล

ปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมแรงร่วมใจ มีความกลมเกลียว (Chowa) ซึ่งเป็นสิ่งที่คนญี่ปุ่นเน้นและพยายามส่งเสริม ความร่วมมือร่วมใจ ความมีเหตุผลและเข้าใจผู้อื่น เป็นความดีที่คนญี่ปุ่นยกย่องมากกว่าความเก่งกล้าสามารถ และความก้าวหน้าส่วนตัวของแต่ละคน การตัดสินใจในเรื่องใดก็มีได้อยู่ที่คนๆ เดียว หากแต่ต้องผ่านการหั่งเสียงปรึกษาหารือในกลุ่มคณะกรรมการหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง (Nemawashi) ก่อนที่จะมีการลงความเห็นหรือพิจารณาตัดสินจริงๆ กฎข้อบังคับที่มาจากคนๆ เดียวจะถูกต่อต้านไม่ว่าคนๆ นั้นจะมีอำนาจมากแค่ไหนแม้แต่มติที่มาจากคะแนนเสียงที่ชนะกันเพียงเล็กน้อยก็เป็นสิ่งที่คนญี่ปุ่นรู้สึกว่ามันน่าพอใจ (มาริสา พงษ์ธนยตกิจ, 2542, น.15-17)

4. ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ

ในสังคมนิยมญี่ปุ่นนั้นบุญคุณ (On) เป็นสิ่งที่ต้องตอบแทน ถือเป็นหน้าที่ซึ่งคนญี่ปุ่นยึดถือปฏิบัติไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ยูพา คลังสุวรรณ (2544, น.146-148) ได้แบ่งหนี้บุญคุณในความคิดของชาวญี่ปุ่นออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) บุญคุณต่อองค์จักรพรรดิ (Tenno no On) หรือบุญคุณต่อประเทศ (Kuni no On) เป็นหนี้บุญคุณที่ติดตัวคนญี่ปุ่นมาตั้งแต่เกิด เป็นหนี้ที่สูงสุดในบรรดาหนี้ทั้งหลาย และเป็นหนี้ที่ต้องเสียสละอย่างไม่มีการขอบเขตต่อองค์จักรพรรดิ

2) บุญคุณจากบิดามารดา (Oya no On) เป็นหนี้บุญคุณซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อเรื่องกตัญญูของคนญี่ปุ่น ทำให้บิดามารดาอยู่ในฐานะผู้มีอำนาจเหนือบุตร บุตรจะต้องทำงานหาเงินมาเลี้ยงบิดามารดา และเชื่อฟังคำสั่งอย่างเคร่งครัด

3) บุญคุณต่อเจ้านาย (Nushi no On) ในอดีตชามูโรจะมีสิทธิผลประโยชน์จากที่ดินมากน้อยแค่ไหน หรือได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากเจ้านาย ก็ขึ้นอยู่กับงานและความซื่อสัตย์จงรักภักดีที่ชามูโรมีต่อเจ้านาย ดังนั้นเจ้านายจึงเปรียบได้ดั่งชีวิตของชามูโร

4) บุญคุณต่อครูบาอาจารย์ (Shi no On) ในสังคมญี่ปุ่น ครูจะมีผลต่อความก้าวหน้าของลูกศิษย์ นั่นคือ ครูจะเป็นผู้ประสาทวิชาให้ ลูกศิษย์คนใดตกทุกขก็ได้ยาก ครูมักจะช่วยเหลือ ครูเป็นผู้ชักนำลูกศิษย์เข้าสู่วงการอาชีพ ยิ่งครูมีชื่อเสียงมากเท่าใด ก็ยิ่งส่งผลต่อการหางานของลูกศิษย์ในอนาคตมากเท่านั้น

5) บุญคุณต่อผู้มีพระคุณ (Onjin no On) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุญคุณต่อผู้ที่เคยช่วยชีวิต บุญคุณประเภทนี้ทำให้ฐานะและสถานภาพของผู้ให้และผู้รับแปรเปลี่ยน และเกิดการสลับสถานภาพกันได้ เช่น ผู้ที่ถูกช่วยชีวิตนั้นเดิมมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ช่วยชีวิต หลังการช่วยเหลือผู้ที่ถูกช่วยชีวิตจะต้องหันมาเอาใจใส่ และตอบแทนบุญคุณผู้ช่วยชีวิต

5. ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม

ลักษณะเด่นสำคัญประการหนึ่งของชาวญี่ปุ่นคือ เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรมานะพยายาม ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ หนักเอาเบาสู้ เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีหลายฤดูกาลและแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ต้องต่อสู้กับความร้อนจัดในฤดูร้อน และความหนาวจัดในฤดูหนาว ส่วนในฤดูใบไม้ร่วงจะมีลมพายุไต้ฝุ่นพัดมาทำให้ฝนตกหนัก บ้านเรือนและไร่นาพังเสียหาย ประชาชนต้องร่วมมือกันต่อสู้กับภัยธรรมชาติ

เบฟู (อ้างในซุติมา ธนูธรรมทัศน์, 2546: 23) กล่าวว่า ความอดทนมีมานะของคนญี่ปุ่นเกิดจากความเชื่อที่ว่า คนเราจะต้องผ่านความลำบาก ต้องต่อสู้ด้วยความอดทนจึงจะผ่านพ้น จนกลายเป็นคนที่ควรค่าแก่การยกย่อง แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า คนญี่ปุ่นให้ความสำคัญต่อความพยายามมาก การทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงจังเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเองและของกลุ่ม

6. ค่านิยมในการศึกษาหาความรู้

จากการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมของศาสนาชินโตกับหลักคำสอนศาสนาพุทธ และลัทธิขงจื้อ รวมทั้งการรับภาษาและอิทธิพลของวัฒนธรรมจีน ทำให้ชาวญี่ปุ่นต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ เพื่อสิ่งที่ดีกว่าในชีวิตซึ่งต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและเป็นแบบแผนของตนเอง นอกจากนี้ ผลของการปฏิรูปประเทศสมัยจักรพรรดิเมจิ ทำให้การศึกษากลายเป็นประตูเปิดไปสู่หนทางใหม่ๆ ประชาชนใช้การศึกษาเป็นช่องทางในการแสวงหาความรู้ การก้าวเข้าสู่อาชีพ และเป็นเส้นทางในการเลื่อนสถานะทางสังคม สำหรับคนญี่ปุ่นการศึกษาได้กลายเป็นความเชื่อ (Myth) ว่า สามารถช่วยสร้าง “สัมฤทธิ์ผลส่วนบุคคล” ได้ เนื่องจากความสามารถและปัญญาไม่ใช่คุณสมบัติดั้งเดิมที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดเหมือนฐานะทางเศรษฐกิจและเชื้อสายของครอบครัว

สังคมญี่ปุ่นยกย่องความเพียรพยายามมากกว่าความเก่งและมีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถเท่าเทียมกันตอนเกิด ความสำเร็จและความล้มเหลวในชีวิต ขึ้นอยู่กับว่าเด็กมีความพยายามมากหรือน้อยเพียงไร ความเชื่อเช่นนี้ถูกสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของการแข่งขันทางการศึกษา และการกระตุ้นเด็กให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ ดังจะเห็นได้จากคติที่ยึดถือต่อกันมาในสังคมญี่ปุ่นว่า “เรียนให้หนัก-จะได้ดี (Kugaku-Rikko) (เกรียงไกร พัฒนกุลตดมธ, 2549, น.195)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ไม่ว่าจะเรื่องการจัดงานนิทานพื้นบ้าน แนวทางการศึกษานิทานพื้นบ้าน กฎวรรณกรรมพื้นบ้าน รวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับสังคม เรื่องครอบครัว ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยจะได้นำมาเป็นแนวคิดและเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น โดยมีแนวการศึกษาและวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การจำแนกประเภทนิทาน
2. วิเคราะห์นิทานตากกฎของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik)
3. การศึกษานิทานซึ่งสะท้อนสะท้อนวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นในด้าน
 - ครอบครัว
 - ความเชื่อ
 - ประเพณี
 - ค่านิยม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

นักวิชาการญี่ปุ่นได้ให้คำนิยามของ 民話 (minwa) ที่ตรงกับคำว่า “นิทานพื้นบ้าน” ในภาษาไทยว่า หมายถึง “เรื่องเล่าประเภทต่างๆ ได้แก่

1. 昔話 (mukashibanashi) คือนิยายปรัมปรา นิทาน เรื่องเล่าเก่า ๆ ในอดีต เป็นรูปแบบการเล่าเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สัตว์ มนุษย์ และเรื่องตลกขบขัน โดยมีรูปแบบตายตัวที่มักจะเริ่มต้นเรื่องด้วยคำว่า 「むかしむかし…(Mukashi Mukashi…)…กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว」 และจบลงด้วย 「…であつたとさ (...Deattatosa)-เรื่องราวก็จบด้วยประการฉะนี้」 นอกจากนี้ยังมีการย่อเรื่อง ให้สั้นลงหรือปรับเปลี่ยนภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้นเพื่อใช้เป็นนิทานกล่อมเด็ก โดยมีลักษณะเฉพาะคือการจบเรื่องอย่างมีความสุขสนุกสนาน

2. 伝説 (densetsu) คือ ตำนานที่เป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมา ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ที่เชื่อกันว่ามีอยู่จริง ไม่มีรูปแบบตายตัว จิตนาการหรือให้ความบันเทิงแบบในนิทาน โดยทั่วไปแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ ตำนานธรรมชาติ ตำนานประวัติศาสตร์ ตำนานความเชื่อ

3. 世間話 (sekenbanashi) คือเรื่องสัพเพเหระในสังคม ซึ่งแบ่งออกใหญ่ว่า ได้เป็น 4 ประเภท คือ เรื่องเกี่ยวกับคน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และเรื่องเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ”

จากนิยามข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ชาวญี่ปุ่นใช้ภูมิปัญญาและจินตนาการผูกนิทานขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม บางครั้งก็เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกนิทานพื้นบ้าน (民話-minwa) จึงเป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นความคิด จินตนาการ รวมทั้งวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของชาวญี่ปุ่นที่เล่าถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

การค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น (民話-minwa) ได้มีนักวิจัยชาวญี่ปุ่นสนใจและทำการศึกษาค้นคว้าไว้หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เรียกว่า 昔話 (mukashi banashi-นิยายปรัมปรา นิทาน เรื่องเล่าเก่าๆ ในอดีต) มีการศึกษาวิจัยกันอย่างกว้างขวาง ในที่นี้จะนำเสนอเท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้ ดังนี้

柳田國男 (Yanagita Kunio; 1948) ได้รวบรวมนิทานไว้จำนวน 3,000 เรื่องแล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่โดยพิจารณาเหตุการณ์ (現状-genjou) และการสืบสานต่อๆ กันมาของเรื่อง (伝承-denshou) คือ นิทานที่มีเนื้อหาจบบริบูรณ์ (完形昔話-kankeimukashibanashi) และนิทานที่มีเนื้อหาไม่รู้จักจบ (派生昔話-haseimukashibanashi) โดยได้แบ่งนิทานที่มีเนื้อหาจบบริบูรณ์เป็น 10 กลุ่ม รวม 183 รูปแบบเรื่อง นิทานที่มีเนื้อหาไม่รู้จักจบเป็น 6 กลุ่ม รวม 146 รูปแบบเรื่อง และมีรูปแบบเรื่องอื่นๆ อีก 12 รูปแบบเรื่อง

関敬吾 (Seki Keigo; 1950-1958) ได้พิมพ์หนังสือรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตั้งแต่ช่วงตอนปลายสมัยเมจิจนถึงช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ไว้จำนวน 6 เล่ม รวมนิทานได้ทั้งหมด 8,000 เรื่อง แล้วแบ่งนิทานออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นิทานเกี่ยวกับสัตว์ (動物話-doubutsubanashi) นิทานที่เป็น 昔話 (mukashibanashi—นิยายปรัมปรา นิทาน เรื่องเล่าเก่าๆ ในอดีต) และนิทานตลกขบขัน (笑話-waraibanashi) โดยจำแนกรูปแบบเรื่องไว้ได้ทั้งหมด 650 รูปแบบ ซึ่งถือกันว่าเป็นผลงานการค้นคว้านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างและมีการนำไปเปรียบเทียบกับนิทานของชาติอื่น ๆ ด้วย

関敬吾・野村純一・大島広志 (Seki Keigo; Nomura Junichi; Ooshima Hiroshi : 1979-1980) ได้รวบรวมนิทานจากผู้เล่านิทานโดยตรงในช่วงปลายสมัยเมจิถึงสมัยโชวะที่ 51 ไว้เป็นหนังสือจำนวน 12 เล่ม รวมนิทานทั้งหมด รวบรวม 35,000 เรื่อง โดยมีผลการวิเคราะห์พบว่า มีรูปแบบเรื่องของนิทานเพิ่มขึ้นกว่าที่เคยศึกษาไว้อีก 90 รูปแบบ กล่าวคือมีทั้งหมด 740 รูปแบบ และมีการจัดทำดัชนีนิทานและดัชนีตัวละครเอกในนิทานไว้ด้วย

稲田浩二・小澤俊夫 (Inada Kouji; Ozawa Toshio: 1977-1990) ได้รวบรวมนิทานของแต่ละท้องถิ่นจากภูมิภาคต่างๆ ของญี่ปุ่น และทำการวิเคราะห์จำแนกไว้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ เรื่องเล่าเก่าๆ ในอดีต (昔話-mukashikataari) นิทานตลกขบขัน (笑話-waraibanashi) นิทานสัตว์ (動物昔話-doubutsumukashibanashi) และนิทานเข้าแบบ (形式話-keishikibanashi) มีรูปแบบของนิทานทั้งหมด 1,211 รูปแบบ

河合隼雄 (Kawai Hayao; 1994) ทำการวิเคราะห์นิทานญี่ปุ่นที่รวบรวมได้จำนวนหนึ่งแล้วนำเสนอทฤษฎีที่ได้รับความสนใจอย่างมากว่า นิทานญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทในสังคมของสตรีญี่ปุ่นที่มีมากกว่าบุรุษ ในขณะที่นิทานของยุโรปนั้นจะสะท้อนบทบาทของบุรุษมากกว่า

酒井董美 (Sakai Tadazubi; 2000) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพี่น้องจากนิทาน ผลการศึกษาพบว่า ชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับพี่น้องที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งน้องชายคนสุดท้องจะได้รับการดูแลห่วงใยเป็นพิเศษ

稲田浩二・和子編 (Inada Kouji-Kazuko; 2001) ได้รวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นและจัดทำเรื่องย่อของนิทานไว้ 200 เรื่อง โดยมีการกล่าวถึงความเป็นมาของนิทานแต่ละเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบนิทานของแต่ละท้องถิ่น และยังทำการเปรียบเทียบกับนิทานของชาติอื่นๆ ด้วย

จะเห็นได้ว่า มีผู้ศึกษาไว้ถึงนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นไว้เป็นจำนวนมาก และหลากหลายแนวทาง เช่น ประเภทของนิทาน รูปแบบนิทาน และภาพสะท้อนด้านต่างๆ หรือแม้กระทั่งการนำมาเปรียบเทียบกับนิทานของชาติอื่น เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้แนวความคิดและแนวการศึกษาวิเคราะห์ในการศึกษารั้งนี้ โดยรวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งแล้วนำมาจำแนกประเภทของนิทาน ทำการวิเคราะห์โครงสร้างนิทานกับกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค และศึกษาสิ่งที่ปรากฏในนิทานด้านครอบครัว ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม เพื่อจะได้ทราบถึงประเภทนิทาน ลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะของนิทาน และอธิบายสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และลึกซึ้งยิ่งขึ้น

แหล่งข้อมูลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่นำมาศึกษา

-1975 年～1994 年、TBS 系列で放送された tv アニメ「まんが日本昔ばなし」の
全話総まとめ、全話あらすじデータベース)

<<http://nihon.syoukoku.com/modules/minwa/>>

—福娘童話集—世界と日本童話—昔話集

<<http://hukumusume.com/douwa/pc/jap/index.html>>2009 年 1 2 月 1 日

—日本民話データベース「日本各地の語りの記録」

<<http://www.isc.senshu-u.ac.jp/~thb0309/MinwaDB/katari/Indexkatari.html>>

—関敬吾・野村純一・大島広志編 (1979-1980) 『日本昔話大成』全 12 卷 角川書店

—稲田浩二・小澤俊夫編 (1977-1990) 『日本昔話通観』全 31 卷

—稲田浩二ほか編 (1977) 『日本昔話事典』弘文堂

—稲田浩二ほか編 (1994) 『日本昔話事典』縮刷版. 弘文堂

—日本民話の会編者』 (2002) 『日本の民話事典』日本民話の会

บทที่ 3

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับญี่ปุ่น

ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นในประเด็นต่อไปนี้ ประวัติความเป็นมาที่ตั้งและอาณาเขต ภูมิอากาศ เขตการปกครอง ประชากร การเมืองการปกครอง ศาสนา และวัฒนธรรมดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประวัติความเป็นมา

วารสารสำรวจญี่ปุ่นของสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทยได้กล่าวถึงความเป็นมาของประเทศญี่ปุ่นแบ่งเป็นยุคสมัยต่างๆ ตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สรุปพอสังเขปเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับการทำความเข้าใจงานชิ้นบ้านญี่ปุ่น ดังต่อไปนี้

สมัยโบราณ

จากการค้นคว้าทางโบราณคดีพบว่า มีผู้อยู่อาศัยอยู่บนหมู่เกาะญี่ปุ่นกว่า 100,000 ปีมาแล้ว ตั้งแต่ครั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของผืนแผ่นดินทวีปเอเชีย คนโบราณที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะญี่ปุ่นในยุคหินเก่า (Paleolithic) หาเลี้ยงชีพด้วยการล่าสัตว์ และเก็บของป่า ในยุคหินใหม่ (Neolithic) เมื่อประมาณ 10,000 ปีที่แล้วก็ได้มีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหินด้วยความประณีต มีการพัฒนาวิธีการล่าสัตว์โดยใช้คันธนูและลูกธนู ตลอดจนมีการผลิตภาชนะเครื่องปั้นดินเผาใส่อาหารและเก็บรักษาอาหาร ยุคประมาณ 8,000 ปี ถึง 300 ปีก่อนคริสต์ศักราชเรียกว่า สมัยโจมง ซึ่งเรียกตามรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาโจมงที่มีลวดลายเป็นเชือก

ประมาณ 300 ปีก่อนคริสต์ศักราช ผู้คนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะญี่ปุ่นได้เริ่มเรียนรู้การทำเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าวเป็นอันดับแรก รวมทั้งวิธีการทำเครื่องใช้โลหะจากทวีปเอเชีย ชาวญี่ปุ่นใช้เครื่องมือเครื่องใช้ทำด้วยเหล็กที่ใช้ในการเพาะปลูกในชีวิตประจำวัน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และใช้ดาบที่ทำด้วยทองแดงและกระจกในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การจัดแบ่งงานทำให้ช่องว่างระหว่างผู้ปกครองดินแดนและผู้อยู่ใต้การปกครองกว้างขึ้น ในช่วงนี้รัฐเล็กๆ จำนวนมากได้ก่อตัวขึ้นทั่วประเทศ ยุคสมัยระหว่าง 300 ปีก่อนคริสต์ศักราชจนถึง ค.ศ.300 เรียกว่า สมัยยาโยอิ ตามเครื่องปั้นดินเผาที่ใช้แกนหมุนในการขึ้นรูปที่ผลิตกันในช่วงเวลานั้น

ในศตวรรษที่ 4 กลุ่มผู้มีความเข้มแข็งทางการเมืองซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ยามาโตะ (ปัจจุบันคือจังหวัดนารา) มีอำนาจปกครองประเทศตั้งแต่ศตวรรษที่ 4 จนถึงศตวรรษที่ 6 มีการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรมขนานใหญ่ วัฒนธรรมจีนรวมทั้งลัทธิขงจื้อและศาสนาพุทธได้เผยแพร่เข้ามาในประเทศญี่ปุ่นผ่านทางเกาหลี ถึงปลายศตวรรษที่ 4 ได้มีการติดต่อกันระหว่างญี่ปุ่นกับอาณาจักรบนคาบสมุทรเกาหลี ศิลปะ อุตสาหกรรมต่างๆ เช่น การทอผ้า งานโลหะ การฟอกหนัง และการต่อเรือ ซึ่งแต่แรกเริ่มมีการพัฒนาในประเทศจีนภายใต้ราชวงศ์ฮั่นได้เริ่มเข้ามาในประเทศญี่ปุ่นโดยผ่านทางเกาหลี

ญี่ปุ่นได้รับเอาตัวอักษรแบบจีนซึ่งมีรากฐานมาจากอักษรภาพมาใช้ การใช้ตัวอักษรภาพนี้เอง ชาวญี่ปุ่นได้เรียนรู้อย่างดีเบื้องต้นทางการแพทย์ การใช้ปฏิทินและดาราศาสตร์ ตลอดจนปรัชญาของลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธได้เข้ามาในญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.538 จากประเทศอินเดียโดยผ่านทางจีนและเกาหลี ผู้ปกครอง

ประเทศญี่ปุ่นได้ถือระบบการปกครองของจีนเป็นแนวทางในการสร้างระบบการปกครองของตน

เมืองหลวงแห่งแรกของญี่ปุ่นได้รับการสถาปนาขึ้นที่เมืองนาราในตอนต้นศตวรรษที่ 8 เป็นเวลานานกว่า 70 ปี คือตั้งแต่ ค.ศ.710 ถึง ค.ศ.784 พระราชวงศ์อิมพีเรียลของญี่ปุ่นประทับอยู่ที่เมืองนาราโดยตลอด และขยายอำนาจไปทั่วประเทศทีละน้อย ก่อนหน้านั้นได้มีการย้ายเมืองหลวงซึ่งเป็นที่ประทับบ่อยครั้งภายในเขตแดนที่ในปัจจุบันคือเมืองนารา เกียวโต และโอซากา

เมืองหลวงใหม่ซึ่งเลียนแบบเมืองหลวงของประเทศจีนในสมัยนั้น ได้รับการสถาปนาที่เมืองเกียวโตเมื่อปี ค.ศ.794 และได้เป็นที่ประทับของพระราชวงศ์เป็นเวลานานเกือบ 1,000 ปี การย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่เมืองเกียวโต นับเป็นจุดเริ่มต้นของสมัยเฮอันซึ่งดำรงอยู่ต่อมาจนถึง ค.ศ.1192 และเป็นสมัยที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสมัยหนึ่งของการพัฒนาทางด้านศิลปะในประเทศญี่ปุ่น การติดต่อกับประเทศจีนหยุดชะงักลงในช่วงปลายศตวรรษที่ 9 และอารยธรรมญี่ปุ่นเริ่มที่จะมีลักษณะและรูปแบบเป็นของตนเอง

สิ่งเหล่านี้นับเป็นกระบวนการของการผสมกลมกลืนและการปรับเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ซึ่งญี่ปุ่นรับมาจากภายนอกให้ค่อยๆ เป็นรูปแบบของญี่ปุ่นไปโดยปริยาย ตัวอย่างที่เห็นได้โดยทั่วไปของกระบวนการนี้ คือการพัฒนาของตัวอักษรญี่ปุ่นในสมัยเฮอัน ความซับซ้อนของการเขียนของจีนทำให้นักเขียนและพระคิดค้นรูปแบบอักษรขึ้นสองระบบโดยยึดรูปแบบอย่างของจีน ภายใต้นามสมัยเฮอัน ได้มีการปรับปรุงพยัญชนะที่เรียกกันว่า คานะ (kana) และนำมาใช้กันอย่างกว้างขวาง นับเป็นการเปิดทางให้แก่งานเขียนที่มีรูปแบบเป็นของญี่ปุ่นอย่างแท้จริง และมีการใช้กันอย่างแพร่หลายแทนถ้อยคำสำนวนที่ยืมมาจากภาษาจีน

ชีวิตในเมืองหลวงเป็นชีวิตที่หรูหราและสะดวกสบาย ราชสำนักใช้เวลาทั้งหมดไปกับศิลปะและความสุขทางสังคม ทำให้อำนาจที่เคยมีเหนือกลุ่มที่มีอิทธิพลทางการทหารในหัวเมืองต่างๆ เริ่มจะคลอนแคลนในที่สุดอำนาจในการควบคุมอาณาจักรอย่างมีประสิทธิภาพได้หายไป จึงกลายเป็นสิ่งล่อใจสำหรับสองตระกูลทหารที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน ได้แก่ ตระกูลมินะโมะโตะและไทระ ซึ่งเป็นตระกูลที่สืบทอดเชื้อสายมาจากจักรพรรดิองค์ก่อนๆ ทั้งสองตระกูลได้ต่อสู้ในการรบที่โด่งดังที่สุด และมีความรุนแรงมากในยุคกลางอันวุ่นวายสับสนของญี่ปุ่น ในที่สุดตระกูลมินะโมะโตะเป็นฝ่ายชนะสงคราม ทำลายล้างตระกูลไทระจนพิชิตในศึกดันโนอุระ (Battle of Dannoura) ในการรบกันที่ทะเลอินแลนด์ใน ค.ศ.1185

สมัยศักดินา

ชัยชนะของตระกูลมินะโมะโตะแสดงถึงความเสื่อมของบัลลังก์อำนาจทางการเมืองของจักรพรรดิอย่างแท้จริง เป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองโดยระบอบศักดินา ภายใต้การปกครองของโชกุน หรือผู้ปกครองทางการเมืองที่สืบต่อกันมา 700 ปี

ในปี ค.ศ.1192 โยริโตะโมะ หัวหน้านักตระกูลมินะโมะโตะที่เป็นผู้ชนะสงครามได้สถาปนาระบบโชกุนหรือรัฐบาลทหาร ที่เมืองคามากูระใกล้กับนครหลวงโตเกียวในปัจจุบันและยึดอำนาจบริหารบางอำนาจที่เคยเป็นอำนาจของจักรพรรดิในกรุงโตเกียว เพื่อดำเนินสิ่งที่ถือว่าเป็นความเสื่อมของเกียวโตที่ได้ฝังไว้ในสันติภาพ โชกุนที่เมืองคามากูระได้สนับสนุนความมั่งคั่งอุดมและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ตลอดจนความมีระเบียบวินัยซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะฟื้นฟูอำนาจการควบคุมทั่วทั้งแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพกลับคืนมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมกลุ่มที่มีอิทธิพลทางการทหารในจังหวัดที่อยู่ไกลออกไป สมัยคามากูระ ซึ่งเป็นชื่อเรียกยุคของระบบโชกุนของโยริโตะโมะเป็นยุคที่มีแนวคิดในเรื่องของความกล้าหาญและรักเกียรติยศ (bushido) ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวมุไร

ในปี ค.ศ.1213 อำนาจที่แท้จริงได้เปลี่ยนมือจากตระกูลมินะโมะโตะไปยังตระกูลโฮโจ ซึ่งเป็นตระกูลทางภรรยาของโยริโตะโมะโดยเป็นผู้สำเร็จราชการให้โชกุน ตระกูลโฮโจค้ำจุนรัฐบาลที่เมืองคามากูระไว้ได้

จนถึง ค.ศ.1333 ในระหว่างนั้นกองทัพมองโกลบุกกิวชีวิตอนเหนือถึง 2 ครั้ง ในปี ค.ศ.1274 และ ค.ศ.1281 ถึงแม้ว่าจะมีอาวุธที่ด้อยกว่าแต่นักรบญี่ปุ่นก็สามารถรักษาพื้นที่ไว้ได้และป้องกันไม่ให้ผูุ้กรานบุกลึกเข้าไป ตอนในของประเทศ หลังจากที่กองทัพเรือส่วนใหญ่ของชนเผ่ามองโกลประสบความเสียหายอย่างหนักจากพายุไต้ฝุ่นในการบุกญี่ปุ่นทั้งสองครั้ง กองทัพมองโกลจึงได้ถอยทัพไปจากญี่ปุ่น

การฟื้นฟูอำนาจการปกครองโดยจักรพรรดิมีขึ้นในช่วงสั้นๆ ตั้งแต่ ค.ศ.1333 จนถึง ค.ศ.1338 รัฐบาลทหารชุดใหม่ซึ่งสถาปนาโดยตระกูลอาซึกางะที่มูโระมาจิในกรุงเกียวโต สมัยมูโระมาจิดำเนินต่อมากกว่า 200 ปี ตั้งแต่ ค.ศ.1338 จนถึง ค.ศ.1573 ในยุคนี้นะเบียวินัยที่เคร่งครัดของลัทธิบูชิโดแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ในด้านความงามทางศิลปะและศาสนา มีอิทธิพลอย่างมากต่อศิลปะของประเทศ ลักษณะเด่นซึ่งคงอยู่แม้ในปัจจุบันนี้คือลักษณะของความอดกลั้นและความเรียบง่าย

หลังจากที่ได้ปกครองประเทศมา 200 ปี ระบบโชกุนที่มูโระมาจิ ต้องเผชิญกับการท้าทายอำนาจที่เพิ่มขึ้นทุกทีจากกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองหลายกลุ่มที่เป็นคู่แข่งในภาคอื่นๆ ของประเทศ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 16 เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในประเทศญี่ปุ่นเพราะบรรดาขุนนางที่หัวเมืองต่างทำสงครามเพื่อชิงความเป็นใหญ่ โทโยโตมิ ฮิเดโยชิ ขุนพลผู้ยิ่งใหญ่เป็นผู้ทำให้บ้านเมืองสงบเรียบร้อยได้ในที่สุดเมื่อปี ค.ศ.1590 ในปี ค.ศ.1592 และ ค.ศ.1597 โทโยโตมิ ได้บุกประเทศเกาหลี แต่ไม่สำเร็จทั้งสองครั้งเนื่องจากเผชิญการต่อต้านของเกาหลีและจีน

สมัยปิดประเทศ (Sakoku)

โตกูงาวะ อิเอะยะสึ ผู้สถาปนาระบบโชกุนโตกูงาวะเป็นผู้เสริมสร้างประเทศญี่ปุ่นต่อจากที่โทโยโตมิ ฮิเดโยชิ ได้รวบรวมเป็นปึกแผ่นให้มั่นคงยิ่งขึ้น ในช่วงระยะเวลาของสงครามกลางเมืองนี้เอง ปราสาทที่มีชื่อเสียงที่สุดของญี่ปุ่นหลายแห่งก็ถูกสร้างขึ้น อิเอะยะสึตั้งตนเป็นผู้ปกครองญี่ปุ่นทั้งประเทศโดยมีอำนาจอย่างแท้จริง อิเอะยะสึขึ้นดำรงตำแหน่ง โชกุนที่เมืองเอโดะ (ปัจจุบันคือกรุงโตเกียว) ในปี ค.ศ.1603 ซึ่งเป็นจุดแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น โชกุนอิเอะยะสึได้สร้างแบบแผนแทบจะทุกแง่มุมของวิถีชีวิตของประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันทางการเมืองและสังคมให้เป็นแบบอย่างต่อมาอีก 265 ปี การที่โชกุนโตกูงาวะปิดประเทศจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิงในปี ค.ศ.1639 นับเป็นวิธีหนึ่งที่จะรักษาเสถียรภาพของโครงสร้างทางสังคมและการเมืองที่อิเอะยะสึได้ก่อตั้งขึ้น

ชาวตะวันตกกลุ่มแรกได้เดินทางมาถึงชายฝั่งญี่ปุ่นในศตวรรษก่อนคือในสมัยมูโระมาจิ พ่อค้าชาวโปรตุเกสขึ้นบกที่เกาะเล็กๆ เกาะหนึ่งทางตะวันตกเฉียงใต้ของญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1543 โดยได้นำอาวุธปืนเข้าไปในประเทศญี่ปุ่น อีกไม่กี่ปีต่อมาคณะผู้สอนศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกนำโดยนักบุญ ฟรานซิส ซาเวียร์ ตลอดจนชาวสเปนอีกหลายกลุ่มได้เดินทางเข้ามาในประเทศญี่ปุ่น กลุ่มพ่อค้าชาวเนเธอร์แลนด์ และอังกฤษก็ได้เข้ามาตั้งรกรากในแผ่นดินญี่ปุ่นด้วยเช่นกัน การหลั่งไหลเข้ามาของชาวยุโรปมีผลกระทบต่อญี่ปุ่นอย่างมาก คณะผู้สอนศาสนาทำให้ชาวญี่ปุ่นเปลี่ยนศาสนากันมาก โดยเฉพาะทางตอนใต้ของญี่ปุ่น โชกุนตระหนักดีว่าศาสนาคริสต์อาจจะมีอำนาจในการทำลายทัศนคติที่ยึดกับอาวุธปืนที่เข้ามาในญี่ปุ่น ในที่สุดได้มีการสั่งห้ามเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในญี่ปุ่น

โชกุนโตกูงาวะได้ออกคำสั่งห้ามชาวต่างชาติทุกคนเข้าประเทศญี่ปุ่น ยกเว้นกลุ่มพ่อค้าชาวเนเธอร์แลนด์กลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่ถูกจำกัดบริเวณอยู่ที่เกาะเดจิมะที่อ่าวนางาซากิ ตลอดจนชาวจีนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ที่นางาซากิ และทูตจากราชวงศ์สี่ของประเทศเกาหลีที่เดินทางมาญี่ปุ่นเป็นครั้งคราว เป็นเวลา 250 ปีที่ญี่ปุ่นได้ติดต่อกับโลกภายนอกผ่านกลุ่มคนเหล่านี้เท่านั้น นักวิชาการญี่ปุ่นได้รับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแพทย์ตะวันตกและวิทยาศาสตร์แขนงอื่นๆ ผ่านทางกลุ่มพ่อค้าที่เมืองเดจิมะในระหว่างระยะเวลา

แห่งการแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวอันยาวนานของประเทศ

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 และต้นศตวรรษที่ 19 ญี่ปุ่นตกอยู่ภายใต้ความกดดันที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้เปิดประเทศสู่โลกภายนอก อีกทั้งโครงสร้างทางสังคมและการเมืองอันเข้มงวดที่เอียะสึเป็นผู้กำหนดขึ้นภายในประเทศญี่ปุ่น ก็เริ่มที่จะทำให้เกิดความตึงเครียดอันเนื่องมาจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

ในปี ค.ศ.1853 พลเรือจัตวา แมทธิว ซี เพอร์รี่ แห่งสหรัฐอเมริกา นำกองเรือ 4 ลำเข้ามาในอ่าวโตเกียว พลเรือจัตวาแมทธิวกลับมาอีกครั้งในปีถัดมา และประสบความสำเร็จในการชักจูงให้ญี่ปุ่นลงนามในสนธิสัญญาสัมพันธไมตรีกับประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาในปีเดียวกันนั้นเอง ญี่ปุ่นได้ลงนามในสนธิสัญญาทำนองเดียวกันกับประเทศรัสเซีย อังกฤษ และเนเธอร์แลนด์ ดังนั้นจึงเป็นการเปิดประเทศญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง สี่ปีต่อมาสนธิสัญญาเหล่านี้ได้ถูกเปลี่ยนเป็นสนธิสัญญาทางการค้า และญี่ปุ่นได้ลงนามในสนธิสัญญาทำนองเดียวกันนี้กับประเทศฝรั่งเศสด้วย

ผลกระทบจากเหตุการณ์เหล่านี้ เพิ่มความกดดันแห่งกระแสทางสังคมและการเมือง ซึ่งกักร่อนรากฐานของโครงสร้างระบบศักดินาที่ละน้อย ความวุ่นวายครั้งใหญ่ได้เกิดขึ้นกินเวลาประมาณทศวรรษ จนกระทั่งระบบศักดินาของโชกุนโตกูงาวะได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ.1867 และได้ถวายอำนาจอธิปไตยทั้งหมดคืนแก่จักรพรรดิในการปฏิรูปเมจิ (Meiji Restoration) ในปี ค.ศ.1868

สมัยใหม่

สมัยเมจิ (1868-1912) เป็นสมัยที่เด่นที่สุดสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ภายใต้การปกครองของสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิ ญี่ปุ่นได้บรรลุความสำเร็จในการพัฒนาประเทศโดยใช้เวลาเพียงไม่กี่ทศวรรษ กล่าวคือ การสร้างสรรค์ประเทศให้เข้าสู่ยุคใหม่ด้วยอุตสาหกรรม พัฒนาสถาบันทางการเมืองและรูปแบบของสังคมแบบใหม่ ทั้งที่ประเทศตะวันตกต้องใช้เวลาพัฒนานานนับศตวรรษ

ในช่วงปีแรกๆ ของการครองราชย์ สมเด็จพระจักรพรรดิเมจิทรงย้ายเมืองหลวงจากกรุงเกียวโตไปอยู่ที่เมืองเอโดะ ซึ่งเป็นที่ตั้งของรัฐบาลระบบศักดินาที่ผ่านมา และได้ทรงเปลี่ยนชื่อเมืองหลวงเป็นโตเกียว ซึ่งแปลว่า "เมืองหลวงตะวันออก" มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ตลอดจนถึงคณะรัฐมนตรี และสถาบันนิติบัญญัติระบบสองสภา ยกเลิกการแบ่งชนชั้นแบบเก่าของสมัยศักดินา ญี่ปุ่นทั้งประเทศทุ่มเทพลังงานและความกระตือรือร้นในการศึกษาและรับอารยธรรมตะวันตกมาใช้อย่างกว้างขวาง

การปฏิรูปเมจิเหมือนกับการทลายของเขื่อนที่ก่อปรด้วยพลังและแรงผลักดันสะสมมานับศตวรรษต่างชาติเองรู้สึกถึงความรุนแรงและความตื่นตัวที่เกิดจากการปลดปล่อยพลังเหล่านี้ออกมาในฉบับสิ้นก่อนจะสิ้นศตวรรษที่ 19 ญี่ปุ่นเข้าร่วมสงครามจีน-ญี่ปุ่น ระหว่างปี ค.ศ.1894-95 ซึ่งลงเอยด้วยชัยชนะของญี่ปุ่น ผลของสงครามคือญี่ปุ่นได้ไต้หวันมาจากจีน สิบปีต่อมาญี่ปุ่นประสบชัยชนะอีกครั้งหนึ่งในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น ระหว่างปี ค.ศ.1904-05 และยึดได้ซังคาหลินตอนใต้ ซึ่งยกให้รัสเซียเมื่อปี ค.ศ.1875 เพื่อแลกกับเกาะคูริล และทำให้ชาวโลกรับรู้ว่าญี่ปุ่นมีความสนใจในดินแดนแมนจูเรียเป็นพิเศษ หลังจากที่ได้กำจัดอำนาจอื่นๆ ที่จะมามีอิทธิพลเหนือเกาหลีแล้ว ในตอนแรกญี่ปุ่นได้จัดให้เกาหลีเป็นดินแดนในอารักขา ในเวลาต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1910 ญี่ปุ่นได้ผนวกเกาหลีเป็นส่วนหนึ่งของญี่ปุ่น

สมเด็จพระจักรพรรดิเมจิทรงปกครองประเทศด้วยความเข้าใจอย่างแท้จริงและสร้างสรรค์ ซึ่งการปกครองของพระองค์ช่วยนำประเทศให้ผ่านพ้นช่วงทศวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลง พระองค์เสด็จสวรรคตในปี ค.ศ. 1912 ก่อนที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อสงครามโลกครั้งนี้สิ้นสุดลง ญี่ปุ่นก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลก โดยญี่ปุ่นได้เข้าร่วมสงครามโลกเนื่องจากได้ทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับประเทศอังกฤษไว้เมื่อปี ค.ศ.1902 สมเด็จพระจักรพรรดิไทโช ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ต่อจากสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิ

และสมเด็จพระจักรพรรดิอิโรฮิโต ครองราชย์ต่อจากสมเด็จพระจักรพรรดิไทโชเมื่อปี ค.ศ.1926 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสมัยโชวะ

สมัยโชวะได้เริ่มต้นด้วยบรรยากาศแห่งความหวัง อุตสาหกรรมของประเทศยังคงเจริญเติบโตต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง ส่วนการเมืองของญี่ปุ่นเป็นการปกครองระบบสภาอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ภัยพิบัติใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นเริ่มที่จะก่อให้เกิดความวุ่นวายสับสน ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกทำให้เศรษฐกิจของญี่ปุ่นไม่มั่นคง ความเชื่อมั่นในพรรคการเมืองของประชาชนได้ลดน้อยลงหลังจากมีการเปิดโปงเรื่องอื้อฉาวหลายเรื่อง พวกหัวรุนแรงใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ในช่วงนี้ กลุ่มทหารก็ฉวยโอกาสที่เปิดให้พวกตนในช่วงเวลาอันสับสนวุ่นวาย อิทธิพลของพรรคการเมืองค่อยๆ ลดน้อยลง

หลังจากเหตุการณ์ลูว์กัวเฉียว (Lugouqiao Incident) ซึ่งก่อให้เกิดสงครามกับจีน พรรคการเมืองเหล่านี้ถูกบีบให้รวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อความร่วมมือในยามสงคราม และในที่สุดได้มีการยุบพรรคการเมืองทั้งหมด และตั้งพรรคการเมืองแห่งชาติขึ้นมาแทน เนื่องจากสภาไดเอ็ตถูกลดบทบาทจนไม่ต่างจากตรายางเท่าใดนัก ทำให้ไม่มีการคัดค้านจากทางสภานิติบัญญัติเกี่ยวกับกระแสเหตุการณ์ทั้งหลายที่นำไปสู่การเกิดสงครามแปซิฟิกในปี ค.ศ.1941

สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปัจจุบัน

ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1945 ญี่ปุ่นซึ่งเหน็ดเหนื่อยและอ่อนล้าจากสงครามโลกครั้งที่สอง ได้ยอมรับข้อตกลงยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ของฝ่ายสัมพันธมิตร และประชาชนได้วางอาวุธตามพระราชโองการของสมเด็จพระจักรพรรดิ เป็นเวลานานกว่า 6 ปี หลังจากแพ้สงคราม ญี่ปุ่นตกอยู่ใต้การควบคุมของฝ่ายสัมพันธมิตร ส่วนใหญ่ได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา

ภายใต้อำนาจของฝ่ายยึดครองซึ่งนำโดย พลเอกดักลาส แม็คอาเธอร์ ได้มีการดำเนินการปฏิรูปทางสังคมและการเมือง ที่ดินที่ใช้ในการเกษตรถูกนำมาแบ่งสรรใหม่โดยอำนาจประโยชน์แก่ผู้ที่ครอบครองที่ดินมาก่อน กรรมกรได้รับการยืนยันสิทธิในการจัดตั้งสหภาพและการประท้วงนัดหยุดงาน มีการยุบไซบัทสุรายใหญ่หรือบริษัทคุมหุ้นที่มีรากฐานจากความสัมพันธ์ในครอบครัว — สตรีมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและยังได้สิทธิอื่นๆ อีกด้วย มีการประกันเสรีภาพในการชุมนุม การพูด และศาสนา ในปี ค.ศ.1947 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีความเสรี

ในปี ค.ศ.1951 ญี่ปุ่นลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพ ซานฟรานซิสโก ซึ่งแสดงว่าญี่ปุ่นได้กลับคืนสู่ประชาคมนานาชาติในฐานะที่เป็นรัฐปฏิรูป จากการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว ญี่ปุ่นได้สิทธิในการบริหารกิจการต่างประเทศคืนมาหลังจากที่ได้ถูกตัดสิทธิไประหว่างการถูกยึดครอง การเร่งฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ ด้วยความสนับสนุนและเห็นอกเห็นใจจากสหรัฐอเมริกา รวมทั้งชาติอื่นๆ ญี่ปุ่นได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศหลายแห่ง ซึ่งทำให้ญี่ปุ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการค้าเสรีหลายฝ่ายระหว่างประเทศ ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1960 ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่เข้มแข็งทางเศรษฐกิจเพียงพอที่จะแข่งขันในตลาดเสรีของโลกได้เป็นอย่างดี

ญี่ปุ่นใช้ความพยายามในการปรับปรุงสถานะทางการทูตระหว่างประเทศ พร้อมๆ กับการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ เริ่มต้นเมื่อญี่ปุ่นได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติใน ค.ศ.1956 ญี่ปุ่นได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการประชุมอภิปรายระหว่างประเทศทางด้านการเมืองตลอดจนเศรษฐกิจและสังคม ในปี ค.ศ.1960 ได้มีการทบทวนสนธิสัญญาทางด้านความมั่นคงที่ทำไว้กับสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ.1951 เพื่อจะได้อำนาจประโยชน์ต่อกันและกันยิ่งขึ้น ญี่ปุ่นได้ชำระเงินค่าปฏิกรรมสงครามจนครบภายในกลางทศวรรษที่ 1960 หลังจากการเจรจาหลายครั้งที่ยืดเยื้อ ญี่ปุ่นได้สถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการกับสาธารณรัฐเกาหลีในปี ค.ศ.1965

เพียง 20 ปีหลังจากแพ้สงคราม ญี่ปุ่นก็ฟื้นตัวจากความพินาศอันเกิดจากสงครามได้เกือบจะสมบูรณ์ มหกรรมกีฬาโอลิมปิก เมื่อปี ค.ศ.1964 ที่โตเกียว เป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อมั่นใหม่ของชาวญี่ปุ่น และบทบาทของประเทศก็เพิ่มขึ้นในหมู่ประชาคมระหว่างประเทศ นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1945 ญี่ปุ่นมีเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศอย่างเห็นได้ชัด พรรคอนุรักษนิยมมีเสียงข้างมากในสภาไดเอตเป็นนิจ ยกเว้นช่วงเวลาสั้นๆ ที่ญี่ปุ่นมีรัฐบาลสังคมนิยมในปี ค.ศ.1947 และ 1948

หลังจากช่วงกลางทศวรรษที่ 1960 ญี่ปุ่นเริ่มประสบปัญหาใหม่ๆ ทั้งภายในและภายนอก เมื่อมีความพอใจในปัจจัยจำเป็นในชีวิตแล้ว ประชาชนเริ่มจะแสวงหาเป้าหมายอื่นๆ โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพชีวิต นักเรียนนิสิตนักศึกษาแสดงความไม่พอใจต่อโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ประชาชนหลายกลุ่มเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันในสังคม รวมทั้งปัญหามลพิษซึ่งเกิดจากการที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่ประชาชนให้ความสนใจเพิ่มขึ้น

ในช่วงทศวรรษที่ 1970 เศรษฐกิจญี่ปุ่นมีอัตราการเติบโตต่ำ ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ทรุดหนักลงเรื่อยๆ มีอิทธิพลอย่างมากต่อชีวิตของชาวญี่ปุ่น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและการดำเนินชีวิต ชาวญี่ปุ่นมีค่านิยมที่ต่างกันไปมากขึ้น ชาวญี่ปุ่นจำนวนมากให้ความสำคัญกับการแสดงออกและการแสวงหาเป้าหมายส่วนบุคคล การที่สหรัฐอเมริกาคืนโอกินาวา (เกาะริวกิว และเกาะไต่โตะ) ให้ญี่ปุ่น ในปี ค.ศ.1972 และการฟื้นฟูสัมพันธไมตรีกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีเดียวกัน จัดว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญสองเหตุการณ์ในช่วงทศวรรษที่ 1970

สำหรับบทบาทของญี่ปุ่นในเศรษฐกิจโลก ญี่ปุ่นดำเนินมาตรการหลายอย่างเพื่อเปิดตลาดการค้าของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกสำคัญของความตกลงทั่วไปเกี่ยวกับอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade) และองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development) ซึ่งมุ่งที่จะรักษาการค้าเสรี ทำให้ในปัจจุบันญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญในด้านการค้า การเงิน ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี ค.ศ.1975 ญี่ปุ่นเป็นสมาชิกของการประชุมสุดยอดประจำปีระหว่าง 7 ประเทศทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งได้เคยจัดขึ้นที่กรุงโตเกียว ในปี ค.ศ.1979 และ 1986

หากพิจารณาถึงกำลังของประเทศ และความคาดหวังของประเทศอื่นๆ ต่อบทบาทระหว่างประเทศของญี่ปุ่นที่เพิ่มขึ้น ทำให้ตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 รัฐบาลญี่ปุ่นมีท่าทีที่แน่วแน่ในการขยายความช่วยเหลือแก่ประชาคมโลก ในปี ค.ศ. 1989 จักรพรรดิฮิโรฮิโตะเสด็จสวรรคต จักรพรรดิอะกิฮิโตะขึ้นครองราชย์ต่อ ทำให้ปี 1989 เป็นปีสิ้นสุดของยุคโชวะ แต่เป็นจุดเริ่มต้นของยุคเฮเซ ซึ่งเป็นยุคปัจจุบันของญี่ปุ่น

ที่ตั้งและอาณาเขต

ประเทศญี่ปุ่นเป็นเกาะตั้งอยู่ด้านฝั่งตะวันออกของทวีปเอเชีย หรือทางตอนเหนือของมหาสมุทรแปซิฟิก หมู่เกาะญี่ปุ่นทอดตัวเป็นรูปโค้งเหมือนพระจันทร์เสี้ยว จากทางตอนเหนือที่ละติจูด 45 องศา 33 ลิปดาเหนือ มาทางใต้ที่ละติจูด 20 องศา 25 ลิปดาเหนือ

ประเทศญี่ปุ่นมีความยาวจากเหนือจดใต้ทั้งสิ้น 3,800 กิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยเกาะมากกว่า 7,000 เกาะ โดยมีเกาะใหญ่ๆ 5 เกาะ คือ ฮอกไกโด (Hokkaidou) ฮอนชู (Honshuu) ชิโคคุ (Shikoku) คิวชู (Kyushuu) และโอกินาวา (Okinawa) ข้ามฝั่งทะเลไปทางเหนือจะเป็นดินแดนคาระฟูโตะ (Karafuto) หรือที่เรียกกันว่า ซาคะริน (Sakhalin) กับไซบีเรีย ทางตะวันตกเป็นคาบสมุทรเกาหลีกับจีน

แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของญี่ปุ่น

ที่มา: http://campus.sanook.com/story_picture/show/education

จากลักษณะที่ตั้งเป็นเกาะซึ่งไม่มีพื้นดินติดกับประเทศอื่น ทำให้ญี่ปุ่นไม่ได้รับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของภาคพื้นทวีป แต่สามารถรับวัฒนธรรมจากภาคพื้นทวีปได้ และนับแต่ก่อตั้งประเทศเป็นต้นมา ญี่ปุ่นก็ยังรักษาวัฒนธรรมของตน ในขณะที่เดียวกันก็รับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามา และสามารถนำมาประยุกต์ผสมผสานจนเป็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง

เกาะสำคัญ 5 เกาะ ได้แก่ เกาะฮอกไกโด (Hokkaidou) ฮอนชู (Honshuu) ชิโคคุ (Shikoku) คิวชู (Kyuushuu) และโอกินาวา มีรายละเอียดดังนี้

เกาะฮอกไกโด (Hokkaidou)

เกาะฮอกไกโดอยู่ทางเหนือของเกาะฮอนชู มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสอง เกาะนี้มีพื้นที่ทั้งหมด 83,451 ตารางกิโลเมตร อากาศจะหนาวมากในฤดูหนาว แต่เย็นสบายในฤดูร้อน บนเกาะจะมีพื้นที่ภูเขา ภูเขาไฟ และที่ราบขนาดใหญ่ การทำเกษตรกรรมกับการทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ราบซึ่งใช้เครื่องจักรกลขนาดใหญ่ บนภูเขาจะปกคลุมไปด้วยต้นไม้ประเภทสนอันสวยงาม ส่วนการประมงซึ่งเคยรุ่งเรืองในอดีตกลับซบเซาหลังจากที่อเมริกาและรัสเซียกำหนดเขตเศรษฐกิจ 200 ไมล์ทะเล เกาะฮอกไกโดเชื่อมต่อกับเกาะฮอนชูด้วยอุโมงค์ลอดใต้ทะเล

เกาะฮอนชู (Honshuu)

เกาะฮอนชูเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่น มีพื้นที่ทั้งหมด 231,045 ตารางกิโลเมตร นอกจากจะเป็นที่ตั้งของจังหวัดใหญ่คือเมืองหลวงโตเกียว (Toukyou) โยโกฮามะ (Yokohama) โอซาก้า (Osaka) นาโงย่า (Nagoya) แล้วยังเป็นศูนย์กลางในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการปกครอง วัฒนธรรม และอุตสาหกรรม เป็นต้น

แนวเขาตั้งแต่ทางเหนือจนถึงทางตะวันตกเฉียงใต้แบ่งเกาะออกเป็น 2 ด้าน คือ ฝั่งมหาสมุทร

แปซิฟิกซึ่งมีอากาศอบอุ่นกว่า และฝั่งทะเลญี่ปุ่น ซึ่งจะมีหิมะตกทับถมมากในฤดูหนาว ทางใต้ของเกาะมีเมืองใหญ่จำนวนมากและเป็นเขตอุตสาหกรรม ส่วนภูมิภาคทางเหนือ (Tohokuchihou) กับภูมิภาคกลางตอนเหนือ (Hokurikuchihou) จัดว่าเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญเช่นเดียวกับเกาะฮอกไกโด นอกจากนี้ เกาะฮอนชู ประกอบด้วยเมืองสำคัญและสถานที่สำคัญของญี่ปุ่นได้แก่ โยโกฮามา (Yokohama) และโกเบ (Koube) เมืองท่าสำคัญ ภูเขาไฟฟูจิ (Fujisan) ภูเขาที่สูงที่สุดของญี่ปุ่น ทะเลสาบบิวะ (Biwa-ko) ทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่น

เกาะชิโกะกุ (Shikoku)

เกาะชิโกะกุมีพื้นที่ 18,783 ตารางกิโลเมตร ล้อมรอบ 3 ด้านด้วยเกาะฮอนชูทางตะวันตกเฉียงใต้ และเกาะคิวชู ตอนกลางของเกาะมีภูเขาสูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,000–2,000 เมตร ประชากรอยู่กระจายตามทีลุ่มชายฝั่งทะเล การสัญจรไปมาจากฝั่งหนึ่งของเกาะไปยังฝั่งตรงข้ามเป็นไปอย่างลำบาก ทางเหนือด้านเซโตะไนไค (Setonaikai) มีปริมาณน้ำฝนมาก การประมงกับการเกษตรกรรมแบบเร่งผลผลิตทำกันอย่างแพร่หลาย สะพานเชื่อมระหว่างเกาะชิโคะกุกับฮอนชู 3 เส้นทางสร้างขึ้น เส้นทางแรกสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้วในปี ค.ศ. 1988

เกาะคิวชู (Kyuushuu)

เกาะคิวชูมีพื้นที่ 42,154 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะฮอนชู มีภูเขาไฟมาก ภูเขาไฟอาโซะ (Aso) ซึ่งมีปากปล่องภูเขาไฟใหญ่ที่สุดในโลกคือมีขนาดความกว้างจากทางตะวันออกถึงตะวันตก 16 กิโลเมตร ขนาดความยาวจากเหนือถึงใต้ 24 กิโลเมตร วัดโดยรอบได้ 120 กิโลเมตร อากาศอบอุ่น มีพายุไต้ฝุ่นพัดผ่านบ่อยครั้ง จนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง ทางตอนบนของเกาะเป็นเขตเมืองอุตสาหกรรม ส่วนทางตอนใต้ก็เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญ เกาะคิวชูเชื่อมต่อกับเกาะฮอนชูด้วยอุโมงค์ใต้ทะเลและสะพาน

เกาะโอกินาวา (Okinawa)

เกาะโอกินาวาประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่ที่อยู่กระจัดกระจายในบริเวณกว้างเป็นแนวยาวจากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกประมาณ 1,000 กิโลเมตร จากทิศเหนือถึงทิศใต้ประมาณ 400 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดรวม 2,265 ตารางกิโลเมตร ภูมิภาคนี้เป็นแบบกึ่งเขตร้อน ในทะเลจะมีหินปะการังที่สวยงาม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ หลังจากปี ค.ศ. 1945 เป็นต้นมา เกาะโอกินาวาอยู่ภายใต้การปกครองของอเมริกาเป็นเวลาถึง 27 ปี ได้คืนกลับมาเป็นของญี่ปุ่นอีกครั้งในปี ค.ศ. 1972 ในปัจจุบันยังคงมีฐานทัพอเมริกาตั้งอยู่ที่เกาะนี้

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของญี่ปุ่นร้อยละ 71 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นภูเขา ในขณะที่มีพื้นที่ราบเพียงร้อยละ 25 ซึ่งใช้เป็นพื้นที่ทางการเกษตรได้เพียงร้อยละ 11 เท่านั้น ญี่ปุ่นมีภูเขาไฟมากประมาณ 1 ใน 10 ของโลก โดยมีภูเขาฟูจิเป็นภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศ (สูง 3,776 เมตร) และเป็นภูเขาไฟที่สงบอยู่แต่ยังไม่ดับ เนื่องจากญี่ปุ่นอยู่ในเขตที่มีภูเขาไฟมาก ทำให้มีแผ่นดินไหวเกิดขึ้นเสมอ พื้นที่ประมาณ 377,835 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยผืนดิน 374,744 ตารางกิโลเมตร และผืนน้ำ 3,091 ตาราง

กิโลเมตร พื้นที่ชายฝั่งทะเล 29,751 กิโลเมตร

พื้นที่ราบจะเป็นพื้นที่สำหรับการกสิกรรม และที่ตั้งของเมืองต่างๆ พื้นที่ราบที่ใหญ่ที่สุดอยู่บริเวณใจกลางอ่าวโตเกียว คือที่ราบคันโต (Kanto) นอกจากนั้นก็ยังมีที่ราบโทโฮกุ (Tohoku) ทางตอนเหนือของเกาะฮอนชู ที่ราบในเกาะฮอกไกโด และที่ราบเขตอุตสาหกรรมนาโงยา-โอซาก้า (Nagoya-Osaka) ที่ราบเหล่านี้จะแน่นขนัดไปด้วยบ้านเรือน โรงงาน ที่ดินเกษตร และสาธารณูปโภค คิดเป็น 20% ของที่ดินโดยรวมทั้งประเทศ

ภูมิอากาศ

ญี่ปุ่นมี 4 ฤดู ซึ่งแต่ละฤดูมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ

1. ฤดูใบไม้ผลิ (Haru) เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม
2. ฤดูร้อน (Natsu) เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม
3. ฤดูใบไม้ร่วง (Aki) เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน
4. ฤดูหนาว (Fuyu) เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

ญี่ปุ่นมีภูมิอากาศแบบเขตอบอุ่นคือฤดูใบไม้ผลิมีอากาศที่สบาย นำอาศัย ต้นไม้เริ่มผลิดอกออกใบในช่วงปลายฤดูใบไม้ผลิ มีดอกซากุระบานสะพรั่ง ไล่จากเกาะคิวชูทางตอนใต้ขึ้นไปจนถึงเกาะฮอกไกโด ทางตอนเหนือเป็นที่สุดท้าย ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อนแบบเหนอะหนะ ฤดูใบไม้ร่วงอากาศแห้งและเย็นสบาย ใบไม้กลายเป็นสีเหลืองทอง ในขณะที่ฤดูหนาวอากาศค่อนข้างหนาวเย็น

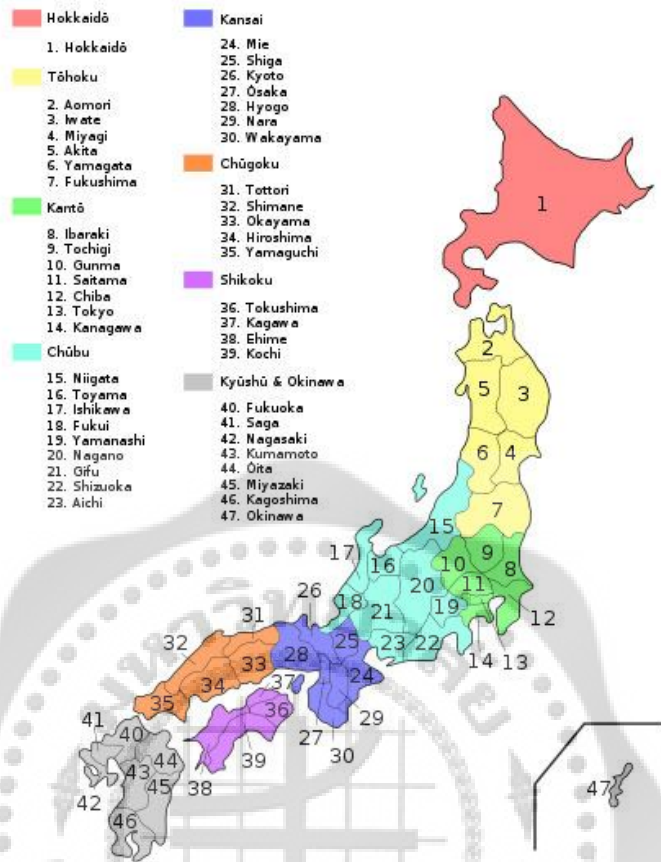
แต่เนื่องจากพื้นที่ของประเทศที่ทอดเป็นแนวยาวกว่า 3,800 กิโลเมตร ทำให้ภูมิอากาศของแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันออกไป ทางเหนือของญี่ปุ่นในแถบเกาะฮอกไกโดมีอากาศหนาวเย็นคล้ายยุโรป มีหิมะตกหนักในฤดูหนาว ด้วยลมหนาวจากไซบีเรียที่พัดเอาความชื้นจากทะเลญี่ปุ่นเข้ามา ในขณะที่พื้นที่ทางใต้ของเกาะคิวชูและโอกินาวา มีสภาพอากาศค่อนข้างเขตร้อนชื้น และมีฝนตกชุกในฤดูฝน

เขตการปกครอง

ประเทศญี่ปุ่นมี 47 จังหวัด แบ่งการปกครองออกเป็น 8 เขตภูมิภาค ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ โดยเรียงจากเหนือจรดลงไปทางใต้ คือ ฮอกไกโด โทโฮกุ คันโต ชูบุ คิงกิ ชูโงกุ ชิโกกุ คิวชูและโอกินาวา ทุกจังหวัดมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหาร¹

¹ คำว่าจังหวัดในภาษาญี่ปุ่นมี 4 แบบ คือ 1) โทะ (都) ใช้เฉพาะโตเกียวซึ่งเป็นเมืองหลวง 2) โด (道) เฉพาะฮอกไกโด 3) ฟู (府) ใช้กับเกียวโตและ โอซะกะซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงในอดีต 4) เค็ง (県) ใช้กับจังหวัดอื่น ๆ เมื่อพูดถึงจังหวัดโดยรวม ๆ จะใช้ว่า โทะโดฟูเก็ง (都道府県)

Regions and Prefectures of Japan

แผนที่แสดงการแบ่งเขตการปกครองญี่ปุ่น

ที่มา: <http://www.earththaitravel.com/content.php>

ในแต่ละจังหวัดมีการแบ่งเป็นเขตย่อยๆ เป็นเมืองและหมู่บ้าน โดยในแต่ละเขตภูมิภาคมีภาษาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเก่าแก่ของตนเอง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่ดึงดูดความสนใจของผู้คน เช่น เขตคันโตซึ่งรวมโตเกียวกับเขตพื้นที่คันไซที่ครอบคลุมถึงโอซาก้า นั้นแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจน ตั้งแต่รสชาติของอาหารไปจนถึงรูปแบบของศิลปะการแสดงอันเก่าแก่ที่สืบทอดกันมา ผู้คนก็ชื่นชอบการได้เปรียบเทียบกับและกัน นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังมีเมืองใหญ่ๆ อีกหลายเมืองซึ่งแต่ละเมืองต่างมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

เขตภูมิภาคฮอกไกโด

ภูมิภาคฮอกไกโดมีเพียงจังหวัดเดียวคือจังหวัดฮอกไกโด เมืองหลักที่เป็นศูนย์กลางราชการของจังหวัดคือซัปโปโร

จังหวัดฮอกไกโด มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากเกาะฮอนชู เป็นเกาะที่อยู่ทางเหนือสุดของเกาะหลักทั้ง 4 เกาะ มีพื้นที่ทั้งหมด 83,452 ตารางกิโลเมตร พื้นที่บนเกาะเป็นภูเขา ภูเขาไฟ ทะเลสาบ และที่ราบขนาดใหญ่ บนภูเขาจะปกคลุมไปด้วยต้นไม้อายุยืนอันสวยงาม นอกจากนี้ ยังเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติที่ใหญ่ที่สุดในญี่ปุ่นคือ “ไทเช็ตสึซัง” ซึ่งเป็นดินแดนแห่งหุบเขาสูงชัน ยอดภูเขาไฟ

ทุ่งดอกไม้ป่า และสัตว์ป่าอุดมสมบูรณ์ แม้ว่าภูมิอากาศในฮอกไกโด จะมี 4 ฤดูเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆ ในญี่ปุ่น แต่โดยส่วนใหญ่แล้วอากาศจะเย็นสบายในฤดูร้อน และหนาวจัดในฤดูหนาว หิมะตกหนักโดยเฉพาะในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการจัดเทศกาลหิมะที่มีชื่อเสียง

ประชากรทำอาชีพเกษตรกรรมกับการทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ราบ ซึ่งใช้เครื่องจักรกลขนาดใหญ่ เป็นแหล่งกิจกรรมขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของญี่ปุ่น ฟาร์มโคนมของฮอกไกโดให้ผลผลิตประเภทนม เนยส่งจำหน่ายทั่วประเทศญี่ปุ่น ชายฝั่งทะเลอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำ เช่น ปลาแซลมอน ปลาเทราท์ ปู และหอยเชลล์

นอกจากนี้ ฮอกไกโดยังเป็นถิ่นของไอนุ ชนพื้นเมืองเผ่าสุดท้ายของญี่ปุ่นอีกด้วย ไอนุเป็นชนเผ่าชาวที่สืบทอดเผ่าพันธุ์มาจากชาวคอเคเซียน มีจำนวนประชากรเพียง 20,000 คนเท่านั้น และกำลังลดน้อยลงเรื่อยๆ รัฐบาลญี่ปุ่นพยายามคุ้มครองให้ความช่วยเหลือชาวไอนุที่ยังเหลืออยู่ในฮอกไกโด เพื่อรักษาเผ่าพันธุ์ไว้คงอยู่ต่อไป

เขตภูมิภาคโทโฮกุ

ภูมิภาคโทโฮกุประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ อะโอโมะริ อิวะเตะ มิยะงิ อะกิตะ ยะมะงะซะ และฟุกุชิมะ

โทโฮกุ แปลว่า "ตะวันออกเฉียงเหนือ" เป็นดินแดนที่ครอบคลุมพื้นที่หนึ่งในสี่ทางเหนือของเกาะฮอนชู มีชื่อเดิมว่า "มิจิโนะคุ" แปลว่าถนนภายในหรือถนนสายแคบ เนื่องจากในอดีตนั้นยากต่อการเข้าถึงด้วยภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาขรุขระและมีฤดูหนาวอันโหดร้าย โทโฮกุเป็นดินแดนที่ยังคงธรรมชาติอันสวยงาม เป็นแหล่งของน้ำพุร้อนจำนวนมากไม่ถ้วน นอกจากนี้ โทโฮกุยังเป็นดินแดนแห่งตำนานเรื่องเล่าขานมากมายและยังเป็นแหล่งสุดท้ายที่ยังคงอนุรักษ์วิถีชีวิตชนบทประเพณีญี่ปุ่นโบราณอยู่ รวมถึงหัตถกรรมพื้นเมืองที่ยังคงอนุรักษ์ไว้จากความเจริญและอารยธรรมสมัยใหม่ที่หลั่งไหลเข้ามา

ภูมิอากาศในโทโฮกุแบ่งโดยเทือกเขาที่เป็นแนวยาวจากเหนือลงมาเป็นสองด้านคือ ทางด้านฝั่งทะเลญี่ปุ่นจะมีอากาศหนาวเย็น หิมะตกหนักในฤดูหนาว ในขณะที่ทางด้านฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกจะมีอากาศอบอุ่นกว่า

ประชากรที่อาศัยอยู่ในแถบโทโฮกุมีอยู่ประมาณ 9.85 ล้านคน หากเทียบกับมาตรฐานของญี่ปุ่นแล้ว จัดว่ามีประชากรค่อนข้างเบาบาง บนพื้นที่ราบและลุ่มแม่น้ำเป็นแหล่งเกษตรกรรมสำคัญ หนึ่งในสี่ของข้าวที่ผลิตได้ในญี่ปุ่นมาจากภูมิภาคนี้

เขตภูมิภาคคันโต

ภูมิภาคนี้ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ รวม 7 จังหวัด ได้แก่ อิบะระกิ โทะจิจิ กุนมะ ไชตะมะ จิบะ โตเกียว และคะนะงะวะ

โดยคำว่า "คันโต" หมายถึง "ป้อมปราการทิศตะวันออก" ซึ่งหมายถึงทิศตะวันออกของฮาโกเน่ ภูมิภาคคันโตนี้เป็นที่ราบที่ใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่น จึงเป็นเขตที่มีประชากรหนาแน่น ศูนย์กลางของการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมตั้งแต่หลังการปฏิรูปเมจิที่มีการย้ายเมืองหลวงมาเป็นโตเกียว

คันโตเป็นดินแดนแห่งพื้นที่ราบลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่น เป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดคือ 39.6 ล้านคน (15,600 คนต่อตารางกิโลเมตร) เป็นที่ตั้งของกรุงโตเกียว เมืองหลวงของประเทศ ซึ่งเป็นที่ตั้งของพระราชวังอิมพีเรียลที่ประทับของสมเด็จพระจักรพรรดิ เป็นศูนย์กลางของหน่วยงานรัฐบาล ธุรกิจ สถาบันการศึกษา รวมทั้งสิ่งบันเทิงและความทันสมัยต่างๆ แต่เนื่องจากที่ดินและที่พักอาศัยใน

กรุงโตเกียวมีราคาแพงมาก ผู้คนส่วนใหญ่จึงพักอาศัยอยู่บริเวณชานเมืองหรือจังหวัดใกล้เคียงเช่น คานากาวา ชิบะ ไซตะมะ แล้วเดินทางโดยรถไฟเข้ามาทำงานหรือเรียนที่โตเกียว

นอกจากกรุงโตเกียวแล้ว ยังมีเมืองโยโกฮาม่าซึ่งเป็นเมืองท่าที่สำคัญ โดยมีท่าเรือพาณิชย์นานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคตะวันออกไกล ตั้งอยู่ในภูมิภาคนี้ด้วย

บริเวณชายฝั่งของอ่าวโตเกียว เป็นที่ตั้งของเขตอุตสาหกรรม ได้แก่ โรงงานผลิตเหล็ก ต่อเรือ ปีโตเลียม เครื่องใช้ไฟฟ้า ส่วนที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางแห่ง เป็นแหล่งเกษตรกรรม พุงนา เพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ ฟาร์มหมู และฟาร์มโคนม

ฤดูร้อนในแถบคันโตค่อนข้างร้อนชื้นและเหนอะหนะ ฤดูหนาวอากาศเย็น มีหิมะตกบางเบา ทางตอนใต้ของโยโกฮาม่า อากาศอบอุ่น

เขตภูมิภาคจูบุ

ภูมิภาคจูบุประกอบด้วย 9 จังหวัด ได้แก่ นีอิงตะ โทะยะมะ อิชิกะวะ ฟุกุอิ ยะมะนะชิ นะงะโนะกิฟู ชิชิโอะกะ และไอจิ

จูบุตั้งอยู่ส่วนกลางของประเทศ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 21 ล้านคนใน 9 จังหวัด ซึ่งแม้ว่าจะจัดอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน แต่มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ รวมไปถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ในเขต Hokuriku ประกอบไปด้วยสี่จังหวัดชายฝั่งทะเลญี่ปุ่น ได้แก่ นีอิงตะ โทะยะมา อิชิกาวา และฟุกุอิ เป็นเทือกเขาและที่ราบชายฝั่งทะเล มีหิมะตกหนักในฤดูหนาว แต่ระยะเวลาสั้นกว่าภูมิภาคโทโฮกุ และฮอกไกโด ฤดูร้อนอากาศร้อนชื้นและเย็นสบายในฤดูใบไม้ผลิ พื้นที่ราบในเขตนี้มีขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาคจูบุ ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่มีคุณภาพแห่งใหญ่แห่งหนึ่งในญี่ปุ่น

พื้นที่สูงตอนกลางประกอบไปด้วยจังหวัดนางาโนะ กิฟู และยามานะชิ ดินแดนแห่งเทือกเขาสูงทอดตัวเป็นแนวยาวไม่รู้จบ ที่ตั้งของเจแปนแอลป์หรือที่รู้จักกันดีว่าเป็นหลังคาของญี่ปุ่น เป็นเมืองตากอากาศบนเขาและแหล่งเล่นสกียอดนิยมแห่งหนึ่ง บนภูเขาอากาศหนาวเย็นตลอดปี ในฤดูร้อนบนเขามีแสงแดดอบอุ่น แต่ในขณะที่ทางเชิงเขาอากาศร้อนชื้น

พื้นที่ทางตอนล่างประกอบไปด้วยจังหวัดไอจิและชิชิโอะกะ ตั้งอยู่ทางชายฝั่งด้านมหาสมุทรแปซิฟิก มีภูมิอากาศอบอุ่นสบาย มีชื่อเสียงเลื่องลือในด้านการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ที่เมื่อนางาโยย่า จังหวัดไอจิ และภูเขาไฟฟูจิ ภูเขาไฟที่สูงที่สุดและเป็นสัญลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งตั้งตระหง่านอยู่ระหว่างเขตจังหวัดชิชิโอะกะและยามานาชิ

เขตภูมิภาคคิงกิ

ภูมิภาคคิงกิประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ มิเอะ ซิงะ เกียวโตะ โอซะกะ เฮียวโงะ นะระ และวะกะยะมะ

คิงกิที่คนส่วนใหญ่จะเรียกกันในนามของภูมิภาคคันไซหรือด้านตะวันตก เป็นอีกภูมิภาคหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีนอกเหนือจากภูมิภาคคันโตซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงโตเกียว เนื่องจากภูมิภาคนี้เป็นที่ตั้งของเมืองสำคัญหลายแห่ง ได้แก่ โอซาก้า ศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ เมืองเกียวโตและนารา เมืองหลวงเก่าที่ยังคงอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญและงดงาม รวมถึงโกเบเมืองท่าสำคัญแห่งหนึ่งของญี่ปุ่น

ภูมิภาคนี้มีทางออกทะเลถึง 3 ทาง ได้แก่ ทะเลญี่ปุ่นทางตอนเหนือ ทะเลในทางตะวันตกเฉียงใต้ และมหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออกเฉียงใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ อันเป็นที่ตั้งของทะเลสาบ

บิวะ ซึ่งเป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่น

เขตภูมิภาคจูโงะกุ

ภูมิภาคจูโงะกุประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ โตเกียว โตเกียว ชิมาเนะ โอะกะยะมะ อิโรชิมะ และยะมะงุจิ

ชูโงกุ เป็นภูมิภาคทางส่วนปลายสุดของเกาะฮอนชู โดยทิศเหนือติดทะเลญี่ปุ่น ทิศใต้ติดกับทะเลในเซโตไนไก (Seto Naikai) ซึ่งเป็นผืนน้ำขนาด 9,500 ตารางกิโลเมตร มีเกาะเล็กๆ กว่า 1,000 เกาะ และได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของญี่ปุ่น ชูโงกุมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 7.8 ล้านคน แบ่งเป็นสองด้านโดยเทือกเขาชูโงกุ ทางตอนกลางของภูมิภาค

ด้านที่อยู่ทางฝั่งทะเลญี่ปุ่นเรียกว่า San-In ซึ่งแปลว่าร่มเงาของภูเขา ได้แก่ จังหวัดโทโตริ ชิมาเนะ และตอนเหนือของจังหวัดยามางุจิ ภูมิภาคของดินแดนทางด้านทะเลญี่ปุ่นนี้ มีแสงแดดจ้าและสดใสในฤดูร้อน ฤดูหนาวอากาศหนาวเย็น มรสุมจากทางตะวันตกเฉียงเหนือทำให้มีหมอกจัดและเมฆหนาที่บ ส่วนอีกด้านหนึ่งเรียกว่า San-Yo คือทางฝั่งทะเลใน ประกอบไปด้วยจังหวัดโอคายามา อิโรชิมะ และทางตอนใต้ของจังหวัดยามางุจินั้นมีอากาศอบอุ่นสบายตลอดปี ปริมาณน้ำฝนมีไม่มาก มีแสงแดดจ้าเป็นส่วนใหญ่

นอกจากเมืองอิโรชิม่าที่เป็นที่รู้จักกันดี เนื่องจากผลของการทิ้งระเบิดปรมาณูเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว ภูมิภาคนี้ยังมีชื่อเสียงในเรื่องของปราสาท สถาปัตยกรรมและศิลปะหัตถกรรมโบราณ รวมถึงเนินทรายที่เลื่องชื่อแห่งโทริก็อยู่ที่นี่

เขตภูมิภาคชิโงะกุ

ภูมิภาคชิโงะกุประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ โทะกุกุชิมะ คางะวะ อะฮิเมะ และโคจิ

ชิโงกุ เป็นเกาะที่เล็กที่สุดในบรรดาสี่เกาะหลักของญี่ปุ่น โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 18,783 ตารางกิโลเมตร ล้อมรอบ 3 ด้านด้วยเกาะฮอนชูและเกาะคีวชู ตอนกลางของเกาะมีภูเขาสูงกวาระดับน้ำทะเลราว 1,000-2,000 เมตร มีประชากรประมาณ 4.2 ล้านคนอาศัยอยู่กระจายตามทีลุ่มชายฝั่งทะเล หากเทียบกับอีก 3 เกาะหลักของญี่ปุ่นแล้ว ชิโงกุมีความเงียบสงบและยังคงบรรยากาศแบบธรรมชาติไว้ได้ดี โดยที่ไม่ถูกรบกวนจากวัฒนธรรมสมัยใหม่

ชิโงกุแบ่งออกเป็นตอนเหนือและตอนใต้ โดยภูเขาสูงชัน ทางเหนือมีปริมาณน้ำฝนน้อย และมีเมืองอุตสาหกรรมอยู่ตลอดแนว ส่วนทางใต้ด้านมหาสมุทรแปซิฟิกนั้นจะเป็นป่ารก อากาศจะอบอุ่น ปริมาณน้ำฝนมีมาก อากาศบนเกาะจะอบอุ่นสบายในช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิ และช่วงเริ่มฤดูใบไม้ร่วง

นอกจากอุตสาหกรรมผลิตเหล็กและเคมีแล้ว การประมงกับการเกษตรกรรมแบบเร่งผลผลิตทำกันอย่างแพร่หลาย บนที่ราบของเมืองโคจิชายฝั่งทะเลแปซิฟิก มีการทำไร่ผลไม้ และการปลูกผักใน กรีนเฮาส์

เกาะชิโงกุเชื่อมต่อกับเกาะฮอนชูด้วยสะพานเซโตะโอะฮาชิ ซึ่งเป็นสะพานหกสายใช้เกาะเล็กๆ 5 แห่งเป็นจุดเชื่อมต่อ ด้วยความยาวถึง 123 กิโลเมตร ทำให้สะพานแห่งนี้ เป็นหนึ่งในสะพานสองชั้นที่มีความยาวมากกว่าสะพานแห่งอื่นๆ ในโลก

เขตภูมิภาคคีวชูและโอกินาวา

ภูมิภาคคีวชูประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ ฟุกุโอะกะ ซะงะ นะงะซะกิ คุมะโมะโตะ โออิตะ มิยะซะกิ คางะชิมะ และโอะกินะวะ

คีวชู เป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ใหญ่เป็นอันดับ 3 มีพื้นที่ 42,154 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางตะวันตก

เฉียงใต้ของเกาะฮอนชู กล่าวกันว่า คนเผ่ายามาโต ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวญี่ปุ่น ได้มาตั้งถิ่นฐานที่นี่เป็นแห่งแรก แล้วค่อยๆ ขยายตัวเข้าไปในดินแดนตอนใน บนเกาะฮอนชูมีภูเขาไฟที่ยังคุกรุ่นอยู่เป็นจำนวนมากกว่าบนเกาะอื่นๆ ในญี่ปุ่น รวมถึงภูเขาไฟอาโซะ (Aso) ซึ่งมีปากปล่องภูเขาไฟใหญ่ที่สุดในโลก คือวัดโดยรอบได้ถึง 120 กิโลเมตร ทางตอนบนของเกาะคิวชูเป็นเขตเมืองอุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียง และทางตอนใต้ก็เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญ

ทางตอนใต้ของเกาะคิวชู เป็นที่ตั้งของหมู่เกาะโอกินาวา ซึ่งประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่ที่อยู่กระจัดกระจายในบริเวณกว้าง นับจากตะวันออกไปถึงตะวันตกได้ประมาณ 1,000 เมตร มีเกาะรวมกันประมาณ 70 เกาะ มีหาดทรายขาวสวย น้ำทะเลสีครามและปะการังที่ยังสมบูรณ์ ทำให้โอกินาวาเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักร้อนในฝันของชาวญี่ปุ่น

ภูมิอากาศในภูมิภาคนี้จะเป็นแบบเขตร้อน อากาศอบอุ่น มีปริมาณน้ำฝนมาก เมื่อถึงฤดูหนาวอากาศทางตอนใต้ก็ยังอุ่น ในขณะที่ทางตอนเหนือแถบจังหวัดฟูกูโอกะจะเย็นกว่า บนภูเขาอาจมีหิมะบ้างในบางครั้ง ในฤดูร้อนอากาศร้อนชื้น ในช่วงเดือนสิงหาคมและกันยายนของทุกปีจะมีพายุไต้ฝุ่นพัดผ่านบ่อยครั้ง

ประชากร

ญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดในโลก จากการสำรวจในปี 2008² ญี่ปุ่นมีประชากรประมาณ 127.77 ล้านคน ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษาและมีวัฒนธรรมที่เหมือนกัน โดยมีชาวต่างชาติ เช่น ชาวเกาหลี จีน บราซิล ฟิลิปปินส์ และชาติอื่นๆ ประมาณร้อยละ 1.2 ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ เชื้อชาติส่วนใหญ่คือเชื้อสายชาวอะมะโตะ และมีชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวไอนุและชาวริวกิว รวมทั้งชนกลุ่มน้อยทางสังคมที่เรียกว่าบุงระกุ

ประชากรญี่ปุ่นมีอายุคาดหมายเฉลี่ยประมาณ 82.07 ปี จึงนับเป็นประเทศที่มีประชากรอายุยืนยาวที่สุดประเทศหนึ่งในโลก โครงสร้างประชากรของญี่ปุ่นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเด็กที่เกิดมาในยุคเบบี้บูมหลังสงครามโลกเริ่มเข้าสู่วัยชรา ในขณะที่อัตราการเกิดตั้งแต่ปี 1982 มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ จึงทำให้จำนวนประชากรค่อยๆ ลดลง (มีการประมาณว่าจะลดลงต่ำกว่า 100 ล้านคนในปี 2050) ในขณะที่สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ในปี 2005 ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปมีมากถึง 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด) การที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนไปทำให้เกิดปัญหาสังคมหลายอย่าง เช่น ปัญหาแรงงานที่ลดลง และภาระเงินบำนาญของคนหนุ่มสาวเพิ่มมากขึ้น

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ดังนั้นพื้นที่บางแห่งจึงมีประชากรหนาแน่นกว่า ประชากรญี่ปุ่นส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในแถบฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่มีการพัฒนาไปมาก หรือในภูมิภาคทางใต้ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองขนาดใหญ่ของญี่ปุ่น เมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด ได้แก่ โตเกียว โอซาก้า โยโกฮามา และนาโงยา

² Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications (2007-03-31).

รายชื่อเมืองใหญ่เรียงตามจำนวนประชากร 10 อันดับแรก (ปี ค.ศ. 2008)

ลำดับที่	เมือง	จังหวัด	ประชากร (หน่วย: 1,000 คน)
1	โตเกียว(เฉพาะ)	23 เขตการปกครองพิเศษ)	8,340
2	โยะโกะฮะมะ	คะนะงะวะ	3,563
3	โอซาก้า	โอซาก้า	2,510
4	นะโงะยะ	ไอจิ	2,154
5	ซึบโปะโระ	ฮอกไกโด	1,874
6	โกเบะ	เฮียวโงะ	1,503
7	เกียวโตะ	เกียวโตะ	1,390
8	ฟุกุโอะกะ	ฟุกุโอะกะ	1,364
9	คะวะซะกิ	คะนะงะวะ	1,316
10	ไซตะมะ	ไซตะมะ	1,179

การเมืองการปกครอง

รูปแบบการปกครองของญี่ปุ่นเป็นระบอบเสรีประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีรัฐสภาเป็นสถาบันสูงสุดของรัฐ มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ว่าสมเด็จพระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ มิใช่องค์ประมุขและไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ

รัฐธรรมนูญ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2490 (ค.ศ. 1947)

รัฐสภา เรียกว่า “สภาไดเอท” ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) ซึ่งมีสมาชิก 480 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และวุฒิสภา (House of Councillors) ซึ่งมีสมาชิก 242 คน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี โดยเลือกตั้งจำนวนครึ่งหนึ่งสลับกันไปทุก 3 ปี

การปกครองท้องถิ่น ญี่ปุ่นแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 47 จังหวัด (Prefecture) ซึ่งรวมกรุงโตเกียว (Tokyo Metropolis) การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดแยกออกเป็น นคร เมือง และหมู่บ้าน ยกเว้นกรุงโตเกียวที่มีเขตการปกครองเฉพาะในส่วนใจกลาง 23 เขต นอกเหนือไปจากเขตปริมณฑลซึ่งประกอบด้วย 27 นคร 5 เมือง และ 8 หมู่บ้าน

รัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น โดยผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรีของนครขนาดใหญ่ เมือง และหมู่บ้าน ตลอดจนสมาชิกสภาส่วนท้องถิ่นทุกระดับมาจากการเลือกตั้ง

พรรคการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ พรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party: LDP) พรรคนิวโคเมโต (New Komeito) พรรคประชาธิปไตยญี่ปุ่น (Democratic Party of Japan: DPJ: Minshuto) พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยญี่ปุ่น (Social Democratic Party of Japan: SDP) พรรคคอมมิวนิสต์ (Japan

Communist Party - JCP)

ศาลญี่ปุ่นนั้นมีระบบเดียวคือศาลยุติธรรม แบ่งเป็นสามชั้นจากต่ำขึ้นไป ดังนี้

- 1) ศาลชั้นต้น ประกอบด้วย ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลครอบครัว
- 2) ศาลอุทธรณ์ เรียก ศาลสูง
- 3) ศาลสูงสุด เรียก ศาลสูงที่สุด

ศาสนา

ชาวญี่ปุ่นในปัจจุบันไม่ได้ยึดติดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่ยึดถือลัทธิตามความชอบใจของตน เพราะจากการสำรวจพบว่า³ คนญี่ปุ่นร้อยละ 51.8 ระบุว่าตนไม่มีศาสนา ศาสนาในญี่ปุ่นได้รับการผสมผสานจนทำให้พิธีกรรมทางศาสนานั้นมีความหลากหลาย เช่น พ่อแม่พาลูกไปศาลเจ้าชินโตเพื่อทำพิธีชิจิ-โกะ-ซัน แต่งงานในโบสถ์คริสต์ และฉลองในวันคริสต์มาส จัดงานศพแบบพุทธ และบูชาบรรพบุรุษแบบขงจื้อ นอกจากนี้ ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีลัทธิต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ลัทธิเท็นริเกียว และลัทธิโอมชินริเกียว

พิธีกรรมหรือประเพณีต่างๆ ทางศาสนานั้น ดูเหมือนจะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มากกว่าความหมายทางศาสนา ซึ่งคนญี่ปุ่นก็สามารถปฏิบัติตามประเพณีต่างๆ ของศาสนาที่แตกต่างกันได้ โดยไม่มีความรู้สึกขัดแย้งแต่อย่างใด

ตัวอย่างการผสมผสานกันทางศาสนา เช่น คู่สมรสซึ่งเพิ่งแต่งงานใหม่ จะทำพิธีบอกกล่าวบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วที่หิ้งบูชา ตามแบบของชาวพุทธ แต่ทำพิธีแต่งงานตามแบบชาวคริสต์ และไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ศาลเจ้าชินโต ในระหว่างการไปตีมน้ำผึ้งพระจันทร์ หรือคนญี่ปุ่นจะพาลูกสาวอายุ 3 ขวบ ลูกชายอายุ 5 ขวบ และลูกสาวอายุ 7 ขวบไปที่วัดชินโต ทำพิธีชิจิ-โกะ-ซัน เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง แต่จัดงานศพในวัดพุทธ หรือร่วมฉลองเทศกาลคริสต์มาสอย่างสนุกสนาน

นอกจากนั้น ศาสนาชินโตซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของญี่ปุ่น ไม่กีดกันหรือใจแคบกับศาสนาอื่น เช่น การนำพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ และคริสต์ศาสนานิกายคาทอลิก เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 17 สร้างความบาดหมางระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในประวัติศาสตร์ทางศาสนาของญี่ปุ่นนั้นมีการสู้รบกันเพราะสาเหตุทางศาสนามาก่อนข้างน้อยครั้ง ลักษณะอีก 2 ประการของศาสนาในญี่ปุ่นคือ (1) ยินยอมให้ผู้ที่มีนับถือศาสนาที่ต่างกันแต่งงานกันได้ และ (2) ไม่สอนศาสนาในโรงเรียนโดยทั่วไป

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้จะกล่าวถึงศาสนาหลักๆ ที่ชาวญี่ปุ่นนับถือกันโดยสังเขปเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจนิทานญี่ปุ่น ดังนี้

ศาสนาชินโต

ศาสนาชินโตเป็นศาสนาที่เก่าแก่หรือเกิดมาพร้อมกับชาวญี่ปุ่นเลยก็ว่าได้ คำว่า "ชินโต" หมายถึงวิถีของพระเจ้า ศาสนาชินโตมีความเชื่อว่าวัตถุทุกอย่างในธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่างๆ มีวิญญาณหรือเทพเจ้าสิงสถิตอยู่ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความเชื่อแบบลัทธิภูตผี ผสมผสานกับการบูชาบรรพบุรุษตามความเชื่อในศาสนาพุทธ

คำสั่งสอนในศาสนาชินโต นอกจากจะให้เคารพบรรพบุรุษแล้ว ก็ยังสอนให้เด็กรู้จักนับนอบต่อผู้ใหญ่

³ 世界各国の宗教(2000年) อ้างอิงจาก 電通総研日本リサーチセンター、世界主要国価値観データブック

คนหนุ่มต้องเคารพนบถน้อมต่อผู้สูงอายุ ผู้หญิงต้องเคารพผู้ชายซึ่งได้กลายมาเป็นระเบียบประเพณีที่ภรรยาต้องอยู่ในอำนาจของสามี การที่ชาวญี่ปุ่นโค้งให้กันอย่างอ่อนน้อมหลายครั้งนั้น ก็เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสุภาพอ่อนน้อม ซึ่งเป็นผลมาจากศาสนาชินโต

ศาสนาพุทธ

พุทธศาสนา เผยแผ่สู่ประเทศญี่ปุ่นโดยผ่านจีนและเกาหลี ในประมาณกลางศตวรรษที่ 6 ในช่วงที่ศาสนาพุทธนิกายมหายานมาถึงญี่ปุ่น คำสอนของพระพุทธเจ้าก็ได้รับการปรับเปลี่ยนไปมากแล้ว และยิ่งเปลี่ยนแปลงมากขึ้นไปอีกเมื่อต้องเผชิญกับความเชื่อดั้งเดิมที่คนญี่ปุ่นนับถือกันอยู่ อย่างไรก็ตาม พุทธศาสนาได้ส่งอิทธิพลอย่างมากมายต่อญี่ปุ่นในเวลาต่อมา

ปัจจุบันศาสนาพุทธในญี่ปุ่นแตกออกเป็น 56 นิกายใหญ่และอีก 170 นิกายย่อย ในวัดพุทธมีพระพุทธรูป ผู้คนที่มาวัดจะจุดธูปบูชาเบื้องหน้าพระพุทธรูป ครอบครัวยุโรปจำนวนมากไม่น้อยตั้งแท่นบูชาพระและแท่นบูชาบรรพบุรุษไว้ในบ้าน ปีใหม่ก็ยังคงนิยมไปไหว้ขอพรที่วัดศาสนาพุทธกันอย่างเนื่องแน่น

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์เผยแผ่มายังญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1549 โดยกลุ่มมิชชันนารี นิกายคาทอลิก เนื่องจากบรรดาไดเมียว เจ้าผู้ครองแคว้นเห็นแก่ผลประโยชน์จากการค้าขายกับต่างประเทศที่จะได้รับเข้ามาพร้อมๆ กับบาทหลวง จึงให้การต้อนรับพวกมิชชันนารีอย่างดี อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันมีผู้นับถือศาสนาคริสต์ไม่มากเท่าใดนัก แต่ศาสนาคริสต์มีบทบาทในด้านการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาของสตรีและการศึกษาในระดับมัธยม ในปัจจุบันมีโรงเรียนคริสต์ราว 800 โรงเรียน มากกว่าโรงเรียนของศาสนาอื่นๆ

วัฒนธรรม

ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหมู่เกาะทำให้ชาวญี่ปุ่นตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันตามสภาพภูมิศาสตร์ ทำให้มีวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน แต่แม้ว่าญี่ปุ่นจะมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีระดับชั้นนำของโลก แต่ญี่ปุ่นยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ได้อย่างดี และมีความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองแตกต่างไปจากประเทศอื่น

วัฒนธรรมญี่ปุ่นประกอบขึ้นจากการผสมกันระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่ วัฒนธรรมทางตะวันตกและตะวันออก โดยวัฒนธรรมญี่ปุ่นมีวิวัฒนาการมายาวนานตั้งแต่วัฒนธรรมยุคโจมงซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศ จนถึงวัฒนธรรมผสมผสานร่วมสมัยซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ⁴ ทำให้ญี่ปุ่นได้ซึมซับความคิดรวมไปถึงเทคโนโลยี ประเพณี และรูปแบบการแสดงออกทางจากประเทศอื่นๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในอดีตและได้พัฒนาวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตน โดยผสมผสานอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น พอจะสรุปวัฒนธรรมที่สำคัญของญี่ปุ่นได้ดังนี้

วัฒนธรรมทางภาษา

ภาษาญี่ปุ่นมีอักษรทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ คันจิ ฮิระงานะ และคะตะกะนะ ซึ่งอักษรคันจินั้นญี่ปุ่นรับมาจากประเทศจีน ชาวญี่ปุ่นปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับภาษาญี่ปุ่นได้อย่างกลมกลืนและใช้มาจนถึง

⁴ Japanese Culture. Windows on Asia. สืบค้นวันที่ 2008-11-17

ปัจจุบัน ส่วนอักษรฮิระงานะและคะตะกะนะก็พัฒนามาจากอักษรคันจิเช่นกัน ซึ่งมีทั้งหมด 46 ตัว แม้อักษรคันจิจะมีเป็นจำนวนมาก แต่อักษรฮิระงานะก็สามารถใช้เขียนแทนเสียงได้ครบทุกคำในภาษาญี่ปุ่น ส่วนอักษรคะตะกะนะใช้สำหรับเขียนคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

ภาษาญี่ปุ่นมีวิธีการใช้ที่แยบยล ซึ่งต้องคำนึงถึงกาลเทศะ อายุ เพศ วัย เวลา สถานที่ ตลอดจนการยึดถือความเป็นคนใน (uchi) และคนนอก (yoso) ในการเลือกใช้ภาษาให้ถูกต้องและเหมาะสม ถึงจะประสบความสำเร็จในการสื่อสารและถือว่าเป็นผู้มีมารยาทในสังคม นอกจากนี้ วัฒนธรรมการใช้ภาษายังสะท้อนถึงฤดูกาลต่างๆ ดังจะเห็นได้จากสำนวนขึ้นต้นจดหมายที่ต้องมีคำที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาลอยู่ รวมถึงลักษณะแบบแผนเฉพาะที่สำคัญอย่างหนึ่งของบทกวีไฮกุ (Haiku) ของญี่ปุ่นซึ่งเป็นที่รู้กันว่าเป็นโคลงกลอนที่สั้นที่สุดในโลกคือต้องมีคำแสดงถึงฤดูกาลอยู่ด้วยเสมอ

ชาวญี่ปุ่นมีภาษาท้องถิ่นมากมาย ซึ่งแต่ละภาษาท้องถิ่นก็ใช้คำศัพท์ต่างกันเรียกขานสิ่งเดียวกัน อีกทั้งยังมีความหลากหลายและแตกต่างกันในสำเนียงเสียงสูงต่ำ หรือแม้กระทั่งคำท้ายต่อหลังประโยค คำกริยา และคำวิเศษณ์ อย่างไรก็ตาม ภาษาญี่ปุ่นมาตรฐานคือแบบที่ใช้พูดกันในกรุงโตเกียวและภาษาท้องถิ่นต่างๆ นั้นไม่ได้แตกต่างกันมากถึงขนาดที่ผู้คนไม่สามารถเข้าใจกันและกันได้

วัฒนธรรมการกิน

ชาวญี่ปุ่นกินข้าวเป็นอาหารหลัก อาหารญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ซูชิ เทมปุระ สุกียากี้ ยากิโทริ และโซบะ อาหารญี่ปุ่นหลายอย่างดัดแปลงจากอาหารต่างประเทศ เช่น ทงคัตสึ ราเม็ง และแกงกะหรี่ ชาวญี่ปุ่นมีความพิถีพิถันในการเลือกวัตถุดิบจึงทำให้มีอาหารประจำท้องถิ่น และอาหารประจำฤดูกาลมากมาย วัตถุดิบที่เป็นเอกลักษณ์ในอาหารญี่ปุ่นคือถั่วเหลือง ซึ่งนำมาทำโซยุ มิโสะ เต้าหู้ ถั่วแดงซึ่งมักนำมาทำขนม และสาหร่ายชนิดต่างๆ เช่น คมบุ นอกจากนี้ ชาวญี่ปุ่นยังนิยมกินชะชิมิหรืออาหารทะเลดิบอีกด้วย

ชาวญี่ปุ่นจะกินอาหารวันละ 3 มื้อ คือ เช้า กลางวัน เย็น ชาวญี่ปุ่นใช้ตะเกียบท้าวข้าวและให้ความสำคัญกับอาหารมื้อเย็นมากที่สุด ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ครอบครัวชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะกินข้าวเป็นอาหารหลัก มีปลา ผัก ฯลฯ เป็นกับข้าว ควบคู่ไปกับซูปเต้าเจี้ยวและผักดองต่างๆ แต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา เนื่องจากอิทธิพลของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ทำให้มีการรับประทานขนมปัง เนื้อชนิดต่างๆ ไข่ และผลิตภัณฑ์นมกันมากขึ้น

วิธีการกินอาหารที่มีมาแต่ดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่นคือ การกินอาหารหลักควบคู่กับกับข้าว อาหารหลักคือข้าว ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นข้าวธรรมดาหุงกับน้ำ กล่าวกันว่า ประวัติศาสตร์การบริโภคข้าวของชาวญี่ปุ่นยาวนานมาก ตั้งแต่สมัยยะโยอิ (Yayoi) เป็นต้นมา แต่การกินข้าวแบบปัจจุบันนั้นเริ่มขึ้นในสมัยเฮอัน (Heian)

นอกจากอาหารทะเลแล้ว อาหารที่บริโภคกันมากรองลงมาคือผลิตภัณฑ์ถั่วเหลือง เช่น เต้าหู้ ถั่วหมัก (natto) อาหารประเภทถั่วเหลืองเหล่านี้จะขาดไม่ได้เลยในอาหารญี่ปุ่น

นอกจากนี้ก็ยังนิยมนำผักมาปรุงอาหารเหมือนกัน จะเห็นได้ว่าอาหารประเภทผักก็มีมากมาย เช่น อาหารต้ม อาหารคลุกเต้าเจี้ยวหรืองา (agemono) อาหารคลุกน้ำส้มโอะฮิทะชิ (ohitashi)

อาหารญี่ปุ่นที่สำคัญมากยิ่งกว่าข้าวและกับข้าวคือ โซยุ (shoyu) ซึ่งเป็นเครื่องปรุงรสชนิดเดียวกับน้ำปลาของไทย เนื่องจากใช้ปรุงอาหารได้แทบทุกประเภทแล้ว ยังใช้ใสในอาหาร และเป็นน้ำจิ้ม

ชาของญี่ปุ่นมีหลายชนิด ซึ่งแตกต่างไปตามกรรมวิธีการผลิตและส่วนผสม ชาวญี่ปุ่นนิยมดื่มชาหลังจากกินอาหารเสร็จแล้ว หรือดื่มเป็นเครื่องดื่มพร้อมกับอาหารว่างอื่น

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต้นกำเนิดจากญี่ปุ่นคือเหล้าสาเก (Nihonshu) ซึ่งผลิตโดยใช้วิธีหมัก

ข้าว และโซชูซึ่งเป็นเหล้าที่เกิดจากการกลั่นของเหล้าสาเก

วัฒนธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับศาสนาและความเชื่อ

วัฒนธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับศาสนาและความเชื่อของชาวญี่ปุ่นที่สืบทอดติดต่อกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบันนี้ผ่านพิธีกรรมและเทศกาลประจำปีที่สำคัญๆ มีดังนี้

พิธีโยนถั่ว (Setsubun) เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย ตรงกับวันที่ 4 หรือ 4 กุมภาพันธ์ พิธีนี้จะทำกันหนึ่งวันก่อนวันเริ่มต้นฤดูใบไม้ผลิตามปีปฏิทินญี่ปุ่นโบราณ โดยชาวญี่ปุ่นจะโยนถั่วเหลืองคั่วให้กระจายไปทั่วเพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้ายและโชคร้ายต่างๆ ให้หมดไป

เทศกาลตุ๊กตาหรือเทศกาลเด็กผู้หญิง (Hinamatsuri) ตรงกับวันที่ 3 มีนาคม เทศกาลนี้จัดขึ้นเพื่อขอพรให้เด็กผู้หญิงเติบโตแข็งแรงและมีความสุข ครอบครัวที่มีลูกสาวจะตั้งแสดงตุ๊กตาที่แต่งตัวในชุดข้าราชการสำนักในสมัยโบราณวางเรียงรายบนชั้นพร้อมด้วยดอกท้อและบูชาตุ๊กตาด้วยขนมปังกรอบที่ทำจากข้าวและอาหารอื่นๆ

เทศกาลวันเด็ก (Kodomo no hi) ตรงกับวันที่ 5 พฤษภาคม เทศกาลนี้มีชื่อเรียกตามประเพณีนิยมว่า ทังโกะโนะเซกกุ (วันนักชดถุกซ์) ซึ่งวันนี้ในสมัยก่อนจะขับไล่ความชั่วร้ายออกไปโดยใช้ดอกไอริสและอธิษฐานขอพรให้เด็กผู้ชายเติบโตแข็งแรง แต่ปัจจุบันเป็นวันฉลองสำหรับเด็กทุกคน สำหรับครอบครัวที่มีเด็กผู้ชายจะจัดพิธีกรรมพิเศษคือจัดแสดงชุดเกราะจำลองพร้อมหมวกนักรบ และติดธงรูปปลาการ์ปไว้หน้าบ้าน เพราะเชื่อว่าปลาการ์ปเป็นปลาที่มีพลังในการว่ายน้ำทวนกระแสน้ำอันแรงเชี่ยวได้ดี จึงถือเป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแรง ความมั่นใจ และความสำเร็จ

เทศกาลแห่งดวงดาว (Tanabata) ตรงกับวันที่ 7 กรกฎาคม เทศกาลนี้ ผสมผสานความเชื่อของชาวญี่ปุ่นเข้ากับตำนานของจีนเกี่ยวกับดาวสองดวงที่อยู่คนละปลายฝั่งบนทางช้างเผือก คือดาวอัลแทร์ (ดาวคนเลี้ยงวัว) และดาวเวก้า (ดาวทอผ้า) ซึ่งจะโคจรมาพบกันปีละครั้งในวันที่ 7 กรกฎาคม ชาวญี่ปุ่นจะเขียนคำอธิษฐานของตนลงบนแผ่นกระดาษห่าสีและติดไว้บนกิ่งไม้ ซึ่งเป็นไม้มิ่งมงคล จึงถือว่าคำอธิษฐานนั้นจะเป็นจริงขึ้นมา

เทศกาลบง (Obon-matsuri) เป็นงานประเพณีทางศาสนาที่จัดขึ้นในช่วงปลายเดือนกรกฎาคมหรือต้นเดือนสิงหาคม เพื่ออุทิศแก่ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ โดยเชื่อกันว่าดวงวิญญาณของบรรพบุรุษนั้นจะหวนกลับมาที่บ้านในช่วงวันเหล่านี้ มีการจุดไฟต้อนรับไว้ที่ประตูบ้านเพื่อนำทางให้ดวงวิญญาณกลับบ้าน วางตะเกียงไว้ในบ้าน ทำความสะอาดหิ้งบูชา จัดเตรียมอาหารเช่นไหว้หลายอย่าง และสวดมนต์ภาวนาเพื่อให้ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษสงบสุข ในช่วงท้ายของเทศกาลจะมีการจุดไฟที่ประตูบ้านอีกครั้งเพื่อส่งดวงวิญญาณของบรรพบุรุษกลับ และนำเครื่องกราบไหว้บูชาไปแม่น้ำหรือในทะเล

การชมแสงจันทร์แห่งฤดูใบไม้ร่วง ในช่วงกลางเดือนกันยายน ชาวญี่ปุ่นจะวางก้อนข้าวปั้นและหญ้าจำพวกแฉมและเลาไว้ข้างหน้าต่างเพื่อบูชาพระจันทร์และชมพระจันทร์เต็มดวง

เทศกาล 7-5-3 (shichi-go-san) ตรงกับวันที่ 17 พฤศจิกายน เป็นวันที่พ่อแม่พาลูกชายอายุ 3 ขวบและ 5 ขวบ ลูกสาวอายุ 3 ขวบและ 7 ขวบไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ศาลเจ้าในละแวกบ้าน โดยเชื่อกันว่าเลขคี่ทั้งสามเลขนี้เป็นเลขมงคล เด็กๆ จะได้รับขนมพิเศษที่เรียกว่า นิโตอะเมะ ซึ่งก็คือ อยมยิมสีแดงเหลืองที่ห่อไว้ในถุงรูปนกกระเรียนและเต่า นิโตเซะ หมายความว่า พันปี ส่วนนกกระเรียนและเต่านั้นชาวญี่ปุ่นถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนยาว ดังนั้นขนมนี้จึงแทนคำอธิษฐานเพื่อสุขภาพและการเจริญเติบโตของเด็กๆ

วันก่อนวันขึ้นปีใหม่ (วันที่ 31 ธันวาคม) เมื่อใกล้เวลาเที่ยงคืนวัดต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่นจะเริ่มตีระฆังตามความเชื่อของศาสนาพุทธที่เชื่อว่ามนุษย์มีกิเลสทั้งหมด 108 ข้อ ดังนั้นการตีระฆัง 108 ครั้ง จึง

เป็นวิธีวิธีการไล่กิเลสแต่ละข้อให้หมดไป นอกจากนี้มีประเพณีรับประทานโซบะข้ามปี (Toshikoeshi Soba) ในคืนก่อนวันขึ้นปีใหม่ด้วย เพื่ออธิษฐานให้มีอายุยืนนานและสุขภาพสมบูรณ์ในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง การเลือกรับประทานโซบะเพราะว่าเส้นโซบะยาวและยืดออกได้ แสดงถึงชีวิตที่มีความสุขและอายุยืนยาว

เครื่องรางของขลัง (Omamori) คนญี่ปุ่นยังคงมีความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังที่จะช่วยป้องกันตัวเองจากสิ่งไม่ดี หรือเพื่อทำให้มีโชคดีในเรื่องต่างๆ ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะเป็นประเทศที่มีความพัฒนาในด้านความเจริญในหลายๆ ด้านแต่กลับยังมีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้เป็นอย่างดี วัยรุ่นญี่ปุ่นก็ยังนิยมพกเครื่องรางเหล่านี้ติดตัวเพื่อให้อายุยืนในเรื่องต่างๆ บางคนมีติดตัวหลายๆ ชิ้น ไม่ว่าจะเป็นพกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุให้ขับรถปลอดภัย เครื่องรางช่วยให้หายป่วย เครื่องรางช่วยให้มีโชคในเรื่องของความรัก หรือแม้แต่เครื่องรางช่วยให้เรียนดีสอบได้ก็มี

หากจะเปรียบเครื่องรางของประเทศญี่ปุ่นแล้วก็จะคล้ายๆ กับยันต์ของไทยที่ลงคาถาอาคมเพื่อกันผีบ้าง เพื่อให้ค้าขายรุ่งเรืองบ้าง แต่สำหรับเครื่องรางของขลังญี่ปุ่นหรือ omamori มักจะมีการออกแบบได้อย่างน่ารัก น่าใช้ สีเส้นมีตั้งแต่สีแดงนำโชค สีขาว สีม่วง สีน้ำเงิน จนกระทั่งสีฟ้า สีชมพู ดูแล้วน่ารักน่าใช้เป็นที่สุด Omamori มีมากมายหลายแบบทั้งแบบสีเหลี่ยมที่ด้านนอกเป็นผ้าไหม ปักลวดลายแบบญี่ปุ่น หรือแบบเอาใจวัยรุ่นด้วยดีไซน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เครื่องรางของ Sanrio อย่าง Kitty หรือแม้แต่เครื่องรางโดราเอมอนก็มี

ในปัจจุบันตามวัดหรือศาลเจ้าแต่ละแห่ง มักจะทำ Omamori จำหน่ายกันทุกแห่ง เรียกได้ว่าหากไปเที่ยวที่ประเทศญี่ปุ่นต้องมี Omamori กลับมาฝากเพื่อนๆ หรือคนในครอบครัว ราคาของ Omamori นั้นมีตั้งแต่ 100 เยน ไปจนถึงหมื่นเยนเลยก็มี ยิ่งหากเป็นเครื่องรางจากวัด หรือศาลเจ้าชื่อดังที่ผ่านการทำพิธีจากพระชื่อดังก็จะมีราคามากยิ่งขึ้น ในสมัยโบราณความหมายที่แท้จริงของ Omamori นั้นเพื่อให้มีความสุข ความก้าวหน้า ป้องกันภัยอันตราย แต่สำหรับในปัจจุบันกลับกลายเป็นธุรกิจใหญ่ของญี่ปุ่นอีกธุรกิจหนึ่งเลยทีเดียว

วัฒนธรรมการแต่งกาย

ตั้งแต่อดีตจนถึงราวทศวรรษที่ 1950 ชาวญี่ปุ่นสวมรองเท้าเกียะกับเสื้อผ้าทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา แม้ในเมืองจะพบเห็นร้านขายรองเท้าเกียะ มีคนขายนั่งทำรองเท้าเกียะอยู่ในร้านด้วยแต่ในปัจจุบันนี้ร้านรองเท้าเกียะแทบจะไม่เห็นหลังจากวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่น

กิโมโน (着物-Kimono) ชาวญี่ปุ่นสวมใส่กิโมโนกันมานาน กิโมโนเป็นชุดที่เหมาะสมกับสภาพอากาศของประเทศ แต่ปัจจุบันจะใส่ชุดกิโมโนกันเฉพาะโอกาสที่เป็นทางการเท่านั้น เด็กสาวๆ จะใส่ชุดกิโมโนกันในงานเทศกาล หนุ่มสาวจะใส่กันในวันแต่งงาน คนที่จะใส่ชุดกิโมโนเป็นปกติก็คือ คนเล่นนาทาน ตก หลิงเสิร์ฟอาหารในภัตตาคารแบบญี่ปุ่น ซูโม่ และพระในพุทธศาสนา

กิโมโนแปลว่า "เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า เครื่องอาภรณ์" มีวิวัฒนาการความเป็นมาที่ยาวนานคู่กับประเทศญี่ปุ่นมาตั้งแต่สมัยโบราณ และเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายจนกระทั่งกลายเป็นภาพติดตาเมื่อกล่าวถึงประเทศญี่ปุ่น ก็ต้องนึกถึงภาพคนญี่ปุ่นใส่ชุดกิโมโนที่สวยงาม กิโมโนมีหลากหลายรูปแบบที่แตกต่างกันแล้วแต่โอกาสในการใส่ และเปลี่ยนรูปแบบไปตามฤดูกาล รวมถึงการสวมใส่ของแต่ละคน แต่ละเพศ แต่ละวัยก็ทำให้กิโมโนเปลี่ยนรูปแบบไปต่างๆ ได้

ชุดกิโมโนอาจมีกำเนิดมาเช่นเดียวกับ ผ้าฟูโรชิกิ (Furoshiki) ซึ่งนำมาใช้ห่อของ แต่กลับนำมาห่อหุ้มร่างกาย แต่ชุดกิโมโนชุดใหญ่ที่นำมาใส่ในพิธีสำคัญ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีบรรลุนิติภาวะ เป็นชุดที่มี

ราคาแพงมากบางชุดมีมูลค่าสูงเป็นหลายล้านบาท ดังนั้นการเลือกสีและลายจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก เนื่องจากต้องสามารถนำชุดที่มีราคาแพงมาใส่ได้แม้ว่าเวลาผ่านไปหลายปี แม้ผู้ใส่มีอายุสูงขึ้นแล้วก็ตาม แต่ปัจจุบันนี้กิโมโนแทบจะไม่มีผู้ใส่แล้ว เนื่องจากใส่ยาก ใส่แล้วอึดอัด ต้องคอยระมัดระวังไม่สามารถทำตามสบายได้ รวมถึงราคาสูงมาก

ยูกาตะ (Yukata) เป็นชุดกิโมโนประเภทหนึ่งที่ยังนิยมใส่กันอยู่ในปัจจุบันเพราะสวมใส่สบาย เนื้อผ้าเป็นผ้าฝ้าย มักใส่กันตอนเย็นช่วงฤดูร้อน เป็นชุดที่ใส่อยู่บ้าน ใส่นอน ใส่เดินเล่น ไม่เหมือนกับชุดกิโมโนที่ใส่เป็นทางการ การใส่ยูกาตะต้องใส่จากซ้ายทับขวา เพราะถ้าใส่จากขวาทับซ้ายจะเป็นการสวมให้ศพ ยูกาตะไม่มีกระดุมหรือซิป เวลาใส่จึงควรใส่ให้รัดกุมเรียบร้อย ส่วนรองเท้าที่ใส่ไปกับกิโมโนและยูกาตะคือรองเท้าแตะที่ทำด้วยฟางหรือเกียะไม้แบบญี่ปุ่น

ชุดยูกาตะ ทำด้วยผ้าฝ้ายสำหรับใส่ในฤดูร้อน เมื่อเทียบกับชุดกิโมโนอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่ตัดเป็นผ้าไหมแล้ว ชุดยูกาตะยังมีราคาถูกสามารถซักทำความสะอาดได้ง่าย จึงมีผู้นิยมใส่กันอยู่ โดยเฉพาะเด็กๆ แทบจะทุกคนเคยสวมชุดยูกาตะราวญี่ปุ่นที่เรียกว่า "BON ODORI" ในตอนสวมชุดกิโมโน ต้องสวมถุงเท้าที่เรียกว่า "ZORI" และรองเท้าเกียะ ที่เรียก "GETA" "สวมใส่ยูกาตะต้องสวม GETA"

วัฒนธรรมการแสดงและศิลปะ

คาบูกิ ละครโน เคียวเง็น บุนระกุ พิธีชงชา การจัดดอกไม้ และการพับกระดาษ เป็นศิลปะที่มีมาแต่โบราณที่ยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องในญี่ปุ่นจนถึงทุกวันนี้

คาบูกิ (Kabuki) เป็นละครคลาสสิกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นศตวรรษที่ 17 ลักษณะเด่นของ คาบูกิคือบทพูดที่ให้นักแสดงพูดเป็นจังหวะจะโคน เครื่องแต่งกายหรูหรา การแต่งหน้าฉูดฉาด (คุมะโดริ) และการใช้อุปกรณ์กลไกเพื่อสร้างปรากฏการณ์พิเศษต่างๆ บนเวที การแต่งหน้านั้นเน้นตามบุคลิกและอารมณ์ของตัวแสดง เนื้อหาการแสดงส่วนใหญ่เป็นเรื่องในสมัยกลางหรือสมัยเอโดะ นักแสดงทั้งหมดเป็นเพศชายรวมทั้งนักแสดงที่เล่นบทผู้หญิงด้วย

ละครโน (Noh) เป็นรูปแบบละครร้องที่เก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น การเดินเรื่องมิได้ดำเนินผ่านบทสนทนาเท่านั้น แต่ยังใช้การร้องเพลง (Utai) ดนตรีประกอบ (Hayashi) และการรำ ลักษณะเด่นของละครโนอย่างหนึ่งคือนักแสดงนำจะใส่ชุดผ้าไหมปักหลากสีสัน สวมหน้ากากที่ทำจากไม้เคลือบเงา หน้ากาก จะเป็นสิ่งบ่งบอกว่าตัวละครนั้นเป็นชายชรา หญิงสาว หญิงชรา ผู้วิเศษ ผี หรือเด็กผู้ชาย

เคียวเง็น (Kyogen) เป็นละครตลกที่เก่าแก่ แสดงด้วยท่าทางและบทพูดที่เป็นสำนวนโวหาร เป็นละครคั่นระหว่างการแสดงละครโน ปัจจุบันมีการจัดแสดงเคียวเง็นขึ้นเป็นบางครั้ง

บุนระกุ (Bunraku) ได้รับความนิยมตั้งแต่ในปลายศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมาจนถึงในปัจจุบัน เป็นละครหุ่นที่แสดงประกอบการเล่าเรื่องโดยการร้องเพลงและเสียงดนตรีจากการเล่นซามิเซ็น (เครื่องดนตรีสามสายชนิดหนึ่งคล้ายจะเข้ของไทย) โดยเป็นที่รู้กันว่า บุนระกุเป็นหนึ่งในจำนวนละครหุ่นที่ประณีตที่สุดในโลก

พิธีชงชา (Chadou) เป็นวิธีการเตรียมชาเขียวอย่างมีแบบแผน ไม่ได้เป็นเพียงแต่การชง และเสิร์ฟน้ำชาเขียวธรรมดาๆ เท่านั้น แท้จริงแล้วคือศิลปะที่ลึกซึ้งซึ่งจำเป็นต้องมีความรอบรู้และ ความประณีตละเอียดอ่อน ศิลปะชนิดนี้ยังมุ่งให้มีการพิจารณาความมุ่งหมายของชีวิตและส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของธรรมชาติอีกด้วย

การจัดดอกไม้ (Ikebana) เป็นศิลปะมีในประเทศญี่ปุ่นมานานกว่า 7 ศตวรรษแล้วนั้นมีต้นกำเนิด มาจากการถวายดอกไม้บูชาเทพเจ้า ศิลปะชนิดนี้แตกต่างจากการจัดดอกไม้ทั่วไปคือให้ความสำคัญอย่าง

ยิ่งในการเลือกส่วนประกอบต่างๆ รวมทั้งพันธุ์ไม้ ภาชนะที่ใช้ในการจัดดอกไม้ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กันระหว่างกิ่งไม้กับภาชนะและที่วางรอบๆ ด้วย

การพับกระดาษโอริงามิ (Origami) แต่เดิมวิธีการและรูปแบบการพับกระดาษโอริงามิเป็นแบบธรรมดาทั่วไป แต่ต่อมาการพับกระดาษได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจนมากกว่าแค่การพับกระดาษ หลังจากญี่ปุ่นได้รับวิธีการทำกระดาษ สี หมึกจากประเทศจีนและสามารถผลิตได้เองในปี ค.ศ. 610 รูปแบบของโอริงามิของญี่ปุ่นมีความซับซ้อนมากขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1200

รูปแบบของการพับกระดาษจะแสดงถึงสถานที่สำคัญต่างๆ ในสังคม กระดาษในสมัยนี้ไม่แพงอีกต่อไป ใครๆ ก็สามารถทำกันได้ทุกคน จนเมื่อ 400 ปีที่แล้วได้มีหลักสูตรการพับกระดาษขึ้นแก่เด็กๆ ในโรงเรียน โดยแต่เดิมมีพับ แค่ 2 รูปแบบคือกบและนก ซึ่งเป็นรูปแบบการพับกระดาษที่เก่าแก่ที่สุด ต่อมาโอริงามิได้ใช้เป็นการสอนด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเรขาคณิตต่างๆ ด้วย

ปัจจุบัน โอริงามิรูปแบบต่างๆ มีให้เห็นอยู่ทั่วไปตามหนังสือ นิตยสาร กระดาษห่อ หรือแม้กระทั่งการดอวยพรในงานต่างๆ โดยทั่วไปแล้ว Origami จะต้องไม่ใช่การ การฉีกการตัด การตกแต่งอื่นๆ นอกจากกระดาษ 1 แผ่นเท่านั้น และกระดาษนั้นต้องเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสอย่างสมบูรณ์

ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมญี่ปุ่น

หนังสือกระจกส่องญี่ปุ่นของสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) อธิบายถึงลักษณะเด่นของวัฒนธรรมญี่ปุ่นว่า เป็นวัฒนธรรมที่ถูกกลั่นมาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางภูมิศาสตร์ ทางประวัติศาสตร์ ทางขนานนาม มีลักษณะเด่น 4 ประการคือ มีความหลากหลาย มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของคนอื่นให้เป็นของญี่ปุ่น เน้นหนักในรูปธรรมมากกว่านามธรรม และมีความเป็นเอกภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความหลากหลาย

วัฒนธรรมญี่ปุ่นเป็นวัฒนธรรมหลากหลาย อันเนื่องมาจากการเข้ามาอยู่ด้วยกันแต่ไม่ได้หลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของ วัฒนธรรมที่มีรากฐานแตกต่างกัน ตัวอย่างมีให้เห็นมากมายโดยรอบตัวเรา เช่น วัฒนธรรมทางการเมืองของญี่ปุ่น จะเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นระบบใหม่ที่ประกอบเข้าไปในระบบการเมืองแบบเก่าของ ญี่ปุ่นเสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัยของชาวญี่ปุ่น เป็นการปะติดปะต่อกันของสไตล์ตะวันตก ศาสนาก็นับถือไปหมดทั้งพระเจ้าและพระพุทธรเจ้า แม้ในภาษาญี่ปุ่นที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันก็มีคำที่มาจากภาษาจีนกว่าครึ่ง

สาเหตุที่ชนชาติญี่ปุ่นสามารถปะติดปะต่อวัฒนธรรมหลากหลายเข้าด้วยกันจนเป็นวัฒนธรรมประจำชนชาตินั้น ได้แก่ การที่ชาวญี่ปุ่นมีความกระตือรือร้น สนใจในวัฒนธรรมที่แปลกออกไป กับการที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่จะรับวัฒนธรรมต่างชาติได้ตามที่จำเป็น โดยมีได้ถูกรุกรานแทรกแซงจนวัฒนธรรมดั้งเดิมสูญเสียบ

2) ความเป็นเอกภาพ

วัฒนธรรมญี่ปุ่นไม่ได้แตกต่างกันไปตามท้องที่ศาสนาหรือแม้แต่ปัจเจกบุคคลไม่ว่าชาวญี่ปุ่นผู้นั้นจะอาศัยอยู่ที่ใด จะนับถือศาสนาอะไรหรือจะเป็นคนอย่างไร วัฒนธรรมที่ติดตัวเขานั้นก็แทบจะเหมือนกับชาวญี่ปุ่นคนอื่นๆ ทุกประการ เปรียบวัฒนธรรมของญี่ปุ่นเหมือนขนมคินทาโร (kintarou-ame) ซึ่งไม่ว่าจะตัดตรงไหนก็จะปรากฏภาพของคินทาโรให้เห็น ความเป็นเอกภาพนี้ มีสาเหตุเนื่องจากมีชาวญี่ปุ่นอาศัยอยู่หนาแน่นในประเทศ ญี่ปุ่นอันคับแคบ และเนื่องจากชนชาติญี่ปุ่นดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ภายใต้การควบคุมที่เข้มงวดถี่ถ้วนของผู้ปกครองประเทศมาเป็นเวลานานสร้างค่านิยมให้ชาวญี่ปุ่นต้องคิดถึงกลุ่ม

องค์กรที่ตนสังกัดหรือประเทศชาติมากกว่าตัวบุคคล

3) การทำให้เป็นของญี่ปุ่น

ชาติญี่ปุ่นมักจะแปลวัฒนธรรมที่มาจากภายนอกให้เป็นสิ่งใหม่ที่ตนเอง ชอบได้เป็นอย่างดีตัวเอง อย่างที่ชัดเจนจากประวัติศาสตร์ก็คือ การดัดแปลงอักษรจีน (Kanji) ให้เป็นอักษรของตนเอง (Kana) แล้วใช้อักษรนั้นเขียนผลงานต่างๆ เช่น นิยายดีเด่นในสมัยเฮอันที่รู้จักกันดี คือ เก็นจิโมะโนะงะตะริ (Genji Monogatari)

ศาสนาพุทธในสมัยคะมะคุระ ก็เป็นตัวอย่างของการทำให้เป็นของญี่ปุ่น ศาสนาพุทธเข้ามาสู่ญี่ปุ่นตั้งแต่ คริสต์ศตวรรษที่ 6 แต่เพิ่งจะได้รับการยอมรับว่าไม่ใช่ศาสนานอกของชนชาติญี่ปุ่น โดย โฮเน็น และศิษย์นามชินรันในสมัยคะมะคุระ โฮเน็นสอนว่าการสวดมนต์ถึงพระพุทธรองค์ สามารถไถ่ถอนสิ่งอกุศลได้ทั้งปวง ส่วนชินรันได้ย้ำว่าพระพุทธรองค์นั้นได้เตรียมสวรรค์ไว้ให้แก่ผู้มีใจกุศลและลงโทษผู้มีใจอกุศล คำสอนของทั้งสองเป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายสำหรับชาวญี่ปุ่น จึงได้รับความศรัทธาจากประชาชนตั้งแต่นั้นมา

4) การเน้นหนักในรูปธรรม

ชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญในรูปธรรมมากกว่านามธรรม ให้น้ำหนักวิธีการมากกว่าหลักการ การเปลี่ยนพุทธศาสนาจากหลักปรัชญามาเป็นการพูดถึงบาปบุญคุณโทษและบุญกุศลในชาตินี้ก็เป็นตัวอย่างหนึ่ง การนำวิธีการของลัทธิขงจื้อมาใช้ในการปกครองหัวเมืองสมัยเอะโดะมากกว่าจะยึด หลักปรัชญามาสั่งสอนก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง หรือแม้แต่จนสมัยปัจจุบัน ที่ชาวญี่ปุ่นสนใจวิทยาศาสตร์ประยุกต์มากกว่าวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ก็จะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมนี้เป็นอย่างดี

บทที่ 4

การจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ครั้งนี้มีทั้งหมด 505 เรื่อง จาก 47 จังหวัด ได้นำมาจำแนกตามรูปแบบของนิทานพื้นบ้านของ สติธ ทอมป์สัน ได้เป็น 12 ประเภท ดังนี้

1. นิทานมหัศจรรย์ 63 เรื่อง
2. นิทานชีวิต 49 เรื่อง
3. นิทานวีรบุรุษ 9 เรื่อง
4. นิทานประจำถิ่น 46 เรื่อง
5. นิทานอธิบายเหตุ 51 เรื่อง
6. นิทานเทพปกรณ์หรือเทพปกรณ์นัม 18 เรื่อง
7. นิทานคติ 63 เรื่อง
8. นิทานเรื่องสัตว์ 55 เรื่อง
9. นิทานมุขตลก 74 เรื่อง
10. นิทานศาสนา 15 เรื่อง
11. นิทานเรื่องผี 60 เรื่อง
12. นิทานเข้าแบบ 2 เรื่อง

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้ง 505 เรื่อง บางเรื่องมีรูปแบบหลายรูปแบบปะปนกัน ผู้วิจัยจะจัดประเภทโดยพิจารณาจากน้ำหนักของเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นลักษณะประเภทนิทานเพียงประเภทเดียว เช่น นิทานเรื่อง แขนของปีศาจ ของจังหวัดโตเกียว เป็นนิทานเรื่องผีและนิทานชีวิต ผู้วิจัยจัดเป็นนิทานเรื่องผี เนื่องจากหญิงสาวใช้แขนประหลาดทำงานได้ทุกประเภทเหมือนมนุษย์ธรรมดา ส่วนเรื่องการกลับมาเกิดของลูกสาว มีทั้งที่เป็นนิทานมหัศจรรย์และนิทานศาสนา ผู้วิจัยจัดเป็นนิทานศาสนา เนื่องจากเล่าถึงการกลับชาติมาเกิดของเด็กน้อยและวัดเจ้าแม่กวนอิม เป็นต้น การจำแนกนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นครั้งนี้ ปรากฏนิทานทุกประเภทครบทั้ง 12 แบบ กล่าวคือนิทานมุขตลกพบมากที่สุด ส่วนนิทานที่พบน้อยที่สุดคือนิทานเข้าแบบ

นอกจากนี้ชื่อตัวละครเอกในนิทานซ้ำกันหลายเรื่อง แต่เป็นนิทานคนละจังหวัดกันและรายละเอียดของเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องแตกต่างกัน เช่น ตัวละครเป็นซัปปะ ทานุกิ ซามูไร แมว หรือภูตผีปีศาจ แสดงให้เห็นถึงความนิยมในท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นิทานมหัศจรรย์

นิทานมหัศจรรย์เป็นนิทานพื้นบ้านที่เดิมเรียกว่า เทพนิยาย ซึ่งเป็นคำแปล จากภาษาอังกฤษว่า Fairy tale เมื่อใช้ตามรูปศัพท์ทำให้เข้าใจว่า เป็นนิทานเกี่ยวกับเทพดา นางฟ้า ซึ่งที่จริงแล้วนิทานหลายเรื่องจัดว่า เป็นนิทานมหัศจรรย์แม้ไม่มีเทพดานางฟ้า แต่น่าสังเกตว่านิทานพื้นบ้านประเภทนี้ทุกเรื่องมีเรื่องราวของ ความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ จนกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะของนิทานประเภทนี้

นิทานมหัศจรรย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 63 เรื่อง ได้แก่

1. แมวที่แย่งหีบสมบัติคืนให้

2. หนุ่มเหิรฟ้า

3. ทัฟพีประหลาด

4. นางไม้ต้นแปะก๊วยที่แปลงกายเป็นเจ้าสาว

5. บ่อน้ำบนหัว

6. จอมโกหกกับพัด

7. ภาพวาดของท่านริวจิน

8. พระอาทิตย์กับฮิบาริ

9. ผีนัคคี

10. เพลงโอะเคสะของแมว

11. เด็กหิมะ

12. ตาผู้โชคดี

13. ยักษ์หัวเราะ

14. เด็กขายน้ำมูกน้อย

15. พวกเด็ก ๆ กับเด็กกลม

16. เด็กขายนิ้วเดียว

17. บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

18. ฟักทอง

19. เขี้ยวสีทอง

20. คุณตาเป็นนก

21. ตะเกียงผี

22. พระผู้ให้แห่งงูยิมมือ

23. รูปแกะมังกรที่มีชีวิต

24. สถานที่เด่นรำของแมว

25. ขวานที่ยืมจากท่านอินริ
26. ไข่ปลาของยักษ์
27. ชายหนุ่มที่ถูกโกนผม
28. เมียแปลงร่างเป็นงูยักษ์
29. ชายหนุ่มที่เข้าไปในขวดสาเก
30. ม้าที่พูดภาษามนุษย์
31. แมวพูดภาษามนุษย์
32. งานประจำตระกูล
33. ช่างทำร่มกลายเป็นนก
34. ปาฏิหาริย์การนับ 10
35. บุระบุระทาโร่
36. ตากินม้า
37. ร้านย้อมผ้ากับนกฮูก
38. คำบอกเล่าจากโลกหน้า
39. พระสูตรของห้วกะโหลก
40. กอนเบนนักจับนกเป็ดน้ำ
41. ฮทาโร่กับโจทาโร่
42. ลูกสาวที่แต่งงานกับงูยักษ์
43. เทพีรักษาป่าแสนสาว
44. เนทาโร่นอนหลับ3ปี
45. ยักษ์สาวแห่งถ้ำอาคิโยชิ
46. ซามูไรบินกลับบ้านเกิด
47. ลานซูไม้ตัวทาก
48. จดหมายประหลาด
49. อูระชิมะทาโร่
50. มังกรสาวโอสุวะ
51. ความวุ่นวายในนรก
52. เด็กน้อยเป็นเท็งงู
53. ทานาคิอยากได้ผิวเป็นคน
54. เสี่ยงโคโตะแห่งทะเลสาบมังกรขาว
55. ปีศาจภูเขากับดาบชั้นดี

56. ก้อนหินนำโชค
57. ยักษ์ในเทศกาลโปรยถั่ว
58. นางเงือกกับคลื่นยักษ์สึนามิ
59. ปีสาง ต้นมะกอก
60. ลิงกับการใช้หอก
61. เด็กชาย หนึ่งนิ้ว
62. อิราซิมาทาโร่แปดคน
63. ยักษ์แปลงกายเป็นคนหนุ่ม

นิทานชีวิต

นิทานชีวิต (Novella) มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานมหัศจรรย์คือมีขนาดค่อนข้างยาว มีหลายอนุภาคหรือหลายตอน ที่ต่างกันก็คือ นิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริง มีการบ่งบอกสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์ แต่ก็มีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในนิทานมหัศจรรย์

นิทานชีวิตมีปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น จำนวน 49 เรื่อง ดังนี้

1. ปราสาทฮิคุโมะ
2. ต้อนรับสู่โลกหน้า
3. จิมเบนคนโกหก
4. ร้านขายรูปปั้นแมว
5. ดวงตาอันไร้เดียงสา
6. ปู่กับคุณตา
7. รูปวาดภรรยา
8. สองพี่น้องโองิงและโคคังผู้นำเส้รา
9. ประกายหิมะ
10. น้ำตาที่เลี้ยงดูคนชรา
11. การปราบลิงโดยใช้ปัญญาของลูกสาว
12. มหาเศรษฐีจากการซื้อความฝัน
13. คำขอบคุณของเจ้าของร้านขายข้าว
14. ภูเขาทิ้งแม่นม
15. การตอบแทนบุญคุณของเพื่อน

16. นกกระสาทดแทนคุณ
17. ปลาไหลที่แปลงร่างเป็นหญิงสาว
18. ชายหนุ่มที่นอนสามปี
19. เงินทำบุญงานศพ
20. กลุ่มค้าขายซาเก่าใหม่
21. พ่อหนุ่มนักเที่ยว
22. น้องตอนเช้ากับน้องตอนเย็น
23. หน้ากากเที่ยงกับหญิงสาว
24. โมโมทาโรจอมขี่ไคยจ
25. ผิดกัน
26. ภาพทะโยะเมซัง
27. ร้านขายส่งหัวไชเท้า
28. ดอกไอริสที่ขายเข้าไปหนึ่งวัน
29. พี่น้องฝึกปรีอฝีมือ
30. เรื่องของเนทาโร่
31. การทำนายของโยซากุ
32. น้ำมันของเสือ
33. เสียงของบุปโปโซ
34. กินข้าวกลางวันฟรี
35. ตอนที่กำจัดหนู
36. นอนค้างคืนกับตัวหมัด
37. แอปเปิลให้เพื่อน
38. ของฝากจากทะเล
39. คุณชายคนเดียว
40. หัวขโมยฮีโคอิจิ
41. ตรงของแปดคน
42. ขาหลับเบา
43. รมมีชีวิตของฮีโคะอิจิ
44. กระสอบข้าวรางวัล
45. น้ำตกพระจันทร์เสี้ยว
46. เงินของทารก

47. คุณตาชื่อสัตย์กลายเป็นเศรษฐี
48. ปรากฏหิมะ
49. น้ำตกที่เลี้ยงคุณชรา

นิทานวีรบุรุษ

นิทานวีรบุรุษ (Hero tale) เป็นนิทานที่มีขนาดค่อนข้างยาว ประกอบด้วยหลายอนุภาคและหลายตอน อาจอยู่ในโลกแห่งจินตนาการหรือโลกที่ดูเหมือนจะเป็นจริง แม้วานิทานมหัศจรรย์และนิทานชีวิตมีพระเอกที่มีลักษณะเป็นวีรบุรุษ แต่ต่างกับนิทานวีรบุรุษคือนิทานวีรบุรุษเป็นนิทานซึ่งเล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษคนเดียวหลายครั้งหลายหน และมักเล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษที่มีลักษณะเหนือมนุษย์

นิทานวีรบุรุษที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 9 เรื่อง ดังนี้

1. ฉลามกินคนกับพระหมอ
2. ทานุกิแปลงร่างเป็นพระ
3. คินทาโร่
4. จิตใจที่เมตตาของอิคคิวซัง
5. ชิปปะทาโร่
6. กระดาศที่ตัดไม้ขาด
7. การเป็นเจ้าของชายจากฟาง
8. ชายที่ทำให้เหิงงูมาช่วยงานตนได้
9. โมโมทาโร่

นิทานประจำถิ่น

นิทานประจำถิ่น (Sage, local tradition, local legend) เป็นนิทานที่มีขนาดของเรื่องไม่แน่นอน บางเรื่องก็สั้นบางเรื่องก็ยาว บางเรื่องอาจมีอนุภาคที่สำคัญเพียงอนุภาคเดียว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจน อาจเป็นเรื่องของบุคคลในประวัติศาสตร์หรือคนสำคัญของเมือง ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์หรือผีนางงามไม้ ทั้งนี้ นิทานประจำถิ่นจะอธิบายถึงความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือก่อสร้างขึ้นมาก็ได้

นิทานประจำถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 46 เรื่อง ดังนี้

1. พลังวิญญานจิ้งจอกสีดำ
2. บ้านพิศวงในหุบเขา
3. การแก้แค้นของตัวนาก

4. ผีเสื้อแห่งชะโอ
5. ของมีค่าที่ขับปะให้มา
6. ยามัมบะของภูเขาขับซ้อน
7. เทวรูปที่ชอบของเด็ก
8. ยากอนพิชหนามของขับปะ
9. นิทานประจำถิ่น
10. ขนมอบตะโมจิที่กลายเป็นกบ
11. ราชายมทูตเปลือยกาย
12. จะหกแล้ว
13. ชูดมันกลายทอง
14. ซามูไรเนื้อปลา
15. ไก่ฟ้าไม่ขันก็ไม่ตายอย่างนี้
16. เส้าของปราสาทมารุโอะกะ
17. กลองที่ทำจากต้นถั่วของวัดเฮจิเมะ
18. แมวขนศพ
19. ชายผู้ล่วงรู้กับตั้งใจดี
20. สายฟ้าที่ถูกจับได้
21. อาสะโกะและยูโกะ
22. ไตรระบจจิ
23. อามาโนะจิกคุแห่งเขาฮาโกเนะ
24. ต้นไม้ใหญ่ที่ปกคลุมหมู่บ้าน
25. ขบวนของลูกไฟประหลาด
26. ผีปลาไหล
27. เงินที่ถูกทิ้ง
28. กุสึกับกา
29. หมาป่าขาวกับน้ำพุร้อน
30. ทะเลสาบเศรชฐี
31. ป้าของขับปะ
32. คุณยายขับปะ
33. ทะนุกิวนักแสดงเร่ร่อน
34. วิญญาณสาวท้อง

35. หัวขโมยกับมันหวาน
36. แมวกลายร่างเป็นนุเก็นตะ
37. การจับปลาไหลของฮีโคะอิจิ
38. ความลับจากนางเงือก
39. ช่างตุ๊กตาแห่งแคว้นอวาระ
40. เจาะเขา อีโมะ
41. เจ้าไก่ฟ้า ถ้าเจ้าไม่ขันก็คงไม่ตายอย่างนี้
42. ขบวนพาเรดของม้าหัวขาด
43. เทศกาลดอกไม้ของเท็งงู
44. เทพนิโอเปลี่ยนใจของโจจะได้
45. รูปปั้นหินจิโซข้าวปั้น
46. บ่อน้ำร้อนโคโโบโยชิมิสึ แห่งทุ่งมิดากะฮาระ

นิทานอธิบายเหตุ

นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory tale, Etymological Tale, Natursage, L'histoire Explicative) เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิดหรือความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ อาจอธิบายถึงกำเนิดของสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่างๆ กำเนิดของพืช ดวงดาว มนุษยชาติ นิทานประเภทนี้มักจะสั้นและเล่าอย่างตรงไปตรงมา เพื่อตอบคำถามว่าทำไมสิ่งนั้นจึงเป็นอย่างนี้ เช่น อธิบายว่าทำไมจะเซ็งจึงไม่มีลิ้น ทำไมกบบางชนิดจึงพูดได้ กำเนิดของดาวลูกไก่ กำเนิดของจันทรคราส

นิทานอธิบายเหตุที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 51 เรื่อง ดังนี้

1. พานัมปะกับเบนัมปะ
2. กระจ่ายที่ไปยังดวงจันทร์
3. ทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม
4. พระที่กลายเป็นปลาวาฬ
5. หญิงผมยาวกับหนวดปลาตูก
6. เมียที่ไม่กินข้าว
7. เสียงหัวเราะตอนกลางคืน
8. วัวดำที่ไร้ความหวัง
9. หมึกยักษ์กับหัวกะโหลก
10. นกนางแอ่นกับลูกสาว

11. อ่างอาบนํ้าหน้าสระพริงกล้วย
12. มะเขือทอง
13. คำร้องที่ไม่สามารถอ่านเขียนได้
14. นกกระจอกกับนกหัวขวาน
15. สะพานชื้อชายมิโอะ
16. โคลงเกะผู้ปลดปล่อยหมาจิ้งจอกสิง
17. ครุฑรินไซผู้รู้วันตาย
18. เส้นใยสีดำกับถั่วปากอ้า
19. กิบะ
20. การละเมอของเท็งงู
21. ต้นตะระจจิ
22. หอย
23. หินโคโบชิ
24. หินทานุคิของเกินจิ
25. หลุมใส่จมูกของเท็งงู
26. ชับปะขอฝน
27. ยาปิดแผลคุดม้่า
29. ยาสูบ
30. เด็กชายที่ถูกฝังทั้งเป็น
31. แมวที่เหมือนกับหมูป่า
32. เจ้าเมืองผู้ไม่รู้อะไร
33. การทะเลาะกันของเต้าเจี้ยวกับเต้าหู้
34. ค่วงค่วง
35. สุนัขจิ้งจอกแปลงร่างเป็นภรรยา
36. ซากุระวันที่ 16
37. เต้าหู้ที่เป็นถั่วไม่ได้
38. ทำไมก้นลิงจึงเป็นสีแดง
39. ชับปะกับขุนนาง
40. คำสัญญาของคนส่งสารและชับปะ
41. เหตุผลที่สูงกินกบ
42. เกาะที่จมอยู่ใต้ทะเล

43. เต่าตอบแทนบุญคุณ
44. เรือหาปลาที่ขายแก่ปากฉีก
45. หมูบ้านที่ไม่กินแตงกวา
46. การปราบงูเหลือม
47. หน้อย่อยของ
48. บทเรียนของทานุกิ
49. สะพานซื้อขายมิโซะ
50. ไทที่ลึงเอาไปฝังไว้
51. ลิงบาบูนประลองกำลังกับเก้งสุเกะ

นิทานเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม

นิทานเทพปกรณัม หรือเทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล โครงสร้างและระบบจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปราภฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวัน กลางคืน ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนพิธีกรรม การประเพณีปฏิบัติต่างๆ ว่าเกิดขึ้นเมื่อไร เพราะเหตุใด นอกจากนี้ นิทานเทพปกรณัมยังเป็นการอธิบายถึงสสารต่างๆ ว่าด้วยศาสตร์ก่อนยุควิทยาศาสตร์ เรื่องราวต่างๆ เหล่านี้อธิบายถึงความเชื่อทางศาสนา จึงมีเรื่องของเทพหรือบุคคลประเภทกึ่งคนกึ่งเทพด้วย

นิทานเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 18 เรื่อง ดังนี้

1. ยูกิงโกะที่ละลายหายไป
2. คุณตาอายุยืน
3. เทพเจ้าคิชิโอบชิน
4. เทพเสื้อผ้าสีขาว
5. ชายขี้เมา
6. โมจิแสนน่ากลัว
7. ภูเขาแห่งการทอดทิ้ง
8. การข่มขู่ของเทพเท็งงู
9. ชายกลายเป็นสุนัข
10. เทพเจ้าแห่งดวงดาวผู้เอาแต่ใจ
11. เทพเจ้าตกจากมังกร
12. ต้นกำเนิดทานาบาตะ
13. เทวดาที่ปกป้องรักษาเด็กที่พูดไม่ได้

14. ไม้คทาภายสิทธิ์
15. หมูบ้านไม้กินปลาตุก
16. เทพเจ้ากับโชเงิน
17. ฮีโคะอิจิกับท่านพญายม
18. เทพธรณีกับเทพมหาสมุทร

นิทานคติ

นิทานคติ (Fable) เป็นนิทานที่แฝงคำสอนหรือบทเรียนทางจริยธรรม หรือทางศาสนา โดยจะใช้สัตว์ ต้นไม้ สิ่งของ หรือธรรมชาติเป็นองค์ประกอบของเรื่อง เนื้อเรื่องเน้นการสั่งสอนและคิดว่า เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่คับขัน ควรใจเย็น ตั้งสติ ไม่หวาดกลัวเกินไป เพราะอาจพลาดโอกาสไปหากใจร้อนหรือตื่นตระหนกเกินเหตุได้ หรือสอนไม่ให้โอ้อวดทะนงตนจนเกินไปอาจถูกหลอกได้

นิทานคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 63 เรื่อง ดังนี้

1. เมล็ดถั่วเหลืองกลมดิก
2. ฟักทองของเจ้าแมว
3. รูปปั้นกางร่ม
4. แข่งกันขี่เกี้ยว
5. รูปสลักจิโซแทนคุณ
6. เจ้าสาวแมว
7. แมงมุมสาว
8. คุณตาแก้มกลมเก็บลูกสาส์มิ้เขา
9. พระที่กลายเป็นวัว
10. แม่เลี้ยงกับเทพโซจิ
11. เด็กชายที่ถูเหวี่ยงขึ้นไปบนสวรรค์
12. มั่นโซกับม้า
13. ความเกรงของท่านโคมง
14. คนเลวกับงูเผือก
15. เกวียนไฟสู่โลกแห่งความตาย
16. กำปั้นรางวัล
17. ชามข้าวที่ล้ำค่า
18. ชาวนากับคนขายม้า

19. คำสัญญาของซัปปะ
20. นกกระจอกสะโพกหัก
21. คำขอบคุณของสุนัขจิ้งจอก
22. เศรษฐีข้าวฟ่าง
23. ล้อปั่นด้ายกับตัวทวนุคิ
24. ความเศร้าโศกของห่านป่า
25. แสงไฟ 7 สี
26. เด็กหนุ่มช่วยให้หมู่บ้านรอดจากน้ำท่วม
27. มังกรที่มีชีวิต
28. ชมนรก
29. อิคคิวชังกับการตอบแทนบุญคุณของลิง
30. คุณยายกับหมาป่า
31. ความมหัศจรรย์ของการขายปลาซาบะ
32. ลิงกับการใช้หอก
33. คนหนุ่มที่กลายเป็นนกกระจอก
34. คนตระหนี่ที่ฟันผุ
35. กอดซาคุระกับฮีโกะอิชิ
36. รองเท้าเกียะล้ำค่าที่แปลกประหลาด
37. หัวขโมยผจญภัย
38. ความขายน้ํา
39. รู้จักอายุ
40. ภรรยาปลาทะเล
41. คนรวบปลาวาฬ
42. แข่งกันทำงานไว
43. ผู้ชายสู้กับบุงยักซ์
44. หินที่กระโดดฆ่าตัวตาย
45. การตอบแทนคุณของหมาป่า
46. คุณยายที่กลายเป็นนก
47. โดโมะโคโมะยังทำไม่ได้
48. มหาเศรษฐีเฝ้าถ่าน
49. สัญญาสงบศึกของซัปปะ

50. เทพเจ้าลิง
51. เจ้าหนูซูโม่
52. ต้นไม้ดีใจต้นไม้เสียใจ
53. ค่าเรื่องข้ามฝาก
54. ชูปนกเปิดน้ำ
55. ข้าวกล่องขี้เกียจ
56. ไก่ฟ้า
57. วัวดำที่หนีออกไป
58. เด็กชายฮิโคะอิจิบตาकिनซาคุ
59. กระดาษที่ตัดไม่ขาด
60. จิตใจที่เมตตาของอิคคิวซัง
61. ปูกับคุณตา
62. นกขนมโมจิสีขา
63. นกกระจอกถูกตัดลิ้น

นิทานเรื่องสัตว์

นิทานเรื่องสัตว์ (Animal tale) เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวเอก นิทานสัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นถึงความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่งและความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกมักมีลักษณะเป็นตัวโกง (Trickster) เทียวกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนหรือสัตว์อื่น บางเรื่องมีหลายอนุภาค หลายตอน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความขบขันจากการหลอกลวง หรือการตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากที่ไม่น่าเป็นไปได้ของสัตว์ อันเนื่องมาจากความโง่ของมัน

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นประเภทนี้มีสัตว์เป็นตัวละครที่สำคัญทั้งสิ้น เช่น สุนัขจิ้งจอก ทานุกิ(แรคคูน) ลิง นก หมาป่า งู เสือ หมี วัว ปู กบ ปลาตุ๊ก โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดหรือความเสียสละของสัตว์ชนิดหนึ่ง และความโง่หรือความเห็นแก่ตัวของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง โดยสัตว์ที่เป็นตัวเอกมีลักษณะเป็นผู้เสียสละหรือเป็นตัวโกงที่ช่วยช่วยเหลือหรือกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนอื่นหรือสัตว์อื่น แม้ตัวละครในเรื่องจะเป็นสัตว์แต่มีลักษณะความคิดเหมือนมนุษย์ ซึ่งบางเรื่องเป็นการสะท้อนลักษณะของมนุษย์ ทั้งนี้อาจเล่าสืบต่อกันมาเพื่อสั่งสอนบุคคลรุ่นหลังโดยใช้สัตว์เป็นตัวแทน นิทานเรื่องสัตว์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 55 เรื่อง ดังนี้

1. ทานุกิขี้เมา
2. เห็ดพิษของหมาจิ้งจอก

3. เบ็ดหาง
4. ลิงยักษ์กินคน
5. สงครามระหว่างลิงกับปู
6. ภูเขาคาคิจาคิจิ
7. สุนัขจิ้งจอกกับทานุคิ
8. หมอจุนอันกับฝาแฝดหมาจิ้งจอก
9. เสียงร้องของแมว
10. หม้อต้มชาแทนคุณ
11. ฝึไลซ์โมย
12. ทาโนะคิ
13. สุนัขจิ้งจอกส่งสาร
14. สุนัขจิ้งจอกกับกระต่าย
15. มังกรสาวแสนสวย
16. คนรักสุนัขแจ้งการพังทลายของภูเขา
17. ปราบตะขาบยักษ์
18. ม้าที่พูดภาษามนุษย์
19. การตอบแทนคุณของม้า หนูและงู
20. รถจักรไอน้ำปลอม
21. ร้านย้อมสีของนกฮูก
22. นกกาน้ำช่วยชีวิตม้า
23. ปราบตะขาบยักษ์
24. บทเรียนของทานุคิ
25. คุโรสุเกะอินาริ
26. หมาป่าโดนหลอก
27. แมวที่เจ้าหญิงให้มา
28. การประลองวิชาแปลงกายของจิ้งจอกกับทานุคิ
29. ดอกไม้ที่ร่วงบนหลุมศพ
30. บ้านของแมวที่อยู่กลางป่า
31. ฝั่ง แมงมุมและมด
32. สิบสองนักษัตรกับสงครามทานุคิ
33. การไปไหว้พระที่คุมาโนะ

34. แมวกับเสือกัก
35. การเดินรำของกุง หมึกยักษ์และปักเป้า
36. เหยี่ยวนำโชคของลิง
37. แมวเดินรำ
38. ผ้าโบกล่องหนของจิ้งจอก
39. พระกบ
40. จิ้งจอกที่หลุดให้เห็นร่างที่แท้จริง
41. เหล้าเป็นของโปรดของเจ้าลิงน้อย
42. การเดินรำที่ถูกสอนมาจากราชามังกร
43. ปราสาทเคลื่อนที่
44. ขับปะกับวัดจู่เอ็นเซ็น
45. ของขวัญของขับปะ
46. กบแทนคุณ
47. ข้าวปั้นสองก้อน
48. สุนัขจิ้งจอกสอนศิลปะให้แมว
49. การลงโทษสุนัขที่ขี้่านก
50. ภรรยาแมว
51. ไก่กับมังกร
52. ของมีค่ากับหมาและแมว
53. จิ้งจอกตอบแทนคุณ
54. กระท่ายขาวแห่งอาณาจักรอินาบะ
55. ตำนานอูระชิมะทาโร่แห่งเขาทาเตะยามะ

นิทานมุขตลก

นิทานมุขตลก (Jest, humourous, anecdote, merry tale) มักมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีเพียงอนุภาคเดียว ตัวละครอาจเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ต่างๆ สติขทอมป์สันได้ประมวลแนวคิดต่างๆ ที่ปรากฏในมุขตลกว่ามี 16 ประการ คือ ความฉลาด ความโง่ การชนะการแข่งชันด้วยกลลวง การต้อรองแบบกลลวง ขโมยและการหลอกต้ม การหนีโดยใช้กลลวง การล่อลวงและผิตประเวณี กลลวงที่ทารุณ กลลวงโดยวิธีแข่งชัน การปลอมแปลง การกล่าวหาที่ผิต ภรรยาที่เลว ความเกียจคร้าน คนหูหนวก นักบวชและการไม้ จากการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีครบทั้ง 16 ประการ

นิทานมุขตลกที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 74 เรื่อง ดังนี้

1. ฝ่าหม้อ
2. ปาตะปาตะกับฟูฟู
3. การโกหกอย่างมีศิลป์
4. ซามูไรจอมเช่ถูกขโมยข้าวปั้น
5. ชายฉลาดกับสุนัขจิ้งจอก
6. ช่างไม้และโอนิโรคะคุ
7. หลังการั่ว
8. ผายลมจัดการขโมย
9. คนประหลาดที่นำเกรงขาม
10. หัวมันที่หมุนกลิ้ง
11. ซื้อแต่ของแถม
12. กระสอบข้าวใส่เงิน
13. คำโกหกสุดท้าย
14. ยอดฝีมือจอมโกหก
15. โรงเตี้ยมขิง
16. โบทาโร่
17. งูปีนห้องฟ้า
18. หมาป่าผู้รอดชีวิต
19. ห้องขับขาน
20. กอบที่ถูกลี้มไว้ในห้อง
21. อีกากับงูทชี
22. กลัวขนมโมจิ
23. ขโมยของขโมย
24. นายพรานดวงดี
25. หมูบ้านซีไม้
26. แรคคูนที่ถูกคนหลอก
27. ยักษ์ที่ไม่กินคน
28. เจ้าเมืองกับปลาไทย่างเกลือ
29. สามคนร้องไห้
30. เงาของใบไม้ต้นหญ้า

31. ขนมหัดงะระรำข้าวที่อ่างอาบน้ำ
32. คุณตาเหม็น
33. ฟูกนอนจากฟางข้าว
34. การแก้แค้นของจิ้งจอก
35. เต้าหู้ที่กลับไปแข็งแรงไม่ได้
36. ผีโอะจีโอะ
37. เทวรูป หินจีโอะ
38. ภาพวาดหนังปลาวาฬ
39. รองเท้าฟางที่ยาวเกินไป
40. หลังกาเสือดาว
41. คนโกหกสามคน
42. ต้นไม้โมจิ
43. นกกระจอกขี้เมา
44. ซ้อสาห่วย
45. เด็กชื่อยาว
46. ทานุกิพุดจนยอมจำนน
47. จำไว้อย่าง
48. หม้อปลาโตะโจ
49. นอนรอโชคกลาง
50. อากาศฤดูใบไม้ผลิ
51. คำสัญญาของเจ้าอาวาส
52. ของฝากที่น่ากลัว
53. บทสวดหนู
54. โอะคามุสุริ
55. เสื่อฟางของเท็งงู
56. เทียนไขลูกขึ้นปลา
57. เหล้าหวาน
58. จ้องเขม่ง
59. เรื่องที่เป็นไปไม่ได้
60. สอยดวงดาว
61. ซี่ม้า

62. ถึงแม่จะอยู่ห่างไกล
63. ชื่อไท
64. ห่วงจุมุกของว้าว
65. การขึ้นสวรรค์ของคิจโจมุ
66. แมวสีเบจดีสี
67. เต่าถ่านมหัศจรรย์
68. ปู่เต่าถ่านกับทานุกิโบราณ
69. จำนำเห็บเหา
70. ประตูลูกเจ้าทองคำ
71. รูปแกะสลักหนู
72. จับนกเป็ดน้ำสืบทัวด้วยน้ำเต้า
73. แมลงตากแห้ง
74. ซากเกล็ดลูกพลับ

นิทานศาสนา

นิทานศาสนา (Religious tale) เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาแต่ไม่ใช่ประเภทเทพปกรณัม เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเยซูหรือนักบุญต่างๆ ในคริสต์ศาสนาซึ่งไม่ปรากฏในพระคัมภีร์ เช่น เรื่องพระเยซูและนักบุญปีเตอร์ให้พรขานายากจนคนหนึ่งซึ่งให้การต้อนรับอย่างดียิ่ง ในหนังสือ แบบเรื่องนิทานพื้นบ้าน (The Types of The Folktales) มีนิทานหลายเรื่องซึ่งเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้าปลอมตัวมาเป็นคนขอทานไปทดสอบความมีน้ำใจของคน นิทานไทยก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าและพระสาวกซึ่งไม่มีในพระไตรปิฎกหลายเรื่อง นิทานดังกล่าวตามทัศนะของผู้เล่ามักถือว่าเป็นเรื่องจริง

นิทานศาสนาที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 15 เรื่อง ดังนี้

1. วัวแดงผู้รอดชีวิต
2. การแทนคุณของไก่
3. เศรษฐีพระพุทธรูปไม้
4. ชายที่ให้พระยืมมือ
5. การกลับมาเกิดของลูกสาว
6. การข่มขู่หญิงสาว
7. เจ้าแม่กวนอิมกับเจ้าเมือง
8. เทศกาลดอกไม้ของเท็งงู

9. พระที่เกิดจากไข
10. แม่น้ำที่ไม่มีน้ำ
11. คุณคนปรีะกับลูกม้า
12. ต้นไม้ที่แตกสาขาของพระพุทธเจ้า
13. พระพุทธเจ้ากับยักษ์
14. เทพเจ้า ดารุมะ
15. แมวที่ต่อสู้กับผี

นิทานเรื่องผี

นิทานเรื่องผี (Ghost tale) พบทุกสังคมมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีต่างๆ นานา ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดว่ามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร เช่น ผีม้าบ้องและผีปกกะโหล่งของไทยภาคเหนือ แต่ผีบางประเภทเป็นวิญญาณของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วยรูปร่างและวิธีการต่างๆ

สังคมญี่ปุ่นแต่ละท้องถิ่นมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับภูตผีปีศาจต่างๆ นานา ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดว่ามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร แต่ผีบางประเภทเป็นวิญญาณของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วยรูปร่างและวิธีการต่างๆ จากคำเรียกผีและจำนวนผีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องผีของแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับสังคมเกษตรในชนบทของทุกประเทศแต่โบราณ

นิทานเรื่องผีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 60 เรื่อง ดังนี้

1. กลัวความตาย
2. ลมหายใจของวิญญาณ
3. สุนัขจิ้งจอกที่ปรากฏบนประตู
4. มือเท้ายาว
5. วันที่ไม่ได้เข้าไปในภูเขา
6. โอะเรียวสาวสวยที่หายตัวไป
7. สาวภูเขา
8. คำสาปแช่งของคิคุ
9. หญิงที่เดินบนเพดาน
10. จดหมายจากวิญญาณ
11. ผีทะเล
12. ผีคอยาว
13. หญิงสาวที่พบในทะเล

14. เต็มไปด้วยลูกตา
15. แมวทำร้ายเจ้าเมือง
16. เท็จจิ
17. ขนของปีศาจ
18. เชือกกระโดด
19. หญิงสาวที่อยู่ในคุก
20. ดอกบานเช้า
21. บ้านผีสิง
22. เด็กที่ถูกลักพาตัวไปโดยเท็งงู
23. โมเรียวที่ไปรับซากศพ
24. การแปลงกายของคนทีออกจากบ้าน
25. หญิงสาวหิมะ
26. ขบวนการพหุของม้าหัวขาด
27. ผีซีหลัง
28. กระตุกขาวที่กอดไว้ไม่ยอมห่าง
29. ซามูไรผู้ปราบหมีป่า
30. ปีศาจคอยาว
31. ไยแมงมุมน้ำ
32. ปีศาจเท็งงูกับขายนักท่องเที่ยว
33. โชดหินขับปะ
34. แสงที่ร้องไห้ตอนกลางคืน
35. ปีศาจเท็งงูกับขายนักท่องเที่ยว
36. คุณยายหายตัวไป
37. ทนรอไม่ไหว
38. โคมไฟดอกโบตัน
39. ศพที่กลับมา
40. เด็กน้อยกลางสายฝน
41. ปีศาจที่ประตูลาโซ
42. คำขอของวิญญาณ
43. รอยเท้าของวิญญาณ
44. ผีเขียวที่บินไปบินมา

45. ขาข้างเดียวของสันเขา
46. ปีสางต้นมะกอก
47. สติปัญญาของเจ้าเมืองคนใหม่
48. ม้าไม่มีคอ
48. ปีสางโอราบี
49. ฝิ่นให้สมบัติล้ำค่า
50. เสียงหัวเราะที่ตั้งมาจากหุบเขาลึก
51. ฝิ่นกลายเป็นผลบัว
52. การแก้แค้นของคิจินุนา
53. การไปไหว้พระของลูกสาวที่เลี้ยงเด็ก
54. หญิงสาวไปวัดตอนกลางคืน
55. พลังที่ได้มาจากผีทองกลม
56. รอยเท้าของวิญญาณ
57. เต็มไปด้วยลูกตา
58. บ้ายผีสิง
59. ปีสางน้ำที่ไปรับชากชากศพ
60. ภูตดอกไม้ที่แปลงร่างเป็นหญิงสาว

นิทานเข้าแบบ

นิทานเข้าแบบ (Formula tale) เป็นนิทานที่มีแบบแผนในการเล่าเป็นพิเศษแตกต่างจากนิทานประเภทอื่นคือซ้ำๆ ต่อเนื่องกันไป หรือมีตัวละครหลายๆ ตัว พฤติกรรมเกี่ยวข้องกันไปเป็นทอดๆ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นประเภทนี้โครงเรื่องมีความสำคัญน้อยกว่าแบบแผน ถ่ายทอดเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่าและผู้ฟัง บางเรื่องอาจใช้ในการเล่นเกม เพื่อทดสอบจิตใจหรือความอดทน ซึ่งมีหลายเรื่องเป็นลักษณะนิทานลูกโซ่ นิทานไม่จบเรื่อง และนิทานไม่รู้จบ นิทานเข้าแบบที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

1. ตดเพียงครั้งเดียวทำให้ตายหมู่
2. อันจิกับคิโยะฮิเมะ

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อจำแนกนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้ทั้งหมด 505 เรื่องแล้ว สามารถจำแนกประเภทตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์สันได้ 12 ประเภท และเห็นอย่างเด่นชัดว่านิทานมุขตลกมีจำนวนมากที่สุดคือ 74 เรื่อง รองลงมาตามลำดับคือนิทานมหัศจรรย์ 64 เรื่อง นิทาน นิทานคติ 63 เรื่อง นิทานเรื่องผี 60 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 55 เรื่อง นิทานอธิบายเหตุ 51 เรื่อง นิทานชีวิต 49 เรื่อง นิทานประจำถิ่น 46 เรื่อง นิทานเทพปกรณัม 18 เรื่อง นิทานศาสนา 15 เรื่อง นิทานวีรบุรุษ 8 เรื่อง และน้อยที่สุดคือนิทานเข้าแบบจำนวน 2 เรื่อง ดังตารางในภาคผนวก ค

บทที่ 5

วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตามกฎของเอกเซล ออลริก

ในการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์นิทานทั้งหมดจำนวน 505 เรื่องตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้าน (Epic Laws of Folk Narrative) ของเอกเซล ออลริก

เอกเซล ออลริก (Axel Olrik: 1965) เป็นนักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์คที่มีชื่อเสียงในยุโรป ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษาด้านคติชนวิทยา เขามีความเชื่อว่าวรรณกรรมพื้นบ้านมีกฎที่เป็นความจริงเฉพาะของตัวเอง ดังนั้นวรรณกรรมพื้นบ้านที่ดีต้องวิเคราะห์ได้ด้วยกฎของมันเอง เขาจึงมีความเห็นว่ากฎวรรณกรรมพื้นบ้านสามารถอธิบายวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมพื้นบ้านของมนุษย์ได้อย่างเป็นแบบแผน และกฎนี้สามารถใช้ได้กับวรรณกรรมพื้นบ้านของทุกชาติ ดังนั้นในการศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยใช้กฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริกในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง (The Law of Opening and Closing)

การเริ่มเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านไม่ได้เริ่มเรื่องหรือจบเรื่องลงในทันทีทันใด การเริ่มเรื่องจะค่อยๆ เริ่มจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากความตื่นเต้น แล้วคลี่คลายไปสู่ความสงบ

การเริ่มเรื่องและการจบเรื่องของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายกันและเป็นไปตามกฎนี้ คือ เริ่มจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากความตื่นเต้นแล้วคลี่คลายไปสู่ความสงบ การเริ่มต้นปูพื้นให้ผู้ฟังเข้าใจก่อนอันเป็นลักษณะของความสงบ แล้วจึงค่อยๆ ดำเนินเรื่องไปสู่เหตุการณ์อันเป็นปัญหา การแก้ปัญหาของตัวละครสร้างความตื่นเต้นให้แก่ผู้ฟังเมื่อแก้ปัญหาเสร็จแล้วจึงจบด้วยเหตุการณ์ที่สงบ

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่สอดคล้องกับกฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่องมีดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “กลัวความตาย”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่หมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดอาโอโมริ มีชายคนหนึ่งนามว่ามังจิโร่ ซึ่งเป็นคนที่ซื่อสัตย์มาก ๆ เวลาใครในหมู่บ้านตาย จะตกใจหวาดกลัว มัวแต่คิดว่าครั้งต่อไปอาจจะเป็นตัวเองที่ต้องตาย มีวันหนึ่งมังจิโร่ได้นึกถึงคำพูดของคุณปู่ของเขาที่ตายไปว่า “กลางดึกวันที่หกเดือนหนึ่งปีขึ้นไปบนหลังคาอย่าให้ใครเห็น แล้วจะรู้ชะตาว่าใครจะตายบ้าง” เขาคิดต่อไปว่า “อาจจะรู้ชะตาของตัวเองก็ได้” มังจิโร่ที่กลัวความตายมากจนทนไม่ไหว

ในคืนวันที่หกเดือนหนึ่งของปีถัดมา หลังจากรอให้คนในบ้านหลับกันหมดแล้ว เขาก็หลบๆ ซ่อนๆ ปีนขึ้นไปบนหลังคา หนาวระมัด เขาบ่นสั้นด้วยความหนาว พรางมองไปรอบๆ ทางนี้ทางนั้น ไม่ว่าบ้านไหนๆ ก็ดับไฟหมดแล้ว ไม่ได้ยินเสียงใดๆ เลยแม้แต่ชนิด แต่หลังจากนั้น ที่ถนนเส้นหนึ่ง มีบางสิ่งกำลังใกล้เข้ามาทางนี้อย่างช้าๆ นั่นคือคนตายที่ใส่ชุดกิโมโนสีขาว มีกระดาซुरुบสามเหลี่ยมสีขาวแปะไว้บนหน้าผาก มังจิโร่ตกใจกลัว แต่พอมองดีๆ แล้ว นั่นเป็นหญิงชราที่อาศัยอยู่ที่บ้านใกล้ เป็นที่รู้จักกันในฐานะหญิงชราที่ขยันและแข็งแรง ออกไปทำงานไร่สวนกับคนหนุ่มสาวบ้าง แล้วยังเลี้ยงดูหลานอีก จากที่เพิ่งเคยเจอตอนก่อนหน้านี้แล้ว ไม่เคยได้ยินเลยว่าแกจะตาย มังจิโร่มองมาจากบนหลังคา รู้สึกแปลกอยู่เช่นนั้น หญิงชราคนนั้นเดินอย่างหมดเรี่ยวหมดแรง ด้วยหน้าที่เหมือนจะไร้วิญญาณ หญิงชราที่เดินเลยผ่านบ้านมังจิโร่ไป

แล้ว จากนั้นก็เดินไปที่ท้ายหมู่บ้านไปตรงหน้าสุสาน แล้วหายไปราวกับควัน ถ้าอย่างนั้น คุณบ้านั้น ปีนี้ก็คงตายละสิ

ในขณะที่มังจิโร่ครุ่นคิดอยู่นั้น คราวนี้มีเด็กสาวแต่งกายเหมือนคนตายออกมาจากตรงสะพานบ้าน เขา มังจิโร่เกือบจะหลุดปากร้องออกมา แม้แต่เด็กสาวที่งามดังคำรำลือของหมู่บ้าน แต่จากอาการป่วยนั้นทำให้อ่อนเฉยๆ ลุกไปไหนไม่ได้ เด็กสาวคนนั้นก็เดินไปที่ท้ายหมู่บ้าน ไปตรงที่หน้าสุสาน แล้วก็หายไปราวกับควันเช่นกัน “อย่างที่คิดไว้จริงๆ สองคนนั้นต้องตายภายในปีนี้” เมื่อคิดดังนั้นแล้ว เขาก็หวาดกลัวจนไม่สามารถพูดกับผู้คนได้ แต่ระหว่างที่เขาคิดอยู่นั้น ทั้งหญิงชราและเด็กสาวคนนั้นก็ตายจากไปในอีกไม่นาน มังจิโร่จึงหวาดกลัวกับความตายที่จะมาถึง แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม เขาก็ยังปีนไปบนหลังคาในคืนวันที่หกเดือนหนึ่งของทุกปี เพื่อดูให้แน่ใจว่าในปีนั้นใครจะตายบ้าง และแล้วก็มียูปีหนึ่ง เขาก็ปีนขึ้นไปดูบนหลังคาแล้วมองดูลงมาข้างล่าง เห็นตัวเองที่ใส่เครื่องแต่งกายของคนตายเดินออกมา เขาตกใจมาก ราวกับลมหายใจจะดับสิ้น มังจิโร่อีกคนหนึ่งที่เคยอยู่ที่นี่ ก็ไม่ได้เหลียวมองสนใจมังจิโร่ที่อยู่ข้างบน ค่อยๆ เดินมาที่สุสาน และหลังจากนั้นพอมายังที่สุสาน ก็หายไปราวกับควัน มังจิโร่ปีนลงมาจากรังคคาแล้วปลุกคนในบ้าน ข้าจะตายแล้ว เรื่องบ้าอะไรกันเนี่ย แก่ฝืนร้ายอะไรอีกล่ะ ไม่ได้ฝืน นี่มันคือความจริง แล้วเขาก็เล่าเรื่องราวทุกอย่างที่เกิดขึ้น แต่ก็ไม่มีใครเชื่อ

หลังจากนั้นเขาก็ใช้ชีวิตแบบหวาดกลัว จนมาถึงฤดูใบไม้ร่วงของปี เขาก็ตายอย่างกะทันหัน เรื่องของมังจิโร่เป็นที่รำลือกันในหมู่บ้าน ทุกคนต่างหวาดกลัว แต่ถึงแม้ในคืนวันที่หกเดือนหนึ่งมาถึง ก็ไม่มีใครปีนหลังคาเลย

เรื่อง “ลมหายใจของวิญญาณ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพระหนุ่มรูปหนึ่งที่กำลังอยู่ในช่วงการปฏิบัติธรรม ที่วัดชิงเกียวจิ ในจังหวัดอาโอโมริ ในช่วงฤดูหนาวมีอยู่วันหนึ่ง พระหนุ่มได้รำเรียนอยู่คนเดียวจนถึงดึกดื่น ที่ประตู(ประตูเลื่อนที่ทำจากกระดาษ ชิงบนโครงไม้)ของห้องมีเงาที่คล้ายมนุษย์สะท้อนขึ้นมา “ดึกดื่นปานนี้แล้ว ผู้ใดกันนะ” พระหนุ่มจึงมองลอดออกไปที่ช่องว่างของประตูนั้น ที่ตรงนั้นมีผู้หญิงผมสะบัดกระจายราวกับวิญญาณยืนอยู่ มือทั้งสองข้างห้อยไว้ข้างหน้า หน้าขาวซีด แฝงเต็มเปี่ยมไปด้วยความอาฆาตพยาบาท “นี่คือวิญญาณที่ยังวนเวียนอยู่ใช่ไหมเนี่ย” พระหนุ่มหันหน้าตาตื่นกลัว เข้าไปซุกผ่านววมคลุมโปงอยู่อย่างนั้น เนื่องจากมีเสียงเหมือนเสียงตรงช่องระหว่างประตู พระหนุ่มเลยลองค่อยๆ เอาโพล์หัวออกไปดูอย่างหลบๆ ซ่อนๆ ผู้หญิงคนนั้น ได้หายใจรดเข้ามาในห้องทางรอยขาดของประตู ลมหายใจของหล่อนที่เข้ามานั้นเย็นเยะเยือกราวกับหิมะ ทำให้ในห้องเย็นลง พระหนุ่มรูปนั้น จึงท่องบทพระสูตรด้วยความตั้งใจและแน่วแน่ ทำให้ผู้หญิงคนนั้นล้มเลิกในสิ่งที่ตนกระทำอยู่ แล้วผลสะท้อนจากหน้าห้องนั้นไป “น่ากลัวชะมัด” พระหนุ่มบ่นแบบโล่งใจ แล้วค่อยๆ คลานออกจากผ้าห่ม ค่อยๆ ไปที่ประตูลองเปิดดู ผู้หญิงคนก่อนนั้นหายไปแล้ว จากนั้นมีแสงไฟเล็ดลอดออกมาจากทางห้องครัว “มีคนที่ยังไม่นอนอีกหรือเนี่ย ดีเลย จะได้ใจขึ้นขึ้นมาหน่อย” พระหนุ่มเอามือถูกัน แล้วไปยังห้องครัว ทั่วๆ ทั่วไฟเตาติดอยู่ แต่ไม่มีใคร หลังจากคิดเช่นนั้นและพยายามที่จะเอามือไปอังไฟที่เตา หญิงคนนั้นก็โผล่ขึ้นมาตรงหน้าแสบะยี้ม พระหนุ่มร้องออกมา แล้วเป็นลมหมดสติไป หลังจากนั้นพอรุ่งเช้า ก็ถึงเวลาฉันอาหารเช้าของพระในวัด แล้วได้พบพระหนุ่มนอนล้มลงอยู่ที่หน้าเตา เป็นโรเนี่ย เกิดอะไรขึ้น ทำใจดีๆ ใจไว้ ! ในที่สุดพระหนุ่มก็ได้สติฟื้นขึ้น แล้วก็เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเมื่อวานให้พระรูปอื่นฟัง หลังจากนั้นแล้วพระหนุ่มก็กลับไปไหลสันทนบลิวัน

เรื่อง “กระต่ายที่ไปยังดวงจันทร์”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีลิง สุนัขจิ้งจอก และกระต่าย อยู่ที่ที่อยู่ของพระเจ้า “ท่านพระเจ้า เกิดครั้งหน้าข้าขอเกิดเป็นมนุษย์นะ” จากนั้น พระเจ้าจึงพูดว่า “ถ้าเจ้าอยากเกิดเป็นมนุษย์ล่ะก็ จงเอาของกินของเจ้าไปให้มนุษย์ซะ” ด้วยเหตุนี้เจ้าลิงจึงรีบไปที่ภูเขา ไปเก็บผลเกาหลัดและลูกพลับ ส่วนเจ้าจิ้งจอกไปที่แม่น้ำ ไปจับปลา มา แต่ของกินของเจ้ากระต่ายนั้น เป็นเพียงหญ้าที่อ่อนนุ่มเท่านั้น แต่เนื่องจากตอนนี้เป็นฤดูหนาว เลยทำให้ไม่มีหญ้าอ่อนนุ่มขึ้นสักต้นเดียว “แยจ้เลย ทำไงดีเนี่ย” เจ้ากระต่ายผิดหวังมาก แล้วก็ กลับมาหาเจ้าลิงและเจ้าจิ้งจอก “คุณกระต่าย ของของท่านอยู่ไหนหรือ” “ไม่ได้เลย หญ้าก็แห้งตายไปหมด แคมตาไม้ก็ยังไม่ออกออกมา” เจ้าลิงเลยพูดว่า “ถ้าอย่างนั้น ไม่ว่าผ่านไปนานเท่าใด คุณกระต่ายก็ต้องเป็นกระต่ายอยู่ยันวันยังค่ำ” “นั่นสินะ ไม่เอาอาหารมาแล้วจะอยากไปเกิดเป็นมนุษย์เนี่ย มันซีโก้งซีตงนี่นา”

เจ้าจิ้งจอกเองก็พูดด้วยความโมโหเหมือนกัน วันต่อมาเจ้ากระต่ายได้ไปที่ภูเขา ไปเก็บเอาไม้ที่แห้งแล้วรวมกัน หลังจากนั้นก็นำมาวางซ้อนไว้ตรงที่หน้าเจ้าลิงกับเจ้าจิ้งจอก “จากนี้ไปจะย่างอาหารที่จะนำไปให้มนุษย์กัน ช่วยก่อไฟหน่อยสิ” เจ้าลิงกับเจ้าจิ้งจอกก็ช่วยกันก่อไฟ ทันใดนั้นไฟนั้นก็ลุกโชติไหม้พวกไม้แห้ง “ข้านั้นหาอาหารมาไม่ได้ เพราะฉะนั้น...ข้าเองแหละที่จะเป็นอาหารให้กับมนุษย์” พอสิ้นเสียงพูดของเจ้ากระต่าย มันก็กระโดดเข้าไปในกองไฟ ในตอนนั้นพระเจ้าได้ลงมาจากฟ้า ทันใดนั้นพระเจ้าได้อุ้มเจ้ากระต่าย แล้วกลับขึ้นไปบนฟ้า ทั้งเจ้าลิงและเจ้าจิ้งจอกต่างก็ตกใจ จากนั้นพระเจ้าก็พูดว่า “เจ้าลิงและเจ้าจิ้งจอกเอ๋ย เจ้าทั้งสองได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นแน่แท้ อย่างไรก็ตาม เจ้าทั้งสองได้ตั้งใจนำของกินนั้นไปให้แต่มนุษย์ สิ่งนั้นเป็นเรื่องที่ประเสริฐมาก แต่เจ้ากระต่ายนั้นได้ทำสิ่งที่ประเสริฐกว่า ยอมถวายชีวิตตัวเป็นอาหารแด่มนุษย์ ข้าจะนำมันถวายแด่เทพแห่งจันทรรา เพื่อให้อาศัยอยู่ที่ดวงจันทร์อย่างมีความสุขตราบนิรันดร์กาล” พระเจ้าได้นำเจ้ากระต่ายขึ้นไปสู่ท้องฟ้าสูงจนลึบตา จากนั้นเจ้ากระต่ายก็ใช้ชีวิตอยู่ที่ดวงจันทร์อย่างมีความสุข

เรื่อง “เห็ดพิษของจิ้งจอก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่หมู่บ้านตรงตีนเขา มีคุณตาและคุณยายที่มีเด็กสาวอยู่คนหนึ่งนามว่า โอะฮารุเป็นหญิงที่งาม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เป็นเรื่องที่ลำบากในการที่คุณตาจะเลือกลูกเขย เรื่องมีอยู่วันหนึ่ง มีเรื่องที่ดีๆเข้ามา เลยตัดสินใจตกลงให้ลูกสาวออกเรือนไปเป็นเจ้าสาว คุณตาด้วยความปิติยินดี แกจึงรีบไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการออกเรือนในเมือง พอแกไปที่ถนนบนสันเขา ที่หมู่บ้านๆหนึ่ง มีสุนัขจิ้งจอกมารวมตัวกัน เต็มร้องรำทำเพลงด้วยเพลงที่ฟังดูไพเราะสนุกสนาน พอแกหยุดยืนดูพวกมันร้อง คุณตาก็ตกใจ “เจ้าพวกจิ้งจอก พวกแกทำอย่างนี้ได้ยังไงวะ”

คุณตารีบกลับไปที่บ้านแล้วรีบเล่าให้คุณยายฟัง คุณยายเมื่อได้ฟังเช่นนั้นก็โกรธขึ้นมาทันใด “นี่ตาเอ๋ย เขวากันว่าหากให้จิ้งจอกกินเหล้าแก้วเหลืองสักแก้ว มันจะขยับตัวเคลื่อนไหวไม่ได้ ในวันที่จิ้งจอกจะมารับตัวเจ้าสาวไปนั้น ให้จิ้งจอกกินเหล้าแก้วเหลืองกันเถอะ” พอว่ากันดังนั้นแล้ว ก็รีบทำเหล้าแก้วเหลืองทันที พอถึงวันตามสัญญาเจ้าพวกจิ้งจอกที่จะมารับตัวเจ้าสาว ก็กลายร่างร่างเป็นชายหนุ่มที่รูปร่างงาม และกลายร่างเป็นม้า มาถึงยังที่บ้านของเจ้าสาว คุณตาก็ออกไปต้อนรับทักทาย “ขอบใจนะ ที่อุตส่าห์เดินทางมาจากที่ไกลๆ เจ้าสาวยังเตรียมตัวไม่เสร็จเลย เชิญพักก่อนก่อนสักครู่เถิด” แล้วคุณตาแกก็เอาเหล้าแก้วเหลืองมาเลี้ยงและนำกากเหล้าที่เอามาทำเป็นเหล้าไปให้ม้ากิน

พวกชายหนุ่มเหล่านั้นก็เริ่มรู้สึกดีที่ได้ดื่มเหล้าและเริ่มล้มตัวนอนส่งเสียงกรน จากนั้นทางและหูแหลมๆก็เริ่มโผล่ออกมา กลายร่างเป็นจิ้งจอกที่แท้จริงโดยยังไม่ทันรู้ตัว “นั่นไงล่ะ ออกมาแล้วไง” คุณตากับคุณยายก็เริ่มไล่หวาดเจ้าพวกจิ้งจอกเท่าที่จะเห็นในตอนนั้น พวกม้าที่ผูกเอาไว้ที่บ้าน ก็กลายร่าง

เป็นตัวทานุกิ แล้วก็ค่อยๆ ล้มลงไปตามกัน ในตอนนั้นมีจิ้งจอกอยู่ตัวหนึ่งฟื้นขึ้นแล้วหนีออกมา พอคุณตา ออกตามรอยไป เจ้าจิ้งจอกได้หนีไปที่รูของตรงภูเขา ไปบอกกับจิ้งจอกตัวที่เฝ้ารูอยู่ว่า “พวกเราทั้งหมดถูก ฆ่าตายไปแล้ว เราต้องแก้แค้น จงกลายร่างร่างเปิดเห็ดพิษออกตรงใต้ต้นไม้ในสวนของในบ้านตาแก่ นั่น แล้วฆ่าโอะฮารุลูกสาวของมันไปพร้อมกันเลย” จิ้งจอกที่เฝ้ารูอยู่พอฟังดังนั้นแล้วก็พูดว่า “เรื่องที่กลายร่าง เป็นเห็ดพิษ พวกมนุษย์น่าจะฉลาดนะ พวกเขาควรจะรู้ว่าถ้าเอาปลาซาตินตากแห้งใส่ลงไปแล้วต้มพิษมันก็จะ หายไป” แต่ถึงจะพูดแบบนี้ จิ้งจอกหนุ่มก็ไม่ฟัง “อย่างนั้นหรือ พิษของเห็ดเนี่ย ถ้าเอาปลาซาตินตาก แห้งใส่ลงไปแล้วต้มพิษมันก็จะหายไป”

คุณตาเมื่อได้ยินคำพูดนั้น ก็รีบกลับบ้านไปด้วยความปิติ ไปรอที่สวนอีกในไม่ช้าเห็ดดอกใหญ่ก็ งอกออกมา คุณตาเก็บเห็ดมา ลองเอาปลาซาตินตากแห้งใส่แล้วต้มดู พิษของเห็ดที่จิ้งจอกกลายร่างมาก็ หายไป กลายเป็นซุปรืดที่แสนอร่อย คุณตาและคุณยายเรียกคนแถวบ้านใกล้เรือนเคียงมาจัดงานเลี้ยงซุปรืด เห็ดอย่างรื่นเริงสนุกสนาน

เรื่อง “การทดแทนบุญคุณของไก่”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว พระเจ้าอาวาสในวัดของหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เป็นเรื่องตอนกลับมาจากการ ไปฮอกไกโด ท่านเจ้าอาวาสที่กำลังหลับอยู่ในห้องของเรือที่ข้ามเกาะ ท่านก็ได้ฝันแปลกประหลาดขึ้นมา มีไก่อยู่ตัวหนึ่งมาพูดกับท่านว่า “ข้าเป็นไก่ที่อยู่บนเรือลำนี้ ก่อนย่ำรุ่งข้าจะถูกฆ่ากิน ขอร้องละท่านจงช่วย ข้าออกไปที จงซื้อชีวิตของข้าด้วยเงินหกสิบเซน ข้าขอร้องละช่วยข้าด้วย” ในอีกไม่ช้าท้องฟ้าก็เริ่มสว่าง ท่านเจ้าอาวาสก็ลืมตาตื่นขึ้น “เป็นฝันที่แปลกจริง นี่เป็นเพียงความฝัน หรือจะมีเรื่องบางอย่างเกิดขึ้นกัน นะ”

ด้วยเหตุนั้น ก่อนที่เรือจะเข้าเทียบฝั่ง เจ้าอาวาสจึงให้เงินแก่เด็กวัดที่ติดตามท่านมาเป็นธนบัตร จำนวนหนึ่งเยน แล้วสั่งให้นำไปแลกไก่อกับคนที่นำมันมา หลังจากนั้นสักพักเด็กวัดรับใช้ของท่านก็นำกล่อง ที่ใส่เจ้าไก่อตัวนั้นกลับมาพร้อมกับเงินทอนจำนวนสี่สิบเซนกลับมาที่ท่านเจ้าอาวาส ช่างแปลกอะไรเช่นนี้ ท่านตกใจกับจำนวนเงิน และฝันอันแปลกประหลาดที่เป็นเรื่องจริง ท่านเจ้าอาวาสจึงฝากเจ้าไก่อตัวนั้นไว้ กับคนรู้จักที่ทำเรือ แล้วกลับมาวัดที่หมู่บ้าน พอหลังจากนั้นผ่านไปแปดเดือนเจ้าไก่อก็ตาย ท่านเจ้าอาวาสก็ ได้รับทราบเรื่องนั้นจากคนรู้จักที่ฝากไก่อไว้ ท่านจึงออกไปบ้านของคนรู้จักคนนั้นแล้วทำบุญให้เจ้าไก่อ หลังจากนั้นก็มีอยู่วันหนึ่งซึ่งห่างจากวันที่เจ้าไก่อตายได้มาสักระยะหนึ่ง เจ้าไก่อตัวนั้นก็ไปเข้าฝันของท่านเจ้า อาวาส

“ท่านเจ้าอาวาส เป็นพระคุณของท่านแท้ๆ ที่ทำให้ยึดชีวิตของข้าได้ เนื่องจากตอนนี้อายุไขของข้า หมดลงแล้วและสามารถไปเกิดใหม่ได้ ทำให้ข้าสุขใจมาก ในฐานะที่เป็นการขอบคุณท่าน ข้าจะปกป้อง ชีวิตของท่านจนถึงปีที่ท่านมีอายุเจ็ดสิบห้าปี วันที่ยี่สิบห้าเดือนเจ็ด ในระหว่างนั้น ไม่ว่าท่านจะป่วยขนาด ไหน ก็มีอาจที่จะมรณภาพได้ ของโปรดท่านจงวางใจเถิด”

หลังจากนั้นแรมปีก็ผ่านไปเรื่อยๆ ในที่สุดก็มาถึงปีที่ท่านมีอายุเจ็ดสิบห้าปี วันที่ยี่สิบห้าเดือนเจ็ด “จนถึงวันนี้แล้ว เจ้าไก่อนั้นก็ปกป้องดูแลชีวิตข้ามาโดยตลอด นั่นก็หมายความว่า จนถึงวันนี้แม้แต่การ เจ็บป่วยที่ทรมาณข้าก็ยังไม่ประสบเลย ข้าสำนึกในบุญคุณของเจ้า ตั้งแต่พรุ่งนี้ไป ก็จะไม่เฝ้าไก่อคอยดูแล ปกป้องแล้ว มันเป็นการเตือนของร่างกายข้า” ท่านเจ้าอาวาสพูดตักเตือนตัวเองอยู่อย่างนั้น หลังจากนั้น ก็ไม่ได้รับการดูแลปกป้องจึงทำให้อาการป่วยกำเริบขึ้น และหลังจากนั้นหนึ่งเดือนวันที่ยี่สิบห้าเดือนแปด ท่านก็มรณภาพลงสู่นิพพาน

สรุปได้ว่า การเริ่มเรื่องและการจบเรื่องของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นข้างต้นมีลักษณะคล้ายกันและเป็นไปตามกฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่องคือเริ่มเรื่องจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากความตื่นเต้นแล้วคลี่คลายไปสู่ความสงบ การเริ่มต้นอาจเริ่มเรื่องโดยการแนะนำให้ผู้ฟังตัวละครอาจใช้คำว่า“มี”หรือเริ่มด้วยตัวละครเลย ทั้งนี้เพื่อเป็นการปูพื้นให้ผู้ฟังเข้าใจก่อนอันเป็นลักษณะของความสงบแล้วจึงค่อยๆ ดำเนินเรื่องไปสู่เหตุการณ์อันเป็นปัญหา การแก้ปัญหาของตัวละครสร้างความตื่นเต้นให้ผู้ฟังเมื่อแก้ปัญหาเสร็จแล้วจึงจบด้วยเหตุการณ์ที่สงบ การเริ่มเรื่องและจบเรื่องเช่นนี้มักปรากฏในนิทานเรื่องขนาดยาว ส่วนนิทานเรื่องสั้นๆ การเริ่มเรื่องและการจบเรื่องมักจะเริ่มและจบในทันทีทันใด เป็นที่น่าสังเกตว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้ มักจะยาว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิทานที่เล่าสืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยทางมุขปาฐะนั้นบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยสำนวนภาษาปัจจุบันแล้ว อาจทำให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์เพื่อต่อการเข้าใจ ทำให้มีนิทานขนาดค่อนข้างยาวอยู่เป็นจำนวนมาก

กฎของการซ้ำ (The Law of Repetition)

เป็นการเน้นความสำคัญของบุคคล สิ่งของ สถานที่หรือเหตุการณ์โดยการซ้ำฉาก เพื่อความหนักแน่น หรือเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง ปกติแล้วนิยมซ้ำ 3 ครั้ง เช่น เด็กหนุ่มคนหนึ่งเข้าไปในดินแดนของยักษ์ 3 วัน ติดต่อกัน ในแต่ละวันเขาฆ่ายักษ์ 1 ตน เป็นต้น นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งเป็นไปตามกฎการซ้ำ โดยมีการซ้ำเหตุการณ์มากที่สุด ซึ่งการซ้ำในแต่ละเรื่องนั้นเป็นการเน้นให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละครในด้านความประพฤติ ความฉลาด ความสามารถ ความโง่ เป็นต้น การซ้ำในลักษณะดังกล่าวทำให้เนื้อเรื่องมีความหนักแน่นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ยาปิดแผลดุดม่า”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในสมัยที่มีนาโมโตะโนะโยริโตโมะ ได้เลี้ยงม้าตัวหนึ่งชื่อว่า โอกุโระ ไม่รู้ว่าไม่ถูกใจอะไรหรือเปล่า เจ้าโอกุโระ ได้ตั้งเชือกที่มัดมันไว้จนขาดแล้ววิ่งหนีออกไปขึ้นไปบนท้องฟ้า ทั้งคิโยโมริ และคนติดตามต่างพากันตกใจ “ใครก็ได้ ไปเอามันนั้นกลับมาให้ได้” เมื่อคิโยโมริพูดจบ ก็มีหมอที่ดูแลคนป่วย หรือคนที่ได้รับบาดเจ็บมาจากเมืองคามากุระ พร้อมกับเสนอตัวเข้าไปช่วย “ทราบแล้วขอรับ ข้าจะดึงตัวมันกลับมาเองขอรับ” ชายคนนั้นได้ใช้ยาสมุนไพรต่างๆ มาบำบัดทำยา และเขาเป็นคนที่ทำยา ที่ใช้ปิดแผล เขารับเอายาที่เก็บไว้ในถุงผ้าที่มัดไว้กับเอวเขาออกมา แล้วใช้นิ้วชี้ปิดตา

หลังจากนั้น ก็ขึ้นฟ้า ไปทางที่มีตัวนั้นหนีไป และก็จ้องหาตัวนั้น ทันใดนั้นเอง โอกุโระ ก็ได้วิ่งมาอย่างเร่งรีบ ลงมาจากท้องฟ้าและไปติดที่ปลายนิ้วที่ทาด้วยยานั้น “โอโห น่าเหลือเชื่อ ช่างเป็นยาติดแผลที่ดีจริงๆ ยานี้เรียกว่ายาอะไรละ” คิโยโมริถามด้วยความสนใจ คนทำยาก็ตอบกลับไปด้วยว่า “ครับ ยาตัวนี้เป็นตัวยาที่ข้าเพิ่งจะปรุงจากสมุนไพรหลายๆ อย่าง เพิ่งเสร็จเมื่อสักครู่นี้เอง จึงยังไม่ได้ตั้งชื่อ ขอรับ” ได้ยินเช่นนั้น คิโยโมริ จึงตอบกลับไปด้วยว่า “นั่นใช้ชื่อว่า ยาติดแผลดุดม่าแล้วกัน” และได้สั่งให้เขียนลงในบันทึก เมเมโอะ และตัวยานี้ก็เบ็ดที่สืบทอดกันมา

เรื่อง “ไซของปลายักษ์”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่ริมทะเลของเมืองคามากุระและฮะยามะ ได้มองไปที่ทะเลแล้วต้องตกใจ เพราะว่ามีปลาขนาดใหญ่หลุดตา ทะเลนั้นเป็นสีแดง และเมื่อพระเจ้าอาวาฮันแห่งหนึ่งได้ยินข่าวนี้ก็ได้อพยพหนีทะเล และได้ขอน้ำทะเลสีแดงด้วยมือมาตรวจสอบ น้ำทะเลนั้นมันเหนียวเหมือนกับข้าวต้ม ช่างในนั้นมีอะไรบางอย่างที่เหมือนกับเมล็ดข้าวฟ่าง สีแดงๆ อยู่ ตั้งแต่เกิดมาข้าก็เพิ่งจะเคยเห็นนี่แหละ มันต้องมีภัยพิบัติครั้งร้ายแรงเกิดขึ้นใช้ไหม ชาวบ้านที่ต่างพากันเป็นห่วง จึงถามพระไป

แบบนั้น ทางทะเลฝั่งตะวันออกนั้น มีปลายักษ์อยู่ วันแรกนั้นข้าเริ่มดูจากหัวปลา กว่าที่จะถึงหางใช้เวลาถึงเจ็ดวัน และเมื่อปลายักษ์ตัวนั้นออกไข่ รอบๆตัวมันห่างออกไปประมาณสี่ร้อยกิโล ก็จะเป็นทะเลสีแดง ข้าคิดว่า นี่อาจจะเป็นไข่ของมันก็ได้ ภัยพิบัติ จะเกิดขึ้นหรือไม่นั้นข้าก็ไม่รู้ แต่ให้ทุกคนเตรียมตัวไว้ก่อนก็แล้วกัน พระเจ้าอวาสาได้พูดทิ้งไว้ แล้วกลับวัดไป ผ่านไป ห้า หกวัน ทะเลก็กลับมาสวยเหมือนเดิม ทำให้ทุกคนโล่งใจเรื่องภัยพิบัติ

เรื่อง “ขวานที่ยืมจากท่านอินาริ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มะสีกาตะที่เป็นนายกในตอนนั้น ได้ลาออกจากวงการการเมือง แล้วไปสร้างบ้านพักต่างอากาศที่เมืองคามาคุระ และป่าข้างๆบ้านนั้น มีศาลเจ้าอินาริเก่าแก่อยู่ ตอนที่สร้างบ้านพักต่างอากาศนั้น มีประตูลิทธิศีลของท่านอินาริวางเรียงรายกันอยู่จำนวนมาก มีทั้งที่ทั้งพุททั้งั้ง รวมถึงตัวศาลเจ้าก็เก่ามากด้วย มาซาโยชิที่จะย้ายมาอยู่ข้างๆ เขานั้นมีความเชื่อในพระเจ้าและปฏิบัติตามหลักธรรม จึงอยากที่จะบูรณะศาลเจ้านั้นเสียใหม่ และไปเคารพศาลเจ้าประจำ ในตอนเที่ยงของวันที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ปีค.ศ.1923 ที่โตเกียวและแทบคันโตได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ขึ้น และชื่อของมันคือ คันโตไดชินไซ และบ้านพักต่างอากาศของมาซาโยชิที่เมืองคามาคุระถึงกับพัง มาซาโยชินั้นหนีออกมาไม่ได้ เพราะถูกคานไม้เหนื่อศีรษะตกลงมาทับเท้าเอาไว้ ทำให้ขยับตัวไม่ได้ ถึงแม้จะให้พวกลูกศิษย์ ช่วยกันยกออกแต่คานไม้ก็ไม่ขยับเลย การที่จะช่วยเขาออกมาได้นั้นต้องตัดคานไม้ทิ้งเสีย แต่ที่ไม่มีขวาน ลูกศิษย์คนหนึ่งก็ได้ออกไปหาขวาน แต่ว่าเขาไม่รู้ว่าจะไปที่ไหนดี ลูกศิษย์คนนั้นก็เดินหาแถวหน้าบ้านและได้ไปพบกับคุณตาแก่ๆตัวสูงที่มีหนวดเคราสีขาว และตาคนนั้นได้แบกขวานเล่มใหญ่ไว้ ลูกศิษย์ดีใจมาก จึงเข้าไปขอยืมขวานของคุณตานั่น คุณตาก็ยื่นขวานที่แบกไว้ให้โดยไม่พูดอะไร ลูกศิษย์พูดขอบคุณแล้ว วิ่งถือขวานเข้าไปในบ้านพักต่างอากาศ ตัดคานไม้ จนช่วยชีวิตของมาซาโยชิได้ จากนั้นลูกศิษย์จะเอาเอาขวานนั้นไปคืน พอออกจากบ้านไป ก็ไม่พบกับคุณตาคอนนั้นอีก และมาซาโยชิก็ได้ฟังเรื่องราวนี้ตอนที่ถูกหามส่งโรงพยาบาล “นี่ต้องเป็น การคุ้มครองจากท่านอินาริที่อยู่ข้างๆแน่นอน ขอขอบคุณมาก” และเขาก็ลุกขึ้นมา นั่ง หันไปทางป่าที่มีศาลเจ้าอยู่แล้วคำนับ หลังจากนั้นก็ได้นำขวานเล่มนั้นไปเก็บไว้ที่ศาลเจ้านั้นดังเดิม

เรื่อง “ฮูเร่ๆ ดั่งโกะ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่มีหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีชายชื่อททสึเบ ที่อยู่อย่างขี้เกียจๆ จนชาวบ้านต่างพากันเป็นห่วง แต่ทว่าเขาได้ภรรยาที่ดี ทั้งหัวดี และเป็นคนทำงานเก่ง “นี่คุณ ที่ดินของเราก็มามากมาย เรามาทำอะไรทำกันละอะ” “ข้า ไม่ชอบดูแลเอาใจใส่อะไร อยู่แบบนี้ก็ได้อยู่แล้ว” ถึงแม้ว่า ททสึเบจะมีภรรยาแล้วก็ตาม ก็ทำตัวเรื่อยเปื่อย ไม่เปลี่ยนวิถีชีวิตเลย อยู่มาวันหนึ่งททสึเบมีธุระที่หมู่บ้านของภรรยา จึงได้ออกเดินทางไป เขาเดินทางตามที่ภรรยาได้บอก ปีนเขาลูกนั้นลูกนี้ ในที่สุดก็ถึงหมู่บ้านของภรรยา “เดินทางมาไกลคงหิวแล้วสิทำ รีบขึ้นมากินอะไรก่อนเร็ว” พ่อตา ยกน้ำชากับดั่งโกะมาให้ “เป็นยังไงบ้าง ดั่งโกะอร่อยไหม” “อืม อร่อยมากครับ ข้าไม่เคยกินดั่งโกะอร่อยขนาดนี้มาก่อนเลย อันนี้เขาเรียกว่าอะไรครับ” “นี่อะหรอ ดั่งโกะ ข้าคิดว่าลูกสาวข้าที่ไปเป็นเมียเจ้า คงทำให้กินแล้วแน่ๆ” “อ้าว เมียข้าทำไอนี้เป็นด้วยหรอครับ ข้าไม่เห็นจะรู้เรื่องเลย เหนียวหนึบ อืม อร่อยดี” “มันอร่อยขนาดนั้นเลยหรอ งั้นก็กลับบ้านไปให้เมียเจ้าทำให้กินเสียสิ” “ดีเลย ข้าจะกลับไปบอกอย่างงั้น แต่ว่าแล้วไอนี้เขาเรียกกันว่าอะไรนะครับ” “ดั่งโกะ ดอ อะ งอ ดั่ง กอ โอะ โกะ” ททสึเบ คิดว่าต้องไม่ลืมชื่อนี้ ในขณะที่เดินทางกลับบ้าน

ด้วยเหตุนี้ ททสึเบกับภรรยาร่วมแรงร่วมใจกันทำไร่ ทำนา จนทำให้บ้านของททสึเบนั้นรวย และทั้งสองก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แน่แน่นอนว่าพวกเขา กินดั่งโกะลูกใหญ่ๆ ทุกวัน

เรื่อง “คินทาโร่”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในเขาสึกของภูเขาอาชิการะ มีเด็กผู้ชายคนหนึ่งชื่อว่าคินทาโร่ อยู่ พวกพ่อของคินทาโร่คือ พวกสัตว์ต่างๆ คินทาโร่จะเล่นซุ่มกับพวกสัตว์ทั้งหลายทุกวัน เช้ามาๆ ที่เหลือเข้ามาเลย คินทาโร่ สู้ๆ อย่าแพ้เจ้าหมีหละ แนนอนว่า คินทาโร่เป็นฝ่ายชนะเสมอ ถึงแม้จะเป็นหมีที่ตัวโต ก็ทำอะไรคินทาโร่ไม่ได้ ยอมแล้วๆ คินทาโร่แข็งแรงจริงๆ แต่ว่าครั้งต่อไปไม่ยอมแพ้เจ้าแน่ ต่อไปเป็นการแข่งชกคะเย่อ ถึงจะเอาสัตว์ทั้งป่านี้มาสู้ ก็เอาชนะคินทาโร่เพียงคนเดียวได้ ชกคะเย่อครั้งนี้ คินทาโร่ก็ชนะไป ช่างเป็นคินทาโร่ที่มีพลังกำลังมาหาศาลแต่เขาไม่ได้มีแค่ความแข็งแรง เขายังเป็นเด็กที่ใจดีด้วย วันหนึ่งเขาได้ขี่หลังหมีไปในป่า เจอกับพวกสัตว์ที่มีสีหน้ากังวลอะไรสักอย่าง จะทำยังไงดี ไม่มีสะพานแล้วก็ข้ามไปฝั่งโน้นไม่ได้สิ งั้นให้ผมจัดการเอง คินทาโร่ ได้โค่นต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ๆ ด้วยการเอาตัวไปชน แล้วเอามาสร้างสะพานโดยทันใด ขอบใจมากๆ เหล่าสัตว์ทั้งหลายพากันดีใจ และใช้สะพานที่คินทาโร่สร้างให้ หลังจากนั้นมา เด็กน้อยคินทาโร่ที่มีพลังกำลังและจิตใจดี ก็เติบโตเป็นหนุ่ม และได้เป็นขามูโรของเจ้าเมืองคอยปราบอันธพาล

จะเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่กล่าวมาข้างต้น เป็นไปตามกฎการซ้ำของเอกเซล ออลริค ซึ่งมีการซ้ำเหตุการณ์มากที่สุด การซ้ำในแต่ละเรื่องนั้นเป็นการเน้นให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละครในด้าน ความประพฤติ ความฉลาด ความสามารถ ความโง่ เป็นต้น การซ้ำในลักษณะดังกล่าวทำให้เนื้อเรื่องมีความหนักแน่นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกฎการซ้ำ

กฎของจำนวนสาม (The Law of Three)

กฎข้อนี้ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเจริญรอยตามความเชื่อในศาสนาที่เชื่อว่าธรรมชาตินั้นจัดระบบของมันเองด้วยจำนวนสาม ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงที่สุดของบุคคลและสิ่งของ จำนวนสามเป็นจำนวนที่ผู้เล่านิทานใช้มากที่สุด เช่น พื้นดิน ท้องฟ้า ทะเล, โลก สวรรค์ นรก, อดีต ปัจจุบัน อนาคต นอกจากนี้กฎของจำนวนสาม ยังหมายถึงการที่ตัวละคร 3 ตัวปรากฏในเวลาเดียวกันและแต่ละตัวจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่ปรากฏตามกฎนี้ มีดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “พี่น้องฝักปรีอฝีมือ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีสามพี่น้องที่รักกันมากอาศัยอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง ในวันหนึ่ง พี่ชายคนโตก็พูดขึ้นมาว่า พวกเรา ก็โตเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว จากนั้นไปพวกเราก็ต้องออกไปฝักปรีอฝีมือกันได้แล้วไม่ใช่หรือ และพวกน้องทั้งสองคนก็เห็นด้วย และแล้วทั้งสามคนก็ออกเดินทางกัน เมื่อเดินออกไปซักรกหนึ่ง ทั้งสามก็แยกทางกันไป งั้น ก็เดินไปตามทางของแต่ละคนกันเถอะ เมื่อผ่านไปสามปี ให้กลับมาพบกัน แล้วมาอวดฝีมือของแต่ละคน พี่ชายคนโต ก็เดินไปทางขวา พี่ชายคนรอง ก็เดินไปทางตรงกลาง ส่วนน้องคน สดุดท้องก็เดินไปทางซ้าย เมื่อผ่านไปสามปี ทั้งสามพี่น้องก็กลับมาที่บ้านตามที่สัญญากันไว้ พี่ชายคนโตก็ถามน้องคนสุดท้องว่า แยกไปเรียนอะไรมา เข้าไปฝักฝีมือที่ร้านตัดผมมา อืม อย่างนี้เอง แล้วกลับไปเรียนอะไรมา และก็ถามน้องชายคนรอง “เข้าไปฝักฝีมือที่ร้านตีเหล็กมา ไปฝักการทำเกือกม้า” “อืม พวกแกทั้งสองคนพยายามกันจริงๆ” “แล้วพี่ละไปเรียนอะไรมา” น้องชายคนสุดท้องถามพี่ชายคนโต “ข้า ไปเรียนยูโดที่สำนักขามูโร ไม่ว่าจะอะไรก็สามารถขว้างมันออกไปได้” “เอ๋ สูดยอดเลย” น้องชายทั้งสองคนก็สนใจ

เป็นอย่างมาก และกระต่ายกระโดดเข้ามา “งั้นพี่ก็ลองโชว์ฝีมือให้เราดูหน่อย” ว่าแล้วน้องคนเล็กก็วิ่งถือกรรไกรไปตัดขนกระต่ายอย่างสวยงามให้กระต่ายที่กำลังกระโดดอยู่ แน่แน่นอนว่า กระต่ายตัวนั้นไม่มีแผลแม้แต่นิดเดียว “ยอดเยี่ยมเหลือเกิน” ทั้งพี่คนโตและคนรองต่างปรบมือกันใหญ่ จากนั้นก็มี คนขี่ม้าผ่านมา “งั้น คราวนี้ก็ตาข้าบ้างละ” ว่าแล้วพี่ชายคนรองก็วิ่งไปเปลี่ยนเกือกม้าทั้งสี่ให้ใหม่กับม้าที่กำลังเดินอยู่ มันเร็วมากแม้กระทั่งคนขี่ม้าและม้ายังไม่รู้รู้สึกตัวในเรื่องที่เกิดขึ้น “ยอดเยี่ยมเหลือเกิน” คราวนี้พี่ชายคนโตกับน้องคนเล็กก็ปรบมือกันใหญ่ “ทั้งสองคนช่างมีฝีมือเก่งกาจจริงๆ การเดินทางที่ผ่านมาช่างดีจริงๆ” พี่ชายคนโตชื่นชมดีใจ อยู่ๆ ฝนก็ตกลงมาอย่างหนัก ในขณะที่น้องทั้งสองกำลังจะวิ่งหลบฝนนั่นเอง “รอก่อนๆ วางใจเถอะน่า ข้าจัดการเอง” แล้วพี่ชายคนโตก็ไข่มือทั้งสองข้างไล่ฝนที่กำลังตกอยู่ นั่น “ยอดเยี่ยมเหลือเกิน” น้องชายทั้งสองก็พูด เพราะว่าพี่ชายทำให้กลับบ้านได้โดยไม่ต้องเปียกฝน เมื่อพี่น้องทั้งสองกลับถึงบ้าน ก็ได้ฝึกปรือฝีมือของแต่ละคน แม้แต่ตอนนี้ก็ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

เรื่อง “สามคนร้องไห้”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีคุณยายคนหนึ่งอาศัยอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง ในวันหนึ่ง ก็มีจดหมายจากลูกชายที่ไปทำงานที่แดนไกลมา แต่ว่าคุณยายไม่รู้หนังสือ จึงอ่านไม่ได้ และแล้วก็มีขามูไรคนหนึ่งเดินมา คุณยายเลยขอร้องให้อ่านจดหมายให้ “นี่ ท่านขามูไร ข้าได้รับจดหมายจากลูกชายข้า แต่ข้าไม่รู้หนังสือ ช่วยอ่านให้ข้าทีเถอะ” และได้ยื่นจดหมายให้ขามูไร และขามูไรก็จ้องมองดู แล้วร้องไห้ออกมา คุณยายก็ตกใจ “ท่านขามูไร มีเรื่องข่าวย่ำเขียนไว้รี ไม่ว่าเรื่องไหนข้าก็ไม่ตกใจหรอก กรุณาบอกข้าด้วย” แต่ว่าขามูไรก็เอาแต่ร้องไห้ และไม่พูดอะไรเลย (อืม นั่นต้องเป็นเรื่องไม่ดีแน่เลย) คุณยายคิดเช่นนั้น ก็เสียใจและร้องไห้ออกมา และแล้วก็มีคนขายหม้อดินผ่านมา “นี่ เป็นอะไรกันไปเธอ” คนขายหม้อดินถาม แต่ทั้งขามูไรและคุณยายก็เอาแต่ร้องไห้ แต่แล้วคนขายหม้อดินก็วางของลงและดูจดหมายแล้วร้องไห้ออกมา ผู้คนที่ผ่านไปผ่านมา ก็คิดว่าเกิดขึ้นจึงมามุงดูรอบๆ สามคนนั้น “เอาล่ะๆ อย่าเอาแต่ร้องไห้ ไหนลองพูดมาสิ” “ถ้าลำบากอยู่ละก็ พวกเราจะช่วยเอง” ว่าแล้วคนขายหม้อดินก็พูดว่า “ความจริงแล้ว เมื่อปีที่แล้ว ข้าออกไปขายหม้อดิน กลางทางนั้นเองก็ได้ล้มลงจนหม้อนั้นแตกไปหมด ข้าเจ็บใจมากจนแทบอยากร้องไห้ มันยุ่งมากจนเรื่องที่ต้องร้องไห้นั้นต้องเลื่อนออกไป พอดีผ่านมาเจอทั้งสองคนนี่ร้องไห้อยู่ จึงทำให้คิดถึงเรื่องนั้น แล้วจึงร้องไห้” “อะไรนะ ช่างน่าละอายจริงๆ แล้วคุณยายล่ะร้องไห้ทำไม” มีคนหนึ่งได้ทักถามขึ้น “อืม จริงๆ แล้วข้าได้จดหมายจากลูกชายข้า และให้ขามูไรคนนี้อ่านให้ และท่านขามูไรไม่พูดอะไรแล้วก็ร้องไห้ออกมา นั่นต้องเป็นเรื่องที่ไม่ดีแน่นอนเลย พอดีคิดเช่นนั้น ก็เลยเสียใจมากๆ” และคุณยายได้เช็ดหน้าเช็ดตาที่เต็มไปด้วยน้ำตา “อย่างนี้เอง น่าสงสารจริงๆ เอราน่าท่านขามูไร อย่าเอาแต่ร้องไห้ รีบบอกมาเถอะมาว่าสภาพของลูกชายข้าเป็นอย่างไร” และขามูไรก็เงยหน้าขึ้นแล้วพูดด้วยน้ำเสียงที่เศร้าว่า “ข้าร้องไห้เพราะว่าต้องอ่านจดหมายนี้ เมื่อต้องข้ายังเด็กนั้น ข้าอ่านหนังสือไม่ได้เลย จึงเจ็บใจจนร้องไห้ออกมา ตอนนั้นข้าน่าจะขยันอ่านหนังสือก็น่าจะดี” “อะไรนะ เรื่องแค่นี้เองรี” ทุกคนทำหน้าเอือมระอา และไม่พูดอะไร จดหมายของลูกชายคุณยายเขียนมาว่า “ข้าสบายดี แต่ต้องเป็นห่วง เร็วๆ นี้ จะกลับบ้านแล้วจะเอาของฝากไปให้ด้วย”

สรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นไปตามกฎจำนวนสามของเอกเซล ออลริค คือมีการกล่าวถึงโดยเฉพาทั้งที่เป็นการซ้ำตัวละครและซ้ำเหตุการณ์เป็นจำนวนสามมากที่สุด

กฎของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง (The Law of two to a Scene)

ในฉากหนึ่งๆ จะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อกัน 2 ตัว ซึ่งมีปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น แต่แทนที่จะมีตัวละครที่มีบทบาทต่อกันอยู่เพียง 2 ตัวในหนึ่งฉาก แต่นิทานบางเรื่องจะมี 3 ตัวที่มีบทบาทสำคัญต่อกัน

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีลักษณะของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง มีดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ฟักทอง”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีสาวสวยอาศัยอยู่ในบ้านแห่งหนึ่งเพียงลำพัง “อยากมีคุณตากับคุณยายจังเลย เธอคิด มีอยู่วันหนึ่ง ขณะที่เธออยู่ในไร่ฟักทอง ก็มีเสียงดั่งตังตังมาจากหลังเขา แล้วยักษ์ตนหนึ่งก็ปรากฏกายออกมา “โอ๊ย เจ็บๆ” ยักษ์ร้องพร้อมกับทุบที่ศีรษะและสะโพกอย่างแรง ชาวบ้านที่ได้ยินเสียงต่างพากันกลัวและไม่มีใครกล้าเข้าใกล้ แต่หญิงสาวได้เข้าไปแล้วผูกโอบีสีแดงตรงที่ยักษ์เจ็บ แล้วจึงพายักษ์ไปที่บ้านแล้วเอาข้าวให้กิน “อร่อยจังเลย” หลังจากที่กินอิ่มแล้วยักษ์ก็พูดว่า “เจ้านี่ช่างใจดี เหลือเกินนะ ข้าจะมอบต้นกล้าฟักทองให้เจ้าไว้ดีกว่า” “ขอบคุณค่ะ” หญิงสาวกล่าวขอบคุณยักษ์ แล้วไปที่ไร่ฟักทองเพื่อปลูกมันทันที แล้วก็มีฟักทองลูกโตออกมาตามที่ยักษ์บอก “ป๊อง” มีเสียงดั่งขึ้นฟักทองก็ออกมา 2 ผลแล้วแตกออก ในฟักทองมีคุณตากับคุณยายอยู่ข้างในกำลังยืนยิ้มให้กับสาวน้อย “ขอโทษนะ เราจะไปอยู่กับเธอด้วยคนได้ไหม” สาวน้อยดีใจมาก แล้วทั้ง 3 ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

เรื่อง “สายฟ้าที่ถูกจับได้”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ เมืองอะคะสุเกะซึ่งมีชื่อในการจับปลา วันนั้นเป็นวันที่ฝนตกหนักมาก มีสายฟ้าขนาดใหญ่สีแดงอยู่กลางท้องฟ้า และสายฟ้านั้นก็ได้ผ่าลงมาที่กลางบ่อน้ำ ทำให้ชาวบ้านที่อยู่แถวนั้นตกใจกันมาก ชาวบ้านคิดว่ากันว่านั่นมันอะไรกัน สายฟ้าไม่ใช่เหรอ “ช่วยฉันด้วย” มีเสียงร้องดังขึ้น “นั่นมันเสียงร้องให้ช่วยนี่ ใครกันนะ ฟ่าผ่าไปที่บ้านใครเข้า” ชาวบ้านพูดพร้อมวิ่งไปที่บ่อน้ำพร้อมกับปิดฝาบ่อน้ำออก เสียงร้องขอความช่วยเหลือนั้นเป็นเสียงของสายฟ้า มีสายฟ้าอยู่ในบ่อน้ำอยู่จริงๆ และก็ดูสภาพแย่อย่างมากด้วย ได้โปรดเปิดฝาบ่อให้ฉันที ได้โปรด สายฟ้ากล่าวขอร้อง ชาวบ้านจึงช่วยกันเปิดและได้ถามต่อว่า “เราเปิดฝาให้ท่านแล้ว ท่านจะมอบสิ่งใดให้เราบ้าง” “ตอนนี้นั้นฉันไม่ได้ทำอะไรติดตัวมาซักอย่าง ฉันจะใส่หนังกลองโทโกะไว้ที่นี่ให้ เพื่อที่บ่อน้ำบ่อนี้จะได้มีน้ำตลอดปี” สายฟ้าได้ตอบกลับ และก่อนที่สายฟ้าบินจะกลับไปนั้นเขาได้กล่าวต่อว่า “ขอบคุณมากนะ ต่อจากนี้ฝนดินแห่งนี้จะไม่มีฟ้าผ่าลงมาเป็นครั้งที่สองแล้ว จงโปรดวางใจได้” จากนั้นมาน้ำในบ่อน้ำแห่งนี้ก็ไม่เคยขาดน้ำเลย และในปีนั้นก็มีเสียงกลองโทโกะดังกึกก้องจากในบ่อน้ำเป็นประจำ

เรื่อง “หมาป่าผู้รอดชีวิต”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีคุณตาซื้อเดนจิวอาศัยอยู่ที่แห่งหนึ่ง คุณตาจะทำไร่อยู่ในทุ่งหญ้าเล็กในหุบเขาลึก แต่ก็ยังมีหมาป่ามาคอยกินพืชผลของคุณตา เขาจึงทำหลุมพรางขนาดใหญ่ไว้คอยจับหมาป่า วันหนึ่งคุณตาออกไปที่ทุ่งหญ้า ก็พบว่าหมาป่าอย่างตกไปในหลุมพราง พอมองดูไม่ใช่หมาป่า แต่เป็นหมาป่าตัวใหญ่ คุณตาจึงลงไปหลุมแล้วช่วยหมาป่าออกมา หมาป่าขอบคุณคุณตา แล้วเดินตามไปที่ไร่ วันต่อมา มีทานุกิตกลงไปในหลุมพรางแล้วร้องให้ช่วย คุณตาจึงลงไปช่วยแต่ว่าทานุกิกัดคุณตา คุณตาโกรธมากจึงฆ่าทานุกิตัวนั้น หมาป่าเห็นดังนั้นจึงพูดออกมาว่า “เจ้าทานุกิบ้า ถูกช่วยไว้แท้ๆ จะกัดทำไมนะ” หมาป่าได้ยืนดังนั้นจึงพูดพร้อมหัวเราะไม่หยุดว่า “หลุมพรางนั้นทำไว้ดักหมาป่ากับทานุกินะสิ”

เรื่อง “หอย”

นานมาแล้วในวันที่ 25 เดือนมิถุนายน เป็นวันที่หญิงสาวที่ทำอาชีพเก็บหอยจะลงไปเก็บหอยกัน และนอกชายฝั่งออกไปจะเป็นที่ที่มีฉลามอยู่ และที่เกาะโจคะนั้นก็จะงูยักษ์ออกมา พวกเธอรูดี ชาวบ้านต่างกลัวและไม่กล้าที่จะไปเกาะนั้นแม้แต่คนเดียว เพราะเป็นเกาะงูยักษ์ กล่าวกันว่างูยักษ์นั้นอาศัยอยู่ในน้ำลึก และจะพ่นลมหายใจขนาดใหญ่ออกมาบนผืนทะเล แต่ทว่ายังไม่เคยมีใครเห็นด้วยตาแม้แต่คนเดียว อยู่มาวันหนึ่งคนเก็บหอยอยากเห็นงูยักษ์กับตาตัวเอง จึงข้ามไปที่เกาะนั้นและดำน้ำลงไป ดำลึกลงไปก็พบกับแสงประกายสว่างวาว นั่นคือเจ้าหญิงที่กำลังนั่งเกี้ยวมาทางเธอ “เจ้าใช้ชีวิตโดยไม่เก็บหอยไม่ได้เหรอ เจ้าคิดว่าพวกหอยอะวะบิหรือพวกหอยสะชะอะวะจะมีความสุขเหรอ” เจ้าหญิงถาม “ถ้าข้าเลิกเก็บหอย แล้วพวกชาวบ้านจะมีอะไรกิน เพราะฉะนั้นข้าจึงเลิกไม่ได้” คนเก็บหอยตอบ “แต่เจ้าไม่คิดว่าพวกหอยอะวะบิหรือหอยสะชะอะวะมันน่าสงสารเหรอ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวจำเป็นต้องเบียดเบียนชีวิตคนอื่นเลยเหรอ” เจ้าหญิงพูดจบแล้วก็เดินออกมาจากเกาะแล้วก็จับตัวคนเก็บหอยไว้ คนเก็บหอยเลยใช้เต้ากัดมุ้งให้ขาดแล้วรีบหนีออกไป และในที่สุดก็หนีไปถึงเกาะที่ใกล้ที่สุด แต่ทว่าเธอก็ได้ยินเสียงใครพูดขึ้นมาว่า “วันนี้เป็นวันที่เจ้าหญิงแห่งเกาะโจคะจะไปแต่งงานกับเจ้าเมืองบนพื้นดิน เราจำเป็นต้องผ่านทางนี้ จึงไปนำฉลามทั้ง 7 ตัวมา” และซึกพักก็ได้ยินเสียงชาวเมืองตะโกนว่า “ทำไมเจ้าคนเก็บหอยที่ไปดำน้ำยังไม่กลับมาเลย จะเป็นไงบ้างเนี่ย” ทั้งๆที่เธอกลับมาจากทะเลแล้ว ทันใดนั้นเองชาวประมงก็ไปพบเรือลำหนึ่ง และในเรือนั้นก็คือคนเก็บหอยนั่นเอง ชาวประมงรีบพาเธอขึ้นเรือและพากลับไปที่หมู่บ้าน เพราะฉะนั้นชาวบ้านจึงนับวันที่พาตัวคนเก็บหอยกลับมาเป็นวันที่ต้องทานมังสวิรัต และจากนั้นมารอบๆ ชายฝั่งก็ไม่มีใครกล้าไปอีกเลย

เรื่อง “หินทานุกิของเคนจิ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีหินก้อนใหญ่ก้อนหนึ่งอยู่ในสวนของชานาชื่อเคนจิ หินก้อนนี้หนักมากขนาดว่าคน 2 คนหรือ 3 คนยังยกไม่ขึ้นแต่บางทีก็สามารถยกได้ด้วยคนเดียว เป็นหินที่แปลกจริงๆ วันหนึ่งเคนจิได้ขึ้นไปนอนพักบนหินก้อนนั้น แล้วหินก็พูดกับเขาว่า “คุณเคนๆ จะวางฉันไว้ที่นี่ไปถึงเมื่อไหร่กัน” พอเคนจิได้ยินดังนั้นก็รู้สึกไม่ดี เขาจึงคิดว่า “หินที่น่ากลัวแบบนี้จะย้ายไปไว้ที่ริมน้ำหรือหาหินก้อนใหม่มาวางแทนดิฉัน” เคนจิจึงไปที่กระท่อมของอิวาราระซึ่งอยู่หมู่บ้านข้างๆ “คุณอิวาราระที่บ้านขามีหินก้อนใหญ่อยู่ก้อนหนึ่ง ช่วยไปเอามาไว้ที่นี่ได้ไหม” เขาพูด อิวาราระจึงไปดูหินก้อนนั้นที่บ้านของเคนจิทันที “อ้าว มาคนเดียวเหรอ หินก้อนนี้นะคน 2-3 คนยังยกไม่ขึ้นเลยนะ” เคนจิพูด “ไหนๆ” อิวาราระพูดแล้วก็ลองผลักหินดู หินก็ขยับอย่างง่ายดาย “เป็นหินที่เบากว่าตาเห็นอีกนะ ถ้าเป็นหินนี้ละก็ ฉันทคนเดียวไม่เป็นไรหรอกนะ” แล้วเขาก็แบกหินผ่านกระท่อมของคน 3 คน “คราวนี้ พอแบกหินมาก็สวยงามกว่าเดิมอีก ตลกจริงๆนะ” พอพูดจบหินก็ร้องเสียงดังออกมาว่า “พาดันกลับไปบ้านของเคนจินะ” “ว้ากก หินพูดได้” อิวาราระตกใจ แล้วหินก้อนนั้นก็กลับไปยังที่ของตัวเอง

สรุปได้ว่า กฎตัวละครสองตัวในฉากหนึ่งของเอกเซล ออลริค เมื่อนำมาใช้กับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นบางเรื่อง แทนที่จะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอยู่เพียงสองตัวในฉากหนึ่ง แต่จะมีสามตัว ดังปรากฏในเรื่องข้างต้น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าตัวละครสองตัวที่มีบทบาทอย่างเดียวกันนั้นมักจะมี ความเกี่ยวข้องกัน เช่น พี่น้อง หรือเพื่อนสนิท ทั้งนี้ผู้เล่านิทานอาจจะเห็นความสำคัญของทั้งสองคนที่กล่าวมาข้างต้นว่ามีความสำคัญเท่าๆ กันหรืออาจรวมเป็นบุคคลคนเดียวก็ได้

กฎของความตรงกันข้าม (Law of Contrast)

ในการสร้างโครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านมักมีลักษณะของความตรงกันข้ามของตัวละครหรือการกระทำ เช่น ความดีกับความชั่ว ความโง่กับความฉลาด ซึ่งเป็นการสอนให้ผู้ฟังเห็นความแตกต่างระหว่างความดีกับความชั่ว ผู้ที่ทำความดีมักได้รับผลดีตอบแทนคือเป็นที่ยอมรับ มีความสุข ร่ำรวยเงินทอง ส่วนผู้ที่ทำความชั่วจะไม่มีความสุข ไม่มีทรัพย์สินเงินทอง และอาจได้รับผลร้ายถึงกับชีวิต นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีลักษณะของความตรงกันข้ามเช่นนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ชายผู้กลายเป็นสุนัข”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วในวันที่สิบสี่เดือนแปดของปีหนึ่ง มีผู้ชายที่มาจากเมืองอื่น ได้ฟังเรื่องเล่าของ “คินมิเนนเกะซัง” ที่บ้านของเพื่อน พอตีเลย สักครึ่งก็ยังมีดี อยากจะเห็นมาตั้งนานแล้วว่าเทพเจ้านั้นมีหน้าตาเป็นยังไง พอพูดว่าอย่างนั้น พอตกดึกก็ออกจากบ้านไปโดยที่ไม่ฟังคำห้ามปรามของเพื่อน จากนั้นก็ไปซ่อนตัวตามเงาของต้นไม้ข้างถนน ฝ้ารอการผ่านมาของขบวนเทพเจ้าอย่างเงียบๆ ในไม่ช้า ขบวนก็ค่อยๆ เคลื่อนมา เทพเจ้าที่อยู่ในแถวที่ถูกห้ามโดยเหล่าพระในศาสนาชินโต จู่ๆ ก็รู้สึกถึงสายตาที่จับจ้องมองมาที่ตนจากในความมืด คนที่แอบอยู่ในเงาของต้นไม้ตรงนั้นนะ เจ้าเป็นใคร ผู้ดูแลได้มองดูบริเวณรอบๆ แต่มันมืดมากด้วยตาของมนุษย์นั้นไม่สามารถมองเห็นอะไรเลย จึงตอบไปว่า ที่นั่น ตัวกระผมนั้นมองไม่เห็นอะไรเลยขอรับ คงจะเป็นสุนัขจรจัดแน่ๆ ขอรับ ทันทันที่เทพเจ้าพูดว่า เหรอ สุนัขหรือกระหรือ ชายผู้อยากจะได้เห็นเทพเจ้าที่แอบอยู่ในเงาของต้นไม้ ก็ได้กลายเป็นสุนัขในทันที

เรื่อง “เทพเจ้าแห่งดวงดาวผู้เอาแต่ใจ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ เกาะโอชิโนะ พอคิดว่าจะมีลมร้อนพัดมาอย่างกะทันหันหรือเปล่านั้น ก็มีหินที่ไหม้ไฟแดงเพลิงหนึ่งก้อนหล่นลงมาจากท้องฟ้าทางตะวันออก หินดาวตกก้อนนั้นตกลงมาที่ชายหาดและส่องแสงประกายจากชายทะเลที่เงียบสงบ หินมีรูปร่างราวกับนกและมีความใหญ่ประมาณหกสิบเซนติเมตร ผู้คนแถบชายหาดกล่าวกันว่า “พอมองแสงนั้นแล้วตาจะบอด จึงปิดประตูและพยายามที่จะไม่มองแสงนั้น แต่ก็ทำให้ไม่สามารถที่จะออกไปตกปลาได้

ขณะที่พวกเขาบ้านคิดว่ากำลังตกที่นั่งลำบากอยู่นั้น ก็มีชายชราที่อ้างตัวว่าเป็นเทพเจ้าแห่งดวงดาวที่ตกลงมาจากสวรรค์ปรากฏตัวขึ้นในความฝันของชาวประมงคนหนึ่งที่อยู่คนเดียวในบ้านแถบชายหาด พร้อมกับบอกว่า อย่าปล่อยข้าไว้อย่างนั้น ให้รับนำไปบูชา ณ ที่ใดก็ได้โดยเร็ว หลังจากนั้นพวกเจ้าก็จะไม่ต้องเกรงกลัวกับแสงนั้นอีก พวกเขาบ้านจึงพากันนำหินดาวตกก้อนนั้นออกจากทะเลทันทีและนำไปไว้ในศาลเจ้าที่สร้างขึ้นที่ชายหาดเพื่อบูชา

หลังจากนั้นหลายวันผ่านไป ชายชราที่กล่าวว่าตนเป็นเทพเจ้าแห่งดวงดาวก็ได้ปรากฏตัวขึ้นในความฝันของคนอื่นอีก และบอกว่า ที่ตรงนั้นข้าไม่ถูกใจ อยากให้ย้ายไปที่อื่น เทพเจ้าแห่งดวงดาวผู้เอาแต่ใจนั้น หลังจากนั้นอีกก็ได้ให้เปลี่ยนสถานที่ไปเรื่อยๆ นับครั้งไม่ถ้วน และแล้วสถานที่สุดท้ายก็คือ บนยอดเขาที่สูงที่สุดในเกาะนั่นเอง เทพเจ้าแห่งดวงดาวนั้นหนักมากจึงทำให้การเคลื่อนย้ายลำบาก แต่ดูเหมือนว่าเทพเจ้าแห่งดวงดาวจะถูกใจกับที่สูงๆ หลังจากนั้นมากก็ไม่พูดอะไรอีกเลย

ตั้งแต่นั้นมาเทพเจ้าแห่งดวงดาวก็ไม่ส่องแสงอีก แต่หลังจากที่นำไปตั้งบูชาที่บนยอดของภูเขา ดูเหมือนว่าที่เกาะก็สามารถจับปลาได้จำนวนมากขึ้น ผู้คนบนเกาะได้เรียกภูเขาที่ตั้งของเทพเจ้าแห่งดวงดาวว่า ภูเขาแห่งดวงดาว และชื่นชมยินดีกับการที่จับปลาได้เยอะ แต่สามปีให้หลังพอมีดาวดวงอื่นตกลงมาอีก เกิดอะไรขึ้นนะหรือ การจับปลาได้มากก็สิ้นสุดลงนั่นเอง

เรื่อง “อิทาโรกับโจทาโร”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่งมีตากับยายอาศัยอยู่ด้วยกันสองคน เนื่องจากทั้งสองคนไม่มีลูก ทั้งคู่จึงอยากได้ลูกมากๆ ดังนั้นทุกๆวันก็จะไปไหว้เจ้าที่ใกล้ๆ และขอพรว่า ท่านเจ้าที่ ไม่ว่าจะเป็เด็กแบบไหนก็ได้ ได้โปรดประทานมาให้พวกข้าด้วยเถิด

อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่ยายกำลังจุดไฟอยู่ที่เตา ก็ได้ยินเสียงคนเรียกมาจากที่ไหนซักแห่งว่า ยายเลยมองไปมารอบๆแถวๆนั้น แล้วอะไรบางอย่างก็ออกมาจากข้างในกองไฟ มีเด็กผู้ชายกระโจนออกมา นั่นเอง ยายลนลาน และเรียกตาดออกมา มีเด็กอยู่ด้วย นี่ต้องเป็นเด็กที่เจ้าที่ประทานมาให้ไม่ผิดเป็นแน่ ตาก็ทั้งตกใจ และดีใจไปด้วย จากนั้นก็ได้ตั้งชื่อให้เด็กคนนั้นว่า อิทาโร เพราะว่าเกิดมาจากไฟนั่นเอง และอิทาโรผู้กลายเป็นลูกของตากับยาย พอกินข้าวหนึ่งจานก็โตขึ้นเท่ากับส่วนที่กินข้าวหนึ่งจาน สองจานก็โตขึ้นเท่ากับส่วนที่กินไปสองจาน อยู่มาวันหนึ่ง พอตากลับมาจากภูเขา ก็เห็นเสาตั้งตระหง่านอยู่บนเฉลียงไม้กระดาน ขณะที่ตากำลังฉงนสงสัยอยู่นั้น ก็มีอะไรบางอย่างขยับอยู่ทางด้านบน มีเสียงเรียกขึ้นมาว่า คุณตา คุณตา ตาตกใจและมองขึ้นไปด้านบนก็เห็นเด็กชายตัวโตยืนอยู่บนนั้น เด็กชายคนนั้นพูดขึ้นมาว่า “ข้าชื่อนางาทาโร เป็นชื่อที่เทพเจ้าตั้งให้และก็ได้มาที่นี่ อยากจะขอบคุณมากจริงๆ ต่อจากอิทาโรก็ทรงประทานเด็กที่ตัวโตขนาดนี้มาให้อีก

ทั้งตาและยายต่างก็ดีใจ รักและเอ็นดูเด็กทั้งสองคนเป็นอย่างดี เด็กทั้งสองมีพลังกำลังมาก ไม่ว่าจะเป็งานหนักงานใหญ่ขนาดไหนก็จัดการได้ในเวลาอันรวดเร็ว ยิ่งกว่านั้นก็ยังเกลียดเรื่องไม่ดีอีกด้วย วันหนึ่งก็ได้ไปจัดการกับขามูไรที่ทำให้เกษตรกรต้องเดือดร้อน แต่แล้ววันต่อมาลูกน้องของท่านเจ้าเมืองก็มาตอนที่เด็กทั้งสองไม่อยู่บ้าน และพูดว่า พวกพ้องของข้าได้ประสบกับเรื่องร้ายๆมา เอาเด็กทั้งสองคนที่อยู่กับพวกแกออกมาซะดีๆ ถ้าไม่มันล่ะก็ ข้าจะนำตัวเจ้าไป พอตาตอบปฏิเสธ พวกลูกน้องเหล่านั้นก็จับตามัดและนำไปที่ปราสาท อิทาโรและนางาทาโรที่ได้ทราบเรื่องราวทั้งหมดจากยายก็รีบรุดหน้าไปที่ปราสาททันที และได้ขอร้องกับท่านเจ้าเมืองว่า ได้โปรดคืนคุณตาให้พวกข้าเถาะ

ทันใดนั้น ท่านเจ้าเมืองก็กล่าวว่า “ดี ข้าจะไว้ชีวิตตาของเจ้า แต่แลกกับการที่พวกเจ้าต้องรับโทษประหารชีวิต และได้นำตัวนางาทาโรไปขังไว้ที่หอคอย และนำตัวอิทาโรไปที่ลานกว้าง เมาเจ้านี่ซะ ด้วยคำสั่งของท่านเจ้าเมือง อิทาโรได้ถูกผูกไว้กับต้นไม้และได้สูมพินที่ข้างล่างเท้า นั้นมัน! พอพินติดไฟ ไฟได้ลุกโชนแดงก่ำและห่อหุ้มตัวอิทาโร แต่ อิทาโรผู้เกิดมาจากไฟนั้น ยิ้มอย่างไม่รู้สึกลับปวดแต่อย่างใดและมองลงมาที่ท่านเจ้าเมือง ลื่นคำสั่งของท่านเจ้าเมือง พินก็ถูกสูมลงในกองไฟเรื่อยๆ แต่อิทาโรก็ยังยิ้มและมองมาที่ท่านเจ้าเมืองอีก ในเวลานั้นเอง ก็มีเสียงดังมาจากหอคอยและนางาทาโรก็ปรากฏตัวออกมา นางาทาโรชายผู้ตัวโตทำลายหอคอยลงได้ราวกับว่ามันช่างเป็นเรื่องง่ายดายเหลือเกิน พอเห็นเช่นนั้นท่านเจ้าเมืองก็เริ่มหวาดกลัวเข้าจริงๆ ข้ายกโทษให้พวกเจ้าทั้งสองคนแล้ว ดังนั้นอย่าได้ฟังปราสาทข้าเลย ท่านเจ้าเมืองร้องให้ไปกลางยกโทษให้กับทั้งสองคน

เรื่อง “ลูกสาวแต่งงานกับบุญักษ์”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่บ้านของเศรษฐีคนหนึ่งมีลูกสาวสวยมาก ลูกสาวคนนั้นตั้งแต่สมัยเด็กๆ มักจะพูดชื่อของบ่อทะเลจนติดปาก และพูดว่าอยากจะไปที่นั่น บ่อทะเลนั้น เป็นบ่อใหญ่ที่เดินไปจากที่นี่จะใช้เวลาหลายวันมาก และเนื่องจากไม่เคยพาลูกสาวไปเลยซักครั้ง ทุกคนที่บ้านจึงต่างพากันแปลกใจและสงสัย ถูไปไม่ร่วงของปีทีลูกสาวมีอายุครบสิบหกปี ลูกสาวได้ขอร้องพ่อหลายต่อหลายครั้ง

จนในที่สุด พ่อก็อนุญาตให้ไปที่บ่อน้ำ แต่ในระหว่างทางหากมีอะไรเกิดขึ้นคงลำบาก พ่อจึงให้คนตามไปด้วยอีกหลายคน

จากนั้นก็ใช้เวลาอีกหลายวันจนในที่สุดก็มาถึง ช่างเป็นการรอคอยที่นานแสนนาน ลูกสาวได้ยกมือไหว้ที่หน้าศาลเจ้าเล็กๆที่อยู่ริมบ่ออย่างสงบ พอไหว้แล้วก็บอกว่าอยากจะทำน้ำในบ่อ จึงแยกตัวออกมาจากผู้ติดตาม และแล้วก็ได้ลงไปบ่อทุกอย่างงั้น ผู้ติดตามที่กำลังตกใจอยู่ รีบลนลานจะนำตัวขึ้นมาแต่ไม่ทันไร ร่างของลูกสาวก็เปลี่ยนเป็นงูและหายเข้าไปในน้ำ ความจริงแล้วลูกสาว ในชาติก่อน ก่อนที่จะเกิดมานั้นได้มีความรักกับงูตัวผู้ที่สวนของบ่อพระนิคะแห่งนี้นั่นเอง

หลังจากนั้นหลายปี ในปีหนึ่งของเดือนพฤษภาคม เจ้าของบ่อพระนิคะได้ตัดสินใจว่าจะถมบ่อทำไร่นา จึงได้ไปขอให้พระมาทำพิธีสวดเป็นเวลาเจ็ดวันเพื่อไม่ให้งูยักษ์แห่งบ่อน้ำออกมาอาละวาดรบกวนการก่อสร้าง และแล้วในคืนวันที่เจ็ด คู่สามีภรรยาผู้ยักษ์ที่อาศัยอยู่ที่บ่อก็ได้นำเกล็ดปลาหนึ่งชิ้นมาวางไว้ที่ริมบ่อ และหายตัวไปอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง

เรื่อง “มหาเศรษฐีจากการซื้อความฝัน”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ สถานที่แห่งหนึ่ง มีชวานาอายุมากและชวานาอายุน้อยอาศัยอยู่ “วันนี้ไปตัดพืชนบนเขากันไหม” ทั้งสองคนเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันมาก วันนี้ก็เลยออกไปภูเขาด้วยกัน พอถึงเวลาบ่าย เหล่าชวานาก็จะนั่งลงบนพื้นหญ้าและรับประทานเบนโตกัน “โอ๊ย ง่วงขึ้นมาเสียแล้ว ขอนอนกลางวันสักพักแล้วกันนะ” ว่าแล้วชวานาอายุมากก็นอนตะแคงตัว แล้วก็เริ่มกรนทันที ตอนนั้นเอง ก็มีเหือบตัวหนึ่งบินเข้ามา แล้วตัวเหือบก็เข้าไปในรูจมูกของชวานาอายุมากที่หลับอยู่ ชวานาอายุน้อยตกใจ เขามองพลาจกั้วล แล้วตัวเหือบก็ออกมาจากรูจมูก และบินจากไปไกล

ในตอนนั้นเอง ชวานาอายุมากก็ลืมตาตื่นขึ้น อะไรกัน เมื่อกี้มันเป็นความฝันหรือหรือ แล้วชวานาอายุมากก็บอกชวานาอายุน้อย “เมื่อกี้ข้าฝันแปลกๆละ มีตัวเหือบบินเข้ามาบอกข้าว่า ขุดตรงนี้สิ ข้าก็เลยขุดดู แล้วก็พบไหใบหนึ่ง ช่างในมีเงินอยู่เต็มเลย” “คงจะเป็นตัวเหือบที่เข้าไปในจมูกเมื่อกี้สินะ แล้วที่มีเงินอยู่มากมายมันคือที่ไหนกันล่ะ” พอชวานาอายุน้อยถาม ชวานาอายุมากก็ตอบกลับมาว่า “ข้าฝันว่าข้าไปวัดบนเกาะที่ชื่อว่าซาโตะมา ในสวนของที่นั่นมีดอกไม้สวยสี่ชวาบานอยู่ มันอยู่ใต้ต้นนั้นแล” “งั้น ขยายฝันนั้นให้ผมได้ไหม” “ขยายฝันนั้นหรือ เจ้านี่อะไรกัน ความฝันเขาขายกันได้ที่ไหนล่ะ” “ก็ข้าจะไปที่วัดนั้นแล้วขุดดูนะสิ นั่นแล จะขายให้ข้าสักเท่าไรล่ะ” “เออึมกับเจ้าจริงๆ เก็บความฝันไปคิดจริงๆจางๆเนี่ยนะ” ชวานาอายุมากหัวเราะและไม่ใส่ใจเขา

ว่าแล้ว พอชวานาอายุน้อยเอาเงินที่ถืออยู่ให้ชวานาอายุมาก ก็ขึ้นเรือออกไปสถานที่นั้นทันที เมื่อข้ามทะเลและถึงเกาะ ก็พบวัดเก่าทันที เมื่อเข้าไปที่สวน เขาเห็นพระสงฆ์อายุมากเดินกลับมา ก็เลยเข้าไปหา “สวัสดี ไช่ท่านโอโซริเปล่า ด้วยโปรดรับข้าเข้าทำงานด้วยเถิด” “โอ้ เจ้าดูแข็งแรงจังนะ ข้าก็กำลังหาอยู่คนหนึ่งพอดี เข้ามาสิ” ท่านโอโซริรู้สึกยินดีมาก และรับชวานาอายุน้อยเข้าทำงาน หลังจากวันนั้น ชวานาอายุน้อยก็ทำงานด้วยการรินน้ำใส่บ่อบ้าง ทำอาหารบ้าง ทุกวันพอออกมาที่สวน ก็จะรออย่างใจจดใจจ่อว่าเมื่อไรดอกไม้สี่ชวาจะบาน

ทันใดนั้น ก็มีดอกไม้ตูมใต้ต้นไม้ในสวนก็เริ่มผลิ รอออย่างใจจดใจจ่อมานาน แต่ปรากฏว่าบานออกมาเป็นดอกไม้สีแดง ชวานาอายุน้อยได้แต่เสียใจ หนึ่งปีผ่านไป ก็มีดอกไม้สี่ชวาบานมากมายใต้ต้นไม้อีกต้น “อันนี้แล ใต้ต้นไม้ต้นนี้” พอลองขุดดู ก็เป็นอย่างไรที่ฝันที่ได้ยินมา เขาพบไหสกปรกใบหนึ่ง ชวานาอายุน้อยสั่นระทวยไปทั้งตัว พลาจกั้วลเหียงไปเพื่อขุดข้างใน ก็อ๊กๆแก๊กๆ มีเงินมากมายอยู่ในไหใบนั้น

“จริงๆด้วย มันเป็นความจริงจริงๆด้วย” ชาวนาอายุน้อยผู้ซื้อความฝัน จึงกลายเป็นมหาเศรษฐีและกลับไปยังหมู่บ้าน

สรุปได้ว่า ลักษณะตรงกันข้ามของตัวละครเป็นการสอนผู้ฟังให้เห็นความแตกต่างระหว่างความโง่กับความฉลาด คนที่มีความฉลาดจะได้รับการยอมรับ ส่วนลักษณะตรงกันข้ามเกี่ยวกับความดีและความชั่วนั้น ผู้ที่ทำความดีมักได้รับผลดีตอบแทนคือร่ำรวยเงินทอง หรือมีชีวิตสุขสบาย ส่วนผู้ที่ทำความชั่วจะไม่ มีเงินทองและอาจได้รับผลร้ายถึงกับเสียชีวิต

กฎของฝาแฝด (The Law of twins)

ในวรรณกรรมพื้นบ้านอาจเป็นคู่แฝดจริง เป็นคู่พี่กับน้อง หรือตัวละครสองตัวที่มีบทบาทเหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ถ้าทั้งคู่มีความแตกต่างกันก็มักจะมียุทธศาสตร์ต่อกันเสมอ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเมื่อศึกษาตามกฎนี้แล้ว มีทั้งลักษณะที่เป็นคู่แฝดจริง และลักษณะที่เป็นคู่แฝดไม่จริง แต่มีลักษณะอื่นคือคู่ที่มีบทบาทเหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ข้าวปั้น 2 ก้อน”

นานมาแล้ว ณ สถานที่แห่งหนึ่ง มีแม่วัวใหญ่กับแม่วัวเล็กอาศัยอยู่ อยู่มาวันหนึ่ง แม่วัวทั้ง 2 ตัว เก็บข้าวปั้นได้ ข้าวปั้นที่แม่วัวใหญ่เก็บได้นั้นก้อนเล็ก ส่วนข้าวปั้นที่แม่วัวเล็กเก็บได้นั้น เป็นข้าวปั้นก้อนใหญ่ ดังนั้นแม่วัวใหญ่จึงบอกกับแม่วัวเล็กว่า "เจ้าตัวเล็ก ส่วนข้าตัวใหญ่ เอาข้าวปั้นก้อนนั้นมา แลกกันเถอะ" "ไม่ละ เจ้าตัวใหญ่แล้ว ข้าวปั้นก้อนเล็กน่ะคืออยู่แล้ว ส่วนข้าตัวต้องใหญ่มากกว่านี้ เลยจะกินข้าวปั้นก้อนใหญ่" เมื่อพูดเช่นนั้น แม่วัวเล็กจึงไม่ยอมปล่อยให้ข้าวปั้นก้อนใหญ่ "ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก เมื่อนานมาแล้วมีการกำหนดไว้ว่า สัตว์ใหญ่ใหญ่ยอมกินมาก ส่วนสัตว์เล็กยอมกินน้อย" แม่วัวทั้งสองตัว ต่างก็ไม่ยอมแพ้ จนในที่สุด ก็ทะเลาะกัน "เอาละ ถ้าอย่างนั้น ลองไปถามใครสักคนกันใหม่ละ ว่าใครเป็นฝ่ายพูดถูก" "ก็ได้"

ดังนั้น แม่วัวทั้ง 2 ตัว จึงไปปรึกษาลิง "เข้าใจแล้วละ ที่ทั้ง 2 ฝ่ายพูด ต่างก็มีเหตุผล" ลิงกอดอกแล้วคิดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วตอบว่า "เอาแบบนี้ใหม่ละ ลองกินข้าวปั้นทั้งสองก้อน ให้ขนาดเท่ากัน" แม่วัวใหญ่ตอบว่า "ได้ ตกลง" แม่วัวเล็กก็ตอบว่า "ข้าก็ตกลง" "ถ้าอย่างนั้น ส่งมาทางนี้ซิ ข้าจะเปรียบเทียบขนาดของข้าวปั้น" ลิงถือดาซังมา แล้ววางข้าวปั้นทั้ง 2 ก้อนลงบนดาซัง "อืม อันนี้ค่อนข้างหนักทีเดียว" ลิงจึงกินข้าวปั้นก้อนใหญ่หนึ่งคำ แต่ขนาดก็ยังไม่เท่ากัน ลิงพูดว่า "อันนี้ยังหนักอยู่" พร้อมกับกินข้าวปั้นก้อนใหญ่แบบไม่หยุดปาก แล้ววางลงบนดาซัง ไม่นาน ข้าวปั้นของแม่วัวเล็ก ก็เบาลงในที่สุด "อันนี้พอแล้ว ทีนี้ อันนี้ดูท่าว่าจะหนัก" คราวนี้ ลิงก็กินข้าวปั้นของแม่วัวใหญ่ ระหว่างที่ถามว่า "อันนั้นหนัก หรืออันนี้หนัก" อยู่ นั่น ในที่สุด ลิงก็กินข้าวปั้นทั้ง 2 จนหมด แม่วัวทั้ง 2 ตัวเสียใจ แล้วเดินร้องไห้กลับไป

เรื่อง “สุนัขจิ้งจอกสอนศิลปะให้แมว”

นานมาแล้ว ชายที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ไปเข้าห้องน้ำต่อนกลางคืน แล้วมองออกไปข้างนอกโดยไม่ได้ตั้งใจ จากหน้าต่างบานเล็กผ่านแสงของดวงจันทร์ ข้างหน้าห้องน้ำ มีห้องนาอันกว้างใหญ่อยู่ ทันใดนั้น ที่นั่นก็มีแม่วัวหนึ่ง ปรากฏตัวออกมา "แม่วัวนั้น ไปทำอะไรในที่แบบนั้นนะ? หรือว่ากำลังรอเพื่อนอยู่?" ทันใดนั้น คราวนี้ก็มีสุนัขจิ้งจอกออกมาจากมุมด้านในของห้องนา สุนัขจิ้งจอกหยุดนิ่งแล้วเข้าไปใกล้แมว ระหว่างที่คิดว่า จะเกิดการทะเลาะกันหรือเปล่านั้น ทั้งสองตัวก็ยืนเรียงกัน ด้วยท่าทีที่เป็น

มิตร แล้วสุนัขจึงจอกกี้ยกขาหน้าขึ้น ยืดขาหลังตรง และก้มหัวลงราวกับโค้งคำนับ เมื่อทำเช่นนั้นเสร็จ ก็ยืนด้วยขาหลังแล้วขอยเท้าไปมา แมวก็เลียนแบบลักษณะท่าทางเช่นนั้น คือยืนด้วยเท้าหลัง แล้วไปอยู่ข้างหลังสุนัขจิ้งจอก ทั้ง 2 เดินตรงเข้าไปข้างในท้องนา ไปจนถึงรั้วอีกฟากหนึ่ง แล้วก็วกกลับมาอีก สุนัขจิ้งจอกกับแมว ทำท่าทางแบบเดิมซ้ำไปซ้ำมามากกว่า 10 รอบ ทันทีที่ผู้ชายที่มองจากช่องหน้าต่างของห้องน้ำกลับออกมาจากห้องน้ำ สุนัขจิ้งจอกกับแมวก็ตกใจเสียงนั้น แล้วหายตัวไปทันที กล่าวคือสุนัขจิ้งจอกสอนฝีมือต่างๆ และการเต้นรำแบบนี้ให้กับแมว ตอนนั้นสุนัขจิ้งจอก ได้สอนทั้งการยืนและการเดินด้วยเท้าหลังให้กับแมว

เรื่อง “การลงโทษสุนัขที่ข่านก”

นานมาแล้ว มีพวกข้าราชการบริพารจากประเทศจีน ตั้งใจจะส่งห่าน 2 ตัวให้ท่านจักรพรรดิ แต่ สุนัขของข้าราชการที่ดูแลห่าน ได้กั๊กห่านทั้ง 2 ตัวจนปางตาย เพราะตอนนั้นจักรพรรดิในเป็นคนดุ จึงมีการการกระทำที่โหดร้ายเป็นอย่างมาก มีอยู่ครั้งหนึ่ง ตอนที่จักรพรรดิออกไปล่าสัตว์ ที่ชื่นชอบ ก็จับสัตว์ที่ล่ามาได้มากมาย ยิ่งไปกว่านั้น จักรพรรดิทรงดีใจแล้วตรัสกับผู้ที่ติดตามไปด้วยว่า "ความเพลิดเพลินของการล่าสัตว์ คือการทำอาหารรับประทานสัตว์ที่จับมาได้ทันที "แต่ ไม่มีใครยื่นมือออกมาทำอาหารเลย" และแล้ว จักรพรรดิก็ทรงกริ้ว และซักดาบออกอย่างกะทันหัน แล้วฟันคนที่อยู่ใกล้กับพระองค์จนตาย "จักรพรรดิพระองค์นี้ ทำตามอำเภอใจมากเกินไป ได้ยินมา เพียงแค่มีเรื่องที่ไม่พอใจ ก็จะฆ่าคนตายหลายๆคน"

ด้วยเหตุนั้นข้าราชการของสุนัขที่ฆ่าห่าน จึงทำใจเตรียมเอาไว้ว่าจะต้องถูกบัญชาให้ถูกประหารชีวิตโดยไม่มีทางเลือก จากนั้น ก็เลยบอกเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา เมื่อกล่าวคำขอโทษจบก็มอบหงส์ที่เลี้ยงไว้ที่บ้านของตน 10 ตัวให้กับจักรพรรดิ พอทำเช่นนั้น ก็ไม่แน่ใจว่าจักรพรรดิจะทรงโปรดหรือเปล่า ไม่ทรงตรัสอะไรเลยตั้งแต่พระราชวัง อีกครู่หนึ่ง ผู้คนที่เศร้าโศกและกังวลใจว่าเหตุการณ์จะเป็นอย่างไรก็โล่งใจ แต่ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แปลกมาก

ในปีต่อมา นกที่เลี้ยงไว้ในพระราชวัง ก็ตายอย่างที่ไม่คาดคิดไว้ จักรพรรดิทรงกริ้วแล้วสั่งลงโทษรอยสักบนหน้าของพวกข้าราชการ ฐานมีความผิดในตำแหน่งหน้าที่ คนในกลุ่มของข้าราชการ 2 คน คอยกันว่า "ที่ชิโนโนะบ้านเกิดของพวกเรามีนกเยอะ ถ้าจับ ก็คงจะได้เท่ากับเนินเขา ถึงจะกินเป็นอาหารเย็น ก็คงกินไม่หมด ทั้งๆที่เป็นแค่คนตัวเดียวที่ถูกสุนัขฆ่า จึงโกรธ แล้วจะสักลงที่หน้าของคน คิดยังไงก็น่าขันสิ้นดี จักรพรรดิองค์นี้ เป็นจักรพรรดิที่แย่มากจริงๆ" เรื่องนี้ ไปถึงหูของจักรพรรดิ จึงสั่ง 2 คนนี้ว่า "ถ้าอย่างนั้นลองไปจับนกให้เท่ากับภูเขาตุง" แต่พอเรื่องนี้เป็นไปไม่ได้ 2 คน จึงถูกยึดตำแหน่งคืน ณ ที่นั้น และถูกขับไล่ออกจากพระราชวัง

*นกน้ำที่เรียกว่าห่านที่รับมาในประเทศญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกนี้ เป็นเรื่องก่อนหน้านี้นี้มากกว่า 1500 ปีแล้ว เป็นของกำนัลที่ประเทศจีนมอบให้จักรพรรดิ

เรื่อง “แอปเปิ้ลให้เพื่อน”

นานมาแล้ว ณ สถานที่แห่งหนึ่ง มีเกษตรกรที่มีลูกชาย 4 คน ลูกชายคนโตชื่อว่า ทาโร่ คนที่ 2 คือ จิโร่ คนที่ 3 คือ ซาบุโร่ คนที่ 4 คือ ชิโร่ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เกษตรกรเข้าไปในเมือง แล้วพบแอปเปิ้ลผลใหญ่มากวางขายอยู่ เพราะแปลกใจมาก จึงซื้อกลับไปเป็นของฝากให้พวกเด็กๆ 7 ลูก ทาโร่ จิโร่และซาบุโร่ ได้คนละ 2 ลูก ส่วนชิโร่ เพราะว่ายัยเล็กอยู่ จึงได้แค่ลูกเดียว

ในคืนถัดมา เกษตรกรก็เรียกพวกลูกๆมา แล้วถามถึงเรื่องแอปเปิ้ล แรกสุด ถามซีโร่ “ซีโร่ แอปเปิ้ลล่ะ?” ซีโร่ยิ้ม แล้วตอบว่า “กินกันทุกคนแล้ว อร่อยมาก” แล้วทุกคนก็หัวเราะ “งั้น ทาโร่ล่ะ เป็นยังไง” “เอาเมล็ดของแอปเปิ้ลไปปลูกนะ” “จริงซี เจ้าจะเป็นเกษตรกรที่ยอดเยี่ยมต่อจากข้า” ผู้เป็นพ่อดีใจและชมทาโร่ “จิโร่ล่ะ เป็นยังไง” “ให้เพื่อนดู แล้วขายไปแล้ว ได้กำไรมากทีเดียว” “ขายไปซะแล้ว แกนี่ชอบทำให้ว่าอยู่เรื่อยเลย” เกษตรกรผิดหวัง เด็กหัวอ่อนที่วานอนสอนง่ายอย่างทาโร่ ไม่ได้ตอบอะไรถึงกระนั้น เกษตรกรก็ยังคงถามหลายต่อหลายครั้ง แล้วพูดว่า “ทั้งๆที่อุตสาหะซื้อกลับมาเป็นของฝาก แต่พอให้อะไรไป ก็กลับไปเอาให้คนอื่น” เพราะเกษตรกรพูดเสียงดัง ซาบูโร่จึงพูดด้วยหน้าตาที่ดูเหมือนจะร้องไห้ขึ้นทุกที “เพราะเพื่อนนอนป่วยอยู่ จึงเอาไปให้นะ แต่ว่าไม่ได้เอาไปให้กิน แค่วางไว้ที่ข้างเตียง” “ทำได้ดีมาก เยี่ยมจริงๆ ซาบูโร่” เกษตรกรลูบหัวซาบูโร่ แล้วหันไปพูดกับคนอื่นๆว่า “ซาบูโร่น่ายกย่องมาก แล้วทุกคนอย่าลืมที่จะมีจิตใจดีเหมือนกับซาบูโร่ล่ะ”

เรื่อง “ผีที่กลายเป็นผลบ๊วย”

เมื่อนานมาแล้ว ณ สถานที่แห่งหนึ่ง มีบ้านที่เรียกว่าบ้านผีสิง เพราะผีที่นำกล้อออกมาหลอกหลอน พอใกล้ค่ำ ก็ไม่มีใครเข้าไปใกล้ พ่อซาบูโร่ได้ยินข่าวลือเรื่องนี้ก็พูดว่า “ช่างน่าสมเพชเหลือเกิน ก็แค่ผี เดียวฉันจะปราบเอง” แล้วเอาเหล้าใส่น้ำเต้าแล้วแขวนไว้ที่เอว พอพลบค่ำก็ออกไปยังบ้านผีสิง เพราะไม่มีคนอาศัยอยู่เป็นเวลานาน ที่สวนจึงมีหญ้าออกขึ้นขนาดเท่ากับความสูงของตัวคน ลมพัดหญ้าสั้นไปมา จนเกิดเสียงรบกวน ผงกั้นด้านนอกของหน้าต่างแตกกระจายหลุดหายไปตามที่ต่างๆ เพดานก็เต็มไปด้วยใยแมงมุม ถ้าเป็นคนปกติคงจะวิ่งหนีไปแล้ว แต่เพราะเขาเป็นซาบูโร่ที่มีความกล้าหาญจริงๆ พอนั่งลงกลางห้องรับแขกที่ใหญ่ที่สุด ก็หยิบน้ำเต้าที่เอวออก แล้วเริ่มจิบทีละนิด

แต่ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปเท่าไร ผีก็ไม่ปรากฏตัวออกมา “มัวทำอะไรอยู่ล่ะ รีบออกมาซิ” ซาบูโร่ตะโกนเสียงดัง แต่ก็ไม่ได้ยินเสียงอะไรกลับมาเลย อีกไม่นาน พอถึงกลางดึก ก็มีลมจากไหนไม่รู้พัดมา พอลมพัด พ้าร้อง ก็มีเด็กตัวน้อยปรากฏตัวออกมา วนรอบๆซาบูโร่ไปพลาจ แลบลิ้นไปพลาจ “อะไรกัน แค่เด็กตัวกะเบี้ยกนะ ไม่เห็นนำกล้อสักนิด มีผีที่นำกล้อกว่านี้อีกไหม” คราวนี้ ผีก็ปรากฏตัวออกมา ปากฉีกไปถึงจมูกแล้วแยกเขี้ยว “อย่างกับยักษ์ไม่มีเขา ไม่มีเขานะ ไม่น่ากลัวหรอก” พ่อซาบูโร่ยิ้มเย้า คราวนี้ยักษ์ตัวจริงก็ออกมา ฮ่าๆๆ แค่ออกมาไม่เห็นจะน่าแปลกตรงไหน พอได้ฟังเช่นนั้น ผีคอยาว ผีร่ม และผีต่างๆก็ออกมา

แม้กระนั้น ซาบูโร่ก็ยังคงแสดงสีหน้าไม่เดือดร้อน แล้วพูดว่า “แค่ปรากฏตัวออกมา ไม่ได้ทำอะไร ทุกคนมาเต้นกันเถอะ” พวกผีจนปัญญา แล้วเริ่มเต้นไปพร้อมๆกัน “เยี่ยม เยี่ยม” ซาบูโร่ดื่มเหล้าไปพลาจ ส่งเสียงดีใจไปพลาจ ไม่นานต่อมา ร่างของพวกผีก็หายไป แล้วห้องรับแขกก็มีดอกไม้บานเต็มไปหมด

เหมย ลูกท้อ และดอกซากุระ แผ่กว้างขึ้นและซ้อนทับกัน จนมีความรู้สึกราวกับว่ากำลังชมดอกไม้อยู่ “นี่แก สวยจังเลยนะ” แม้แต่ซาบูโร่ก็ยังแปลกใจกับความงามนั้น ในระหว่างที่กำลังจิบเหล้าอยู่นั้น ก็อยากได้ของแกล้มเหล้า เขาจึงพูดว่า “มีอะไรที่พอจะมาเป็นของแกล้มเหล้าได้หรือเปล่านะ แค่วุ้นไซเท้าตอง หรือบ๊วยตองเค็มก็ยังดี” และแล้ว ดอกไม้ที่สวยงามก็หายไปในพื้นที่ แล้วกลายเป็นบ๊วยผลเล็กกลิ้งลงมา ซาบูโร่เอาบ๊วยเข้าปากอย่างรวดเร็ว เขากัด เคี้ยว แล้วกลืนลงไปพร้อมกับเหล้า

หลังจากเหตุการณ์นั้น ที่บ้านผีสิงแห่งนี้ ก็ไม่มีผีออกมาหลอกเป็นครั้งที่ 2 อีก

สรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น เมื่อศึกษาตามกฎฝาแฝดของเอกเซล ออลริคแล้ว มีทั้งลักษณะที่เป็นคู่แฝดจริง และลักษณะที่เป็นคู่แฝดไม่จริง แต่มีลักษณะอื่นคือคู่ที่มีบทบาทเหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ได้แก่ คู่พี่น้อง และคู่ที่เป็นเพื่อนกัน ซึ่งมีคนกับคน สัตว์กับสัตว์ คนกับสัตว์ ผีกับคน

หรือผีกับผี ซึ่งรักกันและคอยช่วยเหลือกัน โดยคู่ที่ให้ความช่วยเหลือกันสุดท้ายจะพ้นจากภัยต่างๆ แต่ถ้า คอยแต่ถือจลาจลกัน ฝ่ายที่ถือจลาจลจะมีภัยในตอนท้าย

ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย (The importance of initial and Final Position)

การจัดลำดับของตัวละครหรือสิ่งของในวรรณกรรมพื้นบ้าน ถ้ามีตัวละครหรือสิ่งของจำนวนมากจะ กล่าวถึงลำดับแรกก่อนแล้วจึงเน้นลำดับสุดท้าย ตัวละครตัวสุดท้ายจะมีความสำคัญและได้รับการเห็นใจมากที่สุด นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตามกฎข้อนี้ มีลักษณะการจัดลำดับตัวละครแล้วจะเน้นความสำคัญของตัวต้น ตัวละครมักเป็นพี่น้องกัน หรือเครือญาติกัน คนโตจะมีความสำคัญในการช่วยเหลือพ่อแม่ แต่ตัวละครไม่ต้อง ตระก้าลำบากเพื่อให้ได้รับความเห็นอกเห็นใจ สุดท้ายมักจะประสบความสำเร็จจากผลการกระทำของตน ดังตัวอย่างนิทานต่อไปนี้

เรื่อง “เจ้าเมืองผู้ไม่รู้อะไร”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเจ้าเมือง ได้พาคนรับใช้ชั้นผู้น้อยคนหนึ่งไปดูอาณาจักรที่ตัวเองปกครองอยู่ ในขณะที่พวกเขาตระการกำลังทำงาน ก็ไม่รู้เรื่องที่ว่าเจ้าเมืองจะมาดูสวน วิชาเอาเอาจากรอบนอกบ่อเก็บ กลิ่นนั้นเหม็นมาก และเจ้าเมืองก็ถามว่า อะอะไรกัน กลิ่นนี้ เอ๊ะ แล้วพวกเจ้าทำอะไรอยู่ ครับ สิ่งที่เราเห็นนี่คือ บ่อ เก็บอุจจาระ จะนำอุจจาระทั้งใหญ่และเล็ก มาหมักจนเน่า และนำมารดที่แปลงผักขอรับ ถ้าทำเช่นนี้แล้ว จำ ให้ผักอร่อยขึ้น และผักที่ซื้อมากินนั้นก็ทำเช่นนี้เหมือนกันรึ ขอรับ ขอประทานอภัยด้วย สกปรกจริงๆ จากนั้นไป ของที่ซื้อมากิน จะไม่ใช่ของแบบนั้นอีกต่อไป หลังจากนั้นไม่นาน ก็ได้ยกผักที่ไม่ได้ใส่ปุ๋ยเข้ามาให้เจ้าเมือง อะไรนี้ ดูเหมือนจะไม่มีรสชาติเหมือนเดิมละ คนรับใช้ก็พูดเหตุผลไป และพระราชาก็ให้คนรับใช้ยกขามที่ใส่ผักนั้น ออกไป และพูดว่า ถ้ามันไม่อร่อยอย่างนี้ จงเอาไปทิ้งที่บ่อเก็บอุจจาระซะเถอะ

เรื่อง “ดอกซากุระกับฮิโกะอิจิ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเด็กฉลาดคนหนึ่งชื่อฮิโกะอิจิอยู่ ในตอนนั้น ช่างบ้านของฮิโกะอิจิ มีคน รวยในหมู่บ้านย้ายมาอยู่ ถึงแม้ฮิโกะอิจิจะยากจนแต่ก็ชอบดอกไม้ และเลี้ยงดูดูแลต้นบ๊วยกับต้นซากุระ เมื่อผ่านไปหลายปี ต้นซากุระที่ฮิโกะอิจิได้เลี้ยงดูมาอย่างดี ก็แพร่กิ่งก้านสาขาออกไปข้างบ้าน และออกดอก บานสะพรั่งอย่างสวยงามมาก เมื่อคนรายนั้นเห็นเช่นนั้น ดอกไม้ที่มันเลยออกมาเป็นของบ้านนี้ จะหักจะ ตัดยังไง เป็นเรื่องของข้า จะมีปัญหาอะไรไหม และก็หักกิ่งซากุระไป ช่างนำส่งสารเหลือเกิน ฮิโกะอิจิที่เห็นกิ่ง ดอกซากุระที่หักร่วงของต่อหน้าก็แค้นใจมาก และคิดแค้นเรื่องดังกล่าว

หลังจากนั้นอีกไม่นาน ในคืนข้างขึ้น ฮิโกะอิจิได้นำเอา หม้อ หม้อหุงข้าว และถึงนำมาวางเรียนกันอยู่ ที่สวนของตน และก็เคาะตีเสียงดัง มันน่ารำคาญมาก จนคนรวยตกใจออกมานอกบ้านของตน เจ้าฮิโกะอิจิ เจ้าบ้าไปแล้วรึไง และก็ลอดช่องว่างระหว่างรั้วมาบ้านของฮิโกะอิจิ เพื่อจะคิดมาทำอะไรซักอย่าง ฮิโกะอิจิที่ เตรียมรับมืออยู่นั้น ก็เอากรรไกรเหล็กมาจ่อไว้ที่จมูกของคนรวย เจ็บบบบ ปล่อยข้าเจ้าฮิโกะอิจิ จะตัดจะจุมูก ขำรึไง ปล่อยข้า ไม่ ปล่อย ข้าสิ่งที่มันยื่นออกมาคือ จมูก(ดอกไม้)เป็นการเล่นเสียงของภาษาญี่ปุ่นที่มีเสียง เหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน นี้ จะหัก หรือว่าจะตัดดี มันก็เรื่องของข้า มีปัญหาอะไรไหม จัน ข้ำจะรับจุมูก สกปรกนี้แทนดอกซากุระกิ่งนั้นแล้วกัน ดีไหม เมื่อพูดเสร็จ ขณะที่กำลังจะตัดจมูกของคนรายนั้น คนรวยก็ได้ ร้องให้ออกมาและพูดว่า ฮิโกะอิจิ ข้าเข้าใจแล้ว ปล่อยข้าเถอะ ข้าจะให้ข้าหนึ่งกระสอบ แค่กระสอบเดียว ไม่

ปล่อย ถ้าจั้นให้สองกระสอบเลย ถึงจะสองกระสอบก็ไม่ปล่อย ถ้าอย่างจั้นสามกระสอบ ไม่สี่กระสอบก็ได้ ฮี โกะอิจิกิตำหนิอย่างรุนแรงขึ้น จนกระทั่งคนรวยยกข้าวตั้งห้ากระสอบ ถึงยอมปล่อย

เรื่อง “ผ้าโพกกรองหนของจิ้งจอก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีคุณตาอาศัยอยู่ที่แห่งหนึ่ง คุณตา ก็อวดอยู่เสมอว่า ตัวข้าพเจ้า มาถึงตอนนี้ ยังไม่เคยถูกจิ้งจอกหลอกแค้นแต่ครั้งเดียว ในวันหนึ่ง คุณตาได้ออกไปยังภูเขา ก็พบกับจิ้งจอกที่สวมผ้าโพกหัวตัวหนึ่งอยู่ริมถนน กำลังขยับร่างกายอย่างมีกำลัง ฮะทา กำลังจะแปลงร่างอยู่สินะ คุณตาก็หลบอยู่ใต้ร่มไม้และมองดู จิ้งจอกก็แปลงร่างเป็นหญิงสาวสวย ช่างเป็นการแปลงร่างที่ยอดเยี่ยมมาก แต่ว่า ข้าพเจ้าไม่ยอมให้ถูกหลอกหรือ คุณตาก็ทำหน้าตาเพิกเฉย แล้วเดินออกไป และจิ้งจอกที่แปลงร่างเป็นหญิงสาวก็เข้ามาใกล้ๆ แล้วถามว่า นี่นี่ คุณตา จะไปที่ไหนหรือคะ ข้าพเจ้าไปตัดต้นไม้ในหุบเขามา และเจ้ากำลังจะไปที่ไหนหรือ เจ้าไม่ใช่คนแถวนี้ใช่ไหม และจิ้งจอกก็พูดว่า คะ ข้ากำลังจะไปทำงานที่เมือง พุดจาด้วยสีหน้าที่จริงจังมาก จนทำให้คุณตาต้องอดสงสัยไม่ได้ และคิดว่า ต้องเป็นจิ้งจอกเลยพูดไปว่า จะไปเมืองก็ได้ แต่ทางนั้นละ จิ้งจอกตกใจและหันไปมองข้างหลังของตน แต่ว่าไม่มีทางโผล่ออกมา พุดจาอะไรบ้าๆคุณตา คนเรานั้นไม่มีทางหรือคะ จิ้งจอกที่แปลงร่างเป็นหญิงสาวก็พูดอย่างไม่พอใจ อยาเลย อยาเลย จะหลอกข้าพเจ้าเป็นไปไม่ได้ ข้าพเจ้ารู้ว่าเจ้าเป็นจิ้งจอก จิ้งจอกที่แปลงร่างเป็นหญิงสาวก็กลับคืนร่างเดิมและพูดว่า น่าประหลาดจริง ที่คุณตาพูดออกด้วยจริงๆแล้วข้าพเจ้าเป็นจิ้งจอกที่อาศัยอยู่ที่หุบเขาแห่งนี้

หลังจากนั้นคุณตาก็พูดโอ้อวดเรื่องของตนไปใหญ่ อะไรกัน มาจนถึงตอนนี้ข้าพเจ้ายังไม่เคยถูกจิ้งจอกหลอกเลยซักครั้ง จิ้งจอก แสร้งทำเป็นซื่อซม และพูดว่า ถ้าอย่างจั้น ข้าพเจ้าจะให้ผ้าโพกหัวกรองหนให้ และเรามาเป็นเพื่อนกัน ถ้าจั้นคุณตาต้องทำข้าวปั้นให้ข้า และจิ้งจอกก็หยิบผ้าโพกหัวออกมาหนึ่งผืน คุณตาทำหน้าราวกับดูของสกปรกอยู่ และพูดว่า อะไรกันนี่ ว่าแล้วจิ้งจอกก็หยิบผ้าโพกหัวมาสวม และถามไปว่า คุณตา ดูดีนะ เห็นข้าไหม อย่างนี้เอง ในตอนนี้ไม่เห็นร่างของจิ้งจอกอยู่ข้างหน้า คุณตาก็มองหาไปทั่ว และแล้วจิ้งจอกก็ปรากฏตัวขึ้น เป็นยังงี้บ้าง คุณตา จั้นสิ่งนี้แลกกับข้าวปั้นเอาไหม ได้เลยคุณตาก็รับผ้าโพกหัวเก่าๆมา และได้ส่งข้าวปั้นให้กับจิ้งจอก ได้ของดีๆมาแล้ว คุณตาก็กลับบ้านด้วยความดีใจมาก

ในวันต่อมา คุณตาก็ลองสวมผ้าโพกหัวแล้วออกไปที่เมือง ก็คิดว่าไม่มีใครสามารถมองเห็นร่างกายของตนเองได้ ก็เลยสนุกมาก ไหนๆไปเอาหมั้นโถงจากร้านนั้นดีกว่า คุณตาก็เข้าไปในร้าน แบบย่องๆ และไปหยิบเอาหมั้นโถงจาสไ้ในเสื้อข้างใน เมื่อเจ้าของร้านหมั้นโถงจาดูเห็นดั่งนั้น ขโมย และคว้าแขนของคุณตาไว้ และคนที่ได้ยินเสียงนั้นก็มามุ่งดูกัน อะไรกันเอาผ้าสกปรกๆอย่างนั้นมาสวมที่หัว ไม่เอาไหนเลยคุณตา ทุกคนก็เข้ามามุ่งดู พุดจาคุณตา ตัวคุณตานั้นเต็มไปด้วยเลือด และร้องไห้กลับบ้านไป คุณตาที่ชอบพูดว่าไม่เคยถูกจิ้งจอกหลอกนั้น โดนจิ้งจอกหลอกเข้าอย่างจัง

เรื่อง “พระกบ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่บ่อน้ำแห่งหนึ่งมีพระกบอาศัยอยู่ ทุกๆ วันจะ ขึ้นไปนั่งบนใบบัว นะโม อัม อัม ตัสสะ และสวดพระสูตร เป็นพระที่น่าทึ่งมาก ในวันหนึ่ง ก็ได้นับดอกบัวที่บ้าน และทายถูกว่า จะมีงานศพที่งาน ในเช้าของวันหนึ่ง มีดอกบัวบานในสระห้าดอก (โอ้ว วันนี้มีงานศพตั้งห้างาน คงต้องยุ่งมากๆแน่) ในขณะที่คิดเช่นนี้ เมียของตัวตุนก็มาหาแล้วพูดว่า ท่านพระกบ สามิของข้าตายแล้ว ช่างน่าเห็นใจจริงๆ แต่ว่าสามิของท่านขยันทำงานมากๆ คงจะได้เป็นพระอรหันต์ได้แน่ๆ นะโม อัม อัม ตัสสะ ว่าแล้วพระกบก็สวดพระสูตรอย่างปราณี จากนั้น ลูกชายของจิกจัน ก็เข้ามาและพูดว่า ท่านพระกบ พ่อของข้าตายแล้ว กรุณาสวดพระสูตรให้พ่อข้าเป็นพระอรหันต์ด้วยเถอะ เสียใจด้วยนะ เรื่องนั้นคงเป็นไปไม่ได้ ไม่ยอมทำงานเอาแต่ร้องเพลง

ไปทั้งฤดูร้อน จะเป็นพระอรหันต์ได้ แต่อย่างไรก็ตามข้าจะสวดพระสูตรให้แล้วกัน พระกบทำหน้าตาหน้ากลัว และก็สวดพระสูตร นะโม อัม อัม ตัสสะ ลูกชายจ๊กจั่น กลับบ้านไปด้วยความผิดหวัง คราวนี้ ครอบครัวยิ่งหืด มีธุระจึงมาหา ท่านพระกบ สามเณรของข้าตายแล้ว อะไรนะ สามเณรตายแล้วจ๊กจั่น อัม นี่ก็ใกล้ฤดูกาลของพวกเจ้าก็ ใกล้มาแล้ว เหมือนมันขาดอะไรไปนะ จ๊กจั่นจะสวดให้เพื่อที่จะได้เป็นพระอรหันต์แล้วกัน นะโม อัม อัม ตัสสะ และพระกบก็ตั้งใจสวดพระสูตร ขณะนั่นเอง ก็มีปลาครุฑ โผล่หน้าออกมาแล้วพูดว่า ท่านพระกบ เมื่อตะกี้ สามเณรของข้าเพิ่งตายไป ยังไงก็สวดพระสูตรให้เขาได้เป็นพระอรหันต์ด้วย ไม่ได้ ไม่ได้ ทุกๆวันเอาแต่เที่ยวเล่น แต่ ว่าข้าจะสวดพระสูตรให้แล้วกัน นะโม อัม อัม ตัสสะ เมื่อสวดพระสูตรจบ พระกบก็พูดออกมาว่า โอโห้ว งานศพ สิ่งงานจบไปแล้ว แล้วอีกงานหนึ่งจะเป็นยังไงกันนะ คงจะมาบอกเร็วๆนี้สินะ ในขณะที่นั่นเอง พวกเด็กกุ่มนุษย์ ที่มาเที่ยวที่บ่อน้ำก็ได้พาหินลงไปบ่อน้ำ หินนั้นไปโดนหัวของพระกบ พระกบนั้นถึงกับสลบไป และหายใจ ท้องพูดว่า ทำข้าตกใจหมด ข้าไม่รู้ตัวเลยว่างานศพงานที่ทำเป็นของข้า นะโม อัม อัม ตัสสะ และแล้วพระกบก็ ตายไป

เรื่อง “โมโมทาโร่”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่งมีคุณจากับคุณยายอาศัยอยู่ คุณตาได้ออกไปตัดฟืนที่หุบเขา ส่วนคุณยายก็ไปซักผ้าที่แม่น้ำ ในขณะที่คุณยายกำลังซักผ้าอยู่นั้น ก็มีลูกท้อลูกใหญ่ลอยตุบปอง ตุบปองมา นั้น ต้องเป็นของฝากที่ดีแน่เลย คุณยายก็เก็บเอาลูกท้อขึ้นมา แล้วกลับบ้าน เมื่อคุณตาและคุณยายก็ล้างจะ ฝาลูกท้อเพื่อกินนั่นเอง ก็มีเด็กชายที่ดูท่าจะแข็งแรงออกมา นี่ต้องเป็น สิ่งที่พระเจ้าได้ประทานมาให้ อย่าง แน่นนอน ทั้งคุณตาและคุณยายที่ไม่มีลูก ต่างดีใจเป็นอย่างมาก คุณตาและคุณยายตั้งชื่อให้เด็กชายที่เกิดมา จากลูกท้อว่า โมโมทาโร่ โมโมทาโร่ก็โตวันโตคืน จนกลายเป็นเด็กผู้ชายที่แข็งแรง

วันหนึ่ง โมโมทาโร่ก็พูดว่า ผมจะไปเกาะโอนิกะชิมะ เพื่อไปปราบยักษ์ คุณยายก็ได้ทำดองข้าวเต๋อเดียว ให้ และออกเดินทางไปยังเกาะโอนิกะชิมะ ในระหว่างการเดินทางก็เจอกับสุนัขตัวหนึ่ง โมโมทาโร่ กำลังจะไป ที่ไหนหรือ ไปปราบยักษ์ที่เกาะโอนิกะชิมะ จ๊กจั่นให้ตั้งดองข้าวเต๋อเดียวที่ท่านพกมาด้วยให้ลูกหนึ่ง แล้วข้าจะเป็น ลูกน้องท่าน แล้วก็ให้ตั้งดองข้าวเต๋อเดียว แล้วก็มาเป็นลูกน้องของโมโมทาโร่ คราวนี้ก็ไปพบกับลิงเข้า โมโมทาโร่ กำลังจะไป ที่ไหนหรือ ไปปราบยักษ์ที่เกาะโอนิกะชิมะ จ๊กจั่นให้ตั้งดองข้าวเต๋อเดียวที่ท่านพกมาด้วยให้ลูกหนึ่ง แล้ว ข้าจะเป็นลูกน้องท่าน คราวนี้ไปพบเข้ากับไก่ฟ้า โมโมทาโร่ กำลังจะไป ที่ไหนหรือ ไปปราบยักษ์ที่เกาะโอนิกะชิ มะ จ๊กจั่นให้ตั้งดองข้าวเต๋อเดียวที่ท่านพกมาด้วยให้ลูกหนึ่ง แล้วข้าจะเป็นลูกน้องท่าน โมโมทาโร่ก็ได้ทั้ง สุนัข ลิง ไก่ ฟ้า มาเป็นพวก และก็เดินทางมาถึงยังเกาะโอนิกะชิมะ

ที่เกาะโอนิกะชิมะ พวกยักษ์นั้นก็มาอยู่ท่ามกลางวงเหล้า และมีอาหารเลิศรส รวมถึงสมบัติมีค่าต่างๆ ที่ไปขโมยหมู่บ้านใกล้ๆมา ทุกคน ออย่าพลาดหละ โจมตีได้ สุนัขก็กัดเข้าที่ก้นของยักษ์ ลิงก็ข่วนหลังของยักษ์ ไก่ฟ้าก็จิกเข้าที่ตาของยักษ์ ส่วนโมโมทาโร่ ก็ใช้ดาบฟันรอบๆตัวยักษ์ และแล้วหัวหน้ายักษ์ก็ เอาละ เอาละ ข้ายอมแพ้แล้ว ช่วยด้วย และพนมมือขอโทษ โมโมทาโร่ สุนัข ลิง ไก่ฟ้า ต่างขนสมบัติที่ยักษ์ยกให้ใส่รถ แล้ว กลับบ้านไป เมื่อคุณตากับคุณยายก็ดีใจมาก เมื่อเห็นโมโมทาโร่กลับมาอย่างปลอดภัย ทั้งสามคนก็อยู่อย่างมี ความสุขด้วยสมบัติเหล่านั้น

สรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตามกฎความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้ายนี้ เมื่อจัดลำดับ ตัวละครแล้วจะเน้นความสำคัญของตัวสุดท้าย นิทานดังกล่าวตัวละครมักจะเป็นพี่น้องกัน คนสุดท้ายซึ่งทำ ความดีคือช่วยเหลือพ่อแม่ แต่ตัวละครไม่ต้องตกกระกำลำบากเพื่อให้ได้รับความเห็นใจจากผู้ฟัง ท้ายที่สุดมัก จะประสบความสำเร็จจากผลการกระทำของตน

กฎของโครงเรื่องเดียว (The Law of the Single Strand)

โครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านมักเป็นโครงเรื่องเดียวไม่สลับซับซ้อน จะดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ ไม่ย้อนกลับไปบรรยายรายละเอียดของเรื่องใหม่ ถ้าต้องการทราบเรื่องที่ผ่านไปแล้วจะทำได้โดยผ่านบทสนทนาของตัวละคร นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะสอดคล้องกับกฎนี้ทั้งหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ซึบปะกับท่านขุนนาง

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ว่ากันว่ากัปปะจากในสวนลึกลับของจีนแผ่นดินใหญ่อันไกล ได้มาที่ญี่ปุ่น หัวหน้าของกัปปะที่มาจากญี่ปุ่นนั้น เรียกว่า คุซึมิโตะ ได้พาลูกสมุนกัปปะจำนวน เก้าพันตัว ซ้ำมาทะเล ไปจนถึงแม่น้ำคุมะกาว่า ด้วยความยากลำบาก (เป็นแม่น้ำที่อยู่ทางใต้ของจังหวัดคุมาโมโตะ ความยาว 115 กิโลเมตร) ครั้งหนึ่ง คนที่ขุนนางรู้จักและให้ความเมตตาด้วยนั้น ถูกกัปปะดึงลงไปแม่น้ำ แล้วก็ตาย ซึ่งท่านขุนนางนั้นโกรธเป็นอย่างมาก จับกัปปะทุกตัวแล้วฆ่ามันอย่าให้เหลือแม้แต่ตัวเดียว จะเอาไปอย่างไรดี ทำซึบกับปะ หรือว่าจะเอาไปแขวนไว้ทำกัปปะตากแห้ง ก็แล้วแต่ พวกกัปปะที่ได้ยินท่านขุนนางพูด ก็กลัวจนสิ้นไปหมด ซึ่งท่านขุนนางวางแผนกำจัดกัปปะไว้ ก็คือ เพื่อไม่ให้กัปปะหนีรอด ก็ได้ไปหาพระ เพื่อให้สวดคาถาปิดผนึก แล้วให้นำฟางไปลอยที่แม่น้ำ นอกจากนั้นก็ยังรวบรวมลิงที่กัปปะกลัวให้มาจับกัปปะที่เตรียมจะหนี ซึ่งหัวหน้ากัปปะที่รู้เรื่องนี้ ก็ได้ไปที่วัดที่อยู่ใกล้ๆ แล้วก็ยึดเจ้าอาวาสเป็นที่พึ่ง ช่วยไปบอกกับท่านขุนนางที่ ว่า จากนี้ จะไม่ทำเรื่องไม่ดีกับคนอื่นอีกแล้ว อยากให้ยกโทษให้ หัวหน้ากัปปะก็หัวขอร้องเจ้าอาวาสหลายต่อหลายครั้ง ซึ่งเจ้าอาวาสก็ใจอ่อนยอมไปบอกเรื่องนี้แก่ท่านขุนนาง แล้วท่านขุนนางก็ ใจหรือ ถ้าอย่างนั้นจะยกโทษให้แค่ครั้งนี้ละกัน แล้วก็ยกเลิกการกำจัดกัปปะไป

หลังจากนั้น ก็มีการชุกชุนของซึบปะเกิดขึ้นในพื้นที่แห่งนี้ แต่หัวหน้ากัปปะนั้น ก็พูดว่า กัปปะที่ทำเรื่องแบบนี้ คงจะเป็นกัปปะจากที่อื่นแน่ๆ กัปปะที่อาศัยอยู่ที่นั่น ตั้งแต่คราวนั้น ก็ไม่ทำเรื่องเลวร้ายอีกเลย แข่งกันทำงานไว กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เศรษฐีได้ประกาศ ว่าจ้างผู้ที่ทำงานได้เร็วที่สุดในญี่ปุ่น จากนั้นก็ได้มีคนสามคนได้มารวมตัวกัน เอาละ ให้เข้าได้ดูฝีมือของพวกท่านเถอะ พอเศรษฐีพูดจบ ผู้เข้าแข่งขันคนแรกก็ออกมา เอาละ เริ่มจากข้าก่อน เขาได้ตีผลของต้นบ๊วยรวดเดียวจากต้นบ๊วยสิบต้นให้ร่วงลงมา แล้วหลังจากนั้นเก็บมันขึ้นมาทั้งหมดก่อนที่จะร่วงลงพื้นไป นั่นมัน ยอดเยี่ยมมาก ยอดเยี่ยม พอเศรษฐีกำลังปลื้มอยู่นั้น ชายคนที่สองก็ออกมา แค่นี้เรื่องแค่นั้นไม่ต้องตกใจไป ก่อนอื่นต้องแยกให้ตีก่อน ระหว่าง บ๊วยผลผู้กับผลเมีย โอ้ มีบ๊วยผลผู้กับบ๊วยผลเมียด้วยหรือ ไม่รู้เลย แล้วท่านจะแสดงฝีมืออะไรให้ข้าดูละ แล้วชายคนที่สองก็ได้ขอร้องอะไรบางอย่าง รวบรวมหมัดมาให้ข้าชก 1 โข (หน่วยวัดความจุ) เศรษฐีก็ได้ออกคำสั่งกับคนในหมู่บ้านให้รวบรวมหมัดให้ได้ 1 โข แล้วจากนั้น แล้วให้รวบรวมเจ้าพวกนี้มาทำไม้กัน พอเศรษฐีถาม ชายคนที่สองก็ถ้วย 1 โขนั้นให้ล้ม หมัดพวกนั้นต่างก็กระโดดหยอยๆ แล้วก็หนีไปอย่าเป็นห่วงไป ชายคนที่สองได้ตีผลของผู้หญิงที่อยู่ใกล้ๆ มา สอง สามเส้น แล้วก็จับหมัดที่หนีไปทั้งหมด แล้วก็ผูกจมูกของมันด้วยผมและทำเป็นวง เพราะว่ามันเร็วมาก เศรษฐีจึงตกใจ อันนี้น่าตกใจ ชายคนที่สามเห็นสภาพการณ์แบบนี้ ก็พูดกับเศรษฐี แหมม ของแค่นี้ไม่ต้องตกใจหรอก ตอนนี่ก็แยกกันไม่ออกว่าไหนหมัดตัวเมียตัวผู้ โอ้ จากนั้นจะทำอะไรให้ข้าดูอีกละ แล้วในขณะนั้นเอง คนที่มีท่าหลังคาใหม่ของคฤหาสน์ของเศรษฐีนั้นได้เหยียบพลาดแล้วตกลงมาจากหลังคาสูง ชายทั้งสามเมื่อได้เห็นเช่นนั้น ก็รีบวิ่งเข้าไปที่หลังเขาอย่างรวดเร็วแล้วตัดต้นไม้ และใช้มันนั้นทำเป็นกลองใบใหญ่ จากนั้นก็วิ่งไปหยิบฟางที่คอกม้าแล้วก็นำมาวางลงไปอัดเต็มกลอง ชายคนที่ตกลงมาจากบนหลังคานั้น ก็ถูกรับไว้ทันด้วยกลองใบใหญ่นั้น เจ้าพวกนั้นทำให้ข้าตกใจจริง ระหว่างที่เขากำลังตกลงมา แล้วทำกลองฟางรับไว้ได้ เพราะว่าทั้งสามคนนั้นก็ต่างทำงานได้เร็ว เศรษฐีจึงเลิกที่จะจ้างทั้งสาม แต่เลี้ยงรับรองพวกเขาในฐานะแขก

เรื่อง “ผู้ชายที่สู้กับงูยักษ์”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งใน อามะคุสะ มีชาวสวนที่ชื่อว่า คุมะโซ อาศัยอยู่ วันหนึ่ง คุมะโซกำลังหว่านปุ๋ยลงสวนที่อยู่ในหุบเขาห่างจากหมู่บ้าน ปรากฏว่ามีงูยักษ์ ยาว 6-7 เมตร คลานออกมาจากภูเขา งูยักษ์แลบลิ้นที่ดำปี๋แผลปๆ แล้วตรงเข้ามาหา คุมะโซ คุมะโซคิดว่า เป็นลูกพีมาแก่ แค้นหรือเปล่าเพราะเคยแกล้งงูเล็ก ที่สวนในบ้านหรือที่สวน คุมะโซไปอย่างผลิผลามแต่ว่า ถูกพิษขาบนสวน จึงทำให้ไม่สามารถหนีได้อย่างที่คิด งูยักษ์ที่กำลังเข้ามาใกล้ตอนที่กำลังอ้าปากใส่ คุมะโซนั้นพาดคานเหล็กหามถึงปุ๋ยหุบงูยักษ์ที่มุ่งมาหลายครั้ง แต่ว่า ถึงแม้จะหุบไม้คานไปเท่าไรก็ได้ยินแค่เสียงเหมือนหุบหินหรือเหล็กเท่านั้น ไม่ได้โดนงูยักษ์เลย พอคุมะโซขว้างคานเหล็กไป ก็พุดกับงูยักษ์ว่า รอก่อน รอก่อน กรุณาหยุดก่อน ฉันมีพ่อแม่ มีพี่น้อง จากนี้ฉันจะกลับบ้านไปบอกลา จากนั้นเดิมพันด้วยชีวิต จะตายหรืออยู่ ยังไงก็กลับมา แกรออยู่ตรงนี้ก่อน ได้มัย ห้ามหนีเด็ดขาด งูยักษ์เข้าใจคำพุดของคุมะโซ แล้วก็ขดร่างกายยาวๆทำเป็นหัวกะโหลกอันใหญ่ ที่ตรงนั้นเพื่อพักผ่อนชั่วครู่ อนึ่ง คุมะโซพอวิ่งกลับไปบ้าน ก็วิ่งพุดเรื่องงูยักษ์ด้วยเสียงดัง หลังจากหิบบดาบก็กลับไปสวน พวกผู้ชายแถวบ้าน ก็ หิบบ เศษเหล็กหรือเคียว ไส้ตาม คุมะโซไป แต่ว่า พอไปถึงสวน ปรากฏว่าร่างของงูยักษ์ก็หายไปแล้ว นี่คุมะโซ งูยักษ์มันอยู่ที่ไหนล่ะ แก นอนละเมอหรือเปล่า เหล่าคนที่ตั้งใจมาเต็มที พุดด้วยใบหน้าทีรู้สึกเสียดาย แปลกจังเลยนะ ถูกหมาจิ้งจอก หรือว่า ตัวทานุกิหลอกหรือเปล่านะ แต่ว่า หลังจากที่งูยักษ์ปรากฏตัวที่สวน ก็มีร่องรอยของต้นหญ้าล้มจากภูเขาถึงสวนหลงเหลืออย่างชัดเจน

เรื่อง “บทสวดหนู”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีคุณยายอาศัยอยู่คนเดียวในภูเขาสูงหนึ่ง คุณยาย เพราะว่าคุณยายทะนุถนอมศาสนา มาก ทุกวันทุกเย็น จะพนมมือหน้าหิ้งพระแต่ไม่รู้บทสวด วันหนึ่ง มีพระรูปหนึ่งมาหลงทางมากำลังลำบาก ขอพักสักคืนหนึ่งได้ไหม ได้ค่ะ คุณยายต้อนรับพระเป็นอย่างดี ทันทีที่คุณยายรู้สึกตัวพุดว่า ขอความกรุณา ช่วยบอกคำของบทสวดให้ได้ไหม แต่ว่า ไม่รู้คำบทสวด เพราะว่าพระรูปนี้เป็นคนขี้เกียจ แต่ก็บอกไม่ได้ว่าไม่รู้บทสวดทั้งๆที่เป็นพระ พอนั่งหน้าหิ้งพระอย่างช่วยไม่ได้ ก็คิดว่าจะพุดอะไร ทันใดนั้น ก็มีหนูโผล่หน้าออกมาจากรูผนังตรงหน้า ดังนั้นพระจึงใส่ทำนองบทสวดว่า หนูหนึ่งตัว โผล่หน้าออกมา ทันใดนั้นครั้งนี้ หนูสองตัวโผล่หน้าออกมา พระก็พุดว่า ครึ่งนี้โผล่มาสองตัว เอาละ ต่อไปจะพุดอะไรตอนที่กำลังคิดอยู่นั้น หนูตัวที่สามก็โผล่หน้าออกมาจากรู กำลังมองตรงนี้ ดังนั้นพระก็พุดด้วยเสียงดังว่า ต่อไป หน้าหนูสามตัวออกมา หนูสามตัวก็ตกใจและหนีออกจากรูไป ดังนั้น จากนั้น ทุกตัวก็หนีไป พระพุดแบบนั้น แล้วก็ลั่นระฆังดัง ซึ่ง บทสวดนะจบแค่นี้ เป็นบทสวดที่เปลี่ยนไปนิดหน่อยแต่เป็นบทสวดที่รู้สึกขอบคุณมาก ทุกวันถ้าท่องได้เหมือนเมื่อกี้จะดี คุณยายดีใจมากๆ จากนั้นทุกเช้าทุกเย็น ก็ท่อง หนูหนึ่งตัวโผล่หน้าออกมาแล้ว ครึ่งนี้โผล่หน้ามาสองตัว ต่อไป ตัวที่สามโผล่หน้าออกมาแล้ว จากนั้นทุกตัวก็หนีไป เย็นวันหนึ่ง มีขโมยสามคนแอบลอบเข้ามาในบ้านของคุณยาย พอตีที่เป็นตอนที่คุณยายกำลังท่องบทสวดที่หน้าหิ้งพระ ยายคนนั้น กำลังทำอะไรอยู่นะ ขโมยคนหนึ่งได้โผล่หน้าอย่างซ้าออกไปจากประตูเลื่อนกันห้องที่หลังของคุณยาย หนูหนึ่งตัวโผล่หน้าออกมา คุณยายพุดออกมาด้วยเสียงดัง อะไรอะไร พุดเรื่องอะไรนะ กำลังบ่นพึมพำอะไรอยู่นะ พอขโมยอีกคนหนึ่งโผล่หน้าออกไป ครึ่งนี้โผล่มาสองตัว คุณยายพุดด้วยเสียงที่ดังขึ้นอีก อย่างที่คิดเลย ดูเหมือนกำลังพุดถึงเรื่องของเรา ไหนไหน พอขโมยทั้งสามคนโผล่หน้าออกไป ต่อไป หน้าหนูสามตัวออกมา อีกทั้งยังพุดด้วยเสียงที่ดัง เฮ้ย ยายคนนั้น มีตา

ติดอยู่ที่หลัง นากลับ นากลับ ขโมยทั้งสามคนตกใจวิ่งหนีไปอย่างรวดเร็ว คุณยายที่ไม่รู้เรื่องนั้น ก็พูดด้วยเสียงที่ดัง จากนั้น ทุกตัวก็หนีไป และก่อกวนกระดิ่งดัง ซึ่ง แล้วก็พนมมือ

เรื่อง “เทียนไข ลูกชิ้นปลา”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีผู้ชายที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญ ได้ออกไปนอกหมู่บ้าน และได้กิน ลูกชิ้นปลาที่ตั้งแต่เกิดมาเพิ่งได้กิน มันเป็นสิ่งที่ย่อยง่าย แต่ก็ไม่รู้จุกชื่อ แต่ถึงอย่างนั้น ก็กลับไปหมู่บ้านและก็ไอ้รอดให้ทุกคนฟัง เป็นวงกลม ยาว และมีไส้ข้างใน มีรูตรงกลาง สีขาว(ที่เรียกว่าลูกชิ้นปลานี้ ก็คือ อย่างโดยเอาเครื่องปรุงลูกชิ้นปลาพื้นไม้ไฟ ส่วนรูตรงกลางก็คือรูไม้ไฟ พวกผู้ชายที่ได้ฟัง ก็เกิดอยากกินบ้าง ก็เลยออกไปหาในเมือง เป็นวงกลม ยาวๆ มีรูตรงกลาง แล้วก็ขาวห่อ ึ่งคงเป็นสิ่งนี้สินะ พอคนที่ร้านค้า ยื่นเทียนไขให้ ก็ลองกินอย่างไม่รอช้า แต่ว่า ก็ไม่ใช่ของที่ย่อย แล้วก็ยังมีเชือกยาวๆ ออกมาจากตรงกลาง แล้วก็นำเรื่องนี้ไปบอก ที่นายกินไป มันเรียกว่า เทียนไข เป็นของติดไฟ ถ้าไม่กินน้ำทันทีท้องจะลุกเป็นไฟ อะไรวะ แยมแล้ว ชายคนนั้นก็ผลิผลาม กระโดดลงน้ำไปคงจะกินน้ำไปหลายอีก

เรื่อง “ฮิโตะอิชิกับท่านพญายม”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเด็กที่ฉลาดมากชื่อฮิโตะอิชิอยู่ ฮิโตะอิชิอายุมากขึ้นก็กลายเป็นตาแก่แล้วในที่สุดเขาก็ได้ตายจากไป ฮิโตะอิชิพอรู้สึกตัวขึ้นมาอีกที ก็นั่งอยู่ต่อหน้าพญายมในนรกแล้ว ที่นรกหรือเนี่ย แต่ฮิโตะอิชิ ไม่รู้สึกรรณานแม้แต่นิดเดียว ตอนที่จะไปปรภพนั้น ฮิโตะอิชิได้รับน้ำตาลทรายแดง น้ำตาลทรายขาว พริกใส่ลงกล่องเครื่องเงินมาด้วย พอเปิดฝาก็เริ่มอมอย่างอร่อยจากกล่องน้ำตาลทรายดำนี้ฮิโตะอิชิ มาให้ข้าพิพากษาอะตี่ๆ อ่าอ่า แล้วกำลังอมอะไรอยู่นะ ท่านพญายมเบิกตากว้าง ฮิโตะอิชิกำลังยืมหัวเราะอยู่แล้วพูดว่า มันคือของหวาน จะลองกินหน่อยมั๊ย แล้วก็ยื่นน้ำตาลขาวกับน้ำตาลดำให้ อย่างนี้เอง หวานจริงๆ อิม? แล้วกล่องข้างล่างนั้นล่ะใส่อะไรไว้ อันนี้หรือ ให้อม สิ่งที่ฮิโตะอิชิยื่นไปให้ ไม่ใช่ อะไรอื่นเป็นพริกเม็ดแดงแจ้ ท่านพญายมก็อมเข้าไปแล้วก็อาเจียนออกมาทันที ฮิโตะอิชิทำหน้าที่ไม่รู้เรื่องทำพญายมสิ่งนี้ถ้าอมแค่เดียวมันจะเผ็ด ถ้ากินอีกครั้งมันจะหวาน กินแค่เดียวไม่ได้ ึ่งนหรือ ก็เอามาอีกเร็วๆ สิ ท่านพญายมเพราะว่ากินพริกเข้าไปอีกจึงทนไม่ได้ต้องเดือดเต็มที่ ไฟออกตาออกปาก อะ อะ ทนไม่ไหวแล้ว ท่านพญายมหลังจากที่ได้กลิ่นไปมาอยู่นาน ก็ถอดใจกระเบนสีแดงออกแล้วก็กินน้ำคำใหญ่ๆ ยักษ์ลูกน้องก็เห็นว่าแยมแล้วก็วิ่งวนไปมาซ้ายขวากันใหญ่ เอาละที่นี้ก็ดีละ ฮิโตะอิชิก็ใส่ใจกระเบนของพญายมแล้วออกไปข้างนอกทันที จากนั้นก็พูดกับพวกยักษ์ที่ไม่รู้อะไร ข้าคือพญายม เพราะว่ามีฐานะว่านที่บนสวรรค์ เตรียมเกี่ยวมาเดี๋ยวนี้ รับทราบครับ พวกยักษ์พอเตรียมเกี่ยวมา ฮิโตะอิชิก็ไปถึงสวรรค์ด้วยเหตุนี้ฮิโตะอิชิจึงได้ใช้ชีวิตบนสวรรค์อย่างไม่คาดคิด

สรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสอดคล้องกับกฎนี้มากที่สุด เนื่องจากมีโครงเรื่องไม่สลับซับซ้อนดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ ไม่ย้อนกลับไปบรรยายรายละเอียดของเรื่องใหม่ จึงมีลักษณะเป็นโครงเรื่องเดียวตรงตามกฎดังกล่าวข้างต้น

กฎแบบอย่าง (The Law of Patterning)

เป็นแบบอย่างที่เป็นระเบียบรักษาไว้ซึ่งค่าของความสวยงามในตัวของมันเอง บทบาทของตัวละครหรือสถานการณ์และคำพูดของตัวละครนี้จะซ้ำแบบเดิม

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่สอดคล้องกับกฎข้อนี้มีไม่มาก อาจเป็นเพราะการเล่าเรื่องที่ต้องซ้ำแบบเดิม ผู้เล่าต้องใช้ความจำมาก เมื่อนานเข้าอาจหลงลืมไปทำให้กฎข้อนี้มีปรากฏน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกฎข้ออื่นๆ ทั้งหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “การตอบแทนของนกกระสา”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่ได้สะพานของหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีลูกชายกับแม่ที่ใช้ชีวิตในกระท่อมใต้สะพาน ลูกชายทุกวันก็จะสั่งซื้อเกลือแค่เล็กน้อยๆ จากนั้นก็เดินแร้วขาย มีอยู่ปีหนึ่งตอนสิ้นปี พอลูกชายมาจากการซื้อขายเกลือ ก็เห็นนกกระสาโดนแขวนอยู่บนตะขวยัดกนกอยู่ ในทุ่งนา (นั่นมันนกกระสาไม่ใช่หรือ ทั้งๆที่สิ้นปีแท้ๆ น่าสงสารเหลือเกิน) ลูกชายพูดกับนกกระสาเช่นนั้น และ ตอนที่กลับมาใต้สะพาน ก็สะดุดกับหินริมตลิ่ง ทำให้เกลือหกเรียลลาด แม่ก็เห็นจากใต้สะพาน คิดในใจว่าน่าเสียดายเหลือเกิน เกลือหกไม่รู้เท่าไร หินก้อนนั้นเพราะอันตรายมากจึงต้องระวังเวลาเดิน ทั้งๆที่เดือนไม่รู้กี่ครั้งแท้ๆ] แล้วก็ทำหน้าที่เปื้อนหน้า

ด้วยเหตุนี้ ทำให้วันนี้ไม่สามารถไปทำงานได้ ไม่สามารถจะซื้อของกินได้เพราะว่าวันนี้ไม่สามารถไปทำงานได้ ทั้งแม่และลูกต่างก็นิ่งเงียบไม่พูดอะไร วันนี้จึงดื่มแต่น้ำอุ่นๆ แต่แล้ว พอผ่านไปสักครู่ ก็มีหญิงสาวสวยมาสอบถามที่กระท่อมของแม่ลูก (ไอ้ สาวสวยคนนี้ มีอะไรกับพวกที่เป็นคนยากจนกระนั้นหรือ) พอแม่ถาม หญิงสาวคนนี้ก็ทำหน้าที่ตาจริงจัง อืมฉันตั้งใจว่าจะมาเป็นลูกสะใภ้ของที่นี่หน้า หญิงสาวกล่าว เธอพูดว่าอะไรนะ บ้านนั้นะเงินจะกินข้าวยังไม่มีเลยนะ เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราบอกมาก่อนหน้านี้ว่าจะมาเป็นลูกสะใภ้ของที่นี่นะ มันไม่ดีหรอก เพราะฉะนั้นกลับไปเถอะ) แม่ปฏิเสธไปเช่นนั้น ถ้าเป็นเงินละก็ ฉันพอจะมีอยู่เล็กน้อย เพราะฉะนั้นได้โปรดให้ฉันเป็นลูกสะใภ้เถอะนะ หญิงสาวบอก พร้อมกับส่งเงินที่อยู่ในกระเป๋าสี้อให้แต่ แม่บอก ให้ฉันเป็นลูกสะใภ้เถอะนะ ได้โปรด หญิงสาวบอกแต่ เอ้อ แม่บอก ให้ฉันเป็นลูกสะใภ้เถอะนะ ได้โปรด หญิงสาวบอก ในที่สุดแม่ก็ปฏิเสธไม่ออกและยอมให้ หญิงสาวมาเป็นลูกสะใภ้ของลูกชาย

ในรุ่งเช้าวันถัดมา ก็มีพวกขามูไรที่ทำทางนำเกรงขามมาหาพวกแม่ลูกที่กระท่อม และทำการจับกุมเนื่องจากทำความผิดที่มาปล่อยนกกระสาให้หลุดไป ถ้าต้องการให้ไว้ชีวิตต้องนำเงินค่าปรับมาจ่าย 700,000 เยน กลุ่มขามูไรบอกอย่างเข้มงวด (ก่อนหน้านี้เรื่องปล่อยนกกระสาไป ก็รู้อยู่แล้วแต่ตอนนี้จะทำอย่างไรดี เงินตั้ง 700,000 เยน ใช้ทั้งชีวิต ไม่รู้จะสามารถหาได้จากไหน อ้อแล้วที่นี้จะทำอย่างไรดี) แม่คิดในใจ ลูกสะใภ้พอเห็นเช่นนั้นก็เข้าไปปลอบแม่ที่กำลังร้องไห้เสียใจอย่างมาก พร้อมกับพูดกับสามีที่กำลังจะถูกพาตัวไป (หินที่ทุกๆคนหลบที่คุณสะดุดและทำเกลือหกไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้ง) พอได้ยินเช่นนั้นลูกชายก็รีบวิ่งไปที่หินริมตลิ่งทันที ลองหลบไปที่หินที่ตลิ่ง และแล้วหินก้อนใหญ่นั้นก็กลายเป็นผา ที่ได้หินนี้มีเงินเหรียญใหญ่และเล็กอยู่เต็มไปหมด จากนั้นลูกชายก็รีบนำเงินมาจ่ายค่าปรับทันที

ต่อจากนั้นมาชีวิตของลูกชายก็คึกคักมีชีวิตชีวาขึ้นมา ลูกสะใภ้ก็ไปซื้อของในเมือง ก็หายไปทั้งๆอย่างนั้น (หญิงสาวคนนั้น คงจะเป็นนกกระสาที่ช่วยเหลือไว้ก่อนหน้านี้ละมัง กลับมาตอบแทนในฐานะของลูกสะใภ้) แม่กับลูกชาย ก็หันมาพยักหน้า ด้วยเหตุนี้ทำให้แม่ลูก คู่นี้กลายเป็นมหาเศรษฐี ภายหลังจากออกมาอยู่ที่โอซาก้า และเริ่มใช้ชีวิตค้าขายเป็นพ่อค้ารายใหญ่

เรื่อง “ปาฏิหาริย์การนับ 10”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว วันสิ้นปีในปีหนึ่ง พระอาทิตย์ขึ้นพร้อมกลับพระที่ทำทางยากจน เดินหมดแรงมาจนถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ตอนที่เห็นบ้านหลังใหญ่ของผู้ใหญ่บ้าน พระก็เข้าไปเคาะประตูบ้าน

(มีอะไรที่พอจะบิณฑบาตรเอาบ้างมั๊ย) พระท่านกล่าว แต่ ผู้ใหญ่บ้านกลับเป็นคนขี้ก (พระขอทานอะไร ไม่มีอะไรจะให้ ไปตายที่ไหนก็ไป) ผู้ใหญ่บ้านไม่ให้แต่ยังไล่ให้กลับไปอีกต่างหาก พระก็คิดว่าช่วยไม่ได้ จึงเดินไปที่บ้านของตากบยายที่ค่อนข้างยากจนซึ่งอยู่ข้างๆ และแล้ว (ทางนี้ๆ เมื่อสักครู่นี้ เห็นท่านกำลังลำบาก จึงเชิญเข้ามาทานอะไรสักเล็กน้อย เดี่ยวเราจะจัดงานฉลองสิ้นปีกันพอดี) คุณตากบกล่าวพร้อมกับเชิญพระท่านเข้ามาข้างในบ้าน แต่ในหม้อมีแต่น้ำร้อน ไม่เห็นอย่างอื่นนอกจากฟอง จากนั้นพระ จึงบอกกับคุณยายว่า (ให้ล้างหม้อใบนั้น แล้วก็ใส่ใบไม้ 3 ใบลงไป แล้วก็ต้มดูอีกครั้ง) พอทำตามที่ท่านบอกในหม้อ ก็มีฝักออกมาเต็มไปหมด ต่อมา พระท่านก็ให้เมล็ดข้าว 3 เมล็ดแล้วบอกว่า (ให้นำหม้อที่เอาไว้หุงข้าวไปล้างแล้วนำมาหุงข้าว) พอทำตามนั้นไม่นานก็ในหม้อก็มีข้าวที่หุงอยู่เต็มไปหมด ก็เลยสามารถกินข้าวแล้วก็กับข้าวได้ ทั้งสามคนฉลองวันสิ้นปีอย่างสนุกสนาน ตากบยาย พูดกับ พระว่า การฉลองวันสิ้นปีข้างเป็นอะไรที่ยอดเยี่ยมแล้วก็และขอบคุณที่เลี้ยงข้าวชาวๆสวยๆ หลังจากที่อิ่มแล้ว พระก็พูดกับตายายว่า (พรุ่งนี้ก็เป็นปีใหม่แล้ว จัน สมมุติว่าถ้าคำอธิษฐานกลายเป็นจริงท่านอยากจะขออะไร ท่านอยากได้ของมีค่า หรือ ท่านอยากกลับเป็นหนุ่มสาวอีกครั้งหรือป่าว) (อืม พวกฉันสองคนพูดกันอยู่บ่อยๆว่า พวกฉันสองคนพบกันโดยบังเอิญตอนอายุ 17 จึงอยากลองกลับไปตอนที่ยัง 17-18) พอคุณตาบอกเช่นนั้น พระก็ทำให้น้ำร้อนเดือด แล้วพอผงสีเหลืองตกลงในน้ำร้อน (น้ำร้อนก็ขึ้นมาผูกมือของทั้งสองคน จากนั้นก็ให้ทั้งสองนับสิบ) คุณตาและยายทำตามที่พระท่านบอกจึงเริ่มนับ (1 2 3.....10) หลังจากนับ 10 ทั้งสองคนก็กลายเป็นคนหนุ่มสาวทันตา ตอนที่ทั้งสองกำลังดีใจอยู่นั้น แสงของอาทิตย์ก็เริ่มเย็นลง คุณยายที่กลายเป็นหญิงสาวก็ไปตักน้ำที่บ่อน้ำ สามิภรรยาที่เป็นอยู่บ้านข้างๆต่างก็ตกใจ และถามสาเหตุ พอผู้ใหญ่บ้านได้ยินเรื่องทั้งหมด ก็ไปชักชวนพระท่านนั้นมาที่บ้านทันที และบังคับให้มาฉันข้าวที่บ้าน (พอเห็นแสงกลางคืน กำลังจะรับขอบฟ้า ก็สั่งให้ต้มน้ำในอ่างน้ำอย่างรวดเร็วจน) พอต้มน้ำในอ่างให้เดือดแล้ว พระท่านก็โรยผงสีแดงลงในอ่างน้ำ (เพราะไม่มีเวลาแล้ว ทั้งภรรยาและลูกชาย รวมทั้งคนที่ทำงานอยู่ในบ้าน หลังนี้ทุกคนต่างก็นับ 1-10) พอนับเสร็จทุกคนต่างก็ดีใจกันยกใหญ่ และก็เข้าไปในอ่างน้ำร้อนคนละครั้ง พอนับเสร็จ ผู้ใหญ่บ้านและภรรยากลายเป็นลิง ส่วนลูกชายกลายเป็นหมา ส่วนคนใช้ทั้งสามคนก็กลายเป็น แมว จิ้งจอก และกิ้งก่า

เรื่อง “พัดกับบุญวิญญานของยมทูต”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่ง มีหญิงสาวที่ป่วยนอนแน่นิ่งอยู่กับเตียง อาการป่วยของหญิงสาวนั้นหนักขึ้นทุกวัน ทุกวัน แล้วไม่วันนี้หรือวันพรุ่งนี้เธอคงต้องตายแน่ๆ ข้างเตียงของหญิงสาว มีญาติและเพื่อนบ้านต่างก็มารวมกัน และกำลังจ้องมองวาระสุดท้ายของเธอ กลางดึก มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งรีบรุดหน้ามายังที่เกิดเหตุ และก็เห็นว่ามีชายประหลาดคนหนึ่งถือเคียวเล่มใหญ่ใส่ชุดสีดำมาวนเวียนรอบๆ บ้านของหญิงสาว แล้วก็ดูเหมือนกับว่ากำลังด้อมๆมองๆอยู่ (เหมือนกับบรรรยากาศเริ่มตรึงเครียด)

เด็กหนุ่มคนนั้นพอแอบมองสภาพของชายคนนั้นอย่างลับๆ ชายคนนั้นบางครั้งก็ดูเหมือนว่าจะแอบมองเข้าไปในบ้านของหญิงสาวจากกำแพงของบ้าน ในที่สุดเด็กหนุ่มก็ตัดสินใจ ส่งเสียงบอกเรียกชายคนนั้น (เอ่อ คุณเป็นใครหรือ แล้วมีธุระอะไรที่บ้านหลังนี้หรือ) (จัน จันเป็นยมทูต จันต้องมาเอาวิญญาณของหญิงสาวก่อนที่ไปจะขึ้น แต่ว่าฉันไม่ชอบความวุ่นวายของคนแล้วฉันก็ไม่ชอบเข้าไปข้างในบ้าน เพราะฉะนั้นขอโทษนะ นายพอจะช่วยฉันได้ไหม) เด็กหนุ่มคนนั้นได้ยินยมทูตถามเช่นนั้นก็ถึงกับตกใจแต่ก็มีความคิดที่เด็ดๆขึ้นมาอย่างฉับพลัน (อ่า ได้ซี แล้วจะให้ฉันทำอะไรดีละ) เด็กหนุ่มถาม (จันหรือ ให้ช่วยอะไรจันหรือ จันก่อนอื่น ให้คอยเฝ้ามองจากข้างนอก ถ้ามีคนเดินมาให้แจ้งให้ฉันทราบด้วย) ยมทูตพอบอกเช่นนั้น ก็เข้าไปข้างในบ้าน

ขณะนั้นก็มีคนมากมายอยู่ข้างในของบ้านแต่ คนพวกนั้นก็เริ่มวงทันที เด็กหนุ่มก็แอบมองว่ายมทูตจะทำอะไรจากกำแพงของบ้าน ยมทูตตนนั้นพอนั่งลงข้างเตียงของหญิงสาว ก็หยิบพัดกับถุงออกมาจากในเสื้อ ก่อนอื่น เปิดปากของกระเป่าหนัง และก็ค่อยๆ โบกพัดที่ข้างหูข้างใดข้างหนึ่ง แล้วจึงมาโบกพัดที่หูอีกข้างหนึ่ง ต่อไปก็มาโบกพัดที่ข้างปากหนึ่งครั้ง

ตอนที่หญิงสาวหาหนึ่ครั้ง ยมทูตก็จะปิดปากถุงอย่างมิดชิด และแล้วหญิงสาวก็ตายจากไป (ในที่สุดก็เสร็จสักที) ยมทูตหัวเราะพร้อมทั้งยิ้ม พอออกมาด้านนอกก็บอกกับเด็กหนุ่มว่า (ลำบากแล้วซินะ ยังไงก็ขอบคุณที่ให้ความช่วยเหลือ ตอนที่ต้องมารับวิญญาณครั้งก่อน ทำได้แค่ค่อยๆ เข้ามา) จากนั้นก็เดินไปทางป่าช้า วิธีเดินแบบนั้นเพราะว่าดูเหมือนกลับว่าจะเหนื่อยมาก เด็กหนุ่มจึงเข้าไปถามยมทูต (ยมทูตก็บอกว่า เพราะเมื่อสักครู่นี้พลังมากเกินไปในการเข้าไปเอาวิญญาณของคนเมื่อครู่นี้ ทำให้อ่อนล้าและ ไม่มีแรง ยิ่งไปกว่านั้น ถุงที่ใส่วิญญาณนี้ก็ยิ่งหนักมาก) (งั้นให้ฉันช่วยถือถุงใบนั้นละกัน) เด็กหนุ่มกล่าว (งั้นหรือ ก็ไม่เลวนะ) ยมทูตว่าตามยมทูตจึงส่งพัดกับถุงให้กับเด็กหนุ่ม เด็กหนุ่มก็เดินไปข้างหลังของยมทูตเพื่อรับพัดกับถุง ตอนที่ผ่านหน้าต่างเข้าป่าช้า (อวละตอนนี้แหละ) ทันใดนั้นเด็กหนุ่มก็โหมตีไปที่สี่ข้างของยมทูตด้วยพัด (เอก อี เอ็ก เอ๊ก) เด็กหนุ่มแกล้งทำเป็นเสียงโกซัน พอได้ยินเช่นนั้น ยมทูตก็ตกใจยกใหญ่ (น่าเสียดาย เวลานั้นแล้วหรือ) พอพูดเสร็จก็หายลับไปทุกอย่างนั้น

เด็กหนุ่มพลองกลับไปที่บ้านของหญิงสาว ที่บ้านทุกคนต่างก็กำลังร้องไห้เรื่องการตายของหญิงสาว (เอ่อไม่ต้องร้องไห้ก็ได้ครับ หญิงสาวคนนี้นี้ยังมีชีวิตอยู่) พอพูดเช่นจึงเดินเข้ามาข้างๆ เตียงของหญิงสาว จากนั้นจึงเปิดบังถุงแล้วก็ค่อยๆ โบกพัดข้างๆ หูด้านใดด้านหนึ่งก่อนแล้วจึงมาโบกพัดอีกข้าง ต่อไปจึงโบกพัดหนึ่งครั้งที่ปากและแล้ว หญิงสาวที่คิดว่าตายแน่ๆ แล้วก็หาหนึ่ครั้ง แล้วก็กลับมามีชีวิตอีกครั้ง หลังจากนั้น เด็กหนุ่มกับหญิงสาว ทั้งสองก็กลายเป็นเพื่อนสนิทต่อกัน

เรื่อง “ห้องเก็บของของสุนัขจิ้งจอก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่ง มีชายคนหนึ่ง ชายคนนี้พอตั้งใจจะทำนาในที่ดินที่แห้งแล้งถ้าจะพัฒนาที่ดิน (เคร้าง) เพราะตั้งใจจะใช้จอบขุดดิน (น่าเสียดาย) เพราะว่าจอบร้าว ชายหนุ่ม จึงไปหาช่างตีเหล็กเพื่อซ่อมจอบ ระหว่างทางนั้นเห็นพวกเด็กๆ ถือท่อนไม้ในมือและกำลังรังแกสุนัขจิ้งจอกอยู่ (เฮ้ พวกเธอหยุดเดี๋ยวนี้นะ สุนัขจิ้งจอกมันดุออกจะน่ารัก) ชายหนุ่มพูด (พวกฉันจับมันได้นะ จะทำอะไรก็เป็นเรื่องของฉัน) พวกเด็กๆ กล่าว

พวกเด็กๆ ก็ยังไม่หยุดรังแกสุนัขจิ้งจอก ดังนั้นชายหนุ่มจึงเข้าไปถามว่า (งั้นพวกเธอจะขายสุนัขจิ้งจอกตัวนั้นมั๊ย) ชายหนุ่มจึงนำเงินที่จะใช้ซ่อมจอบให้กับพวกเด็กๆ เพื่อแลกกับ สุนัขจิ้งจอก และก็คิดว่าตั้งใจจะนำสุนัขจิ้งจอกไปปล่อยในที่ๆ ไม่มีพวกเด็กๆ อยู่ ทันใดนั้น ก็เปลี่ยนความคิดของตนเอง (ฉันกำลังทำอะไรอยู่ ตั้งใจจะใช้จอบเพื่อสร้างที่นาผืนใหม่ จึงนำจอบไปให้ช่างตีเหล็กซ่อมแต่ว่า ตอนนี เงินที่จะซ่อมจอบไม่มีแล้ว เพราะนำไปซื้อสุนัขจิ้งจอก) ชายหนุ่มคิดเช่นนั้น จึงเดินกลับไปหาพวกเด็กๆ อีกครั้ง เพื่อขอเงินคืนและนำสุนัขจิ้งจอกกลับไปให้พวกเด็กๆ จากนั้นพวกเด็กๆ ก็เริ่มรังแกสุนัขจิ้งจอกหนักกว่าครั้งก่อนเมื่อเห็นเช่นนั้น ชายหนุ่มจึงพูดขึ้น (หยุดเดี๋ยวนี้นะ คราวนี้จะซื้อจริงแล้ว) และก็ส่งเงินให้พวกเด็กๆ เพื่อซื้อสุนัขจิ้งจอกกลับมาอีกครั้ง และก็พาสุนัขจิ้งจอกไปที่ภูเขา (แล้วอย่าให้ถูกจับอีกเป็นครั้งที่สองละ) ชายหนุ่มบอก แล้วก็ปล่อยสุนัขจิ้งจอกไป

หลายวันต่อมา ก็มีสุนัขจิ้งจอกที่ช่วยไว้ครั้งนั้นมาหาที่บ้านของชายหนุ่ม (เมื่อวันก่อนได้รับความช่วยเหลือจากอันตราย ขอขอบคุณมากนะ คิดว่าอยากจะให้อะไรเป็นสิ่งตอบแทน ที่บ้านของฉัน เพราะที่ห้องเก็บของของฉันมีสิ่งเล็กๆ น้อยๆ อยู่ในห้องเก็บเพราะฉัน กรุมนำมาแค่สิ่งที่คุณต้องการนั่นสิ่งนี้

ปรารถนาของคุณ) เพราะว่าได้ยินเช่นนั้น ชายหนุ่มจึงไปที่ห้องเก็บของด้วยกับสุนัขจิ้งจอก (นี่คือห้องเก็บของของฉันทัน เชิญเลยกรุณานำสิ่งที่ชอบเข้าไปไว้ข้างใน) ชายหนุ่มดีใจมาก พอเข้าไปข้างในของห้องเก็บของ สุนัขจิ้งจอกก็ปิดประตูของห้องเก็บของ และก็มีเสียงดังขึ้นว่า (ขโมย มีขโมยเข้าไปในห้องเก็บของ) สุนัขจิ้งจอกก็ป่าวประกาศว่ามีขโมยอยู่ในห้องเก็บของ และแล้วก็มีคนมารวมกันมากมายจากที่นั่นที่นี่ (ขโมยฆ่ามัน ฆ่าขโมยซะ) สุนัขจิ้งจอกพูด ชายหนุ่มที่ถูกขังอยู่ในห้องเก็บของก็ถึงกับตกใจ (ไม่ใช่ ไม่ใช่ ฉันทันไม่ใช่ขโมยนะ) ชายหนุ่มพูดแต่ว่า พวกคนที่อยู่ข้างนอกไม่สามารถได้ยินได้ (ขโมยฆ่ามัน ฆ่าขโมยซะ) สุนัขจิ้งจอกพูดอีกครั้ง

ชายหนุ่มรู้สึกกลัวมาก กำลังสั่นอย่างหวาดกลัวในห้องเก็บของ (ถ้าถูกหลอก ถูกเจ้าสุนัขจิ้งจอกมันหลอกซะแล้ว) พอเวลาผ่านไปไม่นานเสียงจากข้างนอกก็สงบลง ประตูของห้องเก็บของก็ค่อยๆ เปิดออก และก็พบกับสุนัขจิ้งจอกตัวเมื่อครู่ (ขอโทษที่ทำให้ตกใจ เออ กรุณาออกมาเถอะ มันมีแค่ของที่ท่านนำมาของที่ท่านชอบ เงิน เสื้อผ้า และก็จอบของท่านเท่านั้น) สุนัขจิ้งจอกกล่าว ชายหนุ่มไม่เข้าใจ และไม่มีคำพูดใด หลังจากออกมาจากห้องเก็บของก็มีแค่ของที่ตนนำมาเท่านั้น (เป็นอย่างไบบ้าง ความรู้ตอนที่ถูกขังเมื่อสักครู่) สุนัขจิ้งจอกถาม (น่ากลัวเหลือเกิน รวากับว่าจะตายไปแล้วยังงั้นแหละ) ชายหนุ่มกล่าว เพราะว่าได้ยินชายหนุ่มกล่าวเช่นนั้น สุนัขจิ้งจอกก็พยักหน้าพอใจ (อย่างงั้นหรือ ความจริงแล้ววันก่อนฉันก็รู้สึกเหมือนกับท่านนั้นแหละ ตอนที่ได้รับความช่วยเหลือจากท่าน ฉันรู้สึกดีใจจากกันบึ้งของจิตใจแต่แล้วหลังจากนั้น ตอนที่ถูกส่งกลับไปให้พวกเขา ฉันรู้สึกกลัวว่าต้องตายแล้วแน่ๆ และก็ถูกช่วยเหลือออกมาอีกครั้ง แต่พอถึงช่วงเวลานั้นแล้ว จนกระทั่งตอนนี้ร่างกายก็ยังสั่นไม่หยุดเลยล่ะ) เรื่องก็มีอยู่เท่านั้นแหละ

เรื่อง “ประโยชน์ของแมงกะพรุน”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วย้อนกลับไปนานเหลือเกิน ในตอนนั้นที่ใต้ทะเลลึกนั้นมีวังมังกรอยู่ มีอยู่วันหนึ่ง ราชินีไม่สบายแต่ ถ้าอยากให้หายทันทีจะต้องรับประทานตับของลิงจะดี เพราะฉะนั้น กษัตริย์จึงเรียกเหล่าพวกปลาที่เป็นบริวารของตนมารวมกันซึ่งเป็นเรื่องยากลำบาก ที่ได้ทะเลนั้น การจะพูดคุยเป็นสิ่งที่ยากลำบากมาก ถึงกระนั้นก็ยังมิเต่าเจ้าปัญญา ทันใดนั้นก็นึกความคิดที่ต้อออก ทั้งกษัตริย์และเหล่าบริวารต่างก็หากด้วยกับความคิดที่ยอดเยียมอันนั้น และตั้งใจจะไหว้วานใช้ให้แมงกะพรุนทำงานขึ้นนี้ แมงกะพรุนถูกเลือกและมีความมุ่งมั่นที่จะทำภารกิจนี้ จากใต้ทะเลก็รีบไปที่ๆ เกาะที่มีลิงอาศัยอยู่ พอมาถึงก็เกาะ ก็พอกับลิงหนึ่งตัวพอดีและกำลังเล่นอยู่ที่บริเวณชายหาด

โอ้ คุณลิง (สวัสดี) แมงกะพรุนกล่าว โอ้ว คุณแมงกะพรุนวันนี้อากาศดีนะครับ) ลิงกล่าวตอบ อ่า คุณลิง นายคงจะยังไม่เคยมาเที่ยวเล่นที่วังมังกรสักครั้งเลยซิเนะ มันเป็นสถานที่ที่ดีมากๆ แมงกะพรุนพูด วังมังกร! ไปไปแต่ว่า ไม่ได้หรอก ผมไม่สามารถว่ายน้ำได้นะซี ลิงกล่าวตอบ (ถ้าเรื่องนั้นละก็ไม่ต้องห่วงให้นายขึ้นมาซีที่หลังของผมได้เลย) แมงกะพรุนพูดต่อ (จริงหรือ ดีใจจังเลย ลิงว่า ลิงพอได้ยินเช่นก็กระโดดขึ้นไปซีหลังของแมงกะพรุนทันที แมงกะพรุนก็ค่อยๆ ขยับและว่ายน้ำลงไปในทะเล ว่าแต่ว่าได้ทะเลข้างสวยเหลือเกินลิงบอก และก็เคลิบเคลิ้มไปกับวิวทิวทัศน์ใต้ทะเลที่ตนไม่เคยเห็นมาก่อน อ่า คุณลิง อีกเดี๋ยวก็จะถึงวังมังกรแล้วนะ แต่แล้ว แมงกะพรุนก็เผลอหลุดบอกลิงออกไปว่า นี่ นาย มีตับหรือป่าว แมงกะพรุนถามตับ ทำไมหรือ) ลิงถามกลับ(ราชินีของวังมังกร ได้ยินมาว่าอยากทานตับ อะ เรื่องนั้นมัน แย่ละซีเผลอพูดออกไป ลิงถึงกับตกใจ ถ้าถูกเอาตับไปก็ต้องตายนะซี แต่ว่า ลิงหัวดีกว่า ก็ไม่รีบร้อน นำเสียดายนะ เรื่องนั้นโชคไม่ดีซะเลย วันนี้เพราะว่าอากาศดี ก็เลยตากไว้บนต้นไม้ คุณแมงกะพรุน แต่จะกลับไปเอาก็ลำบากนะอะ อย่างงั้นหรือ ช่วยได้ไม่ได้ งั้นกลับไปทีเดิมนั้นแหละ) แมงกะพรุนกล่าว พอถึงเกาะ ลิงก็รีบกระโดดลง

มาจากแมงกะพรุน เย่ เย่ คุณยายแมงกะพรุน ตับนะมันไม่ได้อยู่บนต้นไม้หรอก มันอยู่ข้างในร่างกายของ
ผมต่างหาก ะอะอะอะ ลิงกล่าว เอ.....จริงหรือ แมงกะพรุนว่า แมงกะพรุนรู้สึกเสียใจแต่ก็คิดว่าช่วย
ไม่ได้ แมงกะพรุนจึงกลับไปที่วังมังกร (เรื่องนี้ แก๊งมากเจ้าแมงกะพรุน) กษัตริย์กล่าว อย่างแกนี่มัน จง
หายไปซะ กษัตริย์กล่าวต่อ แมงกะพรุนถูกรุมที่บตีมากมายจากกษัตริย์และบริวาร ตั้งแต่นั้นมาแมงกะพรุน
จึงไม่มีกระดิก เหตุผลก็มาจากเรื่องเช่นนี้นั่นเอง

สรุปได้ว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่สอดคล้องกับกฎแบบนี้มีจำนวนไม่มาก อาจเป็นเพราะการ
เล่าเรื่องที่ต้องซ้ำแบบเดิม ผู้เล่าต้องใช้ความจำมาก เมื่อนานเข้าอาจหลงลืมไปทำให้กฎนี้มีปรากฏน้อย
ที่สุดเมื่อเทียบกับกฎอื่นๆ ทั้งหมด

กฎแห่งภาพ (The Use of tableaux Scenes)

ในวรรณกรรมพื้นบ้านจะมีการพรรณนาให้เห็นภาพจากฉากที่สำคัญและประทับใจ นิทาน
พื้นบ้านญี่ปุ่นสอดคล้องกับกฎข้อนี้ แสดงให้เห็นความรู้สึกของผู้เล่าที่มีต่อสิ่งต่างๆ พยายามเล่าให้ผู้ฟัง
มองเห็นภาพจากฉากที่สำคัญ ทำให้ตื่นเต้นและสร้างความสนุกสนาน การเล่านิทานมีความน่าสนใจมาก
ยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ฟูกอนอน”

นานมาแล้วยังมีพ่อแม่ลูกที่แสนยากจนอยู่ ทุกครั้งตอนที่นอนก็จะปูเสื่อฟางก่อนแล้วค่อยนอน
ลง พ่อมักพูดให้ลูกชายฟังอยู่เสมอว่า ฟังนะไอ้หนู ตอนที่อยู่ต่อหน้าคนอื่น ห้ามพูดว่าเราปูเสื่อนอน
เด็ดขาด ต้องพูดว่านอนบนฟูกอนอน ลูกก็บอกว่า ครับ

วันหนึ่งพ่อลูกคู่นี้ได้ไปเล่นที่บ้านข้างๆ ในตอนนั้นเอง บนเส้นผมของพ่อมีเศษฟางติดอยู่ ลูก
ชายนึกได้ จึงพูดออกมาว่า พ่อครับ พ่อครับ ที่บนหัวมีฟูกอนอนติดอยู่

เรื่อง “ควัง ควัง”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีเศรษฐีที่มีชื่อเสียงทางด้านปัญญา ครั้งหนึ่ง หลวงตาได้รับการ
ถวายขนมโบทะที่แสนชอบมา แต่หลวงตาไม่คิดจะแบ่งให้พวกเศรษฐีเจ้าขนมโบทะซ่อนไว้ลึกๆ ในตู้เก็บ
ของ แต่ทว่า คนที่มองดูอยู่นั้นคือ อิคคิวซัง หลวงพ่อซังโกะ ถ้างั้น จะทานให้หมดเลยคอยดู

ดังนั้นอิคคิวซังจึงเอาขนมโบทะที่ซ่อนเอาไว้ออกมาแล้วก็เอาไปทานกับพวกเศรษฐีในวัดจนหมด
เกลี้ยง แต่.. ทำแบบนี้จะดีหรือ อิคคิว อิคคิวซังยิ้มอย่างเร่ร่าให้กับพวกเศรษฐีที่เป็นกังวลแล้วพูดว่า
ไม่เป็นไรหรอกครับ ถ้าเพียงแต่ได้รับความช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ จากพระพุทธรูปอามิตาพุทธในอุโบสถ
พูดจบก็เอามือซ่อนผงที่ติดอยู่จางขึ้นมา แล้วอิคคิวก็เดินเข้าไปในพระอุโบสถ เข้าวันรุ่งขึ้น พอหลวงตา
รู้ว่าขนมโบทะหายไปแล้วก็โกรธมาก จึงเรียกเศรษฐีอิคคิวมาพบ ใครเป็นคนขโมยขนมโบทะที่วางไว้
ในตู้เก็บของ? อิคคิวแกล้งทำเป็นไม่รู้แล้วพูดด้วยท่าทีนิ่งๆ ว่า คือ พวกเราไม่รู้เรื่องเลยนะครับ แต่ว่า
บริเวณปากของพระพุทธรูปอามิตาพุทธมีผงอันโคะติดอยู่ ด้วยละครับ คนร้ายอาจจะไปพระอามิตา
พุทธก็ได้ นะครับ พูดเรื่องอะไรของเจ้า หลวงตาพูดแล้วก็เดินเข้าไปดูในพระอุโบสถ

ที่บริเวณปากของพระพุทธรูปอามิตาพุทธนั้นมีผงอันโคะติดเต็มไปหมด แน่แน่นอนว่า อิคคิวซังนั้น
แหละเป็นคนทำ อะฮ้า นี่ต้องเป็นฝีมือเจ้าอิคคิวแน่ คิดจะใช้ปัญญาในการกลบเกลื่อนอีกแล้วละสินะเพื่อ
จะได้ปิดความรับผิดชอบ หลวงตาที่รู้ว่าต้องเป็นฝีมืออิคคิวซังนั้นพูดขึ้นว่า ท่านพระอามิตาพุทธ คนที่ขโมย

ขนมโบตะนั้นคือท่านพระอามิตาพุทธใช่ไหม ? กรุณาตอบมาเดี๋ยวนี้ แล้วจากนั้นก็เคาะไปที่หัวพระพุทธรูป พระอามิตาพุทธดังป๊อก จากนั้นพระอามิตาพุทธก็ส่งเสียงร้อง คู้ว.. ตีก็ครั้งก็ส่งเสียงร้อง คู้ว.. คู้ว.. พอ หลวงตาเหลียวมองไปที่พวกอิคคิวซังก็พูดด้วยสีหน้าดุๆ ว่า เห็นมั๊ย ท่านพระอามิตาพุทธดูเหมือนจะพูดว่า คู้ว ดังนั้น คนร้ายต้องเป็นพวกเจ้าแน่ (คู ในภาษาท้องถิ่นแปลว่า กิน คู้ว แปลว่า ไม่ได้กิน)

หลวงตาที่ในใจกำลังดีดดีใจที่นำหน้าเจ้าอิคคิวไปหนึ่งก้าว แต่ว่าเรื่องนั้นก็ไม่ได้ทำให้ อิคคิวรู้สึกเดือดร้อนเลย อิคคิวแกล้งทำเป็นไม่รู้เรื่องแล้วพูดด้วยท่าทีนิ่งกว่าเดิมอีกว่า อะไรกันครับ ขนาดถูกตีแล้ว ยังไม่สารภาพผิดอีก ถ้าอย่างนั้น เห็นที่จะต้องเอาอามิตาพุทธลงไปในหม้อต้มน้ำร้อนเสียแล้วละ ว่าแล้วก็เอาพระพุทธรูปอามิตาพุทธลงไปแช่ในน้ำที่กำลังร้อนได้ที่พอนำพระพุทธรูปอามิตาพุทธลงไปที่ต้มก็มีพองลอยขึ้นมาในขณะที่น้ำเดือดดังคุตะ คุตะ คุตะ คุตะเสียงเดือดปุดๆ ซึ่ง ตรงกับภาษาท้องถิ่นคุตะ แปลว่า กินเข้าไปแล้ว นั่นไง พระอามิตาพุทธท่านสารภาพผิดแล้วใช่ไหมว่า คุตะ คุตะ (กินเข้าไปแล้ว กินเข้าไปแล้ว) ด้วยเหตุนี้ถึงกับทำให้หลวงตาพูดไม่ออกเลยทีเดียว หลวงตาจึงจำใจตอบไปว่า คงจะเป็นจริงอย่างที่เจ้าว่า

เรื่อง “เนทาโรนอนหลับ 3 ปี”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีชายผู้แสนจะเกียจคร้าน ในแต่ละวัน หลังจากกินข้าวเสร็จก็จะเอาแต่นอนกรนอยู่อย่างนั้น อย่าเอาแต่นอนสิ ช่วยกันทำงานบ้าง ถึงแม้ว่าแม่จะพูดให้ว้าวาน ก็แกล้งทำเป็นไม่รู้ ลูกชายไม่ช่วยทำงานเลยแม้แต่น้อย บ้านหลังนี้จึงจนมาก ทุกคนจึงเรียกชายหนุ่มผู้ที่เอาแต่นอนนี้ว่า เนทาโร

แต่แล้วในวันหนึ่ง เนทาโรตื่นขึ้นพร้อมกับกระโดดขึ้นมาอย่างรวดเร็ว แล้วก็พูดกับแม่ว่า ไปซื้อชุดกิโมโนสีขาวพร้อมหมวกอะโบชิ มาให้หน่อยสิ เนื่องจากเนทาโรผู้เอาแต่นอนพูดออกมาอย่างกะทันหัน แม่จึงตกใจและรีบไปในเมืองเพื่อซื้อชุดกิโมโนสีขาวกับหมวกอะโบชิกลับมา เนทาโรใส่ชุดกิโมโนสีขาวสวมหมวกอะโบชิแล้วก็ออกเดินทางไปยังที่อยู่ของเศรษฐีที่อยู่ใกล้ๆ หลังจากนั้นเขาก็รีบขึ้นบันไดบนต้นสนญี่ปุ่นที่สูงๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งปลูกไว้ในสวนกว้างของบ้านเศรษฐี แล้วก็พูดกับเศรษฐีด้วยเสียงต่ำๆ ว่า นี่ๆ เจ้าเศรษฐีซื้อบ๊อง พอเขามองไปยังเนทาโรที่ใส่ชุดสีขาวอยู่บนต้นไม้ เศรษฐีก็คิดไปว่าเป็นเทพเจ้าไม่ผิดแน่ นั่นน... ต้องเป็นเทพเจ้า เศรษฐีพงกหัวพะหลกๆ คำนับเทพเจ้า เนทาโรจึงพูดขึ้นว่า ถ้าเช่นนั้น เจ้าจงฟังข้าผู้เป็นเทพเจ้าที่จะพูดต่อไปนี้ให้ดี จงยกลูกสาวของบ้านนี้ให้กับเนทาโรที่อยู่บ้านข้างๆ ถ้าไม่ทำตามทีพูดแล้วละก็ สรวงสวรรค์ก็จะลงโทษ! เศรษฐีก็มหัวลงจนติดพื้น และรีบตอบไปว่า ชะ..เข้าใจแล้ว จะทำตามที่ท่านเทพเจ้าพูด ในไม่ช้า ลูกสาวของเศรษฐีก็นำเงินทองมากมายมาที่บ้านของเนทาโร เพื่อแต่งงาน ตั้งแต่นั้นมาเนทาโรกับเจ้าสาวและแม่ ทั้งสามคนก็ใช้ชีวิตอย่างสุขสบายจากขั้นที่เศรษฐีให้มา

เรื่อง “ผีเกี้ยวที่บินไปบินมา”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในยามเย็นของฤดูใบไม้ร่วง ที่นอกหมู่บ้านมีเกี้ยวตั้งอยู่ห่างจากต้นสนเก่าแก่ประมาณ หนึ่งโจ (ประมาณ 100 เมตร) เป็นเกี้ยวที่สวยงามและมีหญิงสาวนั่งอยู่ และมีชายเก็บฟืนสองคนเดินผ่านมาพบเข้า ช่างเป็นเกี้ยวที่สวยงามจริงๆ มันมาอยู่ตรงนี้ตั้งแต่เมื่อไหร่กัน และได้สอบถามเรื่องราวนี้กับชาวบ้านที่ได้ฟังเรื่องราวนี้มาจากเด็กๆ ที่เจอเกี้ยว ตอนที่เข้ามาที่นี่ ยังไม่เห็นมีเลย ในขณะที่กำลังจะกลับจากการเก็บฟืนก็เห็นมันวางอยู่ และข้างในมีเสียงดังออกมาจึงลองเปิดดู ก็พบกับหญิงสาวสวย ลำบากคนแฉนี้จริงๆ เลย พวกคนแบกเกี้ยวหายไปกันไหนหมด ไม่มีทางนำที่เกี้ยวจะมาที่ได้อเอง ลองถามคนที่อยู่ข้างในดูกันเถอะ ชายคนหนึ่งเมื่อพูดเช่นนั้นก็เอามือไปเปิดม่านของเกี้ยว ค่อยๆ เลื่อนเปิด

ผู้หญิงข้างในก็ยิ่งแฉะให้เห็นใบหน้าเพียงเล็กน้อย ใบหน้าของหญิงสาวในเกี้ยวที่แฉะให้เห็นใบหน้า เป็นผิวที่มีจุดสีขาวอยู่เต็มไปหมด สวมชุดกิโมโนที่เป็นประกายสวยงาม แต่ไม่ได้หญิงสาวก็ได้สวยมาก เมื่อแสงแดดหายลับไป พวกผู้ชายก็คิดเหมือนเด็กๆ ขึ้นมา ขอโทษครับ บ้านของคุณอยู่ที่ไหนครับ แล้วมาทำอะไรที่นี่ครับ ถ้าพวกคนแบกเกี้ยวหนีไปละก็ ฉันพวกผมจะไปส่งที่บ้านนะครับ

ชายหนุ่มก็ถามไปต่างๆ นานา แต่หญิงสาวที่อยู่ภายในเกี้ยวก็เอาแต่นิ่งเงียบ ไม่ว่าจะถามอะไร ก็ไม่ตอบกลับมาซักคำ ชาวบ้านก็เหลือบตามอง และก็ยิ้มอย่างประหลาดๆ ให้ ... คุณผู้หญิงคนนี้ สงสัยจะพูดไม่ได้ ช่วยไม่ได้นะ ปล่อยไว้ทั้งๆ แบบนี้เถอะ เมื่อมีตกลงไปเรื่อยๆ สีหน้าของหญิงสาวก็ดูไม่ตึงนัก พวกชายหนุ่มก็ปล่อยเกี้ยวไว้ทั้งๆ อย่างนั้นแล้วกลับไป แต่ว่า ก็ยังสงสัยอย่างมาก แถวๆ นี้มีข่าวว่า พอตกดึกปู่บจะ มีหมาป่าออกมา ถ้าปล่อยทิ้งไว้แบบนี้ จะถูกกินเอานะ เขาก็ไม่ได้ดูเป็นคนไม่ตืออะไรมาก เพียงแค่นี้ ปล่อยให้เป็นที่ของเราดีกว่า ว่าแล้วก็ไปปรึกษาชายหนุ่มในหมู่บ้าน และก็ได้ต้นสนที่อยู่นอก หมู่บ้าน แต่ว่า เกี้ยวนั้นก็หายไปไหนไม่รู้ คนแบกเกี้ยวคงมารีบกลับไปแล้วมั้ง ฉันไปตีมันกินเถอะ ช่างลำบากชาวบ้านแถวๆ นี้จริงๆ พวกชายหนุ่มต่างบ่นกัน พรึมพรำๆ แล้วก็เดินกลับไปด้วยความโล่งใจ นี่ นี่ เกี้ยวนี้อยู่ตรงชายฝั่งแม่น้ำนั้น พวกคนม้ากำลังแอบมองเข้าไปในเกี้ยวอยู่ในตอนนั้น หญิงสาวก็โผล่หน้า ออกมา เป็นคนสวยมาก ประมาณ 17-18 คน เมื่อพวกผู้ชายมองเห็นใบหน้านั้น สิ่งที่พวกผู้ชายเห็นนั้นเป็น ยายแก่ ข้า จะลองไปดู ข้าไปด้วย ว่าแล้วก็มุ่งหน้าวิ่งไปที่ริมแม่น้ำ ในตอนนั้นเอง เกี้ยวหลังนั้นก็อยู่ที่ใต้ ต้นสนหลังศาลเจ้า แปลกจังเลย ที่นี้ก็มิเกี้ยวอยู่ด้วย พวกผู้ชายก็กลัวๆ เข้าไปใกล้ๆ เกี้ยว แล้วเปิดม่าน เกี้ยวออก ทันใดนั้นเอง วิวายยย ออกมาแล้ว พวกผู้ชายตกใจแล้ววิ่งหนีไป สิ่งที่ออกมาจากเกี้ยวนั้นคือ หญิงสาว ยายแก่ แล้วตามด้วยงูออกมา

เรื่อง “บ้านของแมวที่อยู่กลางป่า”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีคุณยายที่ชอบแมว ได้แมวสามสีตัวหนึ่งมา เมื่อแมวแก่ตัวลง เมื่อ ปลายหางของมันเริ่มแยกออกจากกัน ก็จะกลายเป็นปีศาจ ดังนั้นคุณยายก็เลี้ยงมันไว้และตัดหางมันทุกๆ สามปี

เมื่อเวลาผ่านไปสามปีแรก แมวสามหางก็คุ้นเคยกับคุณยาย หลังจากนั้นก็เลี้ยงแมวตัวนั้นอีกสาม ปี เลี้ยงดูเหมือนลูกของตน เมื่อหกปีผ่านไป หางมันก็ไม่ได้แยก จึงเลี้ยงมันไว้อีกสามปี เมื่อผ่านไปเก้าปี แมวก็เริ่มไม่แข็งแรงเหมือนเดิม และหางของมันก็เริ่มแยกออก ด้วยเหตุนี้คุณยายจึงตัดสินใจที่จะปล่อย มันไป พยายามมาตลอดเลยนะ ถ้ามีเรื่องลำบากอะไร ก็กลับมาได้ทุกเมื่อนะ ว่าแล้วคุณยายก็ให้ไวกินเซกิ ฮัง(ข้าวเหนียวหนึ่งใส่ถั่งแดง ใช้ในงานมงคล) แล้วห่อปลาซาร์ดีนแห้งไว้ที่คอของมัน เมื่อแมวก็ออกจากบ้าน ก็หันกลับมามองก็ครั้งไม่รู้ก็ครั้ง และก็หายไป ตั้งแต่นั้นมา คุณยายก็เหงาเอามากๆ พอคิดถึงเรื่องแมว ที่จากกันไป ก็ไม่มีกะจิตกะใจเลี้ยงแมวตัวใหม่ และผ่านไปหลายปี คุณยายก็ออกไปเที่ยวเพียงลำพังที่ เรียกว่า โอเฮงโระ(การจาริกแสวงบุญ)

มีอยู่วันหนึ่ง คุณยายก็หลงทางในป่า และไม่รู้หนทางกลับ ยิ่งเดินก็ยิ่งเข้าไปในป่าลึก ทางเดิน ก็หายไป ในขณะนั้นเอง แสงอาทิตย์ก็ลับฟ้าไป เร็วแรงที่จะเคลื่อนไหวก็ไม่มี (แย้จังเลย) คุณยายทั้ง เหนื่อยทั้งหิว แต่ก็ไม่มีของกินเลย (ถ้าเป็นอย่างนี้ ต้องตายอยู่ที่นั่นหรือ) เมื่อคิดแบบนี้ก็มีความเจ็บใจ และสมเพชตัวเอง แล้วก็เริ่มลนลาน แต่แล้วคุณยายก็ตัดใจ แล้วล้มตัวลงนั่ง ในตอนนั้นเองก็เห็นแสงไฟ ริบหรี่มาทางโน้น (ในป่าลึกขนาดนี้ ทำไม่ถึงมีบ้าน) คุณยายก็ประหลาดใจแล้วก็เดินไปทางที่มีแสงนั้น พอ เข้าใกล้ปู่บก็พบกับหญิงสาวที่กำลังนำฟืนสู่ไฟที่ช่องห้องอาบน้ำ เมื่อคุณยายเข้าไปใกล้ๆ หญิงสาวแล้วก็

พูดว่า ข้ากำลังหลงทางอยู่ คึนนี้ข้าพักที่นี่ได้ไหม เมื่อหญิงสาวเงยหน้าขึ้น ก็ตะโกนออกมาด้วยความดีใจ โอ้ว ข้าคิดถึงท่านจังเลย ข้าเป็นแมวสามสีที่ท่านเลี้ยงไว้ไง “อะไรนะ เจ้าเอ็งรี แมวสามสีตัวนั้น

เมื่อคุณยายมองดูหน้าหญิงสาว ก็ช่างเหมือนแมวที่ตัวเองเลี้ยงไว้เหลือเกิน ใจจริงๆด้วย เจ้าไปที่ ไหนมารีข้าเป็นห่วงเจ้ามาก ดิฉันเลยที่ปลอดภัยดี แต่ว่า บ้านหลังนี้ใครอยู่รี เมื่อคุณยายถามไป แมวตัวนั้น ทำสีหน้าจริงจัง แล้วพูดว่า ที่นี่ เป็นบ้านของแมวที่น่ากลัวมาก เมื่ออายุมากขึ้นและห่างเริ่มแยกออกทุกคน จะมาอยู่ที่นี้ ไม่ว่า แมวตัวไหนก็แปลงร่างได้ ถ้าเมื่อถูกมนุษย์พบเข้าก็ จะต้องกัดเจ้าของจนตาย นำ เสียตายทั้งๆที่ได้เจอกันทั้งที่ กรุณารีบหนีไปก่อน ที่ทุกคนกลับมาเถอะ คุณยายก็สั่นด้วยความกลัว แต่ว่า ท่านเลี้ยงดูข้ามาเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นข้าจะช่วยท่าน จันข้าแนะนำทางให้ กรุณาทำตามมา ในขณะที่พูด อยู่นั่นเอง ก็มีเสียงร้องของแมวที่น่าสะพรึงกลัวใกล้เข้ามา เร็วเข้า รีบไป แมวนั้นก็จูงมือคุณยายไปใน ทางตรงข้ามของเสียงนั้น สักพักหนึ่งก็วิ่งไปสู่กอไผ่ใหญ่ และแมวก็หยุดเดินแล้วพูดว่า ถ้ามุดกอไผ่นี้ ออกไป ฝั่งตรงข้ามจะมีถนนอยู่ ถ้าเดินตามถนนนั้นไป ก็จะออกไปถึงหมู่บ้านชิตะโนะมูระได้ ขอบใจมาก เมื่อคุณยายพูดขอบคุณแล้วก็มีมุดออกจากกอไผ่ไป ฝั่งตรงข้ามของกอไผ่มีถนนอยู่จริงๆ และคุณยายก็ ไปถึงหมู่บ้านชิตะโนะมูระได้อย่างปลอดภัย

สรุปได้ว่า จากตัวอย่างนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น แสดงให้เห็นความรู้สึกของผู้เล่าที่มีต่อสิ่งต่างๆ พยายามเล่าให้ผู้ฟังมองเห็นภาพจากฉากที่สำคัญเช่นในนิทานเรื่องกล่าวข้างต้น ทำให้ต้นตอและสร้างความสนุกสนาน ทำให้การเล่านิทานมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง (The Logic of the Sage)

ความเชื่อในสิ่งปาฏิหาริย์ สิ่งประหลาดมหัศจรรย์ เวทมนต์คาถา เป็นพื้นฐานของกฎนี้ซึ่งเป็นไปได้ และเป็นความสมเหตุสมผลในนิทานพื้นบ้านเรื่องนั้นๆ จะนำมาเปรียบเทียบกับความเป็นจริงในโลกไม่ได้ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่สอดคล้องกับกฎข้อนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “นกกะจอกกับนกหัวขวาน”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีเรื่องเล่าของแม่นกกะจอกตัวหนึ่ง ที่ล้มตายลงเพราะป่วยหนัก ลูกนกกะจอกรีบวิ่งไปหาแม่ด้วยอาการตกใจ เนื่องจากรีบวิ่งมาในระหว่างที่กำลังทำงานอยู่นั่นเอง ใบหน้าของลูกนกกะจอกจึงเต็มไปด้วยดินด้วยโคลน แต่พอแม่นกกะจอกได้เห็นหน้าลูก ก็พูดด้วยความดีใจ ขอบใจที่ลูกมานะจะ หลังจากนั้นก็สิ้นใจลง เมื่อเทพเจ้าได้รู้เรื่องดังนั้นก็พูดว่า “ช่างเป็นลูกนกกะจอกที่น่าชื่นชมอะไรเช่นนี้ ด้วยเหตุนี้เองเทพเจ้าจึงให้นกกะจอกกินข้าวเป็นอาหารเหมือนมนุษย์ นอกจากนี้ยังให้ใช้ชีวิตอยู่ใกล้ชิดกับที่ที่มนุษย์อยู่อาศัยอีกด้วย

ส่วนเจ้านกหัวขวาน วันหนึ่งมีแม่นกหัวขวานตัวหนึ่งกำลังจะตายด้วยอาการป่วยหนัก แต่ว่าลูกนกหัวขวานที่รักสวกรังมานั้น เอาแต่เที่ยวเล่นไปวันๆ พอถึงเวลากลางคืนแต่แม่ก็ไม่ได้ใกล้จะตายสักหน่อย ยังแข็งแรงอยู่เลย แล้วอีกอย่าง ยังมีพวกนกที่อยู่บริเวณรอบๆคอยมาเยี่ยมไข้อยู่เรื่อยๆอีกด้วย ฉันทก็จะไปที่ที่สวกรังของฉัน ลูกนกหัวขวานพูดพร้อมกับแตงหน้าทาปากอย่างสวยงาม แล้วก็ออกไป น่าสงสารแม่นกหัวขวานที่รอลูกกลับมาไม่ไหว หมดลมหายใจตายไปเสียก่อน เมื่อเทพเจ้ารู้เรื่องดังนั้นก็โกรธมากจึงพูดว่า “ช่างเป็นลูกที่แยเหลือเกิน เห็นเรื่องของตัวเองสำคัญกว่าแม่ของตน แล้วนี่ก็เป็นบทลงโทษของเธอ ให้กินแค่แมลงที่อยู่ตามต้นไม้ แล้วก็ต้องอยู่แต่ในภูเขาเท่านั้นด้วย

ด้วยเหตุนี้เอง จนถึงปัจจุบันนี้ ที่นักรบจอกสามารถบินไปทุกที่อย่างอิสระ ได้กินข้าวอร่อยๆ แต่ เจ้าคนหัวขวานนั้นกลับต้องอาศัยอยู่แค่ภายในภูเขา และยังต้องใช้ปากเจาะรูเพื่อกินแมลงนอกจากนี้ ในเวลากลางคืนก็ยังต้องทรมาณกับความเจ็บปวดที่ต้องใช้ปากเจาะรูเพื่อหาอาหารกิน อีกด้วย

เรื่อง “เสาของปราสาทมารุโอะกะ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตอนที่ปราสาทมารุโอะกะถูกสร้างขึ้น แต่ว่าเพราะเหตุใดปราสาทแห่งนี้ถึงสร้างก็ครั้งๆก็พังลงมาทุกที ผู้รับผิดชอบในการสร้างปราสาทก็คิดขึ้นมาได้ว่าในขั้นตอนสุดท้าย เราจะต้องสร้างเสาที่มีคนถูกฝังอยู่ข้างใต้

ดังนั้น จึงประกาศรับอาสาสมัครที่จะต้องเป็นคนที่ถูกฝังอยู่ใต้เสา แต่ก็คงไม่มีใครที่จะเสียสละชีวิตของตัวเองเพื่อที่จะไปอยู่ใต้ปราสาทนั้น ด้วยเหตุนี้เองการก่อสร้างจึงต้องระงับไว้ก่อน จนกว่าจะหาอาสาสมัครได้ ในขณะที่นั่นเอง เมืองโจกะที่อยู่ในเขตมารุโอะกะก็มีหญิงยากจนตาบอดคนหนึ่งอาศัยอยู่กับลูกสาวได้ยินเรื่องที่เขาประกาศหาอาสาสมัคร “ถึงอย่างไรชีวิตคนเราก็ไม่ยืนยาว ถ้าเราตายไปตอนนี้ ลูกของเราจะเป็นเช่นไร แต่ถ้าลูกของฉันมีความสุขแล้วละก็ฉันก็ยอมมอบชีวิตของฉันเพื่อบูชาเทพเจ้าให้การสร้างปราสาทสำเร็จลุล่วง เพื่อแลกกับการที่ลูกชายของฉันได้เป็นทหาร ตกลง หญิงตาบอดเชื่อคำสัญญาแล้วก็ยอมอุทิศตัวเองเพื่อการสร้างปราสาทนั้น

และแล้วปราสาทก็สร้างเสร็จสมบูรณ์ แต่ว่าลูกชายของหญิงตาบอดไม่ได้เป็นทหารตามที่ได้สัญญาไว้ หลังจากนั้นเป็นต้นมาในทุกๆฤดูร้อนจะต้องไว้อาลัยปีละครั้ง แล้วพอถึงวันนั้นจะมีฝนตกลงมาพรำๆ นั้นเป็นน้ำตาของหญิงตาบอด พวกเขาชาวบ้านต่างเชื่อเช่นนั้น และที่ปราสาทที่มีหญิงตาบอดมาอาศัยอยู่ทุกคนต่างเชื่อกันว่านั่นเป็นวิญญาณอนาคตของหญิงตาบอด

เรื่อง “ขามข้าวที่ล้ำค่า”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่ซาบาเอะในเมืองโจกะ มีชายคนหนึ่งชื่อว่าโกโรเบะอะอาศัยอยู่ชายฝั่งนั้นเป็นคนขี้เกียจมากไม่ชอบทำงานเลยแม้แต่น้อย ทุกวันก็จะนำของที่มีอยู่ในบ้านออกมาขายจนวันหนึ่งของในบ้านเหลือเพียงแค่นี้นอนอันเดียวเท่านั้น แล้วชายคนนั้นก็เอนกายลงนอนบนที่นอนพร้อมกับคิดว่า จะทำอย่างไรต่อไปในเมื่อไม่มีของไปขายแล้ว

ทันใดนั้นเอง สายตาของเขาก็ไปหยุดอยู่ที่กล่องใบเล็กที่ห้อยลงมาจากเพดาน นั้นไงชายกล่องในนั้น...เอ๊ะ!ไม่ได้นะ ชายคนนั้นคิดขึ้นมาได้ว่า กล่องใบนั้นเป็นสมบัติที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ถึงจะจนถึงขั้นไม่มีบ้านอยู่อย่างไอก็เปิดดูไม่ได้ ชายผู้นั้นจึงมองที่กล่องอยู่ครู่หนึ่ง เอ...ถึงตอนนี้แล้ว บรรพบุรุษคงจะไม่ว่าอะไร ว่าแล้วก็เปิดดูข้างในกล่อง ซึ่งในนั้นมีเพียงแค่มขามเก่าๆใบหนึ่งเท่านั้น “ของแบบนี้ไม่เห็นจะมีอะไรเลย แต่ว่าถ้าเป็นของมีค่าที่เป็นมรดกตกทอด ก็น่าจะให้เงินกับเราซักเล็กน้อยละนะ” ชายผู้นั้นก็ถือขามนั้นไปหาเศรษฐีในทันที เศรษฐีก็คิดเวทนาชายผู้นั้นที่เอาสมบัติประจำตระกูลตัวเองมาขาย แต่ตนก็ได้แลกข้าวกับขามเก่าใบนั้น

ในงานเทศกาลฤดูใบไม้ร่วงในปีนั้นเอง เศรษฐีก็เรียนลูกค้าเข้าร้านได้เยอะมาก แล้วก็ปล่อยเอาถ้วยของชายผู้นั้นให้กับทุกคนดูอย่างไม่ตั้งใจ นี่นะหรือของที่เป็นมรดกตกทอด? มันก็เป็นเพียงแค่มขาม ที่วาดรูปปลาการ์ฟไว้ข้างใต้เท่านั้น ไม่ใช่หรือ? แล้วพอใส่น้ำลงไปจะมีอะไรเกิดขึ้นละ รูปปลาการ์ฟในขามจะออกมาว่ายน้ำ อย่างนั้นหรือ? เมื่อเศรษฐีได้ยินที่ลูกค้าพูดเช่นนั้น ก็พูดพร้อมกับเทน้ำใส่ไปในขามก็นั่นสินะ มันก็อาจจะเป็นอย่างนั้นแหละ ทันใดนั้นเรื่องมหัศจรรย์ก็เกิดขึ้น รูปปลาการ์ฟที่ถูกวาดอยู่ในถ้วยมันเคลื่อนไหวได้ “นั่นมัน....?” ทุกคนที่เห็นก็ตกใจเป็นอย่างมาก

เศรษฐีจึงนำขามประหลาดใบนั้นไปคืนให้กับชายชู้เกียด แต่พอชายผู้นั้นลองเอาน้ำเทลงไปที่ก็เห็นเป็นเพียงแคขามธรรมดาๆเท่านั้น

เรื่อง “การข่มขู่หญิงสาว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีวัดที่ตั้งอยู่ที่โยชิตากิ และมีหญิงสาวที่ชื่อ โยสากิจิอาศัยอยู่กับแม่ที่หมู่บ้าน ฟุตามาตะ เรื่องมีอยู่ว่าวันหนึ่ง มีหญิงสาวคนหนึ่งมาหาโยสากิ ทุกๆวันหญิงสาวคนนั้นจะไปวัดทุกวันเพื่อที่จะไปฟังเทศนาจากหลวงพ่ที่วัด เมื่อเธอเริ่มสนิทกับโยสากิจิทั้งคู่จึงไปวัดด้วยกัน แต่ทว่าแม่ของโยสากิจิไม่มีจิตใจเลื่อมใสในคำสอนของหลวงพ่อ จึงไม่สนใจที่จะไปด้วยกัน

เมื่อหญิงสาวคนนั้นแนะนำสิ่งดีๆจากคำสอนของหลวงพ่ให้กับแม่แล้ว กลับถูกดุว่าว่า พุดอะไรของเธอละ ถ้ามีเวลามากก็ไปทำงานทำสิ วันหนึ่งโยสากิจิมีธุระด่วนจึงไม่สามารถไปที่วัดได้ หญิงสาวคนนั้นจึงต้องไปวัดเพียงคนเดียว

แล้วเธอก็กลับบ้านดึกและเดินผ่านถนนที่มีตึกๆเพียงคนเดียว ในขณะที่นั้นเองก็มียักษ์ปรากฏตัวออกมาจากกอไผ่ที่อยู่ใกล้ๆบ้าน และยักษ์ก็พูดด้วยน้ำเสียงอันน่ากลัวว่า “แกไปวัดทุกๆเย็นโดยที่ไม่สนใจพ่อแม่เนี่ย มันเรื่องอะไรกัน ” หญิงสาวตกใจมาก จึงได้แต่ภาวนาในใจขอให้หลวงพ่ช่วย “หลวงพ่...ช่วยด้วย!” ทันใดนั้นเองก็เกิดเรื่องประหลาดขึ้น ยักษ์ตนนั้นหยุดนิ่งไม่ขยับ พอหญิงสาวเห็นดังนั้นก็รีบวิ่งหนีกลับบ้านไปอย่างรวดเร็ว แต่พอกลับไปที่บ้านก็ไม่เจอแม่ หญิงสาวช่างมีจิตใจดีเป็นห่วงกลัวว่าแม่จะถูกยักษ์จับไปกิน ซึ่งพอดีกับที่โยสากิจิกลับมาถึงบ้านพอดี ทั้งคู่ก็ออก

ตามหาแม่ในที่ที่ยักษ์ออกมาเมื่อสักครู่ แม่นั่งใส่น้ำภากร้องให้อยู่พ่ทั้งคู่ได้ยินดังนั้นก็รู้ทันทีเลยว่าแม่เป็นคนใส่น้ำภากรักยักษ์ แต่ก็ไม่ทราบเพราะเหตุใด น้ำภากรักยักษ์ที่แม่ใส่นั้นมันไม่สามารถถอดออกได้ ทั้งคู่จึงพาแม่ไปที่วัดและให้สวดมนต์ต่อพระพุทธรูปอย่างตั้งใจ และทันใดนั้นเองน้ำภากรักก็หลุดออกมาอย่างง่ายดาย จากนั้นเป็นต้นมาแม่ก็กลับตัวกลับใจแล้วทั้ง3คนก็ไปวัดด้วยกันอย่างมีความสุข

เรื่อง “คำสัญญาของขัปปะ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อเขายังเป็นหนุ่มบรรพบุรุษของชายแก่คนนี้มีบ้านที่ได้รับจากคำสัญญาของขัปปะ เย็นวันหนึ่งชายแก่คนนั้นได้พาวิ้วไปอาบน้ำที่ทะเล แต่วิ้วที่ปรกติชอบอาบน้ำนั้น ในวันนั้นมันไม่ยอมลงเล่นน้ำ ชายแก่คนนั้นทั้งผลักทั้งดันแต่มันก็ไม่ขยับ

ในระหว่างที่ชายแก่พุดน้ำก็เข้าไปในถัง ด้วยคลื่นที่ซัดเข้ามา และตัวของวิ้วก็ถูกล้างอย่างสะอาด วิ้วจึงร้องออกมาว่า “มอ...มอ...” พร้อมกับถีบขาหลังเหมือนกับจะไล่บางสิ่งให้ไปไกลๆ พอชายแก่มองไปที่ขาหลังของวิ้วก็เห็นเด็กอายุประมาณ 5ขวบกำลังดึงขาหลังของวิ้วเพื่อที่จะพาลงทะเล ชายแก่ตกใจมากและพุดว่า นี่มันอะไรนะ

พอจับตัวเด็กได้เขาก็จับมัดไว้ด้วยเชือก เด็กตกใจในสีหน้าที่โกรธจัดของเขา จึงเล่าความจริงไปว่าต้องขอโทษด้วย ฉันเป็นกัปปะอยู่ในทะเลแห่งนี้ และในเทศกาลกึ่งมัตซึริ ของเกียวโตเราจะต้องเช่นไหว้ด้วยเนื้อสะโพกของทั้งคนและสัตว์ ดังนั้นฉันก็เลยจะเอาม้าตัวนี้ไป

เมื่อชายแก่ได้ยินดังนั้นก็ตกใจมาก จึงพุดไปพร้อมกับกำหมัดทำท่าจะทำต่อยกัปปะว่า “ แกเป็นใครกัน จะมาเอาวิ้วที่สำคัญที่สุดของฉันไป ขอโทษ ขอโทษ ฉันจะไม่ทำอีกแล้ว ช่วยด้วย...ขัปปะส่งเสียงร้องด้วยความกลัว พอชายแก่ได้ยินดังนั้น “ จริงหรือ จะไม่ทำร้ายคนและสัตว์อีกจริงๆใช่ไหม พอพุดเช่นนั้น กัปปะก็ผงกหัวเป็นการตกลง ชายแก่จึงพุดว่า ดีละ งั้นก็เขียนสัญญาไว้เป็นหลักฐานสิ ตกลง พรุ่งนี้จะเขียนแล้วเอามาให้ที่บ้าน ขัปปะสัญญา แล้วชายแก่ก็เอาเชือกที่มัดตัวขัปปะออก

เช้าวันต่อมา พ่อชายแก่ลืมนตาขึ้นมาที่ริบวิ่งออกไปข้างนอก และก็มีใบสัญญาพร้อมกับปลาอีกมากมายวางไว้ที่หน้าประตูบ้าน

สรุปได้ว่าสิ่งปาฏิหาริย์ สิ่งประหลาดมหัศจรรย์ที่ปรากฏ จะเป็นความสมเหตุสมผลในตัวเองของนิทานเอง แต่หากนำมาเปรียบเทียบกับหลักการและเหตุผลของความเป็นจริงในโลกแล้วจะเป็นเรื่องที่ไม่อาจเป็นไปได้และเกินจริงไปในทันที

กฎเอกภาพของโครงเรื่อง (The Unity of Plot)

ส่วนประกอบของวรรณกรรมพื้นบ้านจะต้องมุ่งสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียว มินิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวนมากสอดคล้องกับกฎข้อนี้โดย ส่วนประกอบของนิทานจะมุ่งสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “กั้วขนมโมจิ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ลูกเขยของหมู่บ้านของภูเขาสูงหนึ่ง เขาได้ลงจากเขาครั้งแรกไปบ้านของภรรยาที่บ้านของภรรยา เขาได้รับการเลี้ยงต้อนรับอย่างดี และได้มีการยกขนมโมจิมาให้แล้วก็มีเด็กเล็กบ้านข้างๆมา คนที่บ้านก็บอกว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งน่ากลัว อันตราย ไปทางโน้นเลย ลูกเขยเห็นแบบนี้ก็คิดว่า ขนมโมจิเป็นของน่ากลัว ไม่ต้องเกรงใจกินเยอะๆเลยนะ เจ้าบ้านพูดแบบนี้ ของที่วางอยู่บนจานก็คือขนมโมจิถั่วแดง ลูกเขยเห็นสิ่งนั้นก็คิดว่า คำปีแบบนี้ ต้องเป็นผีไม่ผิดแน่ และแล้วเจ้าบ้านก็คิดว่าลูกเขยอึ้งแล้ว ตอนจะกลับบ้านก็ห่อใส่ถุงให้ไปเป็นของฝาก ลูกเขยก็กลัวขนมโมจิที่ถือ จึงเปลี่ยนวิธีโดยเก็บไม้ยาวๆขึ้นมาแล้วแล้วห้อยขนมโมจิกับไม้อย่างลวกๆ แต่ว่า ภูมิจากไหลลงมาเรื่อยๆแล้วมาโดนหลังของเขา วิชาผีดำปีศาจหลังแล้ว เขาได้ทิ้งไม้ลงพื้น ทันใดนั้นโมจิสีขาวก็ไหลมาจากข้างในถุง ลูกเขยเห็นสิ่งนั้นก็ตกใจมาก ผีแยกเขี้ยวใส่แล้ว แล้วก็วิ่งกลับบ้านไปทั้งๆ อย่างงั้น

เรื่อง “ภรรยาแปลงร่างเป็นงูยักษ์”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีภรรยาของเจ้าผู้ครองแคว้นที่สวยงามอายุเพียง 26 ปี เป็นคนรู้การรู้งานแล้วก็จิตใจดี มีชื่อเสียงไปถึงหมู่บ้านข้างๆ แต่อยู่มาวันหนึ่งเธอก็กลายเป็นบ้า เพราะเรื่องการนอกใจของสามีเธอ เธอวิ่งออกจากบ้านแล้วทิ้งตัวลงในบ่อน้ำใกล้ๆบ้าน คนในบ้านของท่านขุนนางที่วิ่งตามเธอไปถึงสระน้ำ ก็พากันตกใจเพราะภาพที่เห็นอยู่ตรงหน้า เพราะภรรยาของท่านขุนนางนั้นได้แปลงกายเป็นงูยักษ์ที่มีใบหน้าที่ใหญ่มาก

เหล่าคนของบ้านท่านขุนนางก็รีบหนีกลับไปที่บ้านและเล่าเรื่องนี้ให้กับท่านขุนนางซึ่งเป็นสามีของนางฟัง ท่านขุนนางก็รีบแจ้งเรื่องให้กับทางการ จากนั้นคนของทางการประมาณ 10 คนก็เดินทางมาตรวจสอบ

จากนั้นทุกคนก็ช่วยกันดึงร่างของงูยักษ์ที่ตายลอยน้ำอยู่ขึ้นมาบนฝั่ง ความยาวของงูยักษ์ที่ภรรยาผู้ครองแคว้นกลายเป็นนั้น ยาวประมาณ 3 เมตร บริเวณส่วนหัวนั้นยังมีเส้นผมหลงเหลืออยู่ แต่มีสีเหลืองเล็ก ๆ ออกขึ้นมา แล้วที่ลำตัวก็มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายๆกับขายื่นออกมา 2 อัน คนของทางการนับเกล็ดของงูใหญ่ให้ด้วยซึ่งได้ 26 เกล็ด จากนั้นก็พากันกลับไป

เรื่อง “ขโมยของขโมย”

นี่คือที่ซ่อนตัวของโจร หลังจากที่ทำงานเสร็จพวกโจรก็กลับมาที่รังโจร ทำงานได้ดีเลย เข้าวันนี้ก็แบกได้มาเต็มบาเลย มีหัวหน้าคนหนึ่งที่ตั้งมาจากความโอ้อวด จากนั้นเราจะมาแบ่งของกัน เอาของที่ตัวเองขโมยมาได้ออกมา พวกโจรก็นำของทั้งหมดวางไว้ตรงหน้าของลูกพี่ แต่ว่าหัวหน้ามองไม่เห็น กระเป๋าหุรรหาที่เห็นอยู่ก่อนหน้านี้ ใครมือไวหยิบไป หัวหน้าจึงโกรธ เอาละ ในที่มีขโมยอยู่! การที่จะขโมยของโจรร้ายกาจจริงๆ ใครเอาไป ตอบมาซะดีๆ!” พวกโจรก็ต่างมองหน้ากัน ไม่ใช่ฉัน ไม่ใช่เขา เหมือนกัน ไม่ได้อยู่กับข้า ทุกคนก็ต่างบอกว่าไม่ได้เอาไป หัวหน้าโจรก็โกรธยิ่งขึ้นไปอีก ใครหยิบไปพูดมาตรงๆ การพูดโกหก เป็นการเริ่มเป็นโจร

เรื่อง “เงินทำบุญงานศพ”

พอสิ้นเดือน 12 ก็จะมีการเก็บเงินที่ติดไว้จากร้านค้า ที่ชุมชนยากจนแห่งหนึ่ง มีสามีภรรยาที่ยากจนอยู่ พอถึงวันที่ 31 เดือน 12 ก็เข้าตาจนแล้ว ไม่ว่าจะทำยังไงก็ไม่สามารถคืนเงินที่ยืมมาได้ ดังนั้นจึงคิดหาวิธีต่างๆ ก็คิดว่ามีคนใดคนหนึ่งแก่ลงตาย และสรุปว่าเป็นสามี ภรรยาจึงออกไปซื้อโลงศพในทันที และสามีก็เข้าไปในนั้น ภรรยาก็เอาน้ำลายมาทาตาแสร้งทำเป็นร้องไห้ ส่งเสียงร้องไห้และพูดว่า สามีของข้า ตายอย่างกะทันหันเมื่อวานนี้ ตอนนี้ไม่รู้จะทำยังไงต่อแล้ว ข้าอยากตายตามไปด้วย เหลือเกิน ร้านขายข้าวก็รีบออกมาแล้วพูดว่า อย่าใจร้อนวู่วามไป ชีวิตของคนเราไม่มีทางล่วงรู้ได้ แล้วก็หยิบเงินประมาณ 7 หมื่นยื่นให้กับภรรยา เหลือเชื่อจริงๆ ทั้งๆที่ข้าติดหนี้อยู่ ยิ่งไปกว่านั้น ข้ารับเงินนี้ไว้ไม่ได้หรอก

ภรรยา รู้สึกผิดกับสิ่งที่ทำลงไป เจ้าของร้านข้าวก็บอกว่า รับไปเถอะนา เจ้าเองจากนั้นก็ลำบากไม่ใช่หรือ ค่ะ... แต่ ว่า คินให้ดีกว่า ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร ยื่นเงินคืนไป ยื่นเงินคืนมา ทางนั้นที่ทางนั้นที่ สามีที่อยู่ในโลงศพได้ยินเรื่องนั้น ก็ยื่นมือออกมาจากช่องของฝาโลงศพ อย่าเกรงใจนะ รับมา รับมา

เรื่อง “นายพรานดวงดี”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่แห่งหนึ่ง มีนายพรานอยู่ มีอยู่ตอนหนึ่ง เขาเตรียมตัวจะไปภูเขา เขาไม่ทันระวังมือลื่น ปืนที่สำคัญของเขาจึงตกลงโดนหิน ปลายปืนบิดเสียแล้ว แต่ถึงปลายปืนจะบิด ก็ต้องจับอะไรได้บ้างแหละ พูดแล้วก็ออกไปล่าสัตว์ที่ภูเขา มีบ่อน้ำอยู่ ในบ่อน้ำมีนกเป็ดน้ำอยู่ หนึ่ง สอง สาม พอนับดูแล้ว มีทั้งหมดสิบหกตัว

ดังนั้นนายพรานจึงคิดว่าจับได้หนึ่งตัวก็ดี พอยิงปืนออกไปหนึ่งนัด ลูกปืนพุ่งซิกแซกไปถูกนกเป็ดน้ำทั้งหมด นายพรานกระโดดข้ามโขดหินตามรอยนกเป็ดน้ำมาถึงพุ่มไม้ โอ้โฮ ได้เยอะเลย เพราะปืนบิดนะเนี่ย ลากลอยจริงๆ นายพรานลงไปบ่อน้ำจับนกเป็ดน้ำขึ้นไว้บนฝั่งทั้งหมด 16 ตัวไม่ให้เหลือทันใดนั้นเขาก็รู้สึกคันยุกๆบริเวณกางเกง อะไรงั้น พอดูที่กางเกง ก็เห็นปลาไหลกับปลาตุ๊กอย่างละ 3 ตัว กำลังคลั่งอยู่ ในร่องเท้าพางก็รู้สึกคันยุกๆ พอถอดออกมา ก็มีปูและปลาโตใจออกมา วันนี้พอแค่นี้ก่อนกลับบ้านดีกว่า นายพรานกำลังถอยกลับ

ทันใดนั้น ก็มีอะไรสักอย่างกำลังคลั่งอยู่ ก็เห็นหมีที่โดนลูกปืนเข้าอย่างจัง และรอยข่วนบนดินที่หมีทำไว้มี มันภูเขาไหลออกมา ไหนๆ ก็ไหนๆ แล้วหยิบกลับไปให้หมดแหละ นายพรานแบกทั้งนกเป็ดน้ำ 16 ตัว ปลาไหล ปลาตุ๊ก ปลาโตใจ ปู และหมีลงเขาไปอย่างเหวี่ยงท่วมตัว

สรุปได้ว่า กฎเอกภาพของโครงเรื่องซึ่งส่วนประกอบมุ่งสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียวมีจำนวนนิทานที่มีลักษณะสอดคล้องกับกฎนี้เป็นจำนวนมากดังตัวอย่างที่ยกมาประกอบข้างต้น

กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก (The Concentration on a Leading Character)

การบรรยายถึงตัวละครเอกและพฤติกรรมของตัวละครเอก วรรณกรรมพื้นบ้านจะเน้นมากกว่าตัวละครอื่นๆ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นก็จะบรรยายถึงตัวละครเอกโดยเน้นให้มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าตัวละครอื่นๆ ขณะเดียวกัน กล่าวถึงพฤติกรรมของตัวละครเอกจะปรากฏให้เห็นชัดมากกว่าตัวละครอื่น ซึ่งมักจะเป็นเรื่อง ความรัก ความกล้าหาญ ความเฉลียวฉลาด ความโง่ ความสามารถพิเศษ ความกตัญญู และความขยัน ดังตัวอย่างในนิทานต่อไปนี้

เรื่อง “ต้นไม้โมจิ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพี่ชายผู้ร่ำรวย และน้องชายผู้ยากจนอยู่ในที่แห่งหนึ่ง น้องชายนั้นทำงานอย่างขยันขันแข็งตั้งแต่เช้าทุกวัน แต่ก็ยังยากจนอยู่อย่างดี ดังนั้น เขาจึงไปหาพี่ชาย เพื่อขอยืมเงิน “ให้ข้ายืมเงินหน่อยสิ พี่” แต่พี่ชายจมขี้เหนียว กลับพูดว่า “เงินที่จะให้แก่นะไม่มีหรอก!” แล้วก็ไล่้องชายออกไป เขาจึงรู้สึกเจ็บใจมาก ในขณะที่เขากำลังคิดนั้นคิดนี้ไปเรื่อยๆ นั้น ก็คิดอะไรดีๆ ออก น้องชายไปยังภูเขา พอเจอต้นไม้ที่มีรูปร่างดีแล้ว ก็ขุดมันขึ้นมาแล้วนำกลับบ้าน จากนั้นก็ฝังมันไว้ ทั่วๆ ที่นั่นที่สวน จากนั้นเขาก็ใช้ข้าวที่เหลืออยู่ทั้งหมดในบ้านมานึ่ง แล้วก็ตำเป็นขนมโมจิ เพราะว่าหิว อาจจะผลอกินมันลงไปก็ได้ เขาจึงอดกลั้นความหิวนั้นไว้ แล้วนำขนมโมจิที่ทำนั้นไปแปะไว้กับกิ่งของต้นไม้ที่นำมาจากภูเขา จากนั้นก็พูดออกมาด้วยเสียงดังเพื่อให้พี่ชายได้ยิน “ยอดไปเลย ต้นไม้ออกลูกเป็นโมจิ! ” เมื่อพี่ชายได้ยินเสียงจ้อแจ ก็ตรงไปหาน้องชายทันที พอพี่ชายดู ก็เห็นว่าเป็นต้นไม้ที่มีผลเป็นโมจิเต็มไปหมด ก็เกิดอยากได้มันขึ้นมา แล้วเขาก็ส่งเงินจำนวนมากให้แก่้องชาย และรีบขุดเอาต้นไม้ผลโมจิกลับบ้านไป แล้วพอได้สองหยิบโมจิขึ้นมาดู ก็รู้ว่ามันเป็นของจริง และเขาก็ปิ้งโมจิกินด้วยความดีใจ ในขณะนั้นเองโมจิเขาก็ปิ้งโมจิกินหมดเกลี้ยง “เดี๋ยวมันคงจะออกผลเป็นโมจิอีกเล่มั้ง” แต่ทุกวันผ่านไป เขารอที่จะให้ผลโมจิออกมา แต่มันก็ไม่ออกผลมาอีกเลย เขาโกรธจัด จึงไปตะโกนเรียกหา น้องชาย “ไอ้ไอ้โกหก! หมดนั่นแล้ว โมจิมันก็ไม่ออกมาอีกเลยไม่ใช่หรือ!” แล้วน้องชายก็พูดด้วยสีหน้าสงบเสถียร “พี่, พี่กินโมจิ บนต้นไม้มันหมดเลยหรือ? อันที่อยู่บนยอดก็กินมันด้วยหรือ อันที่ใหญ่ที่สุดด้วย” “ก็แน่ละสิ” “ห๊ะ แบบนั้นไม่ได้นะ โมจิที่ใหญ่ที่สุดนะ เป็นพ่อแม่โมจิ ทั่วๆ ที่เพียงแค่นี้ไม่กินมันเข้าไปละก็ มันก็คงจะออกลูกโมจิให้อีกเยอะแยะเลยเชียว” “หร..หรือ อย่างนั้นเองหรือ” พี่ชายรู้สึกผิดหวัง เดินกลับบ้านอย่างหมดเรี่ยวหมดแรง

เรื่อง “นกกระจอกเมา”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพ่อลูกคู่หนึ่ง อยู่มาวันหนึ่ง ผู้เป็นพ่อได้พูดกับลูก “ถ้าไปจับนกกระจอกที่แคว้นข้างๆ มาได้ละก็คงจะขายได้ในราคาที่สูง ไม่มีวิธีที่จะสามารถจับนกนั้น เยอะๆ ในครั้งเดียวเลยหรือ” แล้วลูกก็พูดกับพ่อว่า “มันก็ไม่ถึงกับว่าไม่มีหรอกนะ ถ้ามีเหล่าและใบของต้นชัสึบาก็พอไหว” พ่อพูดจบเขาก็ ไปซื้อเหล่า และเอาใบชัสึบาก็ยัดใส่เต็มกระบุง หลังจากนั้น ก็นำไปไม่ไปเรียงไว้ในที่คิดว่านกกระจอกจะมา แล้วก็ทำเหล่าไว้บนนั้นด้วย “ทำแค่นี้ก็คงจะจับนกกระจอกนั้นได้ในทันที” สองพ่อลูกแอบซ่อนตัวอยู่หลังต้นไม้ รอการมาของนกกระจอก จากนั้น ก็มีเสียงร้องดังเจี๊ยะ เจี๊ยะ เหล่านกกระจอกนั้นมารวมตัวกัน แล้วก็เริ่มกินเหล่าที่อยู่บนใบไม้

แล้วไม่นาน เหล่านกกระจอกก็เมาด้วยเหล่า นอนแน่นิ่งไม่ขยับอยู่บนใบไม้อย่างง่ายดาย “ นั่นไง ตามที่เจ้าลูกชายบอกจริงๆ” พ่อผู้เป็นพ่อรู้สึกชื่นชม ก็เก็บใบไม้มากองรวมกัน และเอาไปคลุมนกกระจอกที่กำลังนอนอย่างมิดชิด “ มันเป็นของเราแล้ว ! ” แล้วลูกชาย ก็กวางใบไม้ด้วยไม้กวาด และเอาใส่ไว้ในกระสอบ “ เอาละ เท่านั้นที่เอาไปขายได้แล้ว ” ผู้เป็นพ่อ รีบนำเอากระสอบที่ใส่นกกระจอกขนใส่ไปไว้ในเรือ แล้วนำไปขายยังแคว้นข้างๆ “เอาเร่เข้ามาเร่เข้ามา นกกระจอกอร่อยๆตัวใหญ่ๆเร็ว ~” ผู้เป็นพ่อร้องเรียกลูกค้าด้วยเสียงที่ดัง ผู้คนจำนวนมากก็เข้ามากันมากมาย “ นั่นมันนกกระจอกตายแล้วไม่ใช่หรือ ” “ ไม่ใช่หรือ คุณี่สิ มันกำลังหลับเป็นตายอยู่ต่างหากละ ” “ จริงด้วย ถ้าอย่างนั้นขายให้ข้าด้วย ” “ ได้เลย ได้เลย ทุกคน กรุณาเข้าแถวให้เป็นระเบียบด้วย ”

ผู้เป็นพ่อไม่คิดเลยว่าจะมีคนซื้อนกกระจอกมากขนาดนี้ (ถ้าขายได้หมดนี้ละก็ จะได้เงินมากขนาดไหนกันนะ) แค่คิดแค่นั้น เขาก็รู้สึกมีความสุขแล้ว แต่ว่าทันทีที่เปิดปากกระสอบออก นกกระจอกก็บินออกไปยังท้องฟ้าอย่างพร้อมเพรียงกัน

นกกระจอกที่เมาและหลับไปนั้น ได้สร้างมาแล้วต่างหาก

เรื่อง “คนรวยปลาวาฬ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีคนที่มีชื่อเสียงในการจับปลาวาฬที่มีชื่อว่า พุคาซาวะ คิตะยู คาซสึโย ชิ อยู่คนหนึ่ง ซึ่งคาซสึโยชิผู้นั้น ได้กลายเป็นมหาเศรษฐีเพราะปลาวาฬ ดูได้จากที่ได้สร้างทะเลทราย โนตะเคะ หลานของคาซสึโยชิที่มีชื่อว่า โยโกะโร่ นั้น ถูกเลี้ยงดูโดยปู่ด้วยความเอ็นดูและรักเป็นอย่างมาก ซึ่งเขาก็ได้เป็นคนใหญ่คนโตและมีชื่อเสียงด้านการจับปลาวาฬเช่นเดียวกับปู่ โยโกะโร่นั้นมักคิดอยู่เสมอว่า “ วิธีที่จะจับปลาวาฬให้ได้ครั้งละมากๆนะไม่มีเลย ”

อยู่มาวันหนึ่ง โยโกะโร่ ได้เห็นแมลงเตาทอง ตัวหนึ่งที่ติดอยู่ที่แมลงมุม “นี่แหละ เราจะจับปลาวาฬด้วยแห” แล้วก็ไปทำแหที่ทั้งใหญ่และแข็งแรงโดยไม่รอช้า วิธีที่จับปลาวาฬโดยใช้แหนั้นประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง ทุกปีเขาจะจับปลาวาฬได้หลายร้อยตัว โยโกะโร่ ก็ได้กลายเป็นเศรษฐี และได้สร้างคฤหาสน์ปลาวาฬที่ใหญ่โตขึ้นมา

ภายหลังจากนั้นในคืนหนึ่ง ได้มีแม่ปลาวาฬตัวหนึ่งมาปรากฏตัวขึ้นที่ที่ปลายเตียงของโยโกะโร่ “ ท่านโยโกะโร่ ข้าเป็นปลาวาฬที่กำลังอึดท้องอยู่ เพื่อที่จะคลอดลูกปลาวาฬที่น่ารักออกมา กรุณาช่วยข้าด้วยเถิด” แม่ปลาวาฬร้องขอให้ขอร้องไป แต่ว่าวันรุ่งขึ้น โยโกะโร่นั้น ได้ลืมความฝันที่ขอให้จับปลาวาฬอึดท้องจนสนิท ในตอนเย็น ก็ได้เอาปลาวาฬอึดท้องแล้วก็ลูกปลาวาฬขึ้นมาที่ริมหาด

เมื่อเห็นอย่างนั้นแล้วโยโกะโร่นึกถึงความฝันเมื่อคืนนี้ออก ก็เสียใจเป็นอย่างมาก จากเรื่องนั้น เขาก็เลิกจับปลาวาฬ ที่ชายหาดจึงสงบเขาอย่างสิ้นเชิง คฤหาสน์ปลาวาฬก็รกร้าง โยโกะโร่นั้นจากโลกนี้ไปด้วยวัย 60ปี นอกจากนั้น ลูกหลานของเขาก็ไม่มีความสุขตลอดไป

เรื่อง “นอนรอโชคกลาง”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีตาบักยายคู่หนึ่งอาศัยอยู่ ถึงแม้ว่าจะยากจนมาก แต่ทั้งสองก็เป็นคนที่มีจิตใจดี เข้าของวันปีใหม่ ตาลืมตาตื่นขึ้นมาคุยกับยาย “เมื่อคืนนี้ฝันดีด้วยแหละ ที่ทำยาเรามีต้นไม้ใหญ่อยู่ชั่มมัย ถ้าเกิดชุดตรงโคลนต้นไม้ นั่นละก็ จะเจอไหที่มีเงินมากมายอัดแน่นอยู่ ฉันทึ่ใจก็เลยตื่นขึ้นมา” ยายเมื่อได้ฟังอย่างนั้นก็พูด และรีบตื่นอย่างรวดเร็ว “ ถ้าเช่นนั้น เราก็รีบไปขุดกันเร็วๆเถอะ ว่ากันว่าฝันแรกของปีนั้นนะ จะกลายเป็นเรื่องจริง ” แต่ตาบอกว่า “ นี่ ไม่ต้องรีบร้อนขนาดนั้นก็ได้อ โบราณว่าไว้ ให้

นอนรอโชคภาค ไม่ใช่หรือ ” “ นั่นสินะ ถ้าอย่างนั้น เราก็นอนกันต่อเถอะ ” ว่าแล้วยายก็กลับเข้าไปนอนที่เดิม และในขณะนั้นเอง ตาจอมละม่อมที่อยู่บ้านติดกันผ่านมาได้ยินเรื่องที่ตาและยายทั้งสองพูดกัน ตาจอมละม่อมรีบถือจอบแล้วไปยังทำนาอย่างไม่รอช้า เมื่อตาจอมละม่อมขุดลงไปทีโคลนตื้นไม่แล้ว จะเป็นเช่นไรกัน มีใหลอยู่จริงๆ “ขอบคุณ สวรรค์ ” ตาจอมละม่อมหอบไหกลับบ้านด้วยความดีใจเป็นอย่างมาก แต่เมื่อลองเปิดไหดู ข้างในนั้นเต็มไปด้วยก้อนหิน ไม่ว่าจะหาอย่างไรก็ไม่เจอเงินอย่างที่ได้ยินมา ซักแดงเดียว “ ตาแก่นั่นหลอกข้าจริง ” ตาจอมละม่อมโกรธมาก ถือนั้นไปยังบ้านของตากับยายทันที แล้วโยนไหนั้นเข้าไปทางหน้าต่างบ้าน “ ไอแก่ซี้ปด ” ตูบ! ตากับยายตกใจจึงรีบไปยังต้นเสียง ก็พบว่ามีไหกำลังกลิ้งอยู่ในบ้าน “ ใครทำกันเนี่ย ” ยายพูดและพอลองเปิดฝาไหนั้นดู ก็พบว่าเงินมากมายอัดแน่นอยู่ในนั้นจนเต็ม “ เป็นอย่างไรฝันที่ตาว่าเลย ” ยายพูดกับตาด้วยความดีใจอย่างมาก ส่วนตานั้นก็พูดด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มว่า “ เห็นมั๊ยละว่า โชคภาคนั้นมันจะเข้ามาหาเราเอง ”

เรื่อง “อากาศฤดูใบไม้ผลิ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่วัดเล็กๆแห่งหนึ่ง มีทั้งพระและเณรอาศัยอยู่ อยู่มาวันหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิ พอเจ้าอาวาสออกไปยังที่โล่งโปร่งแสง ก็รู้สึกดี “เอาอากาศของกลิ่นฤดูใบไม้ผลิที่รู้สึกดีแบบนี้เข้าไปในโอ่ง แล้วพอดูหน้าก็เอาออกมาสูดดีกว่า ” ว่าแล้วก็ เอาอากาศของฤดูใบไม้ผลิเข้าไปในโอ่งใบใหญ่แล้วก็ปิดฝา แต่ มีเณรที่ไม่รู้เรื่องนี้ ในขณะที่ทำความสะอาดตอน ฤดูใบไม้ร่วงนั้น ซึ่งตอนที่กำลังถูโอ่งนั้นก็ผลอเปิดฝ้า่องออกมา และกระดาษที่เขียนแล้วแปะเอาไว้ว่า อากาศของฤดูใบไม้ผลิ ก็หลุดออกมาพร้อมกับอากาศกลิ่นฤดูใบไม้ผลิ แยกแล้ว ดันไปเปิดของสำคัญของเจ้าอาวาสเข้าให้จนได้ จะทำอย่างไรดีละ ”

หลังจากที่เณรคิดอะไรต่าง ๆ นานา ก็ได้เอาอากาศของฤดูใบไม้ผลิที่มีอยู่ในโอ่งนั้นออกมาให้หมด แล้วก็พาลมตดเข้าไปใส่แทน ในไม้เช้าเมื่อถึงฤดูหนาว พอเจ้าอาวาสลองเปิดฝ้า่องดู ก็รู้สึกว่ามันมีกลิ่นเหม็นตุๆ แยกแล้ว ดูเหมือนว่าอากาศของฤดูใบไม้ผลิ มันคงจะเน่าไปเมื่อตอนฤดูร้อน ”

สรุปได้ว่ากฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครเอกในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น จะมีบรรยายถึงตัวละครเอก โดยเน้นให้มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าตัวละครอื่นๆ ขณะเดียวกันการกล่าวถึงพฤติกรรมของตัวละครจะปรากฏให้เห็นชัดมากกว่าตัวละครอื่นด้วย เช่น ความรัก ความกล้าหาญ ความกตัญญู ความฉลาด ความขยัน ความโง่ และความสามารถพิเศษ

การศึกษากฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) จากนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีนิทานสอดคล้องกับกฎทั้งหมด 13 ข้อ คือกฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง กฎของการซ้ำ กฎของจำนวนสาม กฎของตัวละคร 2 ตัวในฉากหนึ่ง กฎของความตรงกันข้าม กฎของฝาแฝด กฎความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย กฎของโครงเรื่องเดียว กฎแบบอย่าง กฎแห่งภาพ กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง กฎเอกภาพของโครงเรื่อง และกฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก

กฎที่นิทานสอดคล้องมากที่สุดคือกฎของโครงเรื่องเดียวและกฎเอกภาพของโครงเรื่อง ส่วนกฎที่มีนิทานสอดคล้องน้อยที่สุดคือกฎแบบอย่าง และนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นแต่ละเรื่องจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับกฎของเอกเซล ออลริกอย่างน้อยที่สุด 2 กฎขึ้นไป แสดงให้เห็นว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นสากล เช่นเดียวกับนิทานที่เอกเซล ออลริกได้ทำการศึกษา

บทที่ 6

วิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏ ในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้ในงานวิจัยนี้ สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นให้เห็นอย่างชัดเจน ได้แก่ สถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม ดังนี้

สถาบันครอบครัว

ครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่ถ่ายทอดภาษา กิริยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ให้กับสมาชิกในครอบครัว สถาบันครอบครัวของคนญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายคลึงกับสถาบันครอบครัวของคนไทยและชาติอื่นในเอเชีย

การวิเคราะห์สถาบันครอบครัวจะพิจารณา 2 ประเด็นคือ ประเภทของครอบครัว และการเลือกคู่ครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภทของครอบครัว

การแบ่งประเภทของครอบครัวโดยทั่วไปแบ่งได้ 3 แบบคือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม (สุพัตรา สุภาพ. 2524: 97-98) นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ปรากฏให้เห็นลักษณะของครอบครัวทั้ง 3 ประเภทดังนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูก มีปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง “ซามูไรบินกลับบ้านเกิด”

กาลครั้งหนึ่งมีซามูไรหนุ่มทำงานในที่ของซามูไรโนโตเกียว วันหนึ่งขณะที่เขาเดินอยู่เขาทำงานที่เอโดะเห็นรอยคิดถึงแต่เรื่องของบ้านเกิดก็ได้ยินเสียงของพระ “เธอนะ อยากจะกลับบ้านใช่ไหม บ้านอยู่ไหนล่ะ ถ้าอยากกลับจะพากลับนะ” เสียงนั้นพูดกับเขา ชายหนุ่มดีใจมาก พระรูปนั้นพาเขาไปหลังต้นไม้บอกให้จับมือและหลับตาลง ทันใดนั้นเขาก็รู้สึกเหมือนตัวลอย เหมือนอยู่ในอากาศ อยู่บนท้องฟ้า “เอาละ ลืมตาได้” พอเขาลืมตาก็ไม่พบกับพระรูปนั้นแล้ว เขารู้สึกว่าตอนนี้อยู่แถวๆบ้านเกิดที่เมืองทาคามัทซึในตอนกลางคืน

“มันต้องมีสิ่งมหัศจรรย์บางอย่าง” คิดได้ตั้งนั้นก็มิแสงของจันทร์เสี้ยวส่องมาเขามองไปรอบๆและเห็นบ้าน เห็นพ่อของเขายืนออกมาจากบ้าน พ่อตกใจที่เห็นเขาอยู่หน้าบ้านเพราะเขาเพิ่งไปทำงานที่เอโดะได้ไม่นาน พ่อตกใจคิดว่าเขาเป็นผีและรีบเข้าบ้านไปแต่ก็หันกลับมาดูอีกครั้ง “นั่นแกจริงๆหรือ กลับมาจากเอโดะเมื่อไหร่แล้วทำไมยืนตรงนั้น เข้าบ้านเร็ว” พ่อพูด

ซามูไรหนุ่มรีบเข้าบ้านหลังจากนั้นก็เล่าถึงเรื่องแปลกประหลาดนี้ เนื่องจากตอนปิดตานั้นซามูไรหนุ่มไม่รู้ว่าตัวเองบินไปไหน พ่อเขาตกใจเป็นไข้ขึ้นสูงไป 3 วัน

เรื่อง “การตอบแทนบุญคุณของกบ”

กาลครั้งหนึ่งในหมู่บ้านมีคุณยายและลูกสาวสวย2คนอาศัยอยู่ด้วยกัน พอถึงฤดูทำนาคุณยายต้องเข้าเมืองไปซื้อของ ซากลับก็ไปเจอกับงูที่กำลังจะกินกบ “นั่นทำอะไรอยู่หรือ อย่าเลย หยุดเถอะ และถ้ามีของที่ยอยากได้จะยกให้” คุณยายพูด “ถ้าฉันขอลูกสาวของยายมาเป็นเจ้าสาวได้ไหมละ” งูบอก “เข้าใจแล้ว ปล่อยกบซะสิ”

เวลาผ่านไปถึงฤดูใบไม้ร่วงก็มีซามูไรหนุ่มมาหาลูกสาวทุกคืนก่อนนอน วันหนึ่งก็มีหมอดูมายังหน้าบ้าน คุณยายก็ให้หมอดูทำนายเรื่องของลูกสาวกับซามูไรให้ “จริงๆแล้ว ซามูไรคนนี่คืองู” หมอดูบอก “ถ้าต้องการช่วยลูกสาวล่ะก็ ให้ไปเอาไข่นกอินทรีบนต้นสนที่ภูเขาด้านหลังมาให้ซามูไรกินซะ” และลูกสาวก็ได้เรียกซามูไรมาในคืนนั้น “ช่วงนี้ร่างกายอ่อนเพลีย” ลูกสาวบอก

“เพื่อจะให้แข็งแรงต้องกินไข่นกอินทรีบนต้นสนที่อยู่หลังภูเขา” “เรื่องนั้นง่ายมาก” ซามูไรบอก

วันถัดไปซามูไรก็ไปหาไข่นกอินทรีโดยที่อยู่ในสภาพของงู ขณะที่กำลังจะถึงรังของนก นกอินทรีก็บินกลับมาพอดีและต่อสู้เพื่อปกป้องไข่ งูโดนนกจิกที่หัวเลือดไหลท่วมหัว ตกลงจากต้นไม้ ในเวลาเดียวกันนั้นหมอดูก็ปรากฏตัวอยู่ตรงหน้าหญิงชราและพูดขึ้นว่า “จริงๆแล้ว ผมคือกบตัวนั้น” ตอนนีในตัวของคุณยายยังมีพิษจากงูเหลืออยู่ ต่อจากนี้ไปในทุกๆปีของวันที่3เดือน3ให้ดื่มเหล้าที่มีดอกท้อลอยอยู่จะทำให้พิษหมดไป พุดจรวงของหมอดูก็กลายเป็นกบและกระโดดไปยังพุ่มไม้ ในงานเทศกาลเดือน3 ต้องมีดอกท้อลอยอยู่บนเหล้าก็เพราะเหตุนี้

เรื่อง “เทพเจ้ากับโชเงิน”

นานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่ง มีแม่อาศัยอยู่กับลูกอีกสามคน วันหนึ่ง แม่ออกไปช่วยงานที่บ้านของผู้ใหญ่บ้านเหมือนกับทุกวัน แม่จะทำงานที่บ้านของผู้ใหญ่บ้านทั้งวัน วันนี้ได้รับข่าวปั่นสามอันกลับมาด้วย “น่ากินจัง พวกเด็กๆต้องดีใจแน่เลย จ้ะ รีบกลับดีกว่า” แม่รีบเดินมาตามทางของภูเขา เป็นเรื่องแยจริงๆที่เจอยามัมปะระหว่างทาง “ขอแค่ชีวิตเท่านั้น จะให้ข่าวปั่นนี้หมดเลย” พ่อพูดอย่างนั้น ก็เอาข่าวปั่นให้ยามัมปะกินจนหมด พอมันกินข่าวปั่นทั้งสามอันหมดในคำเดียว จากนั้นแม่แต่แม่ก็ถูกกินไปด้วย พวกเด็กๆที่อยู่เฝ้าบ้าน ก็อก ก็อก ก็อก!! ได้ยินเสียงเคาะประตู “แม่เอง เปิดประตูให้หน่อย” แต่เสียงนั้นน่ากลัว “แม่

ไม่ได้มีเสียงแปลกๆแบบนั้น แก่นะเป็นยามัมบะละสิ” ยามัมบะเห็นว่าพวกเด็กๆจะรู้ตัวตนจริงๆ เลยกินลูกไม้ ทำให้เสียงเปลี่ยน “แม่เอง เปิดประตูให้หน่อย” คราวนี้เสียงคล้ายแม่แต่พวกเด็กก็ยังไม่พูดอย่างระวัง “ถ้าฉัน ขอดูมือหน่อย” พอถูกเด็กๆพูดอย่างนั้นยามัมบะก็ สอดมือเข้าไปที่ช่องโหว่ของประตู มือนั้นเต็มไปด้วยขน “มือของแม่ไม่ได้มีขนแบบนั้น แกคือยามัมบะ” ยามัมบะที่ถูกรู้ตัวตนจริงๆ จึงไปที่ไร่ เอามันที่กองอยู่มาทามือ “คราวนี้ แม่จริงๆ เปิดประตูให้หน่อย” ยามัมบะสอดมือเข้าไปที่ช่องโหว่ของประตู เพราะทาด้วยมันเทศ มือก็ เลยขาไปหมด “แม่จริงๆกลับมาแล้ว พวกเด็กๆเปิดประตูให้ พอทำงานยามัมบะก็กลายเป็นแม่ แล้วก็ไปที่ น้องเล็กสุด ที่นอนหลับอยู่ในห้อง สักครู่เดียว เพราะพี่อีกสองคนหิวข้าว จึงเรียกแม่ “แม่ กินข้าวยัง” นี่คื เสียงที่ตอบกลับมา “ฉันนะกินแล้ว อิ่มเซียวละ น้องของพวกแกนี่อร่อยจริงนะ” ได้ฟังดังนั้น สองพี่น้องก็ ตกใจ “นั่นไม่ใช่แม่ ยามัมบะต่างหาก น้องที่น่าสงสารถูกกินไปซะแล้ว”

สองพี่น้องค่อยๆหนีออกมาจากบ้าน ยามัมบะสังเกตเห็นสองพี่น้องหนี ก็เลยไล่ตามมาอย่างรวดเร็ว “เดี่ยวๆ ยังไงก็ไม่ปล่อยไปหรอก” “ไม่ได้แล้ว ต้องถูกตามทันทั้งแบบนี้แน่” บังเอิญเห็นว่าข้างหน้ามีต้นไม้ ใหญ่อยู่ สองพี่น้องจึงปีนขึ้นไป ยามัมบะ ตะโกนอยู่ใต้ต้นไม้ “นี่พวกแก ทำยังไงถึงปีนขึ้นไปได้ละ” พี่คนโตจึง บอกว่า “ง่ายมาก ก็เอาน้ำลายป้ายไว้ที่มือสิ” ยามัมบะได้ฟังดังนั้น ก็ปีนโดยเอาน้ำลายป้ายมือแต่ก็ปีนไม่ได้ ลื่นลงมาทันที น้องคนรองเห็นอย่างนั้น ก็บอกไปว่า “อย่าโง่หน่อยเลย ก็มีรอยขวานจามนะ” “อ้อ งั้นเหรอ ฟังดูดีนะ” แล้วมันก็ค่อยๆปีนขึ้นมาตามรอยที่จามไว้ สองพี่น้องรีบตาลีตาเหลือกปีนขึ้นไปข้างบนแต่ ยามัมบะก็จะเกือบทันอยู่แล้ว ตอนที่ดูเหมือนอีกนิดเดียวก็จะตามทันนั่นเอง สองพี่น้องก็อธิษฐานกับท้องฟ้า “พระเจ้า ช่วยผมด้วย ถ้าช่วยผมละก็ โปรตมีโซ่เงินลงมาด้วยเถอะ” แล้วก็มิโซ่เงินห้อยลงมาจากท้องฟ้า “ขอบคุณพระเจ้า” สองพี่น้องจับโซ่นั้นไว้แน่น แล้วโซ่นั้นก็ถูกดึงขึ้นไปบนท้องฟ้า ยามัมบะเห็นดังนั้น ก็แก่ง พุดเหมือนกับสองพี่น้อง “พระเจ้า ทางนี้ก็ขอโซ่ลงมาด้วยเถอะ” คราวนี้เป็นเชือกฟางที่ลงมา ยามัมบะจับเชือก ฟางนั้นไว้แน่น ทันใดนั้นเชือกก็ขาด มันตกลงไปที่พื้นดิน

ด้วยเหตุนี้สองพี่น้องที่ได้รับความช่วยเหลือ จึงกลายเป็นดาวสองพี่น้องที่ส่องแสงเป็นประกาย ระยิบระยับยามค่ำคืน

2. ครอบครัวขยาย (Extended Family) คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ ครอบครัวขยายนี้จะอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกันก็ได้ หรือแยกบ้านอยู่คน ละหลังภายในบริเวณเดียวกันก็ได้ ลักษณะครอบครัวมีปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง “การเริ่มของทานาบาตะ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีการขายโฮวโละคุ โฮวโละคุที่ว่านี่คือเครื่องปั้นดินเผาคล้ายกับกระทะ ทุก ปีในเดือน7 การขายโฮวโละคุต้องผ่านแม่น้ำและพวกลูกสาวก็จะลงเล่นน้ำในทะเลสาบ และบังเอิญว่าได้พบ กับซุกกิโมโนสวย (อะไรจะสวยขนาดนั้น) เขาอยากได้และหยิบมันใส่ตะกร้า ตกเย็นพอเสร็จจากงานก็พบว่า

ลูกสาวร้องไห้อยู่ เขารู้สึกผิดที่ขโมยชุดลูกสาวจึงกลับบ้านเพื่อจะทำกิโมโนใหม่ให้ลูกสาว ลูกสาวเค้ายิ่งดูก็ยิ่งสวย เค้เริ่มชอบและอยากจะได้มาเป็นภรรยา และเค้ก็มีลูกด้วยกัน 3 คน

มีอยู่วันหนึ่งหลังจากทำงานเสร็จกลับมา ก็พบว่าภรรยาทิ้งให้ลูกนอนอยู่ พอมองไปที่เพดานก็พบกับท่อกระดาดอันหนึ่ง (มันคืออะไรนะ) พอเปิดมาก็พบว่ามันเป็นชุดกิโมโนที่ขโมยมา นี่มันชุดกิโมโนของเราให้ อภัยไม่ได้! “ ภรรยาใส่ชุดนั้นและพาลูกไปบนท้องฟ้าขณะนั้นคนชายโหวโละคุก็กลับมาพอดี ทุกอย่างเกิดขึ้นชั่วพริบตา “ รอดผม ผมผิดไปแล้ว ไม่ ฉันต้องกลับไปสวรรค์เพราะคุณขโมยชุดฉัน ฉันจึงต้องมาเป็นภรรยาคุณ ฉันจะกลับไปเป็นนางฟ้า ผมขอโทษให้อภัยผมเถอะ มันฟังไม่ขึ้น ลาก่อน ขออภัยนะ ให้ผมทำอะไรก็ได้ อย่าปล่อยผมไว้เลย ถ้าเห็นฉันสำคัญและอยากเจอฉันขนาดนั้นล่ะก็ทำรองเท้าฟาง 1000 คู่แล้วปีนเข้ามา พุดจบ เรอกับลูกก็ไปยังฟากฟ้า นั้นจะทำรองเท้าฟาง

ด้วยความที่อยากพบเขาทำรองเท้าอย่างไม่ยอมหยุดพักกินข้าว ทุกวันทุกวันจนได้ 999 คู่ (อีกคู่เดียวเท่านั้น จะได้เจอลูกแล้ว) คิดได้ตั้งนั้นแต่ของไม่พอที่จะทำคู่สุดท้ายเขาออกมาข้างนอกและตะโกนกับท้องฟ้าว่า มารับฉันเร็วๆสิ และร้องไห้ แล้วก็มิเมฆลอยลงมาจากท้องฟ้า เขาขึ้นเมฆนั้นไป แต่เพราะรองเท้าไม่พอเมฆจึงหยุดก่อนที่จะถึงดินแดนสวรรค์ คุณ มาจริงๆหรอ นางฟ้ากำลังทอผ้ากันอย่างตั้งใจ บ้านของนางฟ้ามีปู่กับย่าดูแลลูกอยู่ นี่คือพ่อของเด็ก นางฟ้าและคนชายโหวโละคุมองเห็นกัน

เรื่อง “ คำขอบคุณของเจ้าของร้านข้าว ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ อ่าวแห่งหนึ่ง มีคุณตากับคุณยายและลูกชายและลูกสะใภ้ อาศัยอยู่ทุกๆวัน คุณตาและลูกชายก็ออกไปหาปลาที่ทะเล ส่วนคุณยายและลูกสะใภ้ก็ทอผ้าอยู่ที่บ้าน วันหนึ่ง คุณตาและลูกชายก็ออกไปหาปลาที่ทะเล ทันใดนั้นเอง ท้องฟ้าก็เกิดแปลกขึ้นมา นี่น่าจะเป็นฝนท่าใหญ่เอากการเหมือนกัน คุณพ่อ ไปยังฝั่งนั้นกันเถอะ และทั้งสองก็รีบหนีไปยังเกาะนั้นกันใหญ่ และลมฝนก็เริ่มขึ้นเรื่อยๆ ในที่สุดเรื่องก็ถูกพัดไปยังเนิน และไปหลบอยู่ที่ถ้ำ มองดูทะเลที่บ้าครั้ง และรอให้รุ่งสาง

ในเช้าวันต่อมา ฝนท่าใหญ่ก็หยุดตก ทั้งสองก็ออกเรือไปหาปลา เมื่อเหวี่ยงแกลงไปในทะเล ก็รู้สึกว่ามีหนักเอากการ ทั้งสองก็ลงดิ่งเหวขึ้นขึ้นมา ก็มีเด็กชายที่สวมชุดกิโมโนที่ล้ำค่าอายุประมาณสิบห้าสิบหกติดอยู่ในแห อาจจะเป็นคนที่ไหลมาตามฝนท่าใหญ่เมื่อคืนก็ได้ น่าสงสารจริงๆ น่าจะตายแล้ว ทั้งสองก็ไปชุดหลุดที่บนเกาะ และฝั่งชายคนนั้นไว้อย่างดี วันนี้ พ่อแค่นี้เถอะ ไปซื้อของที่คุณยายบอกมาแล้วกลับกันเถอะ ทั้งสองก็นำเรือไปจอดที่ท่าที่เมืองใหญ่แห่งหนึ่ง ตั้งใจจะไปซื้อ มิโซะและข้าว เมื่อไปที่ร้านขายข้าว และเจ้าของร้านก็ทักมาว่า ขอโทษครับ พวกท่าน เมื่อคืนตอนฝนตกหนัก เป็นอะไรหรือเปล่า ครับ พวกข้าไปหลบอยู่ที่เกาะอย่างนั้นครับ รบกวนถามอีกซักหน่อยได้ไหมครับว่า ตอนที่มายังที่นี่ ได้เห็นเรือสำเภาลำใหญ่บ้างหรือเปล่าครับ ไม่เห็นครับ แต่ว่าเมื่อวันนี้ มีศพชายหนุ่มติดแหพวกข้า จึงนำไปฝั่งที่เกาะแห่งนี้ ครับ มิอะไรหรือเปล่าครับ ความจริงแล้ว ลูกชายข้าออกเดินทางโดยเรือสำเภาใหญ่ที่ชนข้าวสารไป จึงเป็นห่วงเรื่องฝนที่ตกเมื่อคืน

อย่างนั้นเองรี จะเป็นการรบกวนใหม่ถ้าจะพาเข้าไปยังเกาะนั้นได้ไหม ทั้งสองก็พาเจ้าของร้านกลับไปยังเกาะนั้น และได้ชุดศพนั้นกลับขึ้นมาดู เจ้าของร้านถึงก็ตกใจมาก ลูกชายข้า ทั้งสองก็นำศพกลับขึ้นไปยังท่านั้นอีกครั้ง แล้วก็จัดงานศพอย่างใหญ่โต ต้องลำบากพวกท่านจริงๆ ข้าได้เตรียมของขอบคุณไว้ที่ทำเรือ ยังไงก็รับเอาไว้ด้วยนะครับ คำขอบคุณอะไรกัน ไม่จำเป็นหรอก ไม่ครับ พวกท่านได้ได้แค่เพียงทำหลุมศพให้ลูกข้าได้อย่างดี และรับเงินที่ท่านถืออยู่ไว้ด้วยเถอะครับ เป็นความซาบซึ้งจากใจจริง ยังไงก็รับเอาไว้เถอะครับ

เมื่อทนายขอรับรองของเจ้าของร้านไม่ไหวจึงรับเอาไว้ เมื่อเจ้าของร้านพาไปยังท่าเรือ ทั้งสองก็ตกใจมากมันเป็นเรือสำเภาที่เจ้าของร้านได้เตรียมไว้ให้ และข้างในก็มีข้าวอยู่เต็มไปหมด ยิ่งไปกว่านั้นเงินที่ลูกชายเจ้าของร้านพกอยู่นั้นมีมากกว่าหนึ่งร้อยเรียวย (เจ็ดแสนเยน) ด้วย ทั้งสองก็กลายเป็นคนรวยในทันที แล้วกลับบ้านที่ทั้งคู่ขยายและลูกสะใภ้รออยู่

เรื่อง “คุณยายที่กลายเป็นนก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีคุณตาที่มีปิ่นคนหนึ่ง ทุกๆวันเขาจะไปจับนกและสัตว์ป่า อยู่มาวันหนึ่ง พอออกเดินทางไปยังภูเขาเหมือนเคยทุกครั้ง ก็มีนกสีทองสวยสดงดงามที่ไม่เคยเห็นมาก่อนหน้านี้เลยบินออกมา ช่างเป็นนกที่งดงามอะไรเช่นนั้นะ ไม่แน่ว่าอาจจะปิ่นนกเทพเจ้าก็ได้ คุณตาหยุดยิงปืนด้วยความตกตะลึง พอเห็นดังนั้นเจ้านกสีทองจึงบินมาที่ข้างๆ คุณตา แล้วพูดว่า ทำไม่ถึงไม่ยิงฉันล่ะจ๊ะ? ถ้าไม่ยิงนกก็จะอยู่ไม่ได้ไม่ใช่หรือ ไม่ใช่เลย ฉันใช้ชีวิตอยู่กับยายสองคน ถึงจะไม่ยิงนกอย่างเจ้าสักตัว ยังไงก็มีชีวิตต่อไปได้ ถ้ายิงนกที่งดงามอย่างเจ้านั้น ฉันทำไม่ได้หรอก คุณตากล่าว อย่างนั้นหรือ ถ้าเช่นนั้นจะทำให้ทั้งสองคนมีชีวิตที่แสนสบายขึ้น แต่ว่า จากนี้ไปได้โปรดอย่าได้จับนกอีกเลยนะ พอพูดจบ นกสีทองก็บินตรงไปยังบ้านของคุณตา (ใช่แน่ๆ อาจจะเป็นนกเทพเจ้าอย่างที่คุณตาเอาไว้) ระหว่างที่คุณตารู้สึกแปลกใจก็เลยลองกลับมาดูที่บ้าน ปรากฏว่า กระถ่อมเล็กๆเก่าๆ ที่เคยอาศัยอยู่ในตอนนี้กลายเป็นเรือนหลังใหญ่ที่โดดเด่นนี่มันอะไรกันเนี่ย!! ระหว่างที่คุณตาดตกใจอยู่นั้น คุณนยายก็เดินออกมาจากข้างในแล้วพูดว่า คนที่มีรูปร่างสง่าโดดเด่นเป็นคนทำ เขาสร้างเรือนหลังใหญ่ขึ้นมาในพริบตาเดียว แล้วก็ขนข้าวสารมาให้มากมาย จนฉันไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไรเลย ดังนั้น คุณตาก็รู้ว่าเพราะเจ้านกสีทองที่เจอบนภูเขาพูดเอาไว้ นั่นหรือ ถ้าจันนี่ก็อาจจะปิ่นนกเทพเจ้าบนภูเขาก็คงได้นะ จากนี้ไป ก็เลิกยิงนกเถอะนะ ฉันจะไม่ถือปืนอีกแล้วละ ตั้งแต่นี้ต่อไปเราก็ใช้ชีวิตด้วยกันอย่างมีความสุขสองคนได้แล้วละ

นับตั้งแต่นั้นมาคุณตาก็เลิกถือปืน และใช้ชีวิตอย่างสงบสุขกับยายสองคน และมีทั้งเงินทองข้าวของมากมาย ถึงแม้จะไม่ทำงานก็ไม่เป็นปัญหาเลยแม้แต่น้อย แต่ทว่าช่วงเวลาเช่นนั้นเอง คุณยายก็เกิดความเบื่อหน่ายในการใช้ชีวิตแบบนี้ จึงพูดออกมาว่า สงสัยว่าจะต้องตายอย่างน่าเบื่อเสียแล้วละมั้ง ถ้าสามารถบินบนท้องฟ้าได้เหมือนกับนกก็จะสนุกมากทีเดียวเชียว ตาช่วยไปขอนกสีทองช่วยทำให้ฉันสามารถบินบนท้องฟ้าเพียงแค่สักครั้งก็พอให้หน่อยได้มั๊ยละ เนื่องจากคุณยายขอร้อง คุณตาจึงออกเดินทางไปยังภูเขาเพื่อ

พูดกับนกสีทอง ได้โปรด ช่วยทำให้คำขอร้องของคุณยายให้เป็นจริงด้วยเถิด. เข้าใจแล้วละ จะทำให้บินได้
เดี๋ยวนี้แหละ

พอคุณตากลับมาถึงบ้าน สิ่งที่เกิดขึ้นคือ คุณยายกลายเป็นนกที่มีปีกไปเสียแล้ว แต่ทำไมถึงหยุดอยู่
บนหลังคาล่ะ คุณยายที่กลายเป็นนกพูดกับตาว่า ถึงจะพูดว่าอยากจะเป็นบนท้องฟ้าได้แต่ ไม่อยากจะเชื่อเลย
ว่าจะกลายเป็นนกแบบนี้ รีบๆทำให้ฉันกลายเป็นมนุษย์เหมือนเดิมที คุณตารีบร้อนกลับไปทักเขาทันที แล้ว
ก็ตามหาเจ้านกสีทอง แต่ว่า เจ้านกสีทองก็ไม่ได้ปรากฏตัวให้เห็นอีกเป็นครั้งที่สอง คุณตาจึงคอยดูแลคุณ
ยายที่กลายเป็นนกและใช้ชีวิตลำพังเพียงคนเดียว

3. ครอบครัวรวม (Polygamous Family) คือครอบครัวที่ประกอบด้วยสามี 1 คนและภรรยาหลาย
คน นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่ปรากฏลักษณะของครอบครัวรวม มีดังนี้

เรื่อง “พวกเด็กๆ กับเด็กกลม”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เป็นเรื่องเล่าตอนที่หิมะเริ่มตก พวกเด็กๆ กำลังเล่นกันอยู่ที่หน้าลานที่อยู่
ห่างจากหมู่บ้าน จู่ๆ ก็มีผู้ชายที่ไม่เคยเห็นหน้าเข้ามาคุยด้วย [ไปเที่ยวที่ๆมี เกาลัด ลูกพลับ สาลี่เต็มไป
หมดมัย] พวกเด็กๆกำลังหิวกันอยู่ก็พูดด้วยความดีใจ [ที่ไหน ที่ไหนหรือ พาไปให้หน่อยเร็วๆเลย] ทันใดนั้น
ผู้ชายก็มีอะไรคล้ายหางยวออกมาจากกัน [เอาละ ชีคร่อมมา เกาะให้แน่นๆจะได้ไม่ตก ทุกคนดียัง ?]
[เอิ่ม ขึ้นแล้ว ขึ้นแล้ว] พอพวกเด็กๆส่งเสียงพร้อมเพรียงกัน ปรากฏว่าก็มีลมอบอุ่นเล็กน้อยก็บินขึ้นสู่ท้องฟ้าใน
ชั่วพริบตา จากนั้นก็ถูกพาไปในที่ที่เต็มไปด้วย เกาลัด ลูกพลับ สาลี่ [มีผลไม้อร่อยๆเต็มไปหมดเลยใช่มีัยละ]
ผู้ชายก็ทำให้เกิดลมอุ่นๆขึ้นมาอีกให้ผลไม้จำนวนมากตกลงมาจากต้นไม้ พวกเด็กๆต่างดีใจกันใหญ่ ในระหว่าง
นั้นก็กำลัง ผู้ชายกระวนกระวาย [เผลอไป เริ่มมีดแล้ว ฉันมีที่ๆต้องกลับไปอย่างไร พวกนาย กลับบ้านกันเอง
นะ] เช่นนั้นแล้ว ก็เกิดลมอุ่นๆขึ้นมาทันใด แล้วก็ไปที่ไหนแล้ว ที่นี้ ที่ลำบากก็คือพวกเด็กๆ [หมู่บ้านของพวก
เรา อยู่ไหนล่ะ] [พวกเรา มาจากที่ไหนกันล่ะ] [ภูเขาลูกนั้นหรือเปล่าที่ข้ามมา] ในระหว่างที่ทุกคนกำลังตาม
หาทางกลับนั้นพระอาทิตย์ก็มีดสนิท [อยากกลับบ้านแล้ว] [หนาว กลัวด้วย] เด็กผู้หญิง ร้องให้ไป เกาะหลัง
เด็กผู้ชายไป [อย่าร้องนะ ถ้าร้องสุนัขจิ้งจอกจะออกมาหลอกนะ]

พวกเด็กๆก็เดินจงมือกันแล้วก็เห็นสว่างของบ้านแสงไฟสลัวๆภายในความมืดอีกฝั่ง พวกเด็กๆวิ่งไป
อีกฝั่งของแสงด้วยความดีใจ พอเปิดประตูบ้าน ก็มียายอ้วนๆออกมา [พวกเธอ มาจากที่ไหนกัน ?] [คุณลุงที่
ไม่รู้จักให้พวกเราขึ้นบางอย่างยาวๆ แล้วมากับลม จากนั้นก็ได้กิน เกาลัด กับลูกพลับเยอะ แต่ว่าลุงปล่อยพวก
เราไว้แล้วไปที่ไหนด้วยกันกับลมพวกเรากลับบ้านไม่ได้] [งั้นหรือ เด็กคนนี้นะคือ ลมได้ลูกของเราแน่ๆ เด็ก
คนนั้นชอบเล่นซุกซน ทำเรื่องไม่ดีอีกแล้วน้า ฉันจะไปขอลมเหนือลูกชายฉันอีกคน ให้ไปส่งพวกเธอกลับบ้าน]
พอคุณป้าพูดก็ไปปลุกลมเหนือลูกชายที่นอนอยู่ห้องข้าง [ตื่น จะนอนไปถึงไหน ตื่น]

เด็กชายลมเหนือ ขยับตัวตื่น เหมือนอย่างทีคิด มีอะไรบางอย่างที่เหมือนหางยาวออกมาจากกัน [เอ้า ขึ้นมา เร็วๆสิ] พวกเด็กๆก็จับข้างหลังซีคร่อม ก็มีลมเย็นๆ มา แล้วทุกคนก็บินขึ้นสู่อากาศกลางคืนอีกครั้ง ที่หมู่บ้าน พวกเด็กๆ ที่ตื่นแล้วก็ยังไม่กลับบ้าน ทุกคนที่หมู่บ้านก็ตามหากันวุ่น ในตอนนั้น ก็มีลมเหนือเย็นพัดมา พวกเด็กๆก็ปรากฏตัวที่หน้าของคนในหมู่บ้าน พวกคนในหมู่บ้าน ต่างก็ตกใจดีใจกันใหญ่ เด็กลมเหนือที่เห็นนั้นก็พูดว่า [เมื่อไรก็มาเที่ยวได้ล่ะ] แล้วก็กลับบ้านไปพร้อมกับลมเย็นๆ

เรื่อง “เด็กชายหนึ่งนิ้ว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่แห่งหนึ่งมีตากับยายอาศัยอยู่ ทั้งสองคนไม่มีลูกตากับยายจึงไปขอต่อพระเจ้า [พระเจ้า เด็กตัวเล็กๆตัวเล็กๆเท่าหัวนิ้วโป้งก็พอ กรุณาให้ลูกแก่พวกเราด้วย] และแล้ว ลูกตัวเล็กก็เกิดขึ้นมาจริงๆ เป็นเด็กผู้ชายที่ตัวเท่าหัวแม่ นิ้วโป้งของตาพอดี ทั้งสองคนไม่รอช้ารีบตั้งชื่อว่าเด็กชายหนึ่งนิ้วทันที วันหนึ่ง เด็กชายหนึ่งนิ้วพูดกับตาและยายว่า [ข้าอยากไปเมืองหลวง อยากจะไปทำงาน กรุณาให้ข้าได้เดินทางด้วย]

ดังนั้น ตาจึงทำดาบใหญ่เท่ากับเด็กชายหนึ่งนิ้วพอดี ด้วยเข็ม ส่วนยาย ทำเรื่อนั่งของเด็กชายหนึ่งนิ้วให้ลอยบนแม่น้ำด้วยขาม [นี่ เอาดาบเข็มนี่ไป] [นี่ พายเรือด้วยตะเกียบอันนี้] [ครับ เอาล่ะไปแล้วนะ] เด็กชายหนึ่งนิ้วพายเรือขามแก่ง ออกไปเมืองหลวง จากนั้นพอถึงเมืองหลวง เด็กชายหนึ่งนิ้วถามบ้านที่โอ้อ่าที่สุดในเมืองหลวง [มีเรื่องจะขอร้อง มีเรื่องจะขอร้อง] [ค่า ... เอ๊ะ?] คนที่ออกมาช่วยเหลือ สงสัย [ไม่เห็นมีใครเลยนี่] [ตรงนี้ ตรงนี้] คนที่ออกมาช่วยยืนอยู่บนเฉลียง มองดูเด็กชายตัวเล็กหนึ่งนิ้ว [เอ้แล้ว ทำไมถึงตัวเล็กอย่างนั้นล่ะ] จากนั้นเด็กชายหนึ่งนิ้วก็กลายเป็นผู้ดูแลเจ้าหญิงของบ้านหลังนั้น วันหนึ่ง เด็กชายหนึ่งนิ้วเป็นผู้ติดตามเจ้าหญิงไปวัด

ตอนทางกลับนั้น ก็มียักษ์สองตัวโผล่มา [โธ่ นี่ผู้หญิงสวยนี่ เอาตัวไปนะ] ยักษ์พอเห็นเจ้าหญิงก็ลักพาตัวไป [ซ้าก่อน!] เด็กชายหนึ่งนิ้ว ดึงดาบเข็มนี่ที่ได้รับจากตาออกมา แล้วก็เกาะห้อยตัวกับยักษ์ แต่ว่า [อะไรเนี่ย ไอ้ตัวที่เหมือนแมลง แก] ยักษ์หิบบเด็กชายหนึ่งนิ้วขึ้นมา แล้วกลืนลงไปทั้งตัว ภายในท้องของยักษ์ มีดไปหมด เด็กชายหนึ่งนิ้ว หมุนไปรอบๆแหงดาบไปในท้อง [เจ็บ เจ็บ เจ็บบ!] ยักษ์ที่ทุกข์ทรมานรีบคายเด็กชายหนึ่งนิ้วออกมา [ต่อไป ครั้งนี้ฉันจะบดขยี้แก] ยักษ์อีกหนึ่งตัวพูดแต่ว่า พอเด็กชายหนึ่งนิ้วตั้งท่าดาบเข็มนี่ แล้วครั้งนี่ก็เข้าไปในตาของยักษ์ตัวนั้น ยักษ์ตกใจ [ชะ ชะ ช่วยด้วย-!] ยักษ์ตัวที่สองหนีไปเสียแล้ว [ฮืม! เท่านั้นคงเข็ดหลาบ อย่ามาอีกเป็นครั้งที่สอง! แล้ว นี่มันอะไรกัน เจ้าหญิง] หลังจากที่ยักษ์ไปได้ทำค้อนแปลกประหลาดตกไว้ [นี่ สิ่งนี้คือ สิ่งที่เรียกว่า ค้อนตี พอเคาะมันเบาๆ ของที่ชอบอะไรก็ได้จะออกมา] ดังนั้นเด็กชายหนึ่งนิ้วจึงขอลูกจากเจ้าหญิง [ให้ฉันสูงขึ้น [ความสูงออกมา][ความสูงออกมา] ให้พูดอย่างนั้นแล้วเคาะ] และแล้วเป็นประหลาดมาก ความสูงของเด็กชายหนึ่งนิ้ว ยิ่งเคาะก็ยิ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นผู้ชายที่สง่าไม่แพ้ใคร

จากนั้น เด็กชายหนึ่งนิ้วก็แต่งงานกับเจ้าหญิง พยายามทำงานและประสบความสำเร็จในชีวิต

เรื่อง “ทาโนะคิว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีนักแสดงเร่ร่อนอยู่ในที่แห่งหนึ่ง เพราะได้รับจดหมายว่าแม่ป่วย จึงหยุดกลางคันและกลับโดยเร็ว แต่ว่า พอมาถึงถิ่นเขาในภูเขาแห่งหนึ่ง พระอาทิตย์ก็มืดเสียแล้ว และแล้ว คุณป้าร้านน้ำชาที่พูดกับ ทาโนะคิวว่า [กรุณาหยุดก่อน ภูเขาลูกนี้ ตอนกลางคืนอันตราย เพราะมีงูยักษ์อยู่] แต่ว่า ทาโนะคิวเป็นห่วงแม่ที่ป่วยอยู่จึงขึ้นไป จากนั้นก็หยุดพักชั่วคราวที่ตีนเขา ก็มีตามขมาออกมา [เจ้าเป็นใครนะ?] [ฉันชื่อ ทาโนะคิว] แต่ว่า ตา ฟังผิดจาก [ทาโนะคิว] เป็น [ทานุกิ] [ทานุกิหรือ ถ้าเป็นทานุกิล่ะก็ ก็ต้องแปลงร่างเก่งละสิ งั้นลองแปลงร่างสิ ฉันเป็นงูยักษ์ ฉันก็กำลังแปลงร่างอยู่] พอฟังว่าเป็นงูยักษ์ ทาโนะคิวก็ตกใจ [อ้อ แปลงร่างเร็วๆสิ หรือว่า แปลงร่างไม่เก่ง?] ทาโนะคิวที่สั่นอย่างตระหนก ด้วยความกลัวมาก แต่งูกล่าวว่า ไม่เก่ง ไฟจึงติดวิญญาณนักแสดง [ไม่เก่ง? ฉันทันนี้ไม่เก่ง? งั้น รอก่อน ฉันจะแปลงร่างเป็นมนุษย์ผู้หญิง] ทาโนะคิว ใส่คิโมโนกับวิกผมผู้หญิง ที่หยิบมาจากสัมภาระ ระบายน้ำขาวโชวีให้ดู ตาพูดด้วยความชื่นชม เก่งอย่างที่คิดเลย] จากนั้น ก็ถามทาโนะคิวว่า [แล้ว สิ่งของที่เจ้ากลัวคืออะไร] [สิ่งของที่ข้าเกลียด คือเงิน แล้วสิ่งของที่ท่านเกลียดล่ะ?] [ข้าหรือ ? ของที่ข้าเกลียด บุหรี่ ชีตา ลูกพลับฝาด ถ้าสิ่งนี้ถูกร่างกายล่ะก็ เหน็บจะกินเลย เจ้าเป็นทานุกิช่วยด้วยละกัน เรื่องนี้ห้ามเอาไปพูดกับมนุษย์ล่ะ งั้น คืนนี้แยกกันแค่นี้เถอะ] พอพูดอย่างนั้นแล้ว ร่างของตาก็มองไม่เห็นเสียแล้ว [อ้อ รอดตาย] ทาโนะคิวลงเขาอย่างถอนหายใจ พอถึงที่ตีนเขาก็รุ่งเช้าพอดี ทาโนะคิว จึงพูดเรื่องที่ได้ถามจากงูยักษ์ให้คนในหมู่บ้าน [งั้น ด้วยเหตุนี้ให้รวบรวม บุหรี่ ชีตา ลูกพลับฝาด ขว้างไปที่ถ้ำของงูยักษ์ดีมั๊ย ถ้าทำอย่างนั้น จะสามารถปราบงูยักษ์ได้ จะได้สามารถใช้ชีวิตอยู่อย่างโล่งใจ] พอฟังอย่างนั้น ทุกคนในหมู่บ้านก็ดีใจ ไม่ทันไรก็รวบรวมบุหรี่ปู ชีตา ลูกพลับฝาดมากเท่าที่ได้ แล้วก็ไปขว้างที่ถ้ำของงูยักษ์ [อ้าก-ก นี่ ทนไม่ไหวแล้ว!] งูยักษ์หนีออกไปที่ภูเขาข้างอย่างสุดชีวิต แล้วก็รอดชีวิตมาได้ [ไอ้ทานุกินั่นแน่ๆ ที่เอาเรื่องที่ผมเกลียดไปพูดกับพวกมนุษย์ แก ไอ้ทานุกะ จะทำยังไงจะเอาไว้เลย?] งูยักษ์โกรธเป็นฟืนเป็นไฟ จากนั้น ก็คิดออกถึงเงินของที่ทานุกิเกลียดที่สุด ดังนั้น พองูยักษ์เตรียมเงินไว้มาก แล้วก็ตามหาบ้านของทานุกิ จากนั้นในที่สุด ก็ค้นเจอบ้านทานุกิแต่ประตูบ้านปิดอยู่พอดี ไม่สามารถเข้าไปได้ [แล้ว จะเข้าไปยังไงล่ะ?] ในตอนนั้นงูยักษ์ก็เจอปล่องควันที่อยู่บนหลังคา [นี่ ทานุกิ ให้รู้กันไปเลย!] งูยักษ์โยนเงินใส่ปล่องควัน เป็นเพราะทาโนะคิวได้รับเงิน ก็สามารถซื้อยาได้ด้วยเงินนั้น แม่เลยหายป่วยโดยสิ้นเชิง

เรื่อง “คำร้องที่ไม่สามารถอ่านเขียนได้”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีความอดอยาก ขาดแคลนเกิดขึ้นอย่างรุนแรง พวกชาวสวนทุกข์ทรมานกันมากจึงตกลงกันว่า [นี่เราควรที่จะเขียนคำร้องต่อผู้ดูแลท้องถิ่น ยังไงๆควรได้รับการยกเว้นภาษีของปีนี้] แต่ไม่มีใครสักคนที่สามารถเขียนตัวหนังสือได้ คนหนึ่งในนั้น ถอนหายใจออกมา [ไหนไหน แย่มากเลย]

[เอาละ คิดอะไรดีๆ ออกเลย ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ฉัน] พุดยึดกรับงานนี้ ท่านผู้ดูแลห้องถิ่นรับคำร้องเอาไว้ พอเปิดดูปรากฏว่ามี <<<อิจิ นิ ซัน ชิ โกะ โระคุ นานา ฮาจิ คิว จู ซัน>> เขียนเอาไว้ [เอ้ เป็นคำร้องที่แปลกประหลาด] คิดโน่นคิดนี่แต่ก็ไม่เข้าใจสักนิด

ดังนั้น จึงได้ให้เรียกชาวสวนที่เขียนคำร้องนั้นมาสอบถาม [คำร้องกลายเป็นแบบนี้ มันเป็นคำร้องแบบไหนกัน] [ไม่ผิดแน่นอน เอาละ รองอ่านคำร้องออกเสียงดู] [ได้ครับ ยินดีรับใช้เสมอ] ชาวสวน ถือนำคำร้องไว้ในมือ อ่านออกเสียงดัง [หนึ่งคือ มีเรื่องจะพูดหนึ่งอย่าง สองคือ ลำบาก สามคือ เป็นมา 3 ปีแล้ว สี่คือ แห้งแล้งผิดปกติ ห้าคือผลผลิต หกคือเก็บไม่ได้ตามต้องการ เจ็ดคือ ปัญหาเยอะ แปดคือทั้งอับอาย เก้าคือ ลำบากไม่มีอะไรกิน สิบคือ ปัญหาของหมู่บ้านห่างไกล] ท่านผู้ดูแลก็ [อย่างนี้เอง ถ้างั้นก็เข้าใจแล้ว แต่ว่าตัวหนังสือ ชั้นที่เขียนไว้ตอนจบล่ะ?] [ครั้น ตัวหนังสือชั้น ก็คือโยโคคะวะซันโซ คนเขียนคำร้องครับ]

การเลือกคู่ครอง

ค่านิยมในการเลือกคู่ครองนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจะปรากฏการเลือกคู่ครองโดยคำนึงถึงเรื่อง ความเป็นผู้รู้ เป็นคนดี มีสติปัญญาแก้ปัญหา เป็นคนกล้าหาญ เป็นคนมีความพยายาม เป็นคนขยันซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องรวยก็ได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในนิทานดังนี้

เรื่อง “แมวจ้าวสาวของคน”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชาวนาผู้หนึ่งทุกวันจะต้องออกไปทำงานที่นาอย่างขยันขันแข็ง แต่ชีวิตของเขากลับไม่มีความสุขเลยสักนิดเดียว เพราะทั้งๆอายุอานาน ก็เลย 40 ปีแล้วแต่ก็ยังไม่เจอเจ้าสาวเลย อีกด้านหนึ่ง เศรษฐีที่รวยที่สุดในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ข้างบ้านชาวไร่ผู้นั้น ซึ่งในยุ่งข้าวของเขามีกระสอบข้าวกองรวมกันเป็นภูเขา ทั้งๆที่ไม่ว่าจะพุ่มเฟือยขนาดไหนก็ไม่ลำบาก แต่เขาคนนี้ก็กลับขี้เหนียวมาก แม้แต่กับแมวดัวเมียที่เลี้ยงเอาไว้ยังพูดว่า พักนี้กินเยอะไปนะ แล้วก็ไล่ออกจากบ้านไป ในขณะที่ชาวนากำลังนอนอยู่ ตกตึกก็ได้ยินเสียงร้องของแมวจากข้างนอกบ้าน รู้สึกสงสัยจึงเปิดประตูดู เห็นแมวของเศรษฐีข้างบ้านกำลังหนาวสั่นอยู่ เป็นอย่างไรบ้าง อยู่ในที่แบบนี้ อาจจะแข็งตายก็ได้นะ ชาวนาผู้ใจดีอุ้มเจ้าแมวเข้ามาในบ้าน และเช็ดเนื้อตัวที่สกปรกให้ จากนั้นก็พาเข้ามาอยู่ที่นอนของตน

วันต่อมา พอดีเอาแมวลับไปคืน ก็ถูกพูดว่า เจ้านั้น ไม่ใช่แมวของที่นี่แล้ว ทำให้ชาวนาไม่มีทางเลือก จึงนำแมวมานเลี้ยงไว้ที่บ้านของตน ไม่ว่าจะอะไรเขาก็จะแบ่งให้กับเจ้าแมวกินเสมอ ให้ความรักความเมตตาราวกับเป็นลูกของตัวเอง ชาวนาไร่ซึ่งเจ้าสาว เย็นวันหนึ่ง ก็ได้พูดในขณะที่เจ้าแมวกำลังนอนอยู่บนตัก ถ้าเจ้าเป็นคนล่ก้นนะ ระหว่างที่ข้าออกไปนา แล้วเจ้าไม่แบ่งให้กับข้าอยู่ที่บ้านแล้วละก็ จะมีชีวิตที่สนุกเพียงใดนะ ” พอพูดแบบนี้แล้วเจ้า แมวก็ร้อง “ เมี้ยว ” ราวกับดีใจ นี่เจ้าเข้าใจที่ข้าพูดหรือ ไม่หน้า เป็นไปไม่ได้หรอก ” เขากอดแมวไว้ที่อกแล้วนอนลงอย่างเช่นเคย

เย็นวันถัดไป หลังจากที่ชวานากลับจากทำงานทั้งๆที่ไม่มีแสงไฟแต่ได้ยินเสียงโม่หินมาจากในบ้าน จึงรู้สึกประหลาดใจ พอมองไปข้างในบ้านก็เห็นแมวกำลังบดแป้งสาธิตด้วยโม่หินอยู่ นี่เจ้าเข้าใจที่ข้าพุดจริงๆหรือขอบคุณมาก ” เย็นวันนั้นเขาใช้แป้งนั้นทำขนมดังโงะ และกินด้วยกันกับแมวด้วยความดีใจยิ่ง

หลังจากนั้นยามที่ชวานาไม่อยู่บ้านแมวก็นำแป้งให้อยู่เสมอ ซึ่งสามารถช่วยงานได้มากทีเดียว และในเย็นวันหนึ่งในขณะที่ชวานานั่งอยู่ตรงเตาผิงไฟ ทันใดนั้นแมวที่กำลังนั่งอยู่ข้างๆก็พูดด้วยภาษามนุษย์ เพราะท่าน ทำให้ชีวิตข้าทุกวันมีความสุข แต่จะให้ไม่แป้งทั้งๆแบบนี้คงไม่ดีแน่ ถ้าข้าเป็นมนุษย์ก็อยากจะทำอาชีพเพื่อท่านให้ได้มากกว่านี้ ” แล้วชวานาก็มองใบหน้าของแมวด้วยความอ่อนโยนพร้อมกับพูดว่า ขอบใจเจ้ามาก แต่แค่บดแป้งให้ข้าแค่นี้ก็เพียงพอแล้ว เพราะมีเจ้าอยู่ ข้าเลยไม่เหงาเลยแม้แต่น้อย อยู่กับข้าตลอดไปเลยนะ ” เมื่อเจ้าแมวได้ฟังอย่างนั้นก็พูดทั้งน้ำตาว่า ข้าช่างเป็นผู้ที่มีความสุขที่สุดเสียนี้กระไร เจ้าของคนก่อนถึงแม้ว่าจะเป็น คนรวย แต่ไม่เคยให้ความเมตตาแก่ข้าเลย แต่ท่านก็ยัง ...ขอร้องท่าน ให้ข้าไปที่ ศาลเจ้าอิเซเถอะ ข้าจะเป็นมนุษย์และกลับมา.....” เมื่อฟังเช่นนั้นแล้วชวานาก็รู้สึกรักและเอ็นดูแมวตัวนี้มากขึ้นเรื่อยๆ

ชวานานำเงินที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยใส่เข้าไปในถุงผ้าแล้วผูกไว้ที่คอของแมว จากนั้นเจ้าแมวก็นอกจากบ้านไปด้วยความดีใจ และหลังจากนั้นไม่นานแมวก็นั่งที่หมายได้อย่างปลอดภัย เจ้าแมวไปยืนที่ด้านหน้าของศาลเจ้าซึ่งเป็นที่สถิตของเทพเจ้าแล้วพนมมือพูด ท่านเทพ ได้โปรดช่วยทำให้ข้ากลายเป็นมนุษย์ด้วยเถิด ข้าอยากอุทิศตนให้แก่คนที่เมตตาข้าให้ได้มากกว่านี้ แล้วหลังจากนั้น จะเป็นเช่นไร

ทันใดนั้นเจ้าแมวก็นั่งกลายเป็นหญิงสาวสวยงาม แมวที่ได้กลายเป็นมนุษย์ก็ได้กลับไปหาชวานาที่รออยู่ที่บ้านด้วยความดีใจ และเพราะเงินที่ชาวไร่ได้ให้มานั้น จึงทำให้สามารถเช่าที่พักเล็กๆได้ด้วย พอชวานาได้เห็นหญิงสาวผู้สวยงามก็ไม่คิดเลยว่านี่จะเป็นแมวตัวนั้น นี่เจ้ากลายเป็นมนุษย์ได้จริงๆหรือ ” ไข่แล้วละ เพราะท่านเทพทำให้ข้ากลายเป็นมนุษย์ได้ และก็จะไม่กลับไปเป็นแมวอีก ”

จากนั้นชวานาก็ได้เป็นสามีภรรยาอยู่กับแมวที่กลายเป็นมนุษย์ สาวสวยแสนงามผู้ใจดี ช่วยงานชาวไร่ตั้งแต่เช้าถึงเย็นในบ้านไปจนถึงงานในไร่ และด้วยความขยันอดทนฝ่าฟันก็ทำให้ กลายเป็นคนรวยเช่นเดียวกับเศรษฐีข้างบ้าน และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

เรื่อง “ภรรยาที่ไม่กินอะไรเลย”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่ง มีชายหนุ่มนิสัยขี้เหนียวมากผู้หนึ่งอาศัยอยู่ เขาเคยพูดว่า อ่า อยากได้ภรรยาที่ขยันทำงาน และไม่ทานข้าวจันนะ คนแบบนี้ไม่น่าจะมี แต่แล้วก็มีผู้หญิงคนหนึ่งมาเยี่ยมชายหนุ่มผู้หนึ่งที่บ้าน พร้อมกับพูดว่า ฉันเป็นผู้หญิงที่ทำแต่งงานโดยไม่ทานข้าวค่ะ กรุณารับเป็นภรรยาด้วยนะคะ ชายหนุ่มพอได้ยินดังนี้แล้วก็ดีใจกใหญ่ รับหญิงคนนี้เป็นภรรยา หญิงที่เขาได้รับเป็นภรรยาผู้นี้ ขยันทำงานมากและไม่ทานข้าวเลย ข้าก็ไม่ทาน งานก็ขยันทำ เป็นศรีภรรยาจริงๆนะ แต่ก็มีอยู่วันหนึ่ง ชายหนุ่มผู้นี้ก็เริ่มเอ๊ะใจเมื่อรู้สึกว่าการสอบข้าวในบ้านเริ่มลดลง เอ๊ะ น่าแปลกนะ ภรรยาที่ไม่ทานข้าวแน่ๆ เขาจึงลองถามภรรยาดู ไม่นะคะ ฉันก็ไม่รู้สิคะ เธอตอบ

เขารู้สึกแปลก เข้าวันต่อมา จึงทำแก๊งไปทำงานตามปกติ แล้วแอบไปหลบฝ้าดูภรรยาที่บนเพดาน หลังจากนั้น ภรรยาของเขา ก็แบกข้าว 1 ถุงมาไว้ที่ยังฉาง และหุงข้าวที่เดียวด้วยหม้อหุงข้าวใบใหญ่ที่เหมือนจะได้มาจากที่ไหนซักที่ และเตรียมเกลือ 1 โชว (ประมาณ 1.8 ลิตร) จากนั้นเธอก็ลงมือทำข้าวปั้น ทำเรื่อยๆจนเริ่มเยอะกองราวกับภูเขา อะไร งานเทศกาลก็ไม่มีนี่ ทำไม่ต้องทำข้าวปั้นเยอะขนาดนี้ จะทำอะไรของเธอละ ในขณะที่ชายหนุ่มฝ้าดูด้วยความสงสัยอยู่นั้น ภรรยาของเขาก็เริ่มมวดยมขึ้นตั้งจุกบนศีรษะ จากนั้นจุกบนศีรษะของเธอก็แยกออก มีปากใหญ่อ้างออกมา เธอค่อยๆใส่ข้าวปั้นลงไปในปากนั้น ใส่ลงไป ใส่ลงไป เธอทานข้าวปั้นที่ทำจากข้าว 1 ถุงหมดเกลี้ยง ชายหนุ่มเห็นก็หวาดกลัวจนตัวสั่น แต่เพื่อไม่ให้ภรรยาารู้ตัว เขาจึงลงจากเพดาน แล้วทำท่าทางเหมือนกำลังกลับมาบ้าน เขาเคาะประตูและพูดว่า นี่ กลับมาแล้ว ภรรยาได้ยินดังนั้น ก็รีบมวดยมและปิดปากบนศีรษะทันที อ้า กลับมาแล้วเหอะคะ เธอออกมารับสามีด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม

ชายหนุ่มนั่งเสียบครู่หนึ่ง และก็ตัดสินใจพูดไปว่า คุณ จริงๆแล้ววันนี้ละ ผมไปบนเขามา มีข้าวจากเทพเจ้า เทพเจ้าท่านบอกว่า ภรรยาของเจ้าเป็นภรรยาที่ดี ถ้าจะให้อยู่แต่บ้านก็คงไม่ตึงนัก ให้ออกจากบ้านบ้างสิ ฉะนั้นต้องขอโทษนะ ออกบ้านไปด้วยกันได้มั๊ย เมื่อภรรยาได้ยินดังนั้นแล้ว จึงตอบด้วยน้ำเสียงสบายๆว่า ค่ะ ถ้าบอกว่าออกไปได้ ก็จะไปออกค่ะ แต่ว่าอยากได้ของฝากเป็นถึงอาบ้ำน้ำและเชือกนกะคะ อ่า เมื่อมันเป็นสิ่งที่ดี จะไปเตรียมให้เดี๋ยวนี้เลย ในขณะที่ชายหนุ่มกำลังเตรียมของที่ภรรยาร้องขออยู่นั้น ภรรยาของเขาก็พูดว่า ขอโทษนะคะ ตรงกลางถึงตรงนี้ มีรูรั่วค่ะ มาดูให้หน่อยได้มั๊ยคะ ได้สิๆ จะไปดูให้ ชายหนุ่มจึงลงไปดูในถึงอาบ้ำน้ำ ภรรยาของเขาก็ใช้เชือกมัดถึงอาบ้ำน้ำ แยกขึ้นบ่า ชายหนุ่มตกใจ มองหน้าภรรยา แต่แล้วภรรยาของเขาก็กลายเป็นนางยักษ์ นางยักษ์แบกชายหนุ่มที่อยู่ในถึงอาบ้ำน้ำ ออกจากบ้านด้วยความเร็วที่ม้าวิ่ง แยกขึ้นไปบนภูเขา จะทำยังไงดี ปล่อยไว้แบบนี้ หรือจะให้พวกมันฆ่าเลยดี ชายหนุ่มหาหนทางคิดที่จะหนี แต่รูปร่างนางยักษ์ที่สูงใหญ่กว่าต้นไม้ จันทอนนี้แหละ ชายหนุ่มจับกิ่งไม้ไว้ อยากรู้ก็ตามเขาก็หนีออกไปได้ นางยักษ์เองยังไม่รู้ว่าชายหนุ่มหนีออกไปได้แล้ว พอถึงหมู่บ้านยักษ์ นางยักษ์จึงตะโกนเสียงดังให้เหล่ายักษ์มารวมตัวกัน ทุกคน มานี้เร็ว ข้าจับมนุษย์คนเก่งมาได้แล้วเร็ว เหล่ายักษ์ทั้งหลายต่างพากันมาชะเง้อมองในถึงอาบ้ำน้ำ สิ่งที่เห็นคือความว่างเปล่า สงสัยจะหนีไปประหว่างทางละนี่ นางยักษ์โมโหมาก จึงเดินกลับไปตามทางถนนอีกครั้ง และเขาก็พบชายหนุ่ม นี่เดี๋ยวก่อน ไม่ ช่วยด้วยๆ นางยักษ์บีบคอชายหนุ่มขึ้น ตัวเขาลอยขึ้นจากพื้นหญ้าทันที และนางยักษ์เอง เมื่อเห็นชายหนุ่มตัวลอยขึ้นจากพื้นหญ้าด้วยความกลัว ก็ไม่คิดที่ปล่อยตัวเขาลง ชายหนุ่มสั่นกลัวแต่เขาก็พยายามสวดระลึกถึงพุทธคุณ นะโมตัสสะ นะโมตัสสะ นางยักษ์จับตัวเขาหมุนไปรอบๆ แต่ในที่สุดก็ล้มเลิกและเดินกลับไป โอ๊ย รอดมาได้,,, แต่ อะไรที่ช่วยเรานะ

ความจริงแล้ว ในตอนที่เขาโดนนางยักษ์จับตัวลอยขึ้นอยู่นั้น พื้นหญ้าบริเวณนั้นมีต้นไธริสอยู่เป็นจำนวนมาก นางยักษ์เห็นใบของต้นไธริสเป็นดาบ จึงไม่กล้าเดินเข้าไป และวันนี้ก็ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 จึงทำให้แม่แต่ทุกวันนี้ วันที่ 5 เดือน 5 เป็นวันเทศกาลที่สำคัญในรอบปี ในฐานะที่ต้นไธริสเป็นเครื่องรางที่ช่วยคุ้มครองป้องกันภัย จึงมีการนำต้นไธริสไปปักบนหลังคาบ้าน

จะเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นหลายเรื่องปรากฏให้เห็นลักษณะของครอบครัวชาวญี่ปุ่นว่ามีทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม โดยมีครอบครัวเดี่ยวมากที่สุด รองลงมาคือครอบครัวขยาย ส่วนครอบครัวรวมมีน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมญี่ปุ่นไม่นิยมให้สามีมีภรรยาหลายคน แต่จะนิยมให้สามีมีภรรยาคนเดียวมากกว่า ดังปรากฏนิทานหลายเรื่องที่มีสามีอยู่กับลูกแม่ภรรยาตายไปก็ไม่มีภรรยาใหม่ หรือมีเรื่องหญิงม่ายที่เลี้ยงลูกคนเดียวโดยไม่ได้แต่งงานใหม่ ทั้งนี้การมีภรรยาหลายคนจะสร้างปัญหาให้ครอบครัวได้ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นภาพครอบครัวเดี่ยวที่มีสามีและภรรยาคนเดียว

ส่วนการเลือกคู่ครองที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจะคำนึงถึงเรื่อง เป็นคนกล้าหาญ ความเป็นผู้รู้ มีสติปัญญาแก้ปัญหา เป็นคนมีความพยายาม เป็นคนดี เป็นคนขยันและไม่จำเป็นต้องร่ำรวยเสมอไป นอกจากนี้ ผู้หญิงไม่มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง ต้องอยู่ในโอวาทของพ่อแม่โดยพ่อแม่เป็นผู้แนะนำและเลือกคู่ครองให้กับลูกเอง เป็นที่น่าสังเกตว่านิทานเรื่องที่ลูกตัดสินใจเลือกคู่ด้วยตนเองนั้นตัวละครที่เป็นตัวเลือกไม่ได้เป็นคน แต่ตัวละครเป็นสัตว์ สัตว์ประหลาดหรือผีปลอมตัว และตัวละครเหล่านั้นได้กลายร่างเป็นมนุษย์ในภายหลัง

การประกอบอาชีพ

ชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ตามภูมิภาคที่แตกต่างกัน ทำให้ชาวญี่ปุ่นประกอบอาชีพต่างกัน ได้แก่ เกษตรกร สาวใช้ เฒ่าถ่าน ชามูโร คนขายของเก่า หมอ จิตรกร ชาวประมง ส่งสินค้าทางทะเล ชาวนา นายพราน ค้าขาย ช่างไม้ คนตัดไม้ พระ นักบวช นักแสดง เกอิชา ชาวสวน ทหาร รับจ้าง ช่างต่อเรือ ข้าราชการ ขุนนาง ซึ่งเป็นอาชีพทั่วไปของคนญี่ปุ่น ดังปรากฏตัวอย่างในนิทานเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง “ซากุระเดือนสอง”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ใกล้กับเขาป่าสนนั้นยังมีชายชราที่ชอบดอกไม้มากอาศัยอยู่ ชายชราคนนั้นเป็นเกษตรกรแต่เขาก็ค่อยๆ ыงานเกษตรกรให้ลูกชายของเขาทำแทน แล้วเขาก็มาปลูกดอกไม้บ้าง ดูแลต้นไม้บ้าง นี่เป็นการดำเนินชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยชราของเขาอย่างแน่นอน

วันนี้ชายชรา ก็ไปเก็บดอกไม้และพืชต่างๆ จากภูเขา มา แล้วนำมาปลูกไว้ในสวน ในนี้มีต้นซากุระที่เมื่อดอกบานแล้วจะสวยงามมาก ชายชรารักซากุระต้นนั้นราวกับเป็นลูกของตัวเองเลยทีเดียว เขาดูแลมันด้วยความทะนุถนอมอยู่ทุกวัน ทุกๆ ปี เมื่อเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิ ซากุระต้นนั้นจะบานเป็นดอกไม้ที่งดงาม ชายชราใช้ชีวิตที่เพลิดเพลินไปกับการชมดอกซากุระนั้นตั้งแต่เช้ายันมืด ถึงชายชราจะยากจนแต่เขาก็มีลูกชายที่ขยันทำงานและต้นไม้ ดอกไม้ที่เขารัก เขาจึงมีความสุข แต่ร่างกายของเขาก็เริ่มทรุดโทรม เขาป่วยด้วยโรคที่รุนแรงซึ่งไม่น่าจะเกิดในคนชราที่อายุเกินแปดสิบปีไปแล้ว ลูกชายผู้แสนกตัญญู ก็มาดูแลอาการป่วย แต่อาการของชายชรา ก็ไม่ดีขึ้นเลยแม้แต่น้อย ชายชรา รู้ว่าตัวเองคงอยู่ได้อีกไม่นาน จึงขอร้องลูกชายว่า

ขอใจนะที่ลูกเป็นห่วงและมาดูแลให้ แต่ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่พ่อเสียตายเป็นและอยากจะทำ คือพ่อคงเสียตายเป็นมาก ถ้าตายก่อนที่ซากระในสวนจะบาน อยากจะเห็นซากระเพียงแค่นิดเดียวก็พอแล้ว!!!”

หลังจากสิ้นเสียงคำขอร้องจากชายชรา ลูกชายก็พูดขึ้นว่า พ่อครับ พ่อต้องกลับมาดีขึ้นนะ พยายามหน่อย ถ้าเกิดทำแล้วพ่อจะหายป่วยละก็ ผมจะดูแลต้นซากระเป็นอย่างดีเลย ในขณะที่พูดก็รู้สึกว่าการเวลาของชายชราใกล้จะหมดลงเรื่อยๆ วันที่15 มกราคม คี้นั้นหิมะตกลงมาใหม่และหนักขึ้น เป็นคืนที่หนาวขนาดจะเป็นน้ำแข็ง ลูกชายตักน้ำเย็นที่วัดมาจากกริมบ่อน้ำ เขาราดน้ำไปทั่วตัวแล้วก็มานั่งอยู่หน้าต้นซากระ ได้โปรดกรุณาด้วย!!ได้โปรดกรุณาแก่เราด้วย!!ขอให้ซากระบานด้วยเถอะ เพราะตอนนี้พ่อของผมใกล้จะตาย ผมอยากให้พ่อได้เห็นซากระเพียงแค่นิดเดียวก็ยังดี ลูกชายพยายามขอร้องและอธิษฐานเป็นอย่างมาก หิมะที่หนาวเย็นกองทับถมไปทั่วร่างกายของเขา ถึงมือและเท้าของเขาจะชาและใกล้จะแข็งเพราะความหนาวแต่เขาก็ยังอธิษฐานต่อไป จนใกล้รุ่งสาง และก็เริ่มสว่าง อีกไม่นานต่อมาหิมะก็หยุดตก ลูกชายลืมหายใจ และหันไปมองที่ต้นซากระ ในที่สุดดอกซากระก็บานเต็มที่ แม้ว่าลูกชายจะยังงงกับสิ่งที่เกิดขึ้น แต่มันก็ไม่ใช่ว่าความฝัน ซากระ...ซากระบานแล้ว!!!” ลูกชายก็รีบร้อนไปบอกแก่ชายชรา ชายชราที่พูดว่า จริงหรือเนี่ย!!รีบพาพ่อไปดูเร็ว แล้วลูกชายก็เลื่อนประตูให้พ่อได้เห็นซากระบาน แล้วชายชราที่พูดขึ้นว่า ขอขอบคุณนะซากระ ขอขอบคุณจริงๆ เพราะได้รู้ถึงความมุ่งมั่นพยายามของลูกชาย ก็เลยบานให้ข้า ถึงข้าจะตายแต่ก็ยังกรุณาให้ดอกซากระบานในวันที่ 16 นี้ได้อีก

ชายชราและลูกชายได้กุมมืออธิษฐานด้วยกัน หลังจากนั้นคำอธิษฐานของชายชราและลูกชายจะส่งไปถึงหรือไม่นั้น แต่ในวันที่16 มกราคมของทุกปี ซากระก็จะบาน อาการป่วยของชายชราที่ค่อยๆดีขึ้น และมีชีวิตที่ยืนยาว ผู้คนที่ได้ฟังเรื่องนี้ก็เรียกซากระนี้ว่า “ซากระวันที่ 16” หรือ ซากระกตัญญู

เรื่อง “ภรรยาปลาทะเล”

นานมาแล้ว ณ สถานที่แห่งหนึ่ง มีชาวประมงคนหนึ่งอาศัยอยู่ วันหนึ่ง เขาตกปลาได้ พอลองดึงขึ้นมาดู ก็พบว่าเขาได้ปลาสีแดงตัวใหญ่ที่มีเกล็ดส่องประกายระยิบระยับ พอดึงมันออกจากเบ็ด “อย่าฆ่ามัน!!” เพราะรู้สึกว่าได้ยินเสียงเรียกร้องแบบนั้น ก็เลยปล่อยปลาตัวนั้นไป หลังจากนั้นไม่นาน ชาวประมงคนนั้นได้ภรรยาเป็นผู้หญิงที่มีใบหน้าสีแดงอย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เธอเป็นคนทำอาหารเก่งมาก โดยเฉพาะซุสมิโอะที่มีรสชาติไม่เป็นรองใครเลย เพราะว่ามันอร่อยมาก! “เพิ่งเคยกินอาหารที่อร่อยแบบนี้เป็นครั้งแรก เธอทำยังไงเนี่ย ถ้ามไปอย่างนั้นแต่เธอทำหน้าแดงเหมือนกับว่าอาย “ผู้ชายนะ สนใจเรื่องนั้นด้วยหรือ แล้วเธอก็หัวเราะ แหม ก็แน่นอนสิ

เช้าวันรุ่งขึ้น เขาไปแอบดูภรรยาทำอาหารในครัวแต่เช้า “อ้อ วันนี้เป็นสุเมชิเธอ ต้องอร่อยมากแน่ๆ ถึงจะแอบดูตอนภรรยาทำอาหารแล้ว แต่ก็ไม่เห็นว่าจะมีขั้นตอนไหนที่ทำไมเป็นพิเศษเลย “อ๊ะ ปรงเสร็จแล้ว แต่ทำยังไงกันแน่นะ...อะ..อะไรนะ!” ชาวประมงที่กำลังแอบดูอยู่ตกใจมาก ภรรยาของเขาปรงรสโดยการฉีกลงในหม้อสุเมชิ เสียงของชาวประมงทำให้ภรรยาของเขาเห็นว่าถูกเห็นแล้วแน่ จึงพูดออกไปทั้งหมด

“ที่จริงแล้ว ฉันทะ คือปลาสีแดงที่เธอช่วยไว้ อยากรจะตอบแทนบุญคุณเธอก็เลยทำแบบนี้ แต่เพราะถูกเห็นร่างจริงแล้ว จากนี้คงอยู่ที่นี้ไม่ได้แล้ว แล้วชาวประมงก็วิ่งไล่ตามเธอมาจนถึงแหลมที่เธอกระโจนลงทะเลไป

ไม่นานก็ปรากฏปลาสีแดงตัวใหญ่ที่ผิวน้ำทะเล มันหันมามองชาวประมงด้วยความรู้สึกเศร้าที่ต้องจากกัน แล้วก็ว่ายน้ำหายไปไกลลิ่วคลืนนั้น

เรื่อง “ปีศาจ ต้นมะกอก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีชาмуไรผู้โดดเดี่ยวอยู่ผู้หนึ่งอาศัยอยู่ มีอยู่วันหนึ่งชายชรา คนสนิทมาเยี่ยมที่คฤหาสน์ของชาмуไร ค็นั้นพระจันทร์เต็มดวง ทั้งสองเลื่อนประตูไม้เปิดออกและนั่งชมพระจันทร์ไปพร้อมกับต่างก็รินสาเกให้กัน บางครั้ง กลิ่นหอมของดอกต้นมะกอกจะลอยตามลมมา กลิ่นอะไรช่างหอมจัง พอพูดเช่นนั้น ชายชรา ก็หันไปชมวิวทางสวน ช่างๆต้นมะกอกต้นใหญ่มีหญิงสาวใส่ชุดกิโมโนสีขาวยืนอยู่ หญิงสาวสะบัดผมยาวและมีใบหน้าอันขาวซีด และกำลังจ้องมองมา แปลกจัง เมาแค่เล็กน้อยเองนี่นา ชายชรา เบิกตาดูอีกที หญิงผู้นั้น อยู่ๆก็ลอยมาคล้ายกับลม มาอยู่ตรงหน้าของชายชรา ชายชราเอนตัวหลบไปข้างหลังอย่างไม่ตั้งใจแต่ ชาмуไรไม่ตกใจสักนิดเลย อย่าเสียมารยาทต่อหน้าแขกสิ ! ถ้าไม่รีบหายไปจะดีสะเลย !ชาмуไรพูด

ในขณะที่เดียวกันนั้น ก็หายเข้าไปที่ต้นมะกอกทันที ชายชราลอบนำอกโล่งอกโล่งใจและถามชาмуไรว่า ชาмуไร นำจอกเหล้าอันใหม่มารินให้ชายชรา แต่ทว่า พักสักหญิงสาวก็โผล่ออกมาอีก แต่ครั้งนี้กลับเดินไปเดินมาที่ด้านหน้าของเฉลียงไม้ ไม่ใช่แค่เดิน ไม่ใช่ว่าไกลมาแต่กลิ้งเป็นวงกลมไปมา ชายชรา ไม่ใช่แค่ดื่มสาเกเท่านั้นแต่ยังขลุ่ยสนับสนับพร้อมกับมองไปที่หญิงสาว ทันใดนั้นหญิงสาวก็มายืนหยุดตรงหน้าของชายชราและหัวเราะออกมา ชายชราเสียวสันหลังวูบวาบและ เผลอกลั่นหายใจ ชาмуไรอยู่ๆ ก็ตึงตาออกมาและฟันไปที่หญิงสาวแต่ทว่าหญิงสาวหลบทันและค่อยๆหนีไป ชาмуไรไล่ตามหญิงสาวเข้าไปในสวนต่างๆทำเปล่า หญิงสาวพูดและหันหลังหายเข้าไปในต้นมะกอก

ชาмуไรตามหาหญิงสาวที่หายไปสักพักแต่ก็ต้องทำหน้าที่ตาผิตหวัง ในที่สุดก็คลาดสายตา เจ้าไม่มีทางหาเจอหรอก ถึงจะยังไง ก็ฆ่าช่างน่าสงสารเสียจริง ร้ายกาจมาก เจ้าเป็นผีนิ ถ้าเข้ามาที่ประตู มาที่ห้อง แถมยังเข้าขึ้นมาบนที่นอนได้อีก อะไรกัน ที่ฟังมาเมื่อก็ เจ้าไม่กลัวเลยใช่ไหม? จัน เริ่มกลัวแล้วละสิ แต่ไม่จำเป็นต้องขนเลย แต่ก็ชินซะแล้วแหละ ขนาดฟันด้วยดาบยังฟันไม่เข้าเลยถ้าจะหนีก็คงไม่ยาก พอฟังอย่างนั้นชายชรา ก็หวาดกลัวและกล่าวขอบคุณต่อเหล่าและรีบออกจากคฤหาสน์ไปทันที พระจันทร์ยัง เหมือนเช่นเคยที่ส่องประกายอยู่เหนือหัว พอเงยหน้ามา กิ่งของต้นมะกอกก็ยืงออกออกมาบนรั้ว และกลิ่นของดอกนั้นก็ลอยมา ณ ตอนนั้น ก็มีเสียงหักของกิ่งไม้ดังขึ้น เมื่อชายชราแอบมองผ่านรั้วที่ฟัง แต่หญิงสาวกลับป็นมาที่กิ่งไม้ ชายชราตกใจและหญิงสาวก็หัวเราะที่ชายชรา หลังจากนั้นชายชราก็ไม่หันมองย้อนกลับมาเลย

หลังจากนั้นหญิงสาวจากวันนั้นทุกคืนก็จะหักกิ่งของต้นมะกอก เพราะชาмуไรไม่เรียกร้องขออะไร ในที่สุดจึงทำให้กิ่งของต้นมะกอกหักและเหี่ยวเฉาตายไปหมดทั้งต้น ในขณะที่เดียวกัน หญิงสาวก็ไม่ปรากฏตัว

เป็นครั้งที่สองอีกเลย หลังจากนั้นไม่ช้า มีการแจ้งให้ทราบถึงการตายของซามูไร ตอนที่ชายชราวิ่งผ่าน ทุ่งๆที่ ต้นมะกอกไม่มีดอก แล้วแต่กลิ่นเปรี้ยววานนั้นดูเหมือนจะลอยออกมาเหมือนกำลังกล่าวขอโทษอยู่

การวิเคราะห์ด้านการประกอบอาชีพที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสรุปได้ว่า ชาวญี่ปุ่นเป็นคนขยัน ในการทำมาหากิน ประกอบอาชีพด้วยความมานะอดทน เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัยและหวังความก้าวหน้า ความสำเร็จในอาชีพการงาน ดังปรากฏในนิทานมีอาชีพหลากหลาย เช่น ชุนนาง ข้าราชการ เกษตรกร หมอ พระ ช่างฝีมือ ชาวประมง นักรบ(ซามูไร) ทำไร่นา ทอผ้า รับจ้าง คนรับใช้ ค้าขาย นายพราน หรือแม้กระทั่ง เป็นขโมย สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมญี่ปุ่นที่ผ่านมาว่า การประกอบอาชีพเป็นไปตามระบบชนชั้น (Shinokoushou) ซึ่งเป็นระบบศักดินาตามแบบลัทธิขงจื้อในสมัยเอโดะที่มีแนวคิดเรื่องสถานภาพความสูง ต่ำทางสังคม ได้แก่ ชุนนาง เกษตรกร ช่าง และพ่อค้า แต่ที่ญี่ปุ่นนักรบกลับเป็นซามูไร ส่วนช่างและพ่อค้าได้ ถูกรวมและถูกแยกออกมาให้เป็นชาวเมือง และเกษตรกรไม่ได้อยู่ในชั้นของชาวเมือง

ความเชื่อ

ความเชื่อ คือการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนว่าเป็นจริงหรือมี อยู่จริง การยอมรับนับถืออาจจะมีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้หรืออาจจะมีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวเทพเจ้าหรือคามิ ความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก ขาดิ ภาพ ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องวีรบุรุษและรัฐ ความเชื่อ เรื่องภูตผีปีศาจ วิญญาณ และความเชื่อเรื่องการแปลงร่างหรือการกลายร่าง ดังรายละเอียดต่อไป

ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า หรือ “คะมิ (神)”

ชาวญี่ปุ่นถือว่าธรรมชาติต่างๆ บนเกาะญี่ปุ่น เป็นผลงานการสร้างสรรค์ของเทพเจ้า จึงมีฐานะควรแก่ การเคารพบูชา ไม่ว่าจะเป็นมหาสมุทร แม่น้ำลำธาร แผ่นดิน พรรณพฤกษา ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ป่า และของ ศักดิ์สิทธิ์สูงส่งขององค์จักรพรรดิคือกระจกเงา ดาบ และอัญมณี ซึ่งถือว่าเป็นเทวสมบัติ มีวิญญาณที่เทพเจ้า ประทานมาล้วนแต่ควรแก่การเคารพบูชาทั้งนั้น ชาวญี่ปุ่นจึงมีความรักธรรมชาติ สงวนป่าไม้ ภูเขา พงไพร พืช น้อยใหญ่เสมือนชีวิตของตน ดังปรากฏในนิทานตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ทะเลสาบเศรษฐิ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วที่จังหวัดโทโตริ มีเศรษฐิที่เต็มไปด้วยความต้องการมาที่ 湖山長者 ที่นาของเศรษฐิมีขนาดใหญ่มากแต่ ที่นานั้นจะต้องปลูกข้าวในหนึ่งวันตามธรรมเนียมของบ้านนั้น เพราะว่าวัน ดำนาในช่วงที่ไม่สามารถอยู่เมื่อไม่มีใคร พวกเขาปลูกข้าวไม่มีใครสามารถนับแถวได้จึงต้องเริ่มดำน้ำอย่าง

พร้อมเพียงกัน แต่ มีวันที่ปลูกข้าวของปีหนึ่ง มีลูกสิงอยู่หนึ่งลูกสิงต่างก็เล่นชนจนลงมาที่ข้างล่างของภูเขา จึงทำให้สาวปลูกข้าวมองเห็น ดูโน้นสิ ลูกสิงก็ลงมากำลังกลับหัวกลับหางสิ จริงด้วย ดูท่าว่าจะตกลงมา อะ หล่นมาแล้ว ยังหัวเราะชอบใจอีกทั้งที่หล่นลง น่ารักจังนะ และยังเป็นทีกล่าวถึง หลังจากนั้น ในที่อื่นๆ พวกสาวๆ ปลูกข้าวต่างก็ . และหยุดมือที่ดำนามาพักดูเจ้าลิงน้อยแทน นี่ละคือทะเลสาบเศรษฐี โน้นสิ ! ทำอะไรอยู่นะ ห้ามพักนะ! เมื่อเสียงข้างๆดังขึ้น พวกสาวๆ ปลูกข้าวต่างก็ตกใจ และเริ่มรีบดำน้ำทันทีแต่ เพื่อที่จะหยุดดูเจ้าลิงน้อย ถึงแม้จะต้องปลูกข้าวจนถึงเย็นแต่ก็ดูเหมือนจะปลูกเกือบเสร็จแล้วก็ตาม เศรษฐี บ่อยครั้งมักจะเร่งหญิงสาวให้ทำงานแต่ทำไมเมื่อรู้ว่างานนั้นไม่เสร็จหลังพลบค่ำ เอาละ ถ้าเป็นเช่นนั้นจะไม่มีวิธีนำกลับไปให้พระเจ้านะ ทะเลสาบเศรษฐีนี้ก็จะไม่ปรากฏออกมา

เมื่อเศรษฐีคลี่เงินออกมาท่านเทพเจ้ามองลงมา แล้วคิดว่าหลังจากนี้จะทำอย่างไรดีหนอ ทางด้าน ตะวันตกของภูเขาแม้พระอาทิตย์จะตกไปแล้วแต่ท่านเทพเจ้านั้น รวาก็จะพัดลมของพัดนั้น นั่น ระหว่างปลูก ต้นกล้าสิ เศรษฐีเมื่อตะโกนขึ้น เหล่าหญิงสาวที่ปลูกข้าวก็รีบดำนาอย่างเร่งรีบใหม่อีก ตอนที่ดำนาเสร็จในที่สุด หลังจากนั้นเทพเจ้าก็รู้สึกหุดหู่ใจ หลังจากนั้นเรื่องราวนี้ก็แพร่หลายมาถึงเมืองอันไกลแสนไกล ตะวันที่ ไกลลับขอบตาของอันเชิญพลังนี้ด้วย เมื่อเศรษฐีรินนอกเหล่าอันใหญ่อย่างสุขสำราญ ในเช้าต่อมา เมื่อ เศรษฐีลืมตาตื่นขึ้นมา พุงนาที่พึ่งดำนาเสร็จ เมื่อวาน ก็จมอยู่ในน้ำด้านหนึ่ง และน้ำนั้นก็ค่อยๆแพร่ขยายมากขึ้น คฤหาสน์ของเศรษฐีน้ำก็ค่อยๆพัดเข้ามา และตอนนั้นจึงเกิดทะเลสาบขึ้น จึงกล่าวเป็นเรื่องราวที่เรียก ทะเลสาบแห่งนี้

เรื่อง “การไปไหว้พระที่คุมาโนะ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ลิงมายังที่พิภพของกบ เจ้ากบ เจ้ากบ ไม่ไปไหว้พระที่คุมาโนะด้วยกันหรือ? ดีเหมือนกันนะ ฉันทักำลังคิดอยากจะไปสักครั้งเหมือนกัน ดังนั้นทั้งสอง จึงออกเดินทางไปไหว้พระที่คุมาโนะ การไปไหว้พระที่คุมาโนะนั้น เป็นการไปไหว้เทพเจ้าแห่งคุมาโนะที่มีนามว่า กอนเกน (こんげん) โดยมีผู้คน มากมายออกมาเพื่อไปสักการะตั้งแต่โบราณกาล แต่ทว่าระยะการก้าวเดินที่ต่างกันระหว่างลิงและกบ แม้ว่า กบจะพยายามเดินอย่างสุดฝีเท้าแล้วก็ยากที่จะเดินตามลิงทัน

วันหนึ่ง กบพูดขึ้นว่า เจ้ากบ ถ้าผลัดกันขี่หลังเพื่อไปไหว้พระ แกว่าอย่างไร จริงด้วยสิ ถ้าเป็นอย่าง นั้นก็ไปด้วยกันได้ ดีละ งั้นแกขึ้นมาก่อนสิ (เฮ้อ ดีจริง ดีจริง แต่จะมีวิธีที่จะทำให้ไปถึงคุมาโนะโดยทั้งๆอย่าง นี้มั๊ยนะ?) กบที่อยู่บนหลังลิง คิดนู่นคิดนี่ ว่าแล้ว ลิงก็หยุดยืนแล้วพูดขึ้นว่า โอ้ย ฉันท้อมแล้ว เจ้ากบมา เปลี่ยนกันหน่อยสิ กบจึงจำใจให้ลิงขี่หลัง แต่ขนาดตัวที่เล็กกว่าของกบ ทำให้การที่จะอุ้มลิงแล้วเดินไปนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่หนักหนาเอาการอยู่ กบจึงพูดขึ้นว่า เจ้าลิง ฉันท้อมกระโดดแรงนะ ช่วยหันหน้าไปข้างบนที ถ้าหัน มาข้างล่างเดี๋ยวจะตกเอานะ ลิงหันหน้าขึ้นด้านบนตามที่กบพูด เมื่อหันหน้าขึ้นมองด้านบน ด้วยแรงลมที่กำลังพัด จึงทำให้เมฆบนท้องฟ้าไหลผ่านไปเรื่อยๆราวกับบินผ่านไป (โอ เจ้ากบเองก็เดินไวเหมือนกันนะเนี่ย)

ลิ่งรู้สึกชื่นชมเป็นอันมาก พร้อมกับมองเมฆที่เลื่อนลอยไปเรื่อยๆ แต่ที่จริงแล้ว กบยังอยู่ในท่าเดิมที่ตรงนั้น โดยไม่ขยับเขยื้อนเลยแม้แต่น้อย ผ่านไปสักพัก กบก็พูดขึ้นว่า เอ้า ลงมาได้แล้ว เปลี่ยนกันๆ เมื่อลิ่งลงมาแล้ว มองไปรอบๆ ก็พบว่ายังอยู่ที่เดิมเหมือนกับเมื่อก่อน อะไรงี้ไม่เห็นจะคืบหน้าไปถึงไหนเลยนี่ อายามาพูดบ้างนะ กว่าจะไปถึงคามาโนะ มีที่ที่เหมือนกันอยู่ตั้งเจ็ดแห่งเลยเชียวนะ จริงด้วยสินะ เดินมาตั้งขนาดนั้นแล้ว ยังเหมือนกับที่เมื่อกี้เปียบเลย

เมื่อลิ่งอุ้มกบ ก็เดินทางไปอย่างรวดเร็วเหมือนเดิม ด้วยการทำแบบนี้ เมื่อถึงตากบ กบก็หลอกลิ่ง โดยที่ไม่ได้ขยับเดินสักก้าว จนกระทั่งเดินทางถึงคามาโนะในที่สุด

ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ ขาดิ ภพ

ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า ชีวิตหลังความตายหรือโลกหน้านั้นมีอยู่จริง ดังนั้นในขณะมีชีวิตต้องพยายามทำแต่สิ่งดีๆ เมื่อเสียชีวิตแล้วจะไปสวรรค์หรือเกิดในชาติภพที่ดี ตรงกันข้ามหากกระทำแต่ความชั่ว จะตกนรกและอยู่อย่างทุกข์ทรมาน ความเชื่อดังกล่าวเป็นอิทธิพลของศาสนาชินโตและพุทธศาสนา ดังปรากฏในนิทานตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ชมนรก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพระชื่อว่าคาคุเง็งโชนิน อยู่ที่วัดจิกโค เมืองนิกโก วันหนึ่ง โชนิน ได้นอนพักผ่อน แล้วก็ตายไปทั้งท่านอนแบบนั้น แต่ว่า ร่างของโชนินนั้นยังอ่อนราวกับมีชีวิต ผิพรรณก็เป็นสีเนื้อปกติ ทว่าไม่หายใจ และหัวใจก็หยุดเต้นอีกด้วย แน่แน่นอนว่าเป็นคนตาย ผู้คนต่างพากันกังวล นักคิดกันว่าจะทำยังไงดีจนเวลาผ่านไปสิบเจ็ดวัน ทันใดนั่นเอง โชนินก็ได้ลืมตาขึ้น โชนินก็มองดูพวกผู้คนที่มสีหน้าเป็นห่วงตน จึงเข้าใจถึงสถานการณ์ตอนนี้ ดูเหมือนว่า ข้าจะตายไปแล้วฟื้นขึ้นมาสินะ ทุกคนข้าต้องขอโทษที่ทำให้เป็นห่วงด้วย ที่จริงแล้ว ข้าเพิ่งไปเที่ยวนรกกลับมาเอง พอตื่นแล้วข้าจะเล่าเรื่องราวให้กับทุกคนฟังกัน เมื่อพูดจบโชนินก็เริ่มเล่าเรื่องราวประหลาดๆต่างๆ

พอข้ารู้สึกตัวขึ้น ข้าได้อยู่บนก้อนเมฆซึ่งกำลังเคลื่อนตัวไปในความมืด และไม่รู้ว่ามีมันจะไปสิ้นสุดที่ใด ทันใดนั่นเอง ก็มีประตูที่ลูกโชนไปด้วยไฟ ตรงนั้นเองมียักษ์ยืนเฝ้าอยู่ และข้าคิดว่าประตูนี้เองเป็นประตูนรก หลังจากที่ผ่านประตูนั้นไปแล้วก็จะเข้าไปสู่อาคารเอมมะ ซึ่งมีผู้คนมากมายเรียงตัวกันอยู่ข้างหน้าท่านยมบาล และคนเหล่านั้นจะถูกตัดสินโดนท่านยมบาล และชายที่ถูกลากออกมาข้างหน้าท่านยมบาลคนแรกก็พูดออกมาว่า ท่านยมบาล ท่านจะเอาข้ามาลงนรกนั้นเป็นเรื่องที่ผิด ทันใดนั่นเองท่านยมบาลก็พูดด้วยน้ำเสียงที่น่ากลัวว่า “หุบปากซะ เจ้าได้ข้ามาไปสามตัว แมวอีกหกตัว ฐู๋หม ขายคนนั้นตอบว่า “เออ มันก็ใช้อยู่ แต่ว่า เพียงแค่ข้ามาพบกับแมวก็ตกนรกงั้นหรือ

แน่นอน แม้นแต่จะเป็นแมลงเพียงแค่ตัวเดียว มันก็มีชีวิตเหมือนกับมนุษย์ ถ้าเจ้าฆ่าด้วยความสนุกสนานแล้วละก็มันก็เป็นบาป เจ้าจะต้องตกนรก เป็นเวลาห้าร้อยปี และถูกลงโทษด้วยกระบองหนาม

หลังจากที่ยมบาลพูดเสร็จ ก็มีพวักษ์มาดึงตัวผู้ชายคนนั้นออกไป “คนต่อไปออกมา “ดูท่าทางแล้วเจ้า จะเตรียมตัวเตรียมใจลงนรกแล้วสินะ “อย่างนี้เอง ดูทางเจ้าจะไม่รู้สึกสำนึกสินะ บาปของเจ้าก็จะเพิ่มขึ้น นรกที่เจ้าต้องไปคือนรกกับดักเหล็ก เป็นเวลาหนึ่งพันปี เจ้าจะถูกโซ่เหล็กร้อนๆมัดร่างเจ้าไปตลอด ต่อไปออกมา” และท่านยมบาลก็ได้ตัดสินคนที่ตกนรกไปที่ละคนๆตามลำดับ และทันใดนั้นเอง ยมบาลก็พูดออกมาว่า “เจ้า คาคุเก็งเอ๊ย ที่ข้าเรียกเจ้ามาเพื่อที่จะนำเจ้ามาลงโทษแต่อย่างใด มันก็เป็นไปตามที่เจ้าได้เห็น นับวันผู้คนต่าง ตกนรกกันมากขึ้น ให้เจ้าคิดอยู่เสมอว่านี่เป็นผลของการทำไม่ดีช่วงที่มีชีวิตอยู่ หลังจากที่ตายแล้วก็จะตกนรก เช่นนั้นจงจำเอาไว้ และข้าจะให้เจ้าไปส่งสอนผู้คน จึงให้เจ้าได้มาดูความน่ากลัวของนรก ข้าหวังว่าอยากจะทำให้คนที่มานรกแห่งนี้ลดไปเพียงสักคนหนึ่งก็ยิ่งดี”

นี่ก็เป็นเรื่องที่ข้าได้ไปเที่ยวชมนรก ที่นรกแห่งนั้นถึงแม้จะเจ็บปวดทรมานแค่ไหนมันก็ไม่ตาย ถึงแม้ว่าร่างกายจะถูกตัดออกไป มันก็จะกลับมาเป็นเหมือนเดิมในช่วงพริบตา และจะได้รับความเจ็บปวดทรมานไปตลอดกาล มีผู้คนที่แบกของหนักๆแล้วป็นภูเขาหอนาม มีผู้คนที่เจ็บปวดทรมานในบ่อเลือดที่เดือดอยู่ ที่นรกนั้นมีเสียงกรีดร้องโหยหวนจองพูดคนต่างๆตั้งอยู่ไม่ขาดสาย เอาหละ ทุกคนไม่ต้องคิดเรื่องทรมานๆตอนนี้ ตอนที่ยังเป็นคนอยู่ให้จำไว้ว่าห้ามมาที่แห่งนี้ ท่านยมบาลบอกเอาไว้ “เข้าใจแล้วครับ ข้าคะคุเก็งคนนี่ จะใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ คอยส่งสอนผู้คนไม่ให้คนมาที่ยังนรกแห่งนี้ แม้จะลดเพียงคนเดียวก็ตาม ข้าก็ได้สัญญาเอาไว้กับท่านยมบาลแล้วก็กลับมา

หลังจากนั้น โชนินก็ได้ถ่ายทอดความเจ็บปวดที่ต้องได้รับในนรกให้ผู้คนมากมาย และกลายเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับนรก

เรื่อง “อิโคะอิจิกับท่านพญายม”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเด็กที่ฉลาดมากชื่ออิโคะอิจิอยู่ อิโคะอิจิอายุมากขึ้นก็กลายเป็นตาแก่ แล้วในที่สุดเขาก็ได้ตายจากไป อิโคะอิจิพอรู้สึกตัวขึ้นมาอีกที ก็นั่งอยู่ต่อหน้าพญายมในนรกแล้ว [ที่นรกหรือเนี่ย] แต่อิโคะอิจิ ไม่รู้สึกทรมานแม้แต่นิดเดียว ตอนที่จะไปปรภพนั้น อิโคะอิจิได้รับน้ำตาลทรายแดง น้ำตาลทรายขาว พริกใส่ลงกล่องเครื่องเงินมาด้วย พอเปิดฝาก็เริ่มอมอย่างอร่อยจากกล่องน้ำตาลทรายดำ

[นี่อิโคะอิจิ มาให้ข้าพิพากษาระตึๆ อ่าอ่า แล้วกำลังอมอะไรอยู่นะ] ท่านพญายมเบิกตากว้าง อิโคะอิจิกำลังยืมหัวเราะอยู่แล้วพูดว่า [มันคือของหวาน จะลองกินหน่อยมั๊ย] แล้วก็ยื่นน้ำตาลขาวกับน้ำตาลดำให้ [อย่างงี้เอง หวานจริงๆ อืม? แล้วกล่องข้างล่างนั้นล่ะใส่อะไรไว้] [อันนี้หรือ ให้ออม] สิ่งที่อิโคะอิจิยื่นไปให้ไม่ใช่อะไรอื่นเป็นพริกเม็ดแดงแจ๋ ท่านพญายมก็อมเข้าไปแล้วก็อาเจียรออกมาทันที อิโคะอิจิทำหน้าที่ไม่รู้เรื่อง [ท่านพญายมสิ่งนี้ถ้าอมคำเดียวมันจะเผ็ด ถ้ากินอีกครั้งมันจะหวาน กินคำเดียวไม่ได้] [งั้นหรือ ก็เอามาอีกเร็วๆสิ] ท่านพญายมเพราะว่ากินพริกเข้าไปอีกจึงทนไม่ได้ต้องเดือดเต็มที่ ไฟออกตาออกปาก [อะ อะ ทนไม่ไหวแล้ว] ท่านพญายมหลังจากที่ได้กลิ่นไปมาอยู่นาน ก็ถอดใจกระเบนสีแดงออกแล้วก็กินน้ำคำใหญ่ๆ ยักษ์ลูกน้องก็เห็นว่าแย่แล้วก็วิ่งไปมาช่วยชวากันใหญ่ [เอาล่ะที่นี้ก็ดีละ] อิโคะอิจิก็ใส่ใจกระเบนของ

พยายามแล้วออกไปข้างนอกทันที จากนั้นก็พูดกับพวกยักษ์ที่ไม่รู้อะไร [เข้าคือพยายาม เพราะว่ามีธรรมาที่บนสวรรค์ เตรียมเกี่ยวมาเดี๋ยวนี้] [รับทราบครับ] พวกยักษ์พอเตรียมเกี่ยวมา อิโคะอิจี้ก็ไปถึงสวรรค์ ด้วยเหตุนี้อิโคะอิจี้จึงได้ใช้ชีวิตบนสวรรค์อย่างไม่คาดคิด

ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ

มนุษย์ทุกคนย่อมต้องเคยทำความดีและทำความชั่ว หากแต่การทำความดี ย่อมได้รับผลกรรมดีตอบแทน หากทำความชั่วย่อมได้รับผลกรรมชั่วตอบแทน ชาวญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกัน การได้รับอิทธิพลจากการผสมผสานกันของศาสนาชินโต ศาสนาพุทธ และลัทธิขงจื้อ จึงมีความเชื่อเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งเป็นผลกรรมที่ทุกคนต้องยอมรับ ดังปรากฏในนิทานตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “มันโซกับม้า”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีชายหนุ่มที่เรียกว่า มันโซ อาศัยอยู่ที่เชิงเขาเมืองหนึ่ง มันโซ เป็นคนที่ซื่อตรงและใจดี ทุกวันจะข้ามเขาโดยนำข้าวของวางไว้บนหลังของม้า เรื่องมีอยู่วันหนึ่ง มันโซ ได้เสียพนันอย่างหนัก ต้องเสียม้าที่เป็นสิ่งสำคัญไป มันโซ ปีนเขาในยามเย็น ได้พบกับชายชราดูเหมือนมาท่องเที่ยว นั่งอยู่คนเดียวบนหิน ชายหนุ่มถามชายชราว่า [คุณตา ทำอะไรอยู่หรือครับ] [ที่จริงไม่มีเงิน ตั้งแต่เช้ายังไม่ได้กินอะไรเลย] คุณตาตอบ [งั้นหรือครับ มันอันตรายนะครับ ปล่อยให้เป็นหน้าที่ผมเองครับ] มันโซลื้มไปว่าเงินของตัวเองก็ไม่มีเหมือนกัน ดังนั้นจึงพาชายชราไปที่ร้านน้ำชาของคนรู้จัก [พักอยู่ที่นี้ซีกสองสามคืนให้ร่างกายดีก่อนนะครับ เรื่องเงินไม่ต้องห่วงนะครับ เดี่ยวผมจัดการเอง กินให้มากๆ นะครับ ร่างกายจะได้แข็งแรงเร็วไม่ต้องกังวลนะครับ] มันโซขอร้องกับเจ้าของร้านน้ำชาให้ช่วยดูแลชายชรา แล้วก็กลับบ้าน

เช้าวันต่อมาชายหนุ่มเจอชายชรา นั่งอยู่ที่หินเหมือนเมื่อวาน แต่วันนี้ชายชราพาม้าห้าตัวที่แข็งแรงและขนดกดำมาด้วย ชายชรายิ้มอย่างแจ่มใส แล้วพูดว่า [เมื่อวานขอบใจมากนะพ่อหนุ่ม แนนให้มันนี่เอาไปขายในเมืองก็ได้] [นี่เป็นม้าที่ส่งงามจริงๆ ครับ คุณตาเป็นเจ้าของม้าหรือครับ] ชายหนุ่มถาม ชายชราหัวเราะแบบไม่มีเสียง [ที่จริงแล้วข้าคือเทพเจ้าแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร] แล้วควั่นก็พุ่งพวยพร้อมกับที่ชายชราหายตัวไป

MANZOU ก็ทำตามที่ชายชราพูด แล้วพาม้าไปในเมือง [ช่างเป็นม้าที่วิเศษเสียจริง ม้าของชายที่พาม้ามาห้าตัวนั้นนะ] คำพูดนี้ได้ยินเมื่อมาถึงที่ปราสาท แล้วก็รับซื้อม้าทั้งห้าตัวทันที มันโซ ถือเงินจำนวนมากมาแล้วก็คิดว่าจะไม่พนันอีก แล้วนำเงินที่ได้มาสร้างศาลให้กับเทพเจ้าแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร ไม่ว่าจะเป็วันที่หิมะตกหรือวันที่ฝนตก เทพเจ้าก็จะได้ช่วยพวกคนที่เป็นทุกข์ได้

แต่มีอยู่วันหนึ่ง เจ้าของปราสาทได้ส่งขามุไรมาจำนวนมาก แล้วพูดว่า [ม้าห้าตัวที่ท่านเจ้าของปราสาทได้ซื้อไปนั้นหายไปทั้งหมด แกมาขโมยไป แล้วนำไปขายให้ที่อื่นใช้ไหม?] มันโซ ไม่เข้าที่ขามุไรพูด มันโซ ตกที่นั่งลำบาก ชายชราที่น่าสงสยก็มุ่งไปหาเจ้าของปราสาท แล้วก็พูดคุยกัน และแล้วเจ้าของปราสาทก็

ฟังคำพูดของ มั่นโซ [ข้าขอโทษที่สงสัยแก แกเป็นคนที่มีชื่อเสียงจริงๆ ไม่งั้นเทพเจ้าก็คงไม่ช่วยเหลือแกหรอกไซ้ไหม?] พร้อมกับกล่าวชมเชยชายหนุ่ม

เรื่อง “คนเลวกับงูเผือก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่ง จับงูเผือก ยาวกว่า 1 เมตรไว้ได้สองตัว งูเผือกทั้งสองตัว ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน และ ไม่มีใครที่รู้สึกไม่ดีกับมันเลย งูทั้งสองตัว ก็ออกไปหากินในหมู่บ้านอยู่ทุกวัน งูพวกนี้ เหมือนคู่สามีภรรยากันเลย ทั้งสองตัวชาวเผือกทั้งคู่เลยด้วย หาได้ยากจริงๆ งูเผือกทั้งสองตัวเป็นที่เลื่องลือกันว่า เป็นงูรับใช้ของพระเจ้า ครั้งนี้ปรากฏตัวขึ้นมา สองตัว สงสัยจะมีเรื่องดีๆ เกิดขึ้นกับหมู่บ้านนี้แน่ๆ ละมั้ง ชาวบ้านต่างก็เฝ้าดูงูเผือกทั้งสองตัวอย่างงียบๆ แต่ทว่า ในหมู่บ้านแห่งนี้ มีคนที่ทำอาชีพทุจริตและคอยแต่จะทำความชั่วอยู่ เขามีชื่อว่า ฮาซิโรจิ ,ฮาซิโรจิ ได้ยินเรื่องของงูเผือกทั้งสองตัว ก็จับงูทั้งสองตัวและทุบตีต่อหน้าทุกคน งูนี้มันอะไรกันนักกันหนาละ ทั้งๆ ที่ไม่มีอะไร ก็ฆ่ามันทิ้งไปซะเหอะ แม่เฒ่าท่านหนึ่งจึงเอ่ยขึ้นมาว่า นี่! จะมาฆ่าตามอำเภอใจแบบนี้ได้ยังไงกันละ ถ้าท่านพิโรธขึ้นมา ก็ช่วยไม่ได้ละนะ ท่านงูเผือกนะ เป็นงูรับใช้ของพระเจ้า ถ้าเกิดเรื่องไม่ดีขึ้นมาเจ้าจะทำยังไง! ฮาซิโรจิที่เผลอมาตั้งแต่เข้าก็เดินกลับบ้านไปทั้งๆ อย่างนั้น

ตกกลางดึก ฮาซิโรจิ ก็มีแถววัลย์และพีชจำพวกแดงขึ้นอยู่ตามใบหน้า ทำให้ใบหน้าเขาซีดลงและบวมขึ้น ไม่ใช่แค่เฉพาะใบหน้าเท่านั้น ทั้งแขนทั้งขา ทั้งตัวก็กลายเป็นสีขาว ทำให้เขาเจ็บปวดทรมานเป็นอย่างมาก ฮาซิโรจิก็วิ่งออกไปนอกบ้านอย่างรวดเร็ว “เจ็บ! โอ๊ย ปวดมากเลย! ใครก็ได้ช่วยที!!” เขาก็ร้องอยู่อย่างนั้น และวิ่งไปทั่วหมู่บ้าน จากนั้น สองสามวัน เขาก็เสียชีวิตลงทรมานอยู่ในแมกไม้แถววัลย์เหล่านั้น

เรื่อง “นกกระจอกถูกตัดลิ้น”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่แห่งหนึ่ง มีตากับยายอยู่คู่หนึ่ง ตาเป็นคนที่จิตใจดี เลี้ยงนกกระจอกไว้ตัวหนึ่งอยู่มาวันหนึ่ง นกกระจอกถูกยายทำร้ายเพราะไปกินสาหร่ายที่ยายเก็บได้ เจ้านกกระจอกชุกขนี่ !” ยายที่กำลังโกรธนกกระจอกอยู่ก็จับนกกระจอกไว้แล้วนำกรรไกรมาตัดลิ้นนก นกกระจอกร้องไห้และบินหนีไปในแมกไม้ ไม่นาน ตาก็กลับมาจากการทำงานแต่ไม่พบนกกระจอก ยาย นกกระจอกของฉันไปไหน ?” อืม ! เจ้านกนั้น เพราะมันมากินสาหร่ายของฉัน ฉันตัดลิ้นมันไปแล้ว โถ น่าสงสาร... ตาผู้มีจิตใจดี รู้สึกเป็นห่วงนกกระจอกที่ถูกตัดลิ้น จะเป็นยังไงบ้างนะ ? ได้กินข้าวบ้างหรือยังนะ ? ออกไปตามหาดีกว่า ตาออกตามหานกกระจอกตรงที่นกบินหนีไป นี่ นี่ เจ้านกกระจอก นกกระจอกที่ถูกตัดลิ้น อยู่ตรงไหนหรือ ?” ทันใดนั้นก็มีความเสียงของนกกระจอกร้องมาจากด้านหลังแมกไม้ ตา อยู่ตรงนี้ รังของนกกระจอกอยู่ตรงนี้ พวกนกกระจอกมากมายปรากฏตัวออกจากแมกไม้ พอมองไป ก็เห็นนกกระจอกที่ถูกตัดลิ้นอยู่ตรงนั้นด้วย โอ๊ะ ขอโทษด้วยน้ำไหนๆ ลิ้นเป็นยังไงบ้าง ? ... อา ดีจังเลย ถ้าแบบนี้ก็คงไม่เป็นไรหรอก พอตาได้เห็นลิ้นของนกกระจอก ก็ค่อยรู้สึกโล่งใจ ขอขอบคุณมากเลยจะตา งั้น ไปพักที่รังของพวกเราหน่อยมัย พวกนกกระจอกทุกตัวก็พากันไปที่รัง

จากนั้นทุกคนก็เดินรำกันบ้าง เอาอาหารอร่อยๆออกมาเลี้ยงตาบ้าง ตารู้สึกดีใจมาก เอาละ ก่อนที่จะมีต ตา ต้องขอกลับแล้ว ขอบคุณทุกตัวมากๆนะ พอตาพูดบอกลาตั้งใจจะกลับ ปรากฏว่านกกระจอกก็นำทึบไปผ้าเล็ก กับใบใหญ่มา ตา กรณาเอาของขวัญอันที่ขอบไปได้เลย พวกนกกระจอกพูด ขอบคุณมากนะ แต่ว่าฉันก็แก่ แล้วคงไม่สามารถยกทึบใหญ่ไปได้ ฉันขอรับทึบเล็กไปดีกว่านะ พอตาจับของขวัญทึบเล็ก ก็นำแบกขึ้นหลังกลับบ้านไป พอกลับถึงบ้านก็เปิดดูของขวัญของนกกระจอก ก็พบว่ามีเพชรพลอย หรือสมบัติล้ำค่าสวยงามใส่อยู่เต็มไปหมด พวกนกกระจอกมอบของขวัญขอบคุณให้กับตา เอ๋ เอ๋ เอ๋ ทำไม่ได้รับของดีๆแบบนี้ ข้าก็อยากได้เหมือนกัน ยายมองของขวัญของนกกระจอกก็รู้สึกอิจฉา ไหน ข้าก็จะไปรับของขวัญบ้าง

จากนั้นยายก็ออกไปที่บ้านของนกกระจอก ยายก็เข้าไปในบ้านของนกกระจอกแบบบังคับ ข้าไม่ต้องการอาหารและเต็นรำ จะกลับแล้ว รีบๆเอาของขวัญมา ได้เลย แล้ว ทึบใหญ่หรือทึบเล็ก...ก็ต้องทึบใหญ่อยู่แล้วสิ!” พอยายรับทึบใหญ่มาก็รีบกลับบ้านไปทันที แต่ ทึบมันหนักจังเลยน้ำ แต่มันก็เป็นหลักฐานว่ามีสมบัติใส่มากขนาดไหน อีกนิดเดียวก็จะถึงบ้านอยู่แล้ว แต่ยายอยากดูของขวัญในทึบว่าจะจะเป็นแบบไหนไม่ไหว ไหนๆ ใส่อะไรไว้ข้างในนะ ดูหน่อยซิ พอยายวางทึบไว้ข้างทางเสร็จก็ลองเปิดข้างในดู ต้องเป็นเงินระยิบระยับแน่ๆ ... ฮี? ...หว่า!” ข้าในทึบนั้นมีตะขาบ ผึ้ง งู และพวกผีหน้าตาน่ากลัวใส่ไว้อยู่ ยายหนีกลับบ้านไปอย่างรวดเร็ว

จากนั้นก็เล่าเรื่องนี้ให้ตาฟัง ตาก็พูดกับยายว่า ยาย ไปตัดลึนนกกระจอกที่น่ารัก และรับทึบใหญ่มาด้วยความโลภ ก็เลยถูกลงโทษโง่งงละ จากนั้นไปก็ให้ให้ความเอ็นดูกับสิ่งมีชีวิต แล้วก็จงอย่าโลภมากนะ

ความเชื่อเรื่องวีรบุรุษและรัฐ

ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ชีวิตหลังความตาย และความพยายามที่จะอยู่อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติและเอาชนะภัยธรรมชาติต่างๆ เป็นพื้นฐานให้เกิดเรื่องเล่าเกี่ยวกับวีรบุรุษมากมายในสังคมญี่ปุ่น อันสะท้อนให้เห็นในเชิงสัญลักษณ์ของผู้นำที่ต้องมีความกล้าหาญ อดทน พยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง ช่วยเหลือและคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สิน ชุมชน หรือบ้านเมือง ให้ผ่านพ้นภัยไปได้ ดังปรากฏในทานเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง “คินทาโร่”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในเขาสึกของภูเขาอาชิการะ มีเด็กผู้ชายคนหนึ่งชื่อว่าคินทาโร่อยู่ พวกพ่อของคินทาโร่คือ พวกสัตว์ต่างๆ คินทาโร่จะเล่นซูโม่กับพวกสัตว์ทั้งหลายทุกวัน เข้ามาๆ ที่เหลือเข้ามาเลย คินทาโร่ ลู๊ๆ อย่าแพ้เจ้าหมีหูละ แน่นอนว่า คินทาโร่เป็นฝ่ายชนะเสมอ ถึงแม้จะเป็นหมีที่ตัวโต ก็ทำอะไรคินทาโร่ไม่ได้ ยอมแล้วๆ คินทาโร่แข็งแกร่งจริงๆ แต่ว่าครั้งต่อไปไม่ยอมแพ้เจ้าแน่ ต่อไปเป็นการแข่งชักคะเย่อ ถึงจะเอาสัตว์ทั้งป่านี่มาสู้ ก็เอาชนะคินทาโร่เพียงคนเดียวได้

ชักคะเย่อครั้งนี้ คินทาโร่ก็ชนะไป ช่างเป็นคินทาโร่ที่มีพลังกำลังมหาศาล แต่เขาไม่ได้มีแค่ความแข็งแรง เขายังเป็นเด็กที่ใจดีด้วย

วันหนึ่ง เขาได้ซื้อหลังหมี่ไปในปี เจอกับพวกสัตว์ที่มีสีหน้ากังวลอะไรสักอย่าง “จะอย่างไรดี ไม่มีสะพานแล้วก็ข้ามไปฝั่งโน้นไม่ได้สิ” “นั่น ให้ผมจัดการเอง” คินทาโร่ ได้โค่นต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ๆ ด้วยการเอาตัวไปชน แล้วเอามาสร้างสะพานโดยทันที “ขอบใจมากๆ เหล่าสัตว์ทั้งหลายพากันดีใจ และใช้สะพานที่คินทาโร่สร้างให้

หลังจากนั้นมา เด็กน้อยคินทาโร่ที่มีพลังกำลังและจิตใจดี ก็เติบโตเป็นหนุ่ม และได้เป็นชาวนาของเจ้าเมือง คอยปราบอสูรพาล

เรื่อง “โมโมทาโร่”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่งมีคุณจากับคุณยายอาศัยอยู่ คุณตาได้ออกไปตัดฟืนที่หุบเขา ส่วนคุณยายก็ไปซักผ้าที่แม่น้ำ ในขณะที่คุณยายกำลังซักผ้าอยู่นั้น ก็มีลูกท้อลูกใหญ่ลอยตุบปอง ตุบปองมา “นั่น ต้องเป็นของฝากที่ดีได้แน่เลย” คุณยายก็เก็บเอาลูกท้อขึ้นมา แล้วกลับบ้าน เมื่อคุณตาและคุณยายกำลังจะผ่าลูกท้อเพื่อกินนั่นเอง ก็มีเด็กชายที่ดูท่าแข็งแรงออกมา “นี่ต้องเป็น สิ่งที่พระเจ้าได้ประทานมาให้อย่างแน่นอน

ทั้งคุณตาและคุณยายที่ไม่มีลูก ต่างดีใจเป็นอย่างมาก คุณตาและคุณยายตั้งชื่อให้เด็กชายที่เกิดมาจากลูกท้อว่า โมโมทาโร่ โมโมทาโร่ก็โตวันโตคืน จนกลายเป็นเด็กผู้ชายที่แข็งแรง วันหนึ่ง โมโมทาโร่ก็พูดว่า “ผม จะไปเกาะโอนิกะชิมะ เพื่อไปปราบยักษ์ คุณยายก็ได้ทำดั่งโกะข้าวเดียวให้ และออกเดินทางไปยังเกาะโอนิกะชิมะ ในระหว่างการเดินทางก็เจอกับสุนัขตัวหนึ่ง “โมโมทาโร่ กำลังจะไปที่ไหนหรือ “ไปปราบยักษ์ที่เกาะโอนิกะชิมะ “นั่นให้ดั่งโกะข้าวเดียวที่ท่านพกมาด้วยให้ลูกหนึ่ง แล้วข้าจะเป็นลูกน้องท่าน แล้วก็ให้ดั่งโกะข้าวเดียว แล้วก็มาเป็นลูกน้องของโมโมทาโร่ คราวนี้ก็ไปพบกับลิงเข้า “โมโมทาโร่ กำลังจะไปที่ไหนหรือ “ไปปราบยักษ์ที่เกาะโอนิกะชิมะ “นั่นให้ดั่งโกะข้าวเดียวที่ท่านพกมาด้วยให้ลูกหนึ่ง แล้วข้าจะเป็นลูกน้องท่าน คราวนี้ไปพบเข้ากับไก่ฟ้า “โมโมทาโร่ กำลังจะไปไหนหรือ “ไปปราบยักษ์ที่เกาะโอนิกะชิมะ “นั่นให้ดั่งโกะข้าวเดียวที่ท่านพกมาด้วยให้ลูกหนึ่ง แล้วข้าจะเป็นลูกน้องท่าน

โมโมทาโร่ก็ได้ทั้ง สุนัข ลิง ไก่ฟ้า มาเป็นพวก และก็เดินทางมาถึงยังเกาะโอนิกะชิมะ ที่เกาะโอนิกะชิมะ พวกยักษ์นั้นก็มาอยู่ท่ามกลางวงเหล้า และมีอาหารเลิศรส รวมถึงสมบัติมีค่าต่างๆที่ไปขโมยหมู่บ้านใกล้ๆ มา “ทุกคน อย่าพลาดหละ โจมตีได้ สุนัขก็กัดเข้าที่ก้นของยักษ์ ลิงก็ข่วนหลังของยักษ์ ไก่ฟ้าก็จิกเข้าที่ตาของยักษ์ ส่วนโมโมทาโร่ ก็ใช้ดาบฟันรอบๆตัวยักษ์ และแล้วหัวหน้ายักษ์ก็ “เออละ เออละ ข้ายอมแพ้แล้ว ช่วยด้วย และพนมมือขอโทษ โมโมทาโร่ สุนัข ลิง ไก่ฟ้า ต่างชนสมบัติที่ยักษ์ยกให้ใส่รถ แล้วกลับบ้านไป เมื่อคุณตากับคุณยายก็ดีใจมาก เมื่อเห็นโมโมทาโร่กลับมาอย่างปลอดภัย ทั้งสามคนก็อยู่อย่างมีความสุขด้วยสมบัติเหล่านั้น

ความเชื่อเรื่องภูตผี ปีศาจ วิญญาณ

ความเชื่อเรื่องผีในญี่ปุ่น มีรากฐานมาจากลัทธิชินโต ซึ่งบอกว่าวิญญาณของมนุษย์ จะต้องไปอยู่ในโลกหนึ่งช่วงนิรันดร์ แต่ระหว่างโลกนี้กับโลกหน้านั้น ยังมีอีกโลกหนึ่งกั้นกลาง ซึ่งวิญญาณสามารถย้อนกลับมาหาคนเป็นได้ ญี่ปุ่นนั้นเป็นที่สิงสถิตของผีมากมาย ทั้งยังเป็นผีที่ร้ายกาจ น่ากลัวกว่าที่ไหนๆ วิญญาณเหล่านี้เวียนว่าย อยู่ด้วยแรงอาฆาตพยาบาท หมายถึงแค้นคนที่เคยมาทำร้าย ให้ได้รับความทุกข์ทรมานจนกว่าชีวิตจะหาไม่ ดังปรากฏในนิทานพื้นบ้านต่อไปนี้

เรื่อง “วิญญาณสาวท้อง”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วที่หมู่บ้านที่มีชื่อว่าโคจะ มีร้านขายลูกกวาดอยู่ร้านหนึ่ง อยู่มาวันหนึ่งของหน้าร้อนในตอนกลางคืน เพราะว่ามีใครบางคนมาเคาะประตูกลางดึก เจ้าของร้านขายลูกกวาดจึงมาเปิดประตู มีหญิงสาวหน้าซีดเผือด พูดด้วยเสียงเบาๆอย่างไม่มีแรงว่า “กรุณาแบ่งขายลูกกวาดให้” แล้วก็ส่งเงินจำนวนหนึ่งให้ พ่อเจ้าของร้านขายลูกกวาดยื่นลูกกวาดไปให้แล้ว หญิงคนนั้นก็เดินกลับไปโดยไม่พูดอะไรซักคำ ซึ่งหญิงสาวประหลาดนี้ ก็ได้มาในกลางดึกแบบนี้ในวันต่อๆไป

เย็นวันหนึ่งเจ้าของร้านขายลูกกวาดตัดสินใจที่จะสะกดรอยตามหญิงสาวที่น่าสงสัยคนนั้นไป ฟันเมืองโคจะ ก็เดินมาถึงด้านหน้าของประตูวัดโคเก็น หญิงสาวผู้นั้นก็หายเข้าไปในประตู บริเวณรอบๆนั้น กลับเงียบสนิทจนน่าสะพรึงกลัว “ น่ากลัวจังเลย จะกลับตีมัยนะ ” ตอนที่เจ้าของร้านขายลูกกวาดกำลังคิดอยู่นั้น ก็ได้ยินเสียงร้องของเด็กทารก เจ้าของร้านขายลูกกวาดรีบวิ่งเข้าไปปลุกพระที่อยู่ในโบสถ์ ในไม่ช้าพระก็ไปยังสุสานที่เป็นต้นเสียง ซึ่งได้มีเด็กทารกเกิดมาจากร่างที่ตายแล้วของหญิงสาวที่เพิ่งฝังไปเมื่อวันก่อน พอลองอุ้มเด็กขึ้นมาดู เจ้าของร้านขายลูกกวาดก็เห็นว่าเด็กได้อมลูกกวาดที่ขายให้แก่หญิงสาว หญิงสาวผู้นั้นคงจะเป็นวิญญาณแม่ของเด็กคนนี้

ส่วนเด็กทารกนั้นก็ถูกทางพระรับเลี้ยงเอาไว้ และเรื่องก็เกิดขึ้นอีกเมื่อเย็นวันหนึ่งหลังจากเช่นไหว้วิญญาณของหญิงสาวคนนั้นเสร็จ “ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และเพื่อเป็นการขอบคุณที่ช่วยเหลือลูกของข้าไว้ ข้าจะให้พระท่านขออะไรก็ได้ ” วิญญาณของหญิงสาวนั้นได้มาปรากฏตัวที่หัวนอนของเจ้าของร้านขายลูกกวาด เพราะว่าที่เมืองโคจะนั้นกำลังลำบากเพราะขาดแคลนน้ำ เจ้าของร้านขายลูกกวาดนั้น จึงขอ “ อยากรได้น้ำ ” วิญญาณหญิงสาวพยักหน้าอย่างเจียบๆ “ กรุณาชุดตรงที่มีหัวของหญิงสาวตกอยู่ ” พอพูดจบก็หายตัวไปในวันหนึ่งหลังจากนั้นไม่นาน เจ้าของร้านขายลูกกวาดก็เก็บหัวสีแดงได้อันหนึ่งในเมืองโคจะ พอเริ่มชุด หันไค้นก็มีน้ำไหลออกมา ซึ่งน้ำที่ไหลออกมานั้น ไหลออกมาตลอดไม่หยุด ผู้คนในเมืองนั้นต่างก็พากันดีใจ

เรื่อง “วิญญาณผู้หญิงในหิมะ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่หมู่บ้านอุโอนุมะ หิมะหนา มีพระที่ชื่อ เก็งเคียวอยู่ วันหนึ่งในฤดูหนาว คินสุท่ายที่การฝึกอดทนต่อความหนาวนั้นได้มาถึงเชิงสะพานข้ามแม่น้ำ อุโอ เส้นทางนี้เพราะมีหิมะถล่ม เยอะมากบนสะพานทำให้ลื่นตอนข้าม มีไม่น้อยที่คนตกลงไปในแม่น้ำ พระก็ตั้งออกไปทาบทสวดไปปรากฏว่า แสงของพระจันทร์ก็มีตกลง จากนั้นก็มีไฟสีฟ้า วาบวบลุกขึ้นมาจากในแม่น้ำ พระหลับตาส่งเสียงสวด สักพัก หนึ่งก็ล้มตาคืน และแล้วก็มีผู้หญิงอายุประมาณ สามสิบ ยืนอยู่บนสะพาน ผมเปียกโชกหน้าขาวซีด รวากับ ขึ้นมาจากน้ำ นอกจากนี้พอมองดูดีๆ ร่างกายครึ่งหนึ่งโปร่งใส มองไม่เห็นขา พระก็ท้อง นะโม ปรากฏว่า ผู้หญิงใกล้เข้ามาเรื่อยๆ แล้วพูดด้วยเสียงเย็นเยือกกว่า [ฉันชื่อ คิคุอยู่หมู่บ้านอีกฝั่งของภูเขาสามิและลูกตาย ไปแล้ว หลังจากนั้นจะไปพึ่งพญาตีแต่พอมมาถึงที่นี่ก็ลื่นตอนข้ามสะพานก็เลยจมน้ำตาย คินนี้เป็นวันที่ สามสิบ เก้าแล้วแต่ยังไม่มีใครรู้เลย ถ้าท่านสวดมนต์ให้อายากจะขอบคุณเป็นอย่างมาก อาแค่นี้ก็ไปสวรรค์ได้ แต่ว่า ผม ของฉันมันรบกวนจึงไม่สามารถไปสวรรค์ได้ ท่าน กรุณาโกนผมให้ฉันได้ไหม] พอพูดจบก็ร้องไห้ออกมาอย่าง ขมขื่น [เรื่องนั้นง่ายมาก อยากรจะโกนให้เดี๋ยวนี้เลยแต่ว่า วันนี้ไม่มีมีดโกน คินพຽງนี้ ให้ไปที่ เซกิยามะที่ถ้ำฉัน อาศัยอยู่] พอพูดจบ ผู้หญิงก็หายไปราวกับควัน แล้วพระจันทร์ก็สว่างอีกครั้ง วันต่อมา พระก็คิดทันที [วันนี้ วิญญาณผู้หญิงจะต้องมาแน่ๆ ฉันถึงจะโกนผมแต่ก็ไม่มีพยานมาดูให้ คงจะไม่มีใครเชื่อ มีทหารยามของ หมู่บ้านนี้เคยสวดมนต์ด้วยกัน ลองไปขอคนนั้นดีกว่า] พระจึงเรียกทหารยามมาแล้วให้เข้าไปอยู่ในชั้นที่มี ประตูที่สามารถมองเห็นสภาพของห้องได้จากช่องว่าง

แล้วในคืนนั้น พระก็นั่งรอผิงไฟอยู่ที่กลางบ้าน ผู้หญิงที่ชื่อคิคุไม่รู้เข้ามาตั้งแต่เมื่อไรนั่งหันหน้าไปทาง หิ้งพระ แน่นอนว่าพระก็ตกใจ แต่ก็ส่งเสียงไป [ท่านคิคุ เตรียมพร้อมแล้ว]แต่ที่ผู้หญิงก็ทำแต่นั่งห้อยหัวเท่านั้น คินนี้ไม่พูดอะไร พระถือมีดโกนไว้ในมือแล้วก็ตัดผมดำที่เปียกกลง (เก็บผมเอาไว้ เอาไว้เป็นหลักฐาน) พระ ตั้งใจนำผมที่ตัดใส่ไว้ในอกเสื้อของตัวเอง แต่แปลกประหลาดมาก ผมเข้าไปในอกเสื้อของผู้หญิงราวกับเป็น ด้ายยึดได้ พระไม่ว่าจะจับไว้แน่นขนาดไหนผมก็ลื่นเข้าไปในอกเสื้อของผู้หญิง ตอนที่โกนผมเสร็จสิ้นทั้งหมด เหลือผมเพียงแค่นับเส้นได้ในมือ [ขอบคุณมากๆ เอาละ ท่านนี้] ผู้หญิงพูดขอบคุณเบาๆ แล้วก็ค่อยๆหายไป [อา เห็นเรื่องน่ากลัวอะไรอย่างนี้] ทหารยามที่อยู่ในชั้นออกมาจากชั้นล่างอย่างตระหนก จากนั้นทหารยามก็ ออกบวชกลายเป็นพระ ผมของวิญญาณที่เหลือนบนมือของเก็งเคียวนั้น ก็บรรจุไว้ที่เนินดิน เซกิยามะ เรียกว่า เนินผม เหลือไว้จนถึงตอนนี้

ความเชื่อเรื่องการแปลงกายหรือการกลายร่าง

ความเชื่อเรื่องการแปลงกายหรือการกลายร่างนี้ ปรากฏในลักษณะทั้งที่สัตว์กลายร่างเป็นคน ผีกลายร่างเป็นคน และคนหรือสัตว์กลายร่างเป็นผีหรือสัตว์ ซึ่งปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง “ภรรยาแปลงร่างเป็นงูยักษ์”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีภรรยาของเจ้าผู้ครองแคว้นที่สวยงามอายุเพียง 26 ปี เป็นคนรู้การรู้งานแล้วก็จิตใจดี มีชื่อเสียงไปถึงหมู่บ้านข้างๆ แต่อยู่มาวันหนึ่งเธอก็กลายเป็นบ้าเพราะเรื่อง การนอกใจของสามีเธอ เธอวิ่งออกจากบ้านแล้วทิ้งตัวลงในบ่อน้ำใกล้ๆบ้าน คนในบ้านของท่านขุนนางที่วิ่ง ตามเธอไปถึงสระน้ำ ก็พากันตกใจเพราะภาพที่เห็นอยู่ตรงหน้า เพราะภรรยาของท่านขุนนางนั้นได้แปลงกาย เป็นงูยักษ์ที่มีใบหน้าที่ใหญ่มาก

เหล่าคนของบ้านท่านขุนนางก็รีบหนีกลับไปที่บ้านและเล่าเรื่องนี้ให้กับท่านขุนนางซึ่งเป็นสามีของนาง ฟัง ท่านขุนนางก็รีบแจ้งเรื่องให้กับทางการ จากนั้นคนของทางการประมาณ 10 คนก็เดินทางมาตรวจสอบ

จากนั้นทุกคนก็ช่วยกันตั้งร่างของงูยักษ์ที่ตายลอยน้ำอยู่ขึ้นมาบนฝั่ง ความยาวของงูยักษ์ที่ภรรยาผู้ ครองแคว้นกลายเป็นนั้น ยาวประมาณ 3 เมตร บริเวณส่วนหัวนั้นยังมีเส้นผมหลงเหลืออยู่ แต่มีสีที่เปลี่ยน เล็กๆออกขึ้นมา แล้วที่ลำตัวก็มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายๆกับขายี่นออกมา 2 อัน คนของทางการนับเกล็ดของงู ใหญ่ให้ด้วยซึ่งได้ 26 เกล็ด จากนั้นก็พากันกลับไป

เรื่อง “ปลาไหลที่แปลงร่างเป็นหญิงสาว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่แคว้นคะฉิ มีบึงที่ชื่อว่าบึงปลาไหลอยู่ ที่นั้นมีปลาไหลอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในปีหนึ่ง มีเทศกาลที่วัดใกล้ๆ หมู่สาวรวมตัวกันตีหม้อ และเพราะความครึกครื้นจึงพากันจะจับปลาไหลที่บึงปลาไหล “แต่ว่านะ จับแค่ตัวสองตัวมันไม่เห็นจะสนุกเลย ไม่มีวิธีที่จะจับให้ได้ร้อยตัว ในครั้งเดียวเลยหรือ?” พอมีคนพูดแบบนี้ คนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มก็พูดว่า “มีสิ ถ้าเราโยนขนมมันจูพิษลง ไปที่บึงปลาไหล ปลาไหลทั้งหมดก็จะลอยขึ้นมา จากนั้นเราก็โยนเอาเลย “อย่างงี้เอง เป็นวิธีที่ดีจริงๆ ถ้างั้น เราก็มารับปลาให้หมดไปเลยแล้วเอาไปขายในเมือง จะทำเงินได้อย่างดีเลย ด้วยฤทธิ์ของเหล่า หม้อสาวที่มา รวมตัวกันก็พากันเห็นด้วย “งั้น ก่อนอื่นมาทำขนมมันจูกันเถอะ คนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มก็กลับบ้านไปเอา แป้งสำหรับทำขนมมันจูมา พอปั้นขนมวงกลมผสมกับแป้งพิษก็เสร็จ และแล้วก็มีหญิงสาวที่ไม่เคยเห็นกัน มาก่อนเดินมาพูดว่า “พวกเธอ กำลังทำเรื่องบ้าๆกันอยู่นะ ถ้าทำแบบนี้ไม่ใช่แค่ปลาไหลในบึงปลาไหล เท่านั้น แต่ปลาก็จะตายหมดนะ!” “จริงตามที่เจ้าบอก เข้าใจแล้ว เรื่องปลาขนมมันจูพิษคิดใหม่แล้ว อีกทั้ง วันนี้ก็เป็นวันเทศกาลด้วย งั้นเจ้าก็มากินสาเกตด้วยกันสิ “ข้าตีหม้อไม่ได้ “ถ้าอย่างงั้นอย่างน้อยก็กินอาหาร กับพวกเราสักหน่อย” เหล่าหม้อสาวต่างยินดีกับการมาของหญิงสาว และหยุดการทำขนมมันจู หญิงสาว พอกินอาหารที่ถูกส่งให้หมดแล้ว ก็กล่าวขอบคุณและออกมาจากวง “อา เธอไปแล้ว ถ้าอย่างงั้นก็มาทำกันต่อ พอหญิงสาวไม่อยู่แล้วคนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มก็พูดว่า “หึหึ เป็นผู้หญิงมาจากที่ไหนก็ไม่รู้ พูดเรื่องไม่จำเป็น เอ้า มาทำขนมมันจูกันเร็วเข้า “ถ้าอึดอาดยืดอาด จะมีดีเสียก่อนนะ เหล่าหม้อสาวพอนำมันจูใส่ถุง ก็มุ่งหน้า ไปที่บึงปลาไหลด้วยความดีใจกันอย่างมาก เพราะว่าวันนี้เป็นวันเทศกาล ที่บึงจึงไม่มีคนมาตกปลา บรรยากาศเงียบสงบมาก “เอาละ มาเริ่มกันเลยเถอะ เหล่าหม้อสาวก็หยิบขนมมันจูและปลาลงไปในบึง ผ่านไปสักพัก ปลาไหลและปลา ก็ค่อยๆลอยขึ้นมาบนผิวน้ำ หลังจากว่ายน้ำขึ้นไปได้ขึ้นมา ก็หงายท้องหยุด

เคลื่อนไหว “สำเร็จแล้ว!” เหล่าหนุ่มสาวก็กระโจนลงบึงลงไปจับปลาและปลาไหลโยนขึ้นฝั่ง จนในที่สุด ตระกร้าที่เตรียมไว้ก็เต็มไปด้วยปลาและปลาไหล “นั่นก็ ถอยกลับกันได้แล้ว พวกหนุ่มสาวก็เริ่มแบกตะกร้า แต่ปรากฏว่ามีปลาไหลตัวหนึ่ง ความอ้วนประมาณ 6 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 160 เซนติเมตร ลอย ขึ้นมาเหนือผิวน้ำ “ปลาไหลตัวใหญ่มาก ถ้าเอาไปย่างละก็ ตัวหนึ่งกินได้สิบคนเลย เหล่าหนุ่มสาวที่พากันดีใจก็ จับปลาไหลตัวใหญ่ และพากันเคลื่อนตัวมาที่ฝั่ง จากนั้นทุกคนก็ช่วยกันแบกปลาไหลตัวใหญ่และตัวอื่นๆ กลับไปที่บ้านของคนที่ย่างมากที่สุดในกลุ่ม และเขาก็นำปลาไหลตัวใหญ่ทำอาหาร เพื่อจะให้ทุกคนได้กินกัน “เออละ ลงมือแล้วนะ คนที่ย่างมากที่สุดในกลุ่มได้ผ่าท้องปลาไหลด้วยมีดปังตอ

ทันใดนั้น “อะไรกันนี่ ภายในท้องของปลาไหลตัวใหญ่มีอาหารที่หญิงสาวคนนั้นกินเข้าไปออกมาที่ละ นิดทีละนิด เรื่องนี้แน่นอนว่าเหล่าหนุ่มสาวคนอื่นก็ตกใจ “หญิงสาวก่อนหน้านี้ ได้แปลงร่างเป็นปลาไหลไม่ ผิดแน่ ปลาไหลตัวใหญ่ตัวนี้เป็นเจ้าบ่อน้ำถ้ากินของพวกนี้จะต้องถูกลงโทษแน่ๆ เหล่าหนุ่มสาวได้พากันทิ้งปลา และปลาไหลที่จับมา แล้วรีบกลับบ้านกันอย่างหน้าตื่น เรื่องนี้กลายเป็นข่าวลือออกไป ไม่ใช่แค่เหล่าหนุ่ม สาวกลุ่มนี้แน่นอนว่า ชาวบ้านหมู่บ้านข้างๆ ไม่มีสักคนเดียวที่กล้าไปจับปลาและปลาไหลที่บึงนั้น

การศึกษาเรื่องความเชื่อจากนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น พบว่า นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่สะท้อนความเชื่อของ ชาวญี่ปุ่น ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย (สวรค์ นรก และการกลับชาติมา เกิด) ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องวีรบุรุษ ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ ซึ่งมักจะอยู่ตาม ธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ต้นไม้ บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง และศาสนสถาน ความเชื่อเรื่อง การแปลงร่างหรือการกลายร่าง ทั้งนี้ มีเทศกาลประจำปีที่ชาวญี่ปุ่นยังปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันที่กล่าวถึงใน นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นซึ่งสะท้อนความเชื่อด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลเซสึบุน เทศกาลทะนะบะตะ เทศกาลฮานามิ เทศกาลโอะบง เทศกาลก๊อง เทศกาลตุ๊กตา เทศกาลวันเด็กผู้ชาย

ประเพณี

ประเพณีคือความประพฤติที่คนกลุ่มหนึ่งถือปฏิบัติเป็นแบบแผนปฏิบัติกันมาอย่างเดียวกันและได้ปฏิบัติ สืบ ต่อกันมานาน ถ้าคนใดในกลุ่มประพฤติออกนอกแบบแผนถือว่าผิดประเพณี

ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีจำนวนน้อย และไม่กล่าวถึงรายละเอียดมาก กล่าวเพียงแค่ว่า ชื่อประเพณีเท่านั้น ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีวันปีใหม่ และประเพณีไหว้บรรพ บุรุษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ประเพณีวันปีใหม่

เรื่อง “คุณตาชื่อสัตว์กลายเป็นเศรษฐี”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่แห่งหนึ่งมีตาผู้ซื้อสัตว์กับตาผู้โลภมากอาศัยอยู่ใกล้ๆกัน สิ้นปีหนึ่ง ตอนที่ทั้งสองคนพบกันในเมืองได้พูดคุยกัน [คืนวันที่สองของปีใหม่ อยากรู้ให้ฝันดีเหมือนกันทั้งสองคนนะ] [ใช่ ฝันดีได้รับโชค] จากนั้นฝันที่เห็นเป็นฝันแบบไหน ตัดสินใจให้บอกซึ่งกันและกัน เช้าวันที่สาม ของปีใหม่ ทั้งสองคน พบหน้ากันที่ไร่ในสวน ต่างก็แนะนำนั่นแนะนำนี่ [เป็นอย่างไรบ้าง ฝันดีมี?] [ฝัน ฝัน ฝันของฉันนะ เป็นฝันที่ได้รับโชคจากสวรรค์] พอตาผู้ซื้อสัตว์บอก ตาผู้โลภมากก็พูดว่า [งั้นหรือ ทางฝ่ายฉันเป็นฝันที่ได้รับโชคมาจากดิน] [เป็นฝันดีทั้งคู่เลยนะ] [ใช่ ปีนี้คงสนุก] พอพูดทั้งสองก็อารมณ์ดี ปีใหม่ผ่านไป วันเวลาผ่านไป [วันนี้อากาศดีพอควร ไปรยถั่วดีกว่า] ตาผู้ซื้อสัตว์ออกไปพรวนดินสวนข้างหลัง ปรากฏว่าจอบไปกระทบกับหิน [เอ? ที่นี้ หินไม่น่าจะมี] พอคิดอย่างนั้นก็หยิบหินนั้นปรากฏว่าเป็นตุ่มจมอยู่ข้างใต้ ตาผู้ซื้อสัตว์เปิดฝาตุ่มดูปรากฏว่า ของในนั้น มีเหรียญเต็มไปหมดสองแสงระยิบระยับ [นี่มันมาได้ยังไงละเนี่ย สมบัตินี้เป็นของตาข้างบ้านเป็นโชคจากดินแน่ๆ เป็นสมบัติที่ได้รับจากดิน ต้องรีบไปแจ้งให้รู้เร็วๆ] ตาผู้ซื้อสัตว์ เลิกทำงานที่สวนทันที แล้วไปแจ้งให้ตาข้างบ้านให้รู้ [โชคมาจากดินที่ฝันเห็นของเจ้านะออกมาจากสวนของข้า ตุ่มจากใต้หินออกมา มีเหรียญใส่ไว้มาก รีบไปเอาเร็วสิ] ตาผู้ซื้อสัตว์ได้บอกที่ๆมีตุ่มไป จากนั้นก็กลับบ้าน แล้วก็เล่าเรื่องนั้นให้ยายฟัง [ยาย โชคจากดินจากไร่ของเราไปบอกให้ตาข้างบ้านรู้ดีใจใหญ่เลย มาเอาตุ่มที่ใส่เหรียญทันที] และ ยายก็ตอบด้วยความรู้สึกดี และกล่าวชมตาที่ไม่อยากได้ [เป็นการกระทำที่ดี มาฝังไฟเถอะ] ส่วนตาผู้โลภมาก ก็รีบวิ่งไปยังสวนที่มีตุ่มอย่างไว ตุ่มมีอย่างทีบอก [ปีนี้เป็นปีที่ดีอะไรอย่างนี้แล้ว เหรียญเหรียญ] ตาผู้โลภมาก ร้องเพลงไปและเปิดฝาตุ่มไป ปรากฏว่า ข้างในไม่ใช่เหรียญกลับเป็นงูมากลัวจนเลื้อยไปมาอยู่ในนั้นเต็มไปหมด [ตาแก่บ้าเอ๊ย ถูกหลอกซะสนิทเลย มีเหรียญมากหรือ ปัดโล้!] ตาผู้โลภมากโกรธจนหน้าแดง จากนั้น [ครั้งนี่ละตาข้างบ้าน ต้องชู้ตาแก่นั่นให้กลัว] พูดแล้วก็แบกตุ่มกลับบ้าน พอถึงบ้าน ตาผู้โลภมากก็เอาบันไดลงออกมาป็นไปบนหลังคาของบ้านข้างๆ ที่บนหลังคาพอจะโงกไปในปล่องควัน ตากับยายกำลังนั่งเผาอะไรไฟสีแดงและพูดคุยกันสนุกสนาน [หลอกคน ไม่ใช่เรื่องดีนะ] ตาผู้โลภมากค่อยๆโกรธมากขึ้น [งั้นเอานี่ ไปกินซะ!] ตาผู้โลภมากก็เปิดฝาของตุ่มที่เอามา เล็งเห็นไส้ที่หัวของพวกตาผู้ซื้อสัตว์ แต่น่าแปลกมากที่สิ่งของที่ออกมาจากตุ่มไม่ใช่งูแต่เป็นเหรียญจริงๆ [นั่น เหรียญตกลงมาจากฟ้า เป็นเรื่องแปลกจริงๆ นี่แหละเป็นโชคจากดินที่ฝันเห็น ยาย โชคมาจากไร่] [จริงด้วยสิ] ทั้งสองคนดีใจกันใหญ่ ฝันที่เห็นในคืนที่สองของวันปีใหม่กลายเป็นจริง ตากับยายผู้ซื้อสัตว์กลายเป็นเศรษฐี ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขจนมาถึงวันนี้

ประเพณีไหว้บรรพบุรุษ

เรื่อง “ปลาหมึกยักษ์ กับ หัวกะโหลก”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ หมู่บ้านชาวประมงแห่งหนึ่ง มีชาวประมงหนุ่มผู้สืบทอดการออกหาปลาหลายรุ่น ชื่อว่า ไชวโกะโร่ อาศัยอยู่ อยู่มาวันหนึ่ง ก่อนวันครบรอบวันเสียชีวิตของบรรพบุรุษของเขา แต่เนื่องด้วยเขาเป็นคนที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างยากจน จึงไม่สามารถหยุดงานหาปลาได้เลยสักวันเดียว วันนี้ เขาจึงออกไปหาปลาครั้งใหญ่ที่ไม่ได้ทำมานาน บรรดา พี่น้องของ ไชวโกะโร่ ขึ้นเรือมากี่เหวี่ยงแหขึ้น ก็ตกได้

ปลาหมึกยักษ์มาหนึ่งตัว แต่เจ้าปลาหมึกยักษ์เกี่ยวหัวกะโหลกของคนขึ้นมาด้วย พวกชาวประมงตกใจกันมาก แล้วก็ไม่มีใครกล้าสัมผัสเจ้าปลาหมึกนี้เลย เฮ้ย ทำไม? เกิดอะไรขึ้นนะ?” โชวโกะโร่ ที่อยู่อีกฝากหนึ่งของเรือลัดแหลง ตะโกนถามมา

ในตอนนั้นเอง บรรดาญาติพี่น้องโชวโกะโร่กำลังเอาแหขึ้น ก็ลากเจ้าปลาหมึกยักษ์ที่เกี่ยวข้องหัวกะโหลกนั้นมาด้วย ไม่มีอะไรหรอก พอตีเจอหัวกะโหลกที่อยู่ในทะเลเท่านั้นเอง ชาวประมงคนหนึ่งตอบโชวโกะโร่วันนี้เป็นวันครบรอบวันตายของพ่อแม่ไม่ใช่หรอ นี่อาจจะเป็นพรหมลิขิตก็ได้ ใครจะไปรู้ พอพูดแบบนั้น ก็เอาหัวกะโหลกออกจากหมวดปลาหมึกยักษ์แล้วล้างน้ำเอาคราบสกปรกออกให้หมด ส่วนปลาหมึกยักษ์ก็นำไปขายพร้อมกับปลาโดยทันที หัวกะโหลกทั้งสอง ก็ถูกนำไปเช่นไหว้ที่วัดที่หลุมศพของพ่อแม่ของโชวโกะโร่ นี่ควรจะทำบุญให้กับพ่อแม่ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยการไม่ขายและปล่อยปลาหมึกกลับสู่ท้องทะเลนะ เพราะยังไง ปลาหมึกยักษ์ก็ทำให้เจอหัวกะโหลกเหล่านี้ไม่ใช่หรือ

เหล่าชาวบ้านสือกันให้ทั่ว โชวโกะโร่ที่ขายปลาหมึกไปแล้ว หลังจากนั้นก็ไม่พบเจอกับเรื่องร้ายๆ แต่อย่างใด แต่เมื่อมีหัวกะโหลกลอยขึ้นในแหล่งจับปลา เขาก็ไม่เคยออกไปหาปลาอีกเลย

ประเพณีการแต่งงาน

เรื่อง “เสียงโคโตะแห่งทะเลสาบมังกรขาว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งที่มีแสงแดดส่องลงมาอย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านต่างพากันจุดไฟบูชาเทพน้ำเทพภูเขา เพื่อขอน้ำฝน แต่ทว่าฝนก็ยังไม่ตกลงมา แสงแดดก็ยังคงส่องมาเรื่อยๆ

อยู่มาวันหนึ่ง หัวหน้าหมู่บ้านก็ได้ออกไปหามิโกะซึ่งเป็นร่างทรง เพื่อที่จะขอกับเทพน้ำเพื่อขอให้ฝนตกลงมา แล้วมิโกะก็ไปอธิษฐานต่อเทพน้ำที่หน้าศาลริมชายฝั่งทะเลสาบ สักพักหนึ่งก็มีเสียงตามปากของมิโกะออกมาว่า ข้าเป็นมังกรที่อาศัยอยู่ที่ทะเลสาบแห่งนี้ ข้าต้องการเจ้าสาว ให้พวกเจ้าเลือกหญิงสาวในหมู่บ้านมาให้ข้า ถ้าข้าได้เจ้าสาวแล้ว ข้าจะทำให้ฝนตกลงมาให้ เสียงของมังกรที่พูดผ่านทางมิโกะ

ด้วยเหตุนี้ ทำให้ชาวบ้านทั้งหมดไปรวมตัวกันที่หน้าบ้านของหัวหน้าหมู่บ้าน แล้วพูดกันว่าเราจะเลือกใครให้เป็นเจ้าสาวของมังกรดี แต่ก็ไม่มีใครเสนอลูกสาวของตนออกมา และในตอนนั้นเอง ลูกสาวของหัวหน้าหมู่บ้านก็ก้าวออกมาต่อหน้าคนในหมู่บ้าน ฉันทินดีที่จะเป็นเจ้าสาวของมังกร เพื่อหมู่บ้านของเรา ลูกสาวของหัวหน้าหมู่บ้านพูดออกมา ด้วยเพราะเป็นเรื่องเร่งด่วน จึงไม่มีข่าวของที่จะนำไปแต่งงาน ลูกสาวของหัวหน้าหมู่บ้านจึงได้นำโคโตะซึ่งเป็นของสำคัญไปด้วย ชาวบ้านในหมู่บ้านก็ต่างพากันไปส่งลูกสาวของหัวหน้าหมู่บ้านที่สวมชุดสีขาวสว่างสดใส ที่ชายฝั่งริมทะเลสาบ ในตอนที่ชาวบ้านต่างยืนร้องไห้อย่างโศกเศร้า เสียงฟ้าร้องก็ดังขึ้นพร้อมกับลมที่พัดมาอย่างแรง ทันใดนั้นเอง ที่กลางทะเลสาบก็มีน้ำผุดขึ้นมา กลายเป็นมังกรสองตัว มังกรหนึ่งในนั้นเป็นตัวสีขาวเหมือนกับชุดของลูกสาวของหัวหน้าหมู่บ้าน แล้วอีกไม่นานมังกรอีกตัวก็ขึ้นไปบนฟ้า ทำให้ฝนตกลงมา หมู่บ้านเลยถูกช่วยไว้

ตั้งแต่นั้นมา ทะเลสาบนี้เลยถูกเรียกว่า ทะเลสาบมังกรขาว ในวันที่ฝนตกลงมา ก็จะมีเสียงโคลโตะที่ไพเราะดังออกมาจากทะเลสาบแห่งนี้

ประเพณีการจัดงานศพ

เรื่อง “ปีศาจน้ำที่ไปรับซากศพ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชาмуไรจากเมืองเอโดะไปทำงานต่างแคว้นจึงจ้างชายคนหนึ่งเป็นคนรับใช้ไปด้วย ชายคนนั้น เป็นคนที่เอาการเอางาน ไม่ว่าจะงานอะไรก็จัดการได้อย่างกระฉับกระเฉง ชาмуไร ถูกใจในตัวชายคนนี้ และคิดว่าวันหนึ่งจะให้มาเป็นคนใช้ในบ้านอย่างเป็นทางการ ในระหว่างการเดินทาง ได้พักที่โรงเตี๊ยมที่แคว้นมิโน(จังหวัดกิฟุ) ในช่วงนั้นเอง เมื่อถึงตอนกลางดึก ชายคนนั้นก็ได้ไปยังที่ชาмуไรนอนอยู่ และพูดว่า “นายท่านครับ นายท่าน “อืม มีอะไรรี ชาмуไรก็หันกลับหึ่งตื่นตอไป แล้วชายคนนั้นก็พูดด้วยเสียงเบาๆว่า “ต้องขอภัยเป็นอย่างมาก ตอนนี้ข้าทำงานไม่ไหวแล้ว กรุณาทิ้งข้าไว้เถอะ “อะไรนะ ชาмуไรรีบร้อนตื่นขึ้น เข้าไปใกล้ๆตัวชายคนนั้น “อะไรกัน มีเรื่องไม่ถูกใจรีใจ ถ้าเป็นเช่นนั้น...” “ไม่ขอรับ ไม่ใช่เรื่องนั้น ความจริงแล้วข้าไม่ใช่มนุษย์ ข้าคือโมเรียว(ปีศาจน้ำ) พวกข้าจะต้องไปรับเอาคนที่เพิ่งตาย คราวนี้ก็วนมาถึงตาข้าพอดี ข้าต้องไปอีกหนึ่งลิ(ประมาณ4กิโลเมตร) จากที่พักนี้ มีแม่ของชวานาคคนหนึ่งตาย ข้าต้องไปรับซากศพนั้นครับ ชาмуไรตกใจเมื่อเห็นใบหน้าของชายคนนั้น จะมองยังไงก็เหมือนมนุษย์ไม่เหมือนภูตผีปีศาจเลย “ถ้าเป็นโมเรียวละก็ หายตัวไปอย่างเงิบๆได้สินะ แล้วทำไมจึงต้องรีบร้อนปฏิเสธงานของข้าด้วย “ครับ ข้าคิดว่าจะทำยังไงดี เพราะว่าท่านก็ทำหลายอย่างให้ข้า ก็เลยพูดแล้วจึงค่อยจากไป จั้นข้าขอตัวก่อนละครับและแล้วชายคนนั้นก็ออกห้องไปด้วยความอาลัย

เช้าวันต่อมา เมื่อชาмуไรตื่นขึ้นมา ชายคนนั้นก็หายตัวไปไหนไม่รู้ (เรื่องเมื่อคืนนี้คงไม่ได้ฝันไป เป็นเรื่องจริงจันรี) จากนั้นก็ได้เล่าเรื่องราวต่างๆ ให้คนในที่พัก และให้ไปสำรวจหมู่บ้าน ที่ห่างจากที่นี่ไปอีกหนึ่งลิ และแล้วคนของที่พักก็กลับมาในตอนเย็น

“อย่างที่ท่านพูดไว้ ที่หมู่บ้านนั้นวุ่นวายกันใหญ่ วันนี้เป็นวันจัดงานศพของแม่ของชวานาคนั้น ในตอนที่ไปส่งศพ ทันใดนั้นก็มกลุ่มเมฆดำจำนวนมากก่อตัวขึ้นปกคลุมไปทั่วท้องฟ้า พอรู้สึกตัวขึ้นมาอีกที่ ศพในโลงก็หายไป

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้ปรากฏเกี่ยวกับเรื่องประเพณีนี้พอสมควร และไม่กล่าวถึงรายละเอียดเลย ทั้งๆ ที่ชาวญี่ปุ่นมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ความเชื่อทางศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ นับตั้งแต่เกิดจนตาย อันสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศในแต่ละฤดูกาลที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ที่ยึดถือปฏิบัติกันมาเสมอ อาจสันนิษฐานได้ว่าเรื่องประเพณีของชาวญี่ปุ่นเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ทุกคนได้ปฏิบัติกันมาเป็นประจำไม่จำเป็นต้องสอดแทรกในนิทานมากนัก และเมื่อกล่าวถึงในนิทานก็ไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียด เพราะผู้เล่าคงคิดว่าผู้ฟังซึ่งเป็นชาติเดียวกันมีความรู้เรื่องประเพณีเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

ค่านิยม

ค่านิยม คือสิ่งที่คนในสังคมหนึ่งๆ ถือว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี เป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง ซึ่งคนส่วนใหญ่ในสังคมมีความรู้สึก และแสดงออกมาในรูปแบบของความประพฤติ เป็นหลักเกณฑ์ของศีลธรรมจรรยาในสังคม ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคล เพราะพฤติกรรมหรือการแสดงออกต่างๆ ของบุคคลจะเป็นอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะค่านิยมที่เขามีอยู่ ดังนั้นการเข้าใจเรื่องบุคคลและกลุ่มสังคมในท้องถิ่นได้ดีนั้นจึงต้องทำความเข้าใจเรื่องค่านิยมทางสังคมในท้องถิ่นให้ดีเสียก่อน

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้ทุกเรื่องจะสะท้อนค่านิยมของชาวญี่ปุ่นด้านใดด้านหนึ่งเสมอ ดังปรากฏให้เห็นค่านิยมด้านต่างๆ ดังนี้

ค่านิยมในการทำงาน

ค่านิยมในการทำงานที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ได้แก่ การทำงานด้วยความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา จริงจังต่องาน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ ดังปรากฏในนิทานเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง “กลุ่มค้าขายซาเก่าใหม่”

คนขายซาได้เดินทางมาที่เมือง “ซาใหม่มี๊ยะ กลิ่นก็หอม ซาใหม่มี๊ยะ เขาได้ส่งเสียงเรียกลูกค้า แต่ว่าก็มีเสียงของชายที่ขายเครื่องมือที่ชื่อว่า “เก่า (หมายถึง ตะแกรง ซึ่งคำว่า เก่า และ ตะแกรง ออกเสียงเหมือนกัน)” ส่งเสียงตามมาติดๆ “เก่า เก่า (ตะแกรง ตะแกรง)” “ใหม่ ใหม่ “เก่า เก่า (ตะแกรง ตะแกรง)” คนในเมืองก็สับสนในเสียงของคนขาย ซาใหม่ หรือ ซาเก่า ไม่รู้เรื่องเลย ไม่มีใครซื้อซาสักคน เพราะว่าชายซาไม่ได้เลย คนขายซาจึงโกรธคนขายตะแกรง “เพราะเจ้าเอาแต่พูดว่า เก่า เก่า (ตะแกรง ตะแกรง) ขายไม่ได้เลย จะรบกวนการค้าขายหรือ เดินให้ห่างกันกว่านี้อีกสิ ทางคนขายตะแกรงก็ไม่ยอมแพ้ “ข้าไม่ได้จะพูดว่าซาใหม่ของเจ้าเก่า คนขายตะแกรง ก็ต้องพูดว่า ตะแกรง ตะแกรง (เก่า เก่า) มันไม่ตีอะไร “อะไรกัน เจ้านี้ “อะไรจะเอาหรือ ทั้งสองคนวางของลงแล้วเริ่มทะเลาะกัน ทันใดนั้น “หยุดก่อน หยุดก่อน เลิกทะเลาะกัน ร้านขายทองเก่าที่ตามมาซื้อเศษเหล็ก ได้ถามสาเหตุที่ทะเลาะกัน “อย่างนี้เอง ซาใหม่กับตะแกรง(เก่า) มีเหตุผลที่เป็นไปได้ที่จะทะเลาะกัน แต่ว่า ถ้าข้าเข้ากลุ่ม ค้าขายจะต้องไปได้ดีแน่ๆ ร้านขายทองเก่าพูด ก่อนอื่น ร้านขายตะแกรงให้พูดว่า “ตะแกรงงง ตะแกรงงง (ฟรุอิ ฟรุอิ จากเดิมที่ต้องออกเสียงว่า ฟรุอิ ฟรุอิ)” ต่อไปร้านขายทองเก่าให้พูดว่า “ทองเก่า ทองเก่า (ฟรุคาเนะเอะ ฟรุคาเนะเอะ จากเดิมที่ต้องออกเสียงว่า ฟรุคาเนะ ฟรุคาเนะ)” สุดท้ายร้านขายซา “ฉะอาใหม่ ฉะอาใหม่ (ซาใหม่ ซาใหม่)” ในที่สุดก็สามารถสร้างการค้าขายที่เกื้อกูลต่อกันได้

เรื่อง “ปลาไหลที่แปลงร่างเป็นหญิงสาว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่แคว้นคะอิ มีบึงที่ชื่อว่าบึงปลาไหลอยู่ ที่นั่นมีปลาไหลอยู่เป็นจำนวนมาก

เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในปีหนึ่ง มีเทศกาลที่วัดใกล้ๆ หมู่สาวรวมตัวกันต้มเหล้า และเพราะความครึกครื้นจึงพากันจะจับปลาไหลที่บึงปลาไหล “แต่ว่านะ จับแค่ตัวสองตัวมันไม่เห็นจะสนุกเลย ไม่มีวิธีที่จะจับให้ได้ร้อยตัวในครั้งเดียวเลยหรือ?” พอมีคนพูดแบบนั้น คนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มก็พูดว่า “มีสิ ถ้าเราโยนขนมมันจูพิษลงไปบึงปลาไหล ปลาไหลทั้งหมดก็จะลอยขึ้นมา จากนั้นเราก็โยเอาเลย “อย่างงี้เอง เป็นวิธีที่ดีจริงๆ ถ้างั้น เราก็มาจับปลาให้หมดไปเลยแล้วเอาไปขายในเมือง จะทำเงินได้อย่างดีเลย ด้วยฤทธิ์ของเหล้า หมู่สาวที่มารวมตัวกันก็พากันเห็นด้วย “งั้น ก่อนอื่นมาทำขนมมันจูกันเถอะ คนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มก็กลับบ้านไปเอาแป้งสำหรับทำขนมมันจูมา พอปั้นขนมวงกลมผสมกับแป้งพิษก็เสร็จ และแล้วก็หึงสาวที่ไม่เคยเห็นกันมาก่อนเดินมาพูดว่า “พวกเธอ กำลังทำเรื่องบ้าๆกันอยู่นะ ถ้าทำแบบนั้นไม่ใช่แค่ปลาไหลในบึงปลาไหลเท่านั้น แต่ปลาก็จะตายหมดนะ!” “จริงตามที่เจ้าบอก เข้าใจแล้ว เรื่องปลาขนมมันจูพิษคิดใหม่แล้ว อีกทั้งวันนี้ก็เป็นวันเทศกาลด้วย งั้นเจ้าก็มากินสาเกตด้วยกันสิ “ข้าต้มสาเกตไม่ได้ “ถ้าอย่างงั้นอย่างน้อยก็กินอาหารกับพวกเราสักหน่อย ” เหล้าหมู่สาวต่างยินดีกับการมาของหญิงสาว และหยุดการทำขนมมันจู หญิงสาวพอกินอาหารที่ถูกส่งให้หมดแล้ว ก็กล่าวขอบคุณและออกมาจากวง “อา เธอไปแล้ว ถ้าอย่างงั้นก็มาทำกันต่อ พอหญิงสาวไม่อยู่แล้วคนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มก็พูดว่า “หึหึ เป็นผู้หญิงมาจากที่ไหนก็ไม่รู้ พูดเรื่องไม่จำเป็น เอ้า มาทำขนมมันจูกันเร็วเข้า “ถ้าอึดอาดยี้ดยาด จะมีดเสียก่อนนะ เหล้าหมู่สาวพอนำมันจูใส่ถุง ก็มุ่งหน้าไปบึงปลาไหลด้วยความดีใจกันอย่างมาก เพราะว่าวันนี้เป็นวันเทศกาล ที่บึงจึงไม่มีคนมาตกปลา บรรยากาศเงียบสงบมาก “เออละ มาเริ่มกันเลยเถอะ เหล้าหมู่สาวก็หยิบขนมมันจูและปลาไปบึง ผ่านไปสักพักปลาไหลและปลา ก็ค่อยๆลอยขึ้นมาบนผิวน้ำ หลังจากว่ายน้ำขึ้นไปได้ขึ้นมา ก็หงายท้องหยุดเคลื่อนไหว “สำเร็จแล้ว!” เหล้าหมู่สาวก็กระโจนลงบึงลงไปจับปลาและปลาไหลโยนขึ้นฝั่ง จนในที่สุดตระกร้าที่เตรียมไว้ก็เต็มไปด้วยปลาและปลาไหล “งั้นก็ ถอยกลับกันได้แล้ว พวกหมู่สาวก็เริ่มแบกตะกร้า แต่ปรากฏว่ามีปลาไหลตัวหนึ่ง ความอ้วนประมาณ 6 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 160 เซนติเมตร ลอยขึ้นมาเหนือผิวน้ำ “ปลาไหลตัวใหญ่มาก ถ้าเอาไปย่างละก็ ตัวนี้กินได้สิบคนเลย เหล้าหมู่สาวที่พากันดีใจก็จับปลาไหลตัวใหญ่และพากันเคลื่อนตัวมาที่ฝั่ง จากนั้นทุกคนก็ช่วยกันแบกปลาไหลตัวใหญ่และตัวอื่นๆกลับไปที่บ้านของคนอายุมากที่สุดในกลุ่ม และเขาก็นำปลาไหลตัวใหญ่ทำอาหาร เพื่อจะให้ทุกคนได้กินกัน “เออละ ลงมือแล้วนะ คนที่อายุมากที่สุดในกลุ่มได้ผ่าท้องปลาไหลด้วยมีดปังตอ ทันใดนั้น “อะไรกันนี่ ภายในท้องของปลาไหลตัวใหญ่มีอาหารที่หญิงสาวคนนั้นกินเข้าไปออกมาทีละนิดทีละนิด เรื่องนี้แน่นอนว่าเหล่าหมู่สาวคนอื่นก็ตกใจ “หญิงสาวก่อนหน้านี้ได้แปลงร่างเป็นปลาไหลไม่ผิดแน่ ปลาไหลตัวใหญ่ตัวนี้เป็นเจ้าบ่อน้ำถ้ากินของพวกนี้จะต้องถูกลงโทษแน่ๆ เหล้าหมู่สาวได้พากันทั้งปลาและปลาไหลที่จับมา แล้วรีบกลับบ้านกันอย่างหน้าตื่น เรื่องนั้นกลายเป็นข่าวลือออกไป ไม่ใช่แค่เหล่าหมู่สาวกลุ่มนี้แน่นอนว่า ชาวบ้านหมู่บ้านข้างๆไม่มีสักคนเดียวที่กล้าไปจับปลาและปลาไหลที่บึงนั้น

ค่านิยมในการมองโลกในแง่ดี

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้สะท้อนให้เห็นว่า จากอิทธิพลศาสนาชินโตส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสรรค์ รู้จักยืดหยุ่น และยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามกาลเทศะ ซึ่งเป็นค่านิยมในการมองโลกในแง่ดีของชาวญี่ปุ่น ดังปรากฏในนิทานเรื่องต่อไป

เรื่อง “แอปเปิ้ลให้เพื่อน”

นานมาแล้ว ณ สถานที่แห่งหนึ่ง มีเกษตรกรที่มีลูกชาย 4 คน ลูกชายคนโตชื่อว่า ทาโร่ คนที่ 2 คือ จิโร่ คนที่ 3 คือ ซาบุโร่ คนที่ 4 คือ ชิโร่ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เกษตรกรเข้าไปในเมือง แล้วพบแอปเปิ้ลผลใหญ่มาก วางขายอยู่ เพราะแปลกใจมาก จึงซื้อกลับไปเป็นของฝากให้พวกเด็ก ๆ 7 ลูก ทาโร่ จิโร่ และซาบุโร่ ได้คนละ 2 ลูก ส่วนชิโร่ เพราะว่ายังเล็กอยู่ จึงได้แค่ลูกเดียว และในคืนถัดมา เกษตรกรก็เรียกพวกลูก ๆ มา แล้วถามถึงเรื่องแอปเปิ้ล แรกสุด ถามชิโร่ “ชิโร่ แอปเปิ้ลล่ะ?” ชิโร่ยิ้ม แล้วตอบว่า “กินกันทุกคนแล้ว อร่อยมาก แล้วทุกคนก็หัวเราะ “งั้น ทาโร่ล่ะ เป็นยังไง “เอาเมล็ดของแอปเปิ้ลไปปลูกนะ “จริงซี เจ้าจะเป็นเกษตรกรที่ยอดเยี่ยมต่อจากข้า ผู้เป็นพ่อดีใจและชมทาโร่ “จิโร่ล่ะ เป็นยังไง “ให้เพื่อนดู แล้วขายไปแล้ว ได้กำไรมากทีเดียว “ขายไปซะแล้ว แกนี่ชอบทำให้ว่าอยู่เรื่อยเลย เกษตรกรผิดหวัง “นี่แล้วซาบุโร่ล่ะ เป็นยังไง “.....” เด็กหัวอ่อนที่ว่านอนสอนง่ายอย่างทาโร่ ไม่ได้ตอบอะไร ถึงกระนั้น เกษตรกรก็ยังคงถามหลายต่อหลายครั้ง แล้วพูดว่า “ทั้งๆที่อุตส่าห์ซื้อกลับมาเป็นของฝาก แต่พอให้อะไรไป ก็กลับไปเอาให้คนอื่น เพราะเกษตรกรพูดเสียงดัง ซาบุโร่จึงพูดด้วยหน้าตาที่ดูเหมือนจะร้องไห้ขึ้นทุกที “เพราะเพื่อนนอนป่วยอยู่ จึงเอาไปให้นะ แต่ไม่ได้เอาไปให้กิน แคว้งไว้ที่ข้างเตียง “ทำได้ดีมาก เยี่ยมจริงๆ ซาบุโร่ เกษตรกรลูบทูหัวซาบุโร่ แล้วหันไปพูดกับคนอื่น ๆ ว่า “ซาบุโร่ น่ายกย่องมาก แล้วทุกคนอย่าลืมที่จะมีจิตใจดีเหมือนกับซาบุโร่ล่ะ

เรื่อง “ฟักทอง”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีสาวสวยอาศัยอยู่ในบ้านแห่งหนึ่งเพียงลำพัง “อยากมีคุณตาที่คุณยายจังเลย เธอคิด มีอยู่วันหนึ่ง ขณะที่เธออยู่ในไร่ฟักทอง ก็มีเสียงดังตึงตึงมาจากหลังเขา แล้วยักษ์ตนหนึ่งก็ปรากฏกายออกมา “โ๊ย๊ยย เจ็บๆ ยักษ์ร้องพร้อมกับทุบที่ศีรษะและสะโพกอย่างแรง ชาวบ้านที่ได้ยินเสียงต่างพากันกลัวและไม่มีใครกล้าเข้าใกล้ แต่หญิงสาวได้เข้าไปแล้วผูกโอบิสีแดงตรงที่ยักษ์เจ็บ แล้วจึงพายักษ์ไปที่บ้านแล้วเอาข้าวให้กิน ” อร่อยจังเลย

หลังจากที่กินอิ่มแล้วยักษ์ก็พูดว่า “เจ้านี่ช่างใจดีเหลือเกินนะ ข้าจะมอบต้นกล้าฟักทองให้เจ้าไว้ดีกว่า “ขอบคุณค่ะ หญิงสาวกล่าวขอบคุณยักษ์ แล้วไปที่ไร่ฟักทองเพื่อปลูกมันทันที แล้วก็มิฟักทองลูกโตออกมาตามที่ยักษ์บอก “ป๊อง มีเสียงดังขึ้นฟักทองก็ออกมา 2 ผลแล้วแตกออก ในฟักทองมีคุณตากับคุณยายอยู่ข้างใน กำลังยืนยิ้มให้กับสาวน้อย “ขอโทษนะจ๊ะ พวกเราไปอยู่กับเธอด้วยคนได้ไหม สาวน้อยดีใจมาก แล้วทั้ง 3 ก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ค่านิยมแบบสังคมกลุ่ม

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้สะท้อนให้เห็นว่า สังคมญี่ปุ่นมีค่านิยมแบบสังคมกลุ่มอย่างชัดเจน ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น หรือสังคมระดับชาติ คนญี่ปุ่นจะเน้นการให้ความสำคัญต่อกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน และให้ความสำคัญต่อคนภายในกลุ่มมากกว่าคนภายนอกกลุ่ม ดังที่ปรากฏในนิทานเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง “แมวดั้นรำ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่จังหวัดแห่งหนึ่งในเกาะโอะคิโนะได้มีการจัดเทศกาลบงโอดริขึ้น มีหนุ่มสาวจากหมู่บ้านข้างๆมาทำถึงหกคน แล้วดั้นรำกันอย่างสนุกสนานจนดึกดื่นแล้วก็กลับ ขณะที่พวกวัยรุ่นกลุ่มนั้นได้เดินผ่านถนนสันเขาของหมู่บ้าน ก็ได้ยินเสียงเพลงบงโอดริอันครึกครื้นดังมาจากที่ไหนซักแห่ง “เฮ้ ในภูเขาแบบนี้มีคนจับบงโอดริด้วย จัดตรงไหนกันนะ ขณะที่พวกวัยรุ่นกำลังสงสัย พวกเขาก็เริ่มเข้าไปใกล้ต้นเสียงที่ได้ยินเสียงเพลงแล้ว ทันใดนั้นก็มีแมวเจ็ดถึงแปดตัวมารวมตัวกันที่ทุ่งหญ้ากลางป่า และอาบแสงจันทร์ไปพลาง และเอาผ้าเช็ดมือคลุมหัวดั้นรำไปพลาง พวกวัยรุ่นพากันหลบหลังเงาต้นไม้และจ้องดูอย่างไม่กระพริบ จนในที่สุด แมวตัวหนึ่งก็พูดขึ้นว่า “โทะระ ยังอีกหรือ โทะระ ยังอีกหรือ และดนตรีบรรเลงก็เริ่มขึ้น แมวตัวอื่นๆก็ตามๆกันมาทันที “โทะระ ยังอีกหรือ โทะระ ยังอีกหรือ และเริ่มบรรเลงเพลงอย่างชำนาญ แมวที่ถูกเรียกว่าโทะระนั้น เป็นแมวของเกษตรกร ที่อยู่ตรงทางเข้าหมู่บ้านที่ลงจากสันเขาของพวกเขาเอง แมวโทะระนั้นมีอยู่มากตั้ง 14-15 ปี และรู้จักพวกวัยรุ่นเป็นอย่างดี และพวกแมวที่กำลังดั้นรำอยู่นั้นก็เอามือตีท้อง แล้วพูดว่า โทะระ ยังอีกหรือ โทะระ ยังอีกหรือ นี่คือ งานดั้นรำของแมวที่ให้พวกมนุษย์ดูไม่ได้ รู้สึกไม่ดียังไงไม่รู้ ถ้าถูกจับได้จะลำบากมาก รีบกลับกันเถอะ พวกวัยรุ่นพูดด้วยเสียงเบาๆ แล้วก็ออกมาห่างจากสถานที่แห่งนั้น แต่ทว่า พอกลับถึงหมู่บ้าน และก็ไม่ไปที่ที่แมวกำลังดั้นรำอยู่อีก ทันใดนั้นเองก็รู้สึกขึ้นมาว่า มีพวกแมวพูดว่า ถูกพวกมนุษย์เห็นแล้ว ถูกพวกมนุษย์เห็นแล้วและพวกวัยรุ่นก็หนีเข้าไปในพงหญ้าข้างในป่า

เรื่อง “ของฝากจากทะเล”

นานมาแล้ว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่หุบเขาฟูคิยามะและภูเขาโมซังคะเคะ มีคนที่ไม่เคยเห็นทะเลตลอดชีวิตอยู่มาก ประเภทอาหารทะเลก็เคยกินแค่ปลาเค็ม หรือไม่กี่อาหารตากแห้ง ของสดที่ไม่ได้หมักเกลือ ก็ถูกถนอมไว้

อยู่มาวันหนึ่ง คนที่อยู่ในหุบเขา ได้รับหอยกาบที่เป็นของฝากจากทะเล เมื่อเวลาผ่านไป คนที่ให้ของฝากนั้น ก็มาถามว่า “หอยกาบที่ให้ไปเมื่อไม่กี่วันมานี้ เป็นยังไงบ้าง คนที่ได้ของฝากฟูไปพลางทำหน้าเหยเกไปพลางว่า “นั่นเป็นของอร่อยทีเดียว แต่เพราะแข็ง เลยทำให้ปวดฟัน คนให้ตกใจแล้วถามต่อว่า “กินอย่างไรนะ คนรับตอบว่า “ก็เพราะเป็นอาหารทะเล จึงทำเช่นเคย คือเอาเครื่องในออกแล้วกินส่วนที่เหลือซะ หลังจากนั้นก็เข็ดกับหอยกาบก่อนหน้านี้ พอคนนี้ได้รับไข่ปลาตากแห้งอีก ครั้งนี้ก็เลยต้มทั้งอย่างนั้น แต่ว่าแข็งทำให้กินไม่ได้ จึงลองย่างดูแต่ไม่มัน ก็เลยเผาซะเลย ในที่สุดก็โกรธ จึงเอาไข่ปลาที่เหลือทั้งหมด ทิ้งไปที่หลังบ้าน

หลังจากนั้น ฝนก็ตกต่อเนื่องกันหลายวัน พอฝนหยุด เขาจึงลองไปดูที่กอไผ่ข้างหลัง แล้วพบว่า ไผ่ปลาที่ทิ้งไปนั้น พองใหญ่ขึ้น พอลองเก็บขึ้นมาแล้วเห็นว่านิ่ม จึงลองกัดดูอย่างห้วนๆ ว่าจะเป็นยังไงกัน ความรู้สึกตอนที่เคี้ยวคือ ตกใจในความอร่อยที่ไม่เคยได้ลิ้มรสมาก่อน ดังนั้นเขาจึงบอกกับผู้คนตามที่ต่างๆ ถึงความอร่อยของไผ่ปลา

วันหนึ่ง ผู้ที่ได้ยินคำรำลือ ก็มาถามว่า “ซื้อไผ่ปลามาแล้ว แต่แข็งมาก เลยกินไม่ได้ ของไม่อร่อยแบบนี้ ถ้าจะกินให้อร่อย คงมีเคล็ดลับบางอย่างแน่ๆ เลยอยากจะทำให้บอกวิธีนั้นให้ได้ แล้วคนที่เคยกิน ก็วางมาดและตอบกลับไปว่า “ถ้าขอร้องขนาดนี้ก็คงไม่มีทางเลือก จะบอกให้เป็นพิเศษแล้วกัน ว่าแต่ที่บ้านของคุณมีกอไผ่หรือเปล่านั้น?”

ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ

ในสังคมญี่ปุ่น บุญคุณเป็นสิ่งที่ต้องตอบแทนถือเป็นหน้าที่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งความสำนึกในบุญคุณที่มีต่อธรรมชาติ บรรพบุรุษ บิดามารดา เจ้านาย ครูอาจารย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณที่เคยช่วยชีวิตหรือช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ดังปรากฏค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณในนิทานที่รวบรวมได้ ดังนี้

เรื่อง “ผีเสื้อแห่งเซโอ”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชาмуไรคนหนึ่งกำลังเดินทางเที่ยวอยู่ ได้ผ่านหมู่บ้านแห่งหนึ่งไปยังทางหุบเขาที่สูงชันชื่อ เซโอ และเหนื่อยเอามากๆ ขอพักเหนื่อยซักนิดซักทีที่หนึ่งดีกว่า แล้วมองหาตุรอกๆ จนพบกับบ้านหลังหนึ่งที่อยู่กลางป่าลึก จึงไปเคาะประตูบ้าน แต่ก็ไม่มีใครตอบกลับ ถึงขั้นจะเคาะ ก็ครั้งๆ ก็ไม่ได้ยินเสียงอะไรเลยในบ้าน หรือว่า อาจจะเป็นบ้านที่ไม่มีใครอยู่ก็ได้ ชาмуไรจึงเข้าไปข้างในอย่างเงียบๆ อืม ที่นี้ดูเหมือนก็โดนโจมตีอย่างหนักเหมือนกัน ข้างในนั้น มีใยแมงมุมอยู่เต็มไปหมด รวากับว่าไม่มีใครอาศัยอยู่นานาน เอาหละ นอนที่นี้ ยังดีกว่านอนตากน้ำค้างอยู่ข้างนอกเสียอีก ในขณะที่พูดบ่นอยู่นั่นเอง ก็มองออกไปที่ฉากกั้นของห้องหนึ่ง ซึ่งมีแสงจ้ามาก ชาмуไรก็เข้าไปใกล้ๆ ฉากกั้นนั้น แล้วมองลอดผ่านรูไปเข้าไป

ทันใดนั้นก็พบกับ ถอนหายใจโล่งอก ผีเสื้อ? ในห้องที่สกปรกขนาดนี้ยังมีผีเสื้ออยู่เป็นจำนวนมาก ที่ปีกของมันนั้นส่องแสง และบินไปบินมา มีทั้งผีเสื้อสีม่วง ผีเสื้อสีแดง ผีเสื้อสีเหลือง ผีเสื้อสีดำ ผีเสื้อสีขาวอยู่ เป็นร้อยเป็นพันตัวอยู่ ส่องแสงเจิดจ้า บินไปบินมาเต็มไปหมด มันสวยงามมากจนทำให้ชาмуไรหลงใหลกับกานมของมัน (อะไรกัน ผีเสื้อพวกนี้) ชาмуไรคิดว่ามันน่าประหลาดนัก แล้วจึงเปิดฉากกั้นอย่างเบาๆ ทันใดนั้นเอง ก็ไม่ได้ยินเสียงปีกบิน และผีเสื้อก็บินหายไปหมดในพริบตาเดียว รวากับว่าความสวยงามนั้นหายไปเพียงชั่วครู่ ในตอนนั้นเอง ชาмуไรก็เผลอตะโกนออกไป ตรงที่ผีเสื้อบินอยู่นั้น มีโครงกระดูกอยู่ โครงกระดูกนั้นมีผมสีดำยาวอยู่ รวากับมันมีชีวิต และส่องแสงเปล่งประกายชาмуไรหายเหนื่อยเป็นปริบทิ้ง แล้วรีบวิ่งกลับไปยังทางเข้าออก และได้ไปพักที่โรงเตี๊ยมที่ตีนเขา และเล่าเรื่องราวที่ได้ประสบพบเจอให้กับเจ้าของโรงเตี๊ยมฟังจน

หมด เจ้าของโรงเตี๊ยมก็เล่าให้ฟังว่า หลวงเจ้าผมดำยาวนั้น เป็นคนที่มาจากเมืองที่ไกลแสนไกล นางมาเพื่อรวบรวมผีเสื้อชะโงกที่สวยงาม และได้มา ณ ที่แห่งนี้

หลังจากนั้นไม่นาน นางก็ไม่ได้กลับและตายอยู่ที่บ้านหลังนั้น ผีเสื้อเหล่านั้น คอยดูแลนาง แม้แต่ตอนนี้ก็ไม่จากไปไหน ยังบินอยู่รอบๆนาง เมื่อได้ยินเจ้าของโรงเตี๊ยมพูด ซามุไรก็พนมมือขึ้น

เรื่อง “ผีเสื้อโมย”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเจ้านายเศรษฐีอาศัยอยู่ที่แห่งหนึ่ง เป็นคนใจดีแม้แต่เรื่องเงิน ที่บ้านมีสัตว์ที่เอ็นดูเลี้ยงไว้เหมือนลูกตนเอง แต่ว่า ถูกคนไม่ดีหลอก จึงจะขายหมดทั้ง คฤหาสน์ จนถึงไร่สวนทุ่งนา [ช่วยไม่ได้ ต้องยอมแพ้แล้ว] แมวที่ได้ยินเจ้านายปรึกษากับครอบครัว ก็ไปที่คอกม้า [เจ้าม้า เจ้าม้า แยมแล้ว!] ม้าที่ได้ฟังเรื่องเล่าจากแมว [อย่างนี้ไม่ได้นะ ไปเรียก ไก่และหมา มาให้ที] ดังนั้นแมวจึงไปเรียกหมาและไก่ที่บ้านเลี้ยงเอาไว้ [พวกเรานะ เป็นเวลานานแล้วที่ถูกเลี้ยงไว้ที่บ้านหลังนี้ แล้วก็ไม่เคยถูกเจ้านายทุบตีเลยสักครั้ง และให้การลูบหัวพวกเราประจำ] หมาพูด [อย่างฉันเนี่ย ไม่ว่าจะยังไงก็ได้รับการเอ็นดู หึ่งๆที่ออกไข่ให้ไม่ได้แล้ว เจ้านายยังให้อาหารอย่างไม่ขาด] ไก่พูด ทั้งหมาและแมวก็ไม่ยอมแพ้ ต่างก็เล่าเรื่องที่ได้รับการเลี้ยงดูจากเจ้านาย [พวกเรา ไม่ว่าจะยังไงต้องตอบแทนเจ้านาย จะทำยังไงดี ไม่มีวิธีดีๆเลยหรือน้า ?] พอม้าพูด หมาก็พูด [ที่สันเขาด้านโน้น มีบ้านอยู่หลังหนึ่ง พวกขโมยอาศัยอยู่ เอาเงินโดยการขโมยพวกนั้นเป็นไง?] [อย่างนั้นก็ดี เอาละ ทุกคนออกไปกัน] ทั้งแมว ม้า และไก่ต่างก็เห็นพ้องกันทันที สามตัวกับอีกหนึ่งปีกรอให้ถึงกลางคืน จึงออกไปที่บ้านที่ตินเขา พอแอบมองดูเข้าไปข้างในอย่างลับๆล่อๆ ขโมยก็กำลังกินเหล้าเงินกองหน้าเท่าภูเขา ม้ารวมพลทุกตัว พูดเรื่องแผนการด้วยเสียงเบาๆ [ดีละ จั๊นไปกันเถอะ] พอม้ายืนอยู่หน้าประตูบนหลังม้าก็มีหมาขึ้นอยู่ แมวขึ้นบนหลังของหมา และไก่ก็ขึ้นบนหลังของแมว [เจ้าม้า เจ้าม้า แยมแล้ว!] [เอาละ พร้อม!] สามตัวกับอีกหนึ่งปีกร้องกันโดยพร้อมเพียง [เฮ้อ! บ๊อกบ๊อก เมี้ยวเมี้ยว เอ๊กอี๊เอ๊กเอ๊ก!] เอาละ ที่ตกใจก็คือพวกขโมย พอมองไปทางเสียงที่แปลกพิลึก ก็เห็นเงาผีที่ประตุ [ฮือ - ผี ผี ผี ----!] พวกโจรเหวี่ยงเงินทิ้งไว้ แล้วหนีไปก่อนเลย ไก่ หมา ม้า แมว ก็นำเงินที่โจรทิ้งไว้ใส่ถุงและกลับบ้านด้วยความดีใจเป็นอย่างมาก [เจ้านาย กรุณาใช้เงินนี้ด้วยเถิด เป็นการแทนคุณของพวกเรา] [โอ้. ขอบคุณ ขอบคุณมากๆ] ด้วยเพราะพวกสัตว์ จึงทำให้ ไม่ต้องขายทั้งคฤหาสน์ ทุ่งนาไร่สวนหมด ด้วยเหตุนี้ ทั้งไก่ หมา ม้า แมว ก็ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามเดิม

ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม

ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายามเป็นลักษณะเด่นที่สำคัญประการหนึ่งของชาวญี่ปุ่น กล่าวคือ ชาวญี่ปุ่นเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร มานะพยายามไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ หนักเอาเบาสู้ออดทน เพื่อให้ผ่านพ้นความยากลำบากทั้งปวงได้ ดังปรากฏในนิทานที่รวบรวมได้ดังนี้

เรื่อง “เด็กชาย หนึ่งนิ้ว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่แห่งหนึ่งมีตากับยายอาศัยอยู่ ทั้งสองคนไม่มีลูกตากับยายจึงไปขอต่อพระเจ้า [พระเจ้า เด็กตัวเล็กๆตัวเล็กๆเท่าหัวนิ้วโป้งก็พอ กรุณาให้ลูกแก่พวกเราด้วย] และแล้ว ลูกตัวเล็กก็เกิดขึ้นมาจริงๆ เป็นเด็กผู้ชายที่ตัวเท่าหัวแม่มือนิ้วโป้งของตาพอดี ทั้งสองคนไม่รอช้ารีบตั้งชื่อว่าเด็กชายหนึ่งนิ้วทันที วันหนึ่ง เด็กชายหนึ่งนิ้วพูดกับตาและยายว่า [ข้าอยากไปเมืองหลวง อยากจะไปทำงาน กรุณาให้ข้าได้เดินทางด้วย]

ดังนั้น ตาจึงทำดาบใหญ่เท่ากับเด็กชายหนึ่งนิ้วพอดี ด้วยเข็ม ส่วนยาย ทำเรื่อนั่งของเด็กชายหนึ่งนิ้วให้ลอยบนแม่น้ำด้วยขาม [นี่ เอาดาบเข็มนี่ไป] [นี่ พายเรือด้วยตะเกียบอันนี้] [ครับ เอาละไปแล้วนะ] เด็กชายหนึ่งนิ้วพายเรือขามเก่ง ออกไปเมืองหลวง จากนั้นพอถึงเมืองหลวง เด็กชายหนึ่งนิ้วถามบ้านที่โอ่อ่าที่สุดในเมืองหลวง [มีเรื่องจะขอร้อง มีเรื่องจะขอร้อง] [ค่า ... เอ๊ะ?] คนที่ออกมาช่วยเหลือ สงสัย [ไม่เห็นมีใครเลยนี่] [ตรงนี่ ตรงนี่] คนที่ออกมาช่วยยืนอยู่บนเฉลียง มองดูเด็กชายตัวเล็กหนึ่งนิ้ว [เอ่แล้ว ทำไมถึงตัวเล็กอย่างงั้นล่ะ]

จากนั้นเด็กชายหนึ่งนิ้วก็กลายเป็นผู้ดูแลเจ้าหญิงของบ้านหลังนั้น วันหนึ่ง เด็กชายหนึ่งนิ้วเป็นผู้ติดตามเจ้าหญิงไปวัด และแล้วตอนทางกลับนั้น ก็มียักษ์สองตัวโผล่มา [นี่ผู้หญิงสวยนี่ เอาตัวไปนะ] ยักษ์พอเห็นเจ้าหญิงก็ลืมหูลืมตาไป [ข้าก่อน!] เด็กชายหนึ่งนิ้ว ดึงดาบเข็มที่ได้รับจากตาออกมา แล้วก็เกาะห้อยตัวกับยักษ์ แต่ว่า [อะไรเนี่ย ไอ้ตัวที่เหมือนแมลง แก] ยักษ์หยิบเด็กชายหนึ่งนิ้วขึ้นมา แล้วกลืนลงไปทั้งตัวภายในท้องของยักษ์ มีดไปหมด เด็กชายหนึ่งนิ้ว หมุนไปรอบๆทางดาบไปในท้อง [เจ็บ เจ็บ เจ็บ] ยักษ์ที่ทุกข์ทรมานรีบคายเด็กชายหนึ่งนิ้วออกมา [ต่อไป คราวนี้ฉันจะบดขยี้แก] ยักษ์อีกหนึ่งตัวพูดแต่ว่า พอเด็กชายหนึ่งนิ้วตั้งท่าดาบเข็ม แล้วครั้งนี้ก็เข้าไปในตาของยักษ์ตัวนั้น ยักษ์ตกใจ [ชะ ชะ ช่วยด้วย!] ยักษ์ตัวที่สองหนีไปเสียแล้ว [ฮืม! เท้านี้คงเข็ดหลาบ อย่ามาอีกเป็นครั้งที่สอง! แล้ว นี่มันอะไรกัน เจ้าหญิง]

หลังจากที่ยักษ์ไปได้ทำค้อนแปลกประหลาดตกไว้ [นี่ สิ่งนี้คือ สิ่งที่เราเรียกว่า ค้อนตี พอเคาะมันเบาๆ ของที่ชอบอะไรก็ได้จะออกมา] ดังนั้นเด็กชายหนึ่งนิ้วจึงขอจากเจ้าหญิง [ให้ฉันสูงขึ้น [ความสูงออกมา] [ความสูงออกมา] ให้พูดอย่างนั้นแล้วเคาะ] และแล้วเป็นประหลาดมาก ความสูงของเด็กชายหนึ่งนิ้ว ยิ่งเคาะก็ยิ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นผู้ชายที่สง่าไม่แพ้ใคร จากนั้น เด็กชายหนึ่งนิ้วก็แต่งงานกับเจ้าหญิง พยายามทำงานและประสบความสำเร็จในชีวิต

เรื่อง “ปู่กับคุณตา”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีตากับยายอาศัยอยู่ วันหนึ่ง ตอนที่ตาไปที่แม่น้ำ จับปูมาได้หนึ่งตัว จากนั้นก็มาเลี้ยงไว้ที่ใต้เฉลียงและเลี้ยงอย่างเอ็นดู คุณตาเวลาว่างของอร่อย ก็จะแบ่งให้ปู่ก่อน ตอนที่ตาไปในเมือง ก็มักจะซื้อมันเผาที่ปู่ชอบมาให้กินเสมอ ดังนั้นปู่จึงเชื่องกับคุณตาโดยสิ้นเชิง คุณตาคมมองที่ใต้เฉลียงแล้วเรียก [นี่ ตามาแล้ว เจ้าปู่เอ๊ย ออกมาสิ] ปู่ก็จะออกมารับอาหารและกินด้วยความดีใจ แต่

ว่า ตาเอ็นดูปู่มากตั้งนั้นยายจึงคิดเกลียดปู่ขึ้นเรื่อยๆ ยายคิดว่า (ตั้งแต่ไอ้เจ้าปู่ขึ้นมา พอตามากก็ให้ของอร่อย แต่กับปู่ เป็นปู่ที่ช่างน่าเกลียดจริงๆ จะแกล้งให้อย่างหนักเลย)

อยู่มาวันหนึ่ง ตาไปในเมืองแล้วยังไม่กลับมาเสียที (เอาละ วันนี้แหละจะตีไอ้ปู่แน่) ยายถือไม้พินซ่อนไว้แล้วก็มองไปที่ใต้เฉลียงที่ปู่อยู่แล้วเลียนเสียงของตา เรียก [นี่ ตามมาแล้ว เจ้าปู่เอ๊ย ออกมาสิ] ปู่ก็ว่าตากลกลับมาถือของอร่อยมาให้เหมือนปกติก็ออกมาจากใต้เฉลียงด้วยความดีใจ แต่ว่าคนที่ยืนอยู่ไม่ใช่ตาที่รัก แต่เป็นยายที่ทำหน้าน่ากลัว ปู่ก็หนีเข้าไปในรู แต่หนีไม่ทัน ไม้พินที่ยายซ่อนไว้ก็ทุบปู่ กรอบ ยายไม่ได้ตั้งใจจะฆ่าปู่แต่ว่า ซ้อกรุนแรง ปู่ตื่นตะเกียกตะกายแล้วก็ตาย [โธว ทำเรื่องแย่ไปเสียแล้ว!] ยายว่ารุ่นตีโพยตีพาย แต่ทันที่นั้น (อะ ตายไปแล้วก็ทำอะไรไม่ได้) ในระหว่างที่ตายยังไม่กลับบ้าน ก็กินปู่ไปอย่างรวดเร็ว จากนั้นก็ฝังไว้ที่ดงไม้ข้างหลัง ถึงตาจะกลับมาจากเมืองก็ทำหน้าไม่รู้ ตาก็ก้มมองเรียกปู่ใต้เฉลียงถือน้ำมันเผา ที่ปู่ชอบเหมือนอย่างปกติ [นี่ ตามมาแล้ว เจ้าปู่เอ๊ย ออกมาสิ] แต่ว่า ปู่ถ้าเรียกก็จะออกมา แต่เรียกเท่าไรก็ไม่ออกมา (แปลกจังเลยน้ำ เกิดอะไรขึ้นกัน ไปเที่ยวเล่นที่สวนข้างหลังหรือเปล่าน้ำ?) ตาคิดอย่างนั้น แล้วก็ไปหาที่หลังบ้าน ตะโกนเรียกก็ครั้งวันไปวนมาแต่ปู่ก็ไม่ออกมา (ปู่ของฉัน ปู่ไปไหนเสียแล้ว?) ตารู้สึกเศร้า และนั่งนิ่งไม่ขยับไปไหน

ทันใดนั้น ก็มีนกสวยตัวเล็กบินออกมาจากดงไม้ มาพักที่กิ่งไม้ตรงต้นไม้ข้างๆ ที่ตานั่ง ร้อง [จิบ จิบ] อย่างน่าสงสาร สักพักหนึ่ง ก็บินไปทางพุ่มไม้อีก (เป็นนกที่วิเศษมาก นกที่สวยงามอย่างนี้ที่นี้ไม่มีแน่ๆ) ตามองเพลิน นกตัวนั้นก็กลับมาจากดงไม้หลายครั้ง ร้องเหมือนจะเรียกตา [นี่ต้องเป็นการบอกให้เรารู้อะไรสักอย่าง] ตาคิดอย่างนั้น แล้วก็ไปทางที่นกบินไป ในดงไม้นั้นใครซุดอะไร มีรอยซุดคุ้ยดิน นกก็ เขี่ยเขี่ยโดยขาดตรงนั้น ตาลองไปดูใกล้ๆปรากฏว่า เป็นชิ้นส่วนหลังของปู่แยกส่วนออกมาจากในดิน [คะ คะ ใครกัน ทำเรื่องโหดร้ายแบบนี้ ไม่แน่ว่าอาจจะเป็นยายหรือเปล่า?]

ตากลกลับไปบ้านด้วยความโกรธ จากนั้นก็พูดกับยาย [อย่าทำเรื่องที่ดูหน้าสงสารแบบนี้] แล้วล้มไปทั้งอย่างนั้นเพราะเศร้ามาก ยายที่คิดถึงเรื่องไม่ดีที่ตัวเองทำ แต่ไม่ได้คิดถึงความเสียใจของตาเท่านี้ [ตา ตา ฉันไม่ดี กรุณาให้อภัยด้วย แค่อต้องการชู่เท่านั้นแต่ว่าใส่แรงมากเกินไปก็เลยตายไม่ได้ตั้งใจจะฆ่าตั้งแต่แรก กรุณาให้อภัยด้วย] ยายพูดไปร้องไห้ไปขอโทษตา ตารู้ว่ายายขอโทษจากใจ จึงค่อยๆลุกขึ้น [ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร] พูดแล้วก็ให้อภัยยาย จากนั้นทั้งสองคนก็สร้างสุสานของปู่ไว้ที่ดงไม้ เป็นเรื่องจากนั้นที่ว่า นกสวยตัวเล็ก จะมาร้องเพลงด้วยเสียงไพเราะในดงไม้

ค่านิยมด้านการศึกษา

ชาวญี่ปุ่นมีค่านิยมด้านการศึกษา ซึ่งเชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของบุคคลขึ้นอยู่กับ ความพยายามในการศึกษาหาความรู้ เพราะความสามารถและปัญญาไม่ใช่คุณสมบัติดั้งเดิมที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดเหมือนฐานะทางเศรษฐกิจและเชื้อสายของครอบครัว ดังนั้นชาวญี่ปุ่นที่ขยันเรียนหนังสือจะประสบความสำเร็จในชีวิต ดังปรากฏในนิทานที่รวบรวมได้ดังนี้

เรื่อง “คุณชายคนเดียว”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเด็กที่ฉลาดมากชื่อ ฮีโคะอิจิอยู่ ชาวสื่อเรื่องความเฉลียวฉลาดได้แพร่กระจายไปถึงหมู่บ้านหรือเมืองข้างๆ ไปถึงหูของท่านขุนนาง [ถ้าฉลาดขนาดนั้น จะทดสอบสติปัญญาเสียหน่อย] และเรียกฮีโคะอิจิมาที่ปราสาท ฮีโคะอิจิเข้ามาที่ห้องโถงใหญ่นั่งลงอย่างสำรวม [เรื่องกิตติศัพท์ของฮีโคะอิจิเนี่ย มีทุกที่ทุกแห่งในเมือง ไม่ต้องเกรียดยศหน้าขึ้นมา โหะโฮ หน้าตาเฉลียวฉลาด เอาละเสียเวลามีวัยรุ่นประมาณเจ้าอยู่คนหนึ่ง เจ้า จากนั้นให้ดูคู่แข่งของวัยรุ่น]

หลังจากที่ท่านขุนนางพูด ก็ให้ลูกน้องไปเรียกคุณชายมา ในไม่ช้าห้องพระก็เปิด หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า หกคน เด็กใส่ชุดกิโมโนเหมือนกันเดินเข้ามาอย่างช้าๆ ไม่ใช่แค่ชุดกิโมโน ทั้งหมด หน้าตาเหมือนกันราวกับพี่น้อง [ว่ายังไง ทายได้ไหมคุณชายตัวจริง เอาละ ถ้าใช้ปัญญาที่ได้ฟังมาได้ จะให้คนนำรางวัลไปให้] แม้แต่พวกลูกน้องรอบๆ ก็ไม่มีความมั่นใจในการทายคุณชาย เด็กที่ไม่เคยเห็นหน้าคุณชายนั้นไม่มีทางจะรู้จากการแค่ดู ท่านขุนนางทำหน้าที่ในแบบถนัด [ว่าไง ไม่ได้ก็ไม่ได้นะ ให้เฉลยมัย] แต่ฮีโคะอิจิพูดไปหัวเราะไป [ท่านไหนก็ดูเหมือนกันหมด แต่ว่า คุณชายตัวจริง รู้แล้วละ คุณชายตัวจริงดูเหมือนว่าหลังจากเรียนคัดลายมือ มีหมึกดำติดอยู่ที่มือ] คุณชายตัวจริงที่ตกหลุมพรางคำพูดนั้น มองดูมือตัวเอง เด็กคนอื่นก็ชะง่อมอง แต่ว่าหาเท่าไรก็ไม่มีหมึกสีดำปรากฏ [นั่นไง ท่านนั่นคือ คุณชาย] ท่านขุนนางชื่นชมความฉลาดของฮีโคะอิจิ [แพ้แล้วเอารางวัลไปเลย] ฮีโคะอิจิ ได้รับรางวัลเท่าภูเขา

เรื่อง “ซากลับเบา”

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเด็กฉลาดมากที่ชื่อว่าฮีโคะอิจิอยู่ วันหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิท่านขุนนางจะไปชมดอกไม้ ซึ่งท่านขุนนางนั้นติดใจฮีโคะอิจิ จึงพาไปด้วย แล้วก็ยังมี มีลูกสมุนเข้ารับใช้ติดตามไปประมาณยี่สิบคน ตอนที่เตรียมข้าวของครบ ท่านขุนนางก็พูดกับพวกที่ติดตามไปว่า " เอาละ ข้าวของที่จะนำไปด้วยนั้น ทุกคนจะต้องเป็นคนขนไป จะยกเอาอันไหนไปก็ได้ " พวกเข้ารับใช้ก็ " เอาละ ยกอันไหนไปก็ได้ไซ้มัย " แล้วก็มองไปรอบๆ ข้าวของที่วางอยู่ด้านหน้า เก้าอี้ของท่านขุนนาง ฝาคลุ่มขนสัตว์ ทรายประจำตระกูล กล่องบรรจุเครื่องดนตรี ขวดเหล้าสาเก ฟูกัน แป้นหมึกเขียนฟูกัน กระดาษเขียนโคลงกลอนก็ยังมี พวกเข้ารับใช้รีบเลือกของเบาๆ ไปก่อนใครเพื่อน ฮีโคะอิจิที่ร้อจนสุดท่าย มองของที่เหลือ ก็มีแต่ กล่องห่อกับข้าวและข้าวปั้น ฮีโคะอิจิแกล้งทำเป็นพูดด้วยท่าทางที่ผิดหวัง " ทำไม่เหลือให้แต่ของหนักๆ แบบนี้ละ " แล้วก็แบกห่อข้าวและเดินตามหลังทุกคนไป พวกเข้ารับใช้มองฮีโคะอิจิที่กำลังแบกห่อข้าวหนักๆ ที่ไม่มีใครอยากจะทำ (คนที่ได้รับคำร่ำลือว่าเป็นคนที่มีสติปัญญาเป็นเลิศนั้นต้องมาแบกของหนักๆ แบบนี้ โง่จัง) ว่าแล้วก็แอบหัวเราะหนึ่งโน้นยังอุส่าห์เข้ามาหาฮีโคะอิจิ คนที่หยอกล้อก็ยังมี " ฮีโคะอิจิ แบกของหนักคงเหนื่อยเสียสินะ " และแล้วพวกเขาก็มาถึงเป้าหมายที่ภูเขา ก็ก่อนเที่ยงเล็กน้อย

พวกข้ารับใช้จัดการจัดวางของ แล้วก็กินอาหารที่ฮิโคะอิจิถือมา หลังจากนั้น ทุกคนก็ชมดอกไม้ ร้องรำทำเพลง ตีมสุราสังสรรค์ สนุกสนานกันอย่างเต็มที่ และแล้วก็ได้เวลากลับปราสาท ข้ารับใช้จัดการ เก็บของที่ถือมา ส่วนฮิโคะอิจิไปพูดกับท่านขุนนาง " ท่านขุนนาง กลับทางเดิมมันดูน่าเบื่อจนเกินไป" ลองดูสิ ที่ภูเขานั้น ก็มีดอกไม้ที่สวยงามเหมือนกัน จะเป็นยังไงบ้าง ถ้าเราจะไปเดินกลับไปทางภูเขานั้นแล้วก็ชมดอกไม้ ไปพลาจ " " อย่างงี้นี่เอง แบบนั้นก็ดีสิ " แล้ว ท่านขุนนาง ก็พูดกับข้ารับใช้ด้วยความเบิกบาน " ไหนๆก็มาถึง ที่นี้แล้ว เราจะข้ามเขาภูเขานั้นกลับกัน พระอาทิตย์ยังไม่ตกดิน คิดว่าจะยังอยาก กลับแล้วก็พลาจดูดอกไม้ไป ด้วย ว่ายังไงล่ะ " ข้ารับใช้คิดว่า แยกข้าวของ แล้วก็เดินข้ามเขาภูเขานั้นนะไม่เอาด้วยหรอก แต่ขัดคำพูดของ ท่านขุนนางไม่ได้ " ขอรับ ไปด้วยกันเถอะ " แล้วก็ก้มหัวรับอย่างว่าง่าย ส่วนฮิโคะอิจิ " ท่านขุนนาง ข้าจะ นำทางให้ " ว่าแล้วก็วิ่งไปยืนด้านหน้าของทุกคน

พอท่านขุนนางมองไปที่ข้ารับใช้ก็เห็นว่ากำลังถือสัมภาระข้าวของอยู่ แต่ฮิโคะอิจินั้นมือเปล่า ท่านขุนนางจึงถามฮิโคะอิจิเพราะมันแปลกๆ " นี่ ฮิโคะอิจิ สัมภาระของเจ้าล่ะ " และฮิโคะอิจิก็ตอบด้วย ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม " อ้อ ข้าวของที่ข้าถือมานั้น ตอนนี้อยู่ในท้องของทุกคนแล้วล่ะ "

จากการศึกษาเรื่องค่านิยมในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ซึ่งประกอบด้วยค่านิยมในการทำงาน ค่านิยมในการ มองโลกในแง่ดี ค่านิยมแบบสังคมกลุ่ม ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ ค่านิยมด้านความขยันหมั่น เพียร มานะพยายาม และค่านิยมในการศึกษา จะเห็นได้ว่ามีนิทานปรากฏเรื่องเกี่ยวกับคน สัตว์ หรือแม้แต่ผี วิญญาณหรือปีศาจ ที่มีความสำคัญในบุญคุณต่อผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุญคุณต่อผู้ที่เคยช่วยชีวิตหรือ เอื้อเพื่อให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งปวงจำนวนมาก จึงเน้นให้เห็นค่านิยมยกย่องความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณมากที่สุด รองลงมาเป็นความขยันหมั่นเพียร มานะอดทน ในการทำงาน การมองโลกในแง่ดี แบบสังคมกลุ่ม และ การศึกษาตามลำดับ

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) ไว้เป็นภาษาไทย อีกทั้งศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) และวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นจากนิทานที่ได้รับรวบรวมได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากข้อมูลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นซึ่งมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว และจัดทำดัชนีของข้อมูลนิทาน ถอดความและแปลนิทานแต่ละเรื่องเป็นภาษาไทยโดยสังเขป จากนั้นศึกษาข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมาจำแนกประเภทนิทานตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์สัน วิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก และวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นที่ปรากฏในนิทาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน การวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก และการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน

ผู้วิจัยได้รวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นได้ทั้งหมดจำนวน 505 เรื่อง และได้นำมาจำแนกประเภทตามรูปแบบของนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์ (Stith Thompson) สรุปได้ดังนี้

- 1.1 นิทานมหัศจรรย์ 63 เรื่อง
- 1.2 นิทานชีวิต 49 เรื่อง
- 1.3 นิทานวีรบุรุษ 9 เรื่อง

- 1.4 นิทานประจำถิ่น 46 เรื่อง
- 1.5 นิทานอธิบายเหตุ 51 เรื่อง
- 1.6 นิทานเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม 18 เรื่อง
- 1.7 นิทานคติ 63 เรื่อง
- 1.8 นิทานเรื่องสัตว์ 55 เรื่อง
- 1.9 นิทานมุขตลก 74 เรื่อง
- 1.10 นิทานศาสนา 15 เรื่อง
- 1.11 นิทานเรื่องผี 60 เรื่อง
- 1.12 นิทานเข้าแบบ 2 เรื่อง

การจำแนกนิทานที่ได้ มีนิทานประเภทมุขตลกมากที่สุด จำนวน 74 เรื่อง รองลงมาคือนิทานมหัศจรรย์ นิทานคติ นิทานเรื่องผี นิทานเรื่องสัตว์ นิทานชีวิต นิทานอธิบายเหตุ นิทานชีวิต นิทานประจำถิ่น นิทานเทพปกรณัม นิทานศาสนา นิทานวีรบุรุษ และนิทานเข้าแบบ ตามลำดับ

การวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค

การวิเคราะห์โครงสร้างนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค สรุปได้ว่า นิทานที่รวบรวมได้มีความสอดคล้องกับกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค อย่างน้อย 2 กฎ คือกฎโครงเรื่องเดี่ยวและกฎเอกภาพของโครงเรื่อง ส่วนกฎที่มีนิทานสอดคล้องน้อยที่สุดคือ กฎแบบอย่าง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง มีในนิทานทุกประเภทคือจะเริ่มเรื่องจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากการตื่นเต้นแล้วคลี่คลายไปสู่ความสงบ
2. กฎของการซ้ำ มีการซ้ำเหตุการณ์มากที่สุด การซ้ำในลักษณะดังกล่าวทำให้เนื้อเรื่องมีความหนักแน่นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. กฎของจำนวนสาม จะมีการกล่าวถึงการซ้ำเหตุการณ์ที่เป็นจำนวนสามมากที่สุด
4. กฎของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง จะปรากฏตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง และถ้ามีตัวละครสามตัวจะมีลักษณะสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งตัวละครสองตัว มักมีความสำคัญอาจรวมเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ เช่น พ่อกับแม่ พี่กับน้อง
5. กฎของความตรงกันข้าม จะมีลักษณะตรงข้ามกันคือความดีกับความชั่ว ความเมตตากับความโหดร้าย พี่กับคน คนกับสัตว์
6. กฎของฝาแฝด ในนิทานไม่มีลักษณะที่เป็นคู่แฝดจริง แต่มีลักษณะอื่นคือคู่ที่มีบทบาทเหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ได้แก่ คู่ที่เป็นเพื่อนกัน คู่พี่กับน้อง
7. ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย เมื่อจัดลำดับตัวละครแล้วจะเน้นความสำคัญของตัวละครท้าย ในนิทานตัวละครมักจะเป็นพี่น้องกันหรือเป็นเพื่อนกัน คนสุดท้ายในเรื่องซึ่งอาจเป็นพี่หรือน้องหรืออีกฝ่ายหนึ่งก็ได้จะมีความสำคัญที่สุด
8. กฎของโครงเรื่องเดี่ยว เนื้อเรื่องของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีหลากหลายแต่มักจะเป็นเหตุการณ์ๆ เดียวดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ ไม่สลับซับซ้อน จึงมีลักษณะสอดคล้องกับกฎข้อนี้มากที่สุด

9. กฎแบบอย่าง เป็นลักษณะที่ต้องเล่าเหตุการณ์ซ้ำแบบเดิม กฎเช่นนี้มีปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นน้อยที่สุด

10. กฎแห่งภาพ มักจะเป็นเรื่องที่น่าประทับใจซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นหรือน่ากลัวก็ได้ บรรยายให้ผู้เล่าเห็นคล้อยตามไปด้วยทั้งภาพและการกระทำของคน ผีและสัตว์ หรือสิ่งของ

11. กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง มักเป็นเรื่องปาฏิหาริย์ สิ่งแปลกประหลาด และมหัศจรรย์ที่เป็นไปได้ในโลกของความเป็นจริง ซึ่งสิ่งนั้นอาจเป็นสิ่งของ คน สัตว์ ผี ปีศาจ หรือแม้กระทั่งพืช

12. กฎเอกภาพของโครงเรื่อง ที่เห็นได้ชัดมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณความดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความมานะอดทน ความรัก และความโง่ของตัวละคร

13. กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก ในนิทานจะเน้นลักษณะตัวละครเอกที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าตัวละครตัวอื่นๆ การกล่าวถึงพฤติกรรมของตัวละครจะปรากฏให้เห็นชัด เช่น ในเรื่องของ ความกตัญญู ความขยัน ความรัก ความกล้าหาญ ความเฉลียวฉลาด ความโง่ ความแปลก ความสามารถพิเศษ

การวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

การศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ปรากฏสภาพความเป็นอยู่ด้านสถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม สรุปได้ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นปรากฏลักษณะครอบครัวทั้งสามประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม ลักษณะครอบครัวเดี่ยวเป็นประเภทที่ปรากฏในนิทานจำนวนมากที่สุด ลักษณะครอบครัวรวมเป็นลักษณะที่ปรากฏในนิทานน้อยที่สุด

2. การประกอบอาชีพ

นิทานที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ในด้านการประกอบอาชีพของชาวญี่ปุ่นหลากหลาย อาชีพหลัก ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพทำการประมง ปรากฏในนิทานมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบอาชีพ สาวใช้ เฝ้าถ่าน ชามูโร คนขายของเก่า หมอ จิตรกร ส่งสินค้าทางทะเล นายพราน ค้าขาย ช่างไม้ คนตัดไม้ พระ นักบวช นักแสดง เกอิชา ชาวสวน ทหาร รับจ้าง ช่างต่อเรือ ข้าราชการ ขุนนาง

3. ความเชื่อ

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อหลายเรื่องของชาวญี่ปุ่น ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก ขาติ ภพ ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องวิรบุรุษและรัฐ ความเชื่อเรื่องภูตผี ปีศาจ วิญญาณ ซึ่งมักจะอยู่ตามธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ต้นไม้ บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง และศาสนสถาน และความเชื่อเรื่องการแปลงร่างหรือการกลายร่าง ปรากฏชัดในลักษณะที่สัตว์กลายร่างเป็นคน ผีกลายร่างเป็นคน และคนหรือสัตว์กลายร่างเป็นผีหรือสัตว์

4. ประเพณี

ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีน้อยมาก และไม่กล่าวถึงรายละเอียด กล่าวเพียงแต่ชื่อประเพณีเท่านั้น ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีวันปีใหม่ ประเพณีไหว้บรรพบุรุษ

5. ค่านิยม

ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้สะท้อนค่านิยมของชาวญี่ปุ่น ดังนี้
ค่านิยมในการทำงาน ในนิทานจะปรากฏเรื่องการทำงานด้วยความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา จริงจัง
ต่องาน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

ค่านิยมในการมองโลกใน ในนิทานปรากฏให้เห็นว่าอิทธิพลศาสนาชินโตส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นมีทัศนคติที่
ดีต่อการสร้างสรรค์ รู้จักยืดหยุ่น และยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามกาลเทศะ

ค่านิยมแบบสังคมนิยม สังคมเน้นการให้ความสำคัญต่อกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน และให้ความสำคัญ
ต่อคนภายในกลุ่มมากกว่าคนภายนอกกลุ่ม

ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ ในนิทานมีเรื่องความจงรักภักดีและการตอบแทนบุญคุณ
กันเสมอ เพราะสังคมญี่ปุ่นถือว่า บุญคุณเป็นสิ่งที่ต้องตอบแทนถือเป็นหน้าที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งความสำนึกใน
บุญคุณที่มีต่อธรรมชาติ บรรพบุรุษ บิดามารดา เจ้านาย ครูอาจารย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณที่เคยช่วยชีวิตหรือ
ช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ

ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนลักษณะเด่นที่สำคัญ
ประการหนึ่งของชาวญี่ปุ่นคือเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรมานะพยายามไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ หนักเอา
เบาสู้อุตทน เพื่อให้ผ่านพ้นความยากลำบากทั้งปวงได้

ค่านิยมทางการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่านิทานให้คนได้ใช้สติปัญญาความสามารถของตนเองในการแก้ไข
ปัญหาต่างๆ อาจด้วยกลอุบายหรือวิธีอื่นใดก็ตาม ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับ
ความพยายามในการศึกษาหาความรู้ เพราะความสามารถและปัญญาไม่ใช่คุณสมบัติดั้งเดิมที่ติดตัวมาตั้งแต่
เกิดเหมือนฐานะทางเศรษฐกิจและเชื้อสายของครอบครัว แต่ต้องใช้ความพยายามในการศึกษาหาความรู้ให้
ตนเอง

อภิปรายผล

การศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้งหมด 47 จังหวัด จำนวน 505 เรื่อง ผู้วิจัยมีข้ออภิปราย
ผลการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ทำให้เห็นลักษณะรูปแบบของ
นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ทั้งนิทานมุขตลก นิทานมหัศจรรย์ นิทานสัตว์ และนิทานคติซึ่งมีจำนวน
มากตามลำดับนั้นมักมีสัตว์หรือผีเป็นตัวละครเอกในการดำเนินเรื่องแทบทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังเห็นความสัมพันธ์
ของนิทานซึ่งมีภูตผีปิศาจและสัตว์นานาชนิดกับคนในสังคมญี่ปุ่นว่า นิทานมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด
แนวความคิดและแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสืบต่อกันมา นอกจากนิทานพื้นบ้านจะเป็นเครื่องมือ
สำคัญในการสอดแทรกสิ่งต่างๆ ด้วยการใส่สัตว์หรือภูตผีปิศาจในรูปร่างลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน
สถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม ยังเป็นเครื่องมือในการสั่งสอนคนโดย
ทางอ้อม อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับคนในสังคมอีกด้วย

2. การนำเอากฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค ซึ่งเป็นกฎสากลเป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ทำให้มองเห็นลักษณะความเป็นสากลของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น นอกจากนี้การศึกษาตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค ยังชี้ให้เห็นถึงความต้องการของคนในสังคมอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมของตัวละครที่จะเป็นแบบอย่างของคนในสังคม มีหลายกฎปรากฏในลักษณะเช่นนี้ กฎความตรงกันข้ามจึงเน้นเรื่องความดีกับความชั่ว คนที่กระทำความดีจะประสบผลสำเร็จในชีวิต กฎการซ้ำแสดงให้เห็นว่าการกระทำของคนในสังคมอาจมีการลองผิดลองถูกกันก่อน แล้วจึงค่อยเลือกพฤติกรรมที่ดีที่สุดที่สังคมยอมรับ ดังนั้นการซ้ำเหตุการณ์จึงเน้นด้านความประพฤติ และความสามารถของตัวละคร ความขยัน ความกตัญญูรู้คุณ กฎเอกภาพของโครงการเรื่องนั้น ปรากฏโครงเรื่องเกี่ยวกับความดี ความกตัญญูรู้คุณ ความฉลาดและความโง่ ส่วนกฎการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครเอกนั้น ตัวละครมีสติปัญญา มีความกล้าหาญ และกตัญญูรู้คุณ จากการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า บุคคลที่ชาวญี่ปุ่นต้องการและยกย่องจะมีลักษณะเป็นคนที่มีความประพฤติดี กตัญญู มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ขยันขันแข็ง มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3. สถาปนครอบครัวย อันเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคม เพราะมีหน้าที่ถ่ายทอดภาษากิริยา มารยาท ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ให้กับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะเป็แบบให้กับสังคมโดยรวมต่อไปนั้น ลักษณะของครอบครัวในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นลักษณะครอบครัวของชาวญี่ปุ่น 3 แบบ คือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวรวม ทั้งนี้ลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีมากที่สุด อาจเป็นเพราะค่านิยมสาวที่แต่งงานแล้วต้องการอิสระมากขึ้น จึงแยกเรือนไปสร้างบ้านอยู่ใหม่ แม้จะห่างเหินญาติพี่น้องบ้าง แต่ก็ยังติดต่อกันอยู่และไม่ถึงกับขาดความอบอุ่น เพราะยังไปมาหาสู่กันเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงชาวญี่ปุ่นที่ตั้งท้องยังนิยมกลับไปคลอดลูกที่บ้านพ่อแม่ซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนเอง ส่วนครอบครัวขยาย เป็นลักษณะของสังคมชนบทที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันโดยลูกพี่งพาพ่อแม่ และพ่อแม่ยามแก่เฒ่าก็พึ่งพา ลูก จึงยังคงมีที่อยู่ร่วมกัน ส่วนครอบครัวรวมนั้นจากนิทานพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมญี่ปุ่นไม่ค่อยนิยมครอบครัวรวม น่าจะเป็นสังคมที่นิยมอยู่เป็นคู่กันจนตายจากกัน ความเป็นมาโดยไม่แต่งงานใหม่จึงปรากฏในนิทานทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฉะนั้นชายหนึ่งหญิงสองหรือหญิงหนึ่งชายสองที่เป็นสามีภรรยาอยู่ในบ้านเดียวกันแทบจะไม่ปรากฏในนิทานเลย

4. การประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นว่าอาชีพหลักที่สำคัญของชาวญี่ปุ่นคืออาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม และการทำประมง โดยเฉพาะการจับสัตว์ทะเล และการทำนา ทำสวน อันเป็นอาชีพเดิมของสังคมชนบท อาชีพจับสัตว์ทะเลมีปรากฏในนิทานจำนวนมากสะท้อนให้การดำรงชีวิตของในสังคมดั้งเดิมที่อาศัยอยู่บนเกาะ ซึ่งล้อมรอบไปด้วยทะเล จึงอาศัยทะเลเป็นแหล่งสำคัญในการดำรงชีวิต รวมทั้งทะเลยังอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ที่ทำให้เกิดอาชีพประมง นอกจากนี้ยังมีอาชีพขามูไรด้วย เนื่องลักษณะของสังคมที่นิยมการทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน ชายทุกคนจึงต้องมีนายหรือมีสังกัดอยู่ ฝ่ายหญิงมักจะเป็นแม่บ้าน หรือสาวใช้ ซึ่งในปัจจุบันชาวญี่ปุ่นยังนิยมเป็นแม่บ้าน ดูแลลูกและทำงานบ้านทุกชนิดด้วยความขยันและอดทน

5. ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น เป็นความเชื่อเนื่องมาจากความต้องการภายในจิตใจตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ต้องการให้ชีวิตมีความสุข ปราศจากสิ่งเลวร้ายทั้งปวง ดังนั้นจึงปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาที่ผสมผสานระหว่างชินโต พุทธ และลัทธิขงจื้อ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ อันเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม ซึ่งมักจะสิงสถิต

อยู่ตามธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ต้นไม้ บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างและศาสนสถาน นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องวิรูปบุรุษ แสดงให้เห็นว่านอกจากสิ่งที่มองไม่เห็นแล้ว มนุษย์เองหากมีความสามารถหรือบุญบารมีพอก็จะช่วยเหลือ ค้ำครอง ปกป้องพวกพ้องได้ ส่วนความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจนั้นเป็นความเชื่ออันเนื่องมาจากความหวาดกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน ผีที่ปรากฏมีทั้งผีดีและผีร้ายซึ่งอาจจะมาคอยช่วยเหลือหรือทำให้คนอยู่ไม่เป็นสุขก็ได้ ความเชื่อเรื่องการแปลงร่างหรือการกลายร่าง อันเป็นผลมาจากสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติซึ่งมีความเชื่อนี้อยู่ในทุกสังคม จึงทำให้ชาวญี่ปุ่นสร้างจินตนาการถึงสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถคาดเดาได้ในรูปร่างต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันเหมือนคนอื่น

6. ประเพณี เป็นความประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติที่ชาวญี่ปุ่นถือเป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน เป็นสิ่งที่ตั้งงามปฏิบัติสืบต่อกันมา นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีวันปีใหม่ และประเพณีไหว้บรรพบุรุษ อันเป็นประเพณีเกี่ยวกับบุคคลเมื่อได้ปฏิบัติก็ถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ตลอดจนญาติมิตรและบริวาร

7. ค่านิยม ทั้งหมดจะเป็นค่านิยมในด้านดี ได้แก่ ค่านิยมในการทำงานด้วยความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา จริงจังต่องาน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ ค่านิยมในการมองโลกในแง่ดี การสร้างสรรค์ รู้จักยืดหยุ่น และยอมรับความเปลี่ยนแปลง ค่านิยมแบบสังคมกลุ่มเน้นการให้ความสำคัญต่อกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ และค่านิยมทางการศึกษา จะเห็นได้ว่าค่านิยมเหล่านี้สร้างคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติของชาวญี่ปุ่นซึ่งคนต่างชาติรับทราบได้ทั่วไป

การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้งหมด 47 จังหวัด นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสั่งสอน สอดแทรกสิ่งต่างๆ ที่ต้องการและให้ความเพลิดเพลินกับคนในสังคมของตนเองแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต อันเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นญี่ปุ่นดั้งเดิมอีกด้วย ชาวญี่ปุ่นสามารถอนุรักษ์ให้ดำรงคงอยู่ได้อย่างดี โดยไม่รู้สึกรัดแย้งหรือล้าสมัยแต่กลับผสมกลมกลืนเข้ากับยุคสมัยได้อย่างน่าอัศจรรย์ ควรแก่การเรียนรู้และนำมาเป็นแบบอย่างได้อย่างดี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไปเพราะอิทธิพล ความเจริญทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ นิทานพื้นบ้านอันเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม สามารถเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของคนในท้องถิ่นประเทศนั้นๆ นอกจากจะเป็นสื่อนำความคิดความเข้าใจ ระหว่างคนในชาติเดียวกันแล้ว ยังช่วยส่งเสริมและเพิ่มพูนความเข้าใจระหว่างประเทศอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้า รวบรวมและวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ควรวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยง ความเหมือนความต่าง และแพร่กระจายของนิทาน
2. ควรรวบรวมและศึกษาข้อมูลคติชนวิทยาด้านอื่นๆ นอกจากนิทานญี่ปุ่น เช่น เพลงกล่อมเด็ก การละเล่นพื้นบ้าน สุภาษิต คำพังเพย
3. ควรนำนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจัดทำเป็นตำราเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษาเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจทั่วไป

บรรณานุกรม

Axel Olrik. (1965) **The Study of Folklore**. Alan Dundes; Englewood Clifles. N.J.Prentice-Hall.

Stith Thompson. (1961, 1977) **The Folktale**. New York: Holt, Rinehart and Winston.

柳田國男監修 (1948) 『日本昔話名彙』日本放送協会編. 日本放送出版協会

関敬吾著 (1950-1958) 『日本昔話集成』全 6 卷. 角川書店

関敬吾・野村純一・大島広志編 (1979-1980) 『日本昔話大成』全 12 卷 角川書店

稲田浩二・小澤俊夫編 (1977-1990) 『日本昔話通観』全 31 卷

永田義直編著 (昭 60) 『日本の民話 400 選』金園社

稲田浩二ほか編 (1977) 『日本昔話事典』弘文堂

日本民話の会編 (1983) 『ガイドブック日本の民話』講談社

野村純一ほか編 (1987) 『昔話・伝説小事典』みずうみ書房

稲田浩二 (1988) 『日本昔話通観-28 昔話タイプ・インデックス』同朋舎出版

稲田浩二ほか編 (1994) 『日本昔話事典』縮刷版. 弘文堂

日本民話の会編者』 (2002) 『日本の民話事典』日本民話の会

福娘童話集-世界と日本童話-昔話集

<<http://hukumusume.com/douwa/pc/jap/index.html>> 2009 年 12 月 1 日

1975 年~1994 年、TBS 系列で放送された TV アニメ「まんが日本昔ばなし」の
全話総まとめ、全話あらすじデータベース)

<<http://nihon.syoukokuai.com/modules/minwa/>>

- 日本民話データベース「日本各地の語りの記録」

<<http://www.isc.senshu-u.ac.jp/~thb0309/MinwaDB/katari/Indexkatari.html>>

วิเชียร เกษประทุม. (2546) **นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ, พัฒนาศึกษา.

กิ่งแก้ว อุตถากร. (2519) **คติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ, หน่วยการศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

กุหลาบ มัลลิกามาสม. (2518) **คติชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประคอง นิมมานเหมินท์. (2543) **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จ้านงค์ ทองประเสริฐ (ผู้แปล). (2545) **บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น ภาค 1 - 4**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

จ้านงค์ ทองประเสริฐ (ผู้แปล). (2546) **บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น ภาค 4 (ต่อ) - 5**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

เพ็ญศรี กาญจนโมทย์. (2524). **ชินโต จิตวิญญาณของญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มารสา พงษ์ธนยนต์กิจ. (2542). กลุ่มนิยมกับพฤติกรรมทางสังคมของคนญี่ปุ่น. ในยุพา คลังสุวรรณ

(บรรณาธิการ). **รวมบทความญี่ปุ่นศึกษา** (น.14-20). ปทุมธานี: โครงการญี่ปุ่นศึกษา

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ยุพา คลังสุวรรณ. (2542). **วัฒนธรรมญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ยุพา คลังสุวรรณ. (2547). **ญี่ปุ่นสร้างชาติด้วยความรักและภักดี : ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของสังคม**

ญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : มติชน

เกรียงไกร พัฒนกุลโกเมธ. (2549). แนวคิด บริบททางสังคม และบริบททางวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ปรากฏ

ในภาพยนตร์การ์ตูนของสตูดิโอจิบลิ. วิทยานิพนธ์วารศาสตรมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชุตินา อนุธรรมทัศน์. (2546). วัฒนธรรมญี่ปุ่นในการ์ตูน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ก

ศัพท์านุกรม

คำศัพท์	คำอ่าน	ความหมาย
หมวดชื่อจังหวัด		
函館	はこだて	เมืองฮะโกะดาเตะ จังหวัดฮอกไกโด
宇江城	うえぐすく	ชื่อหมู่บ้านแห่งหนึ่งใน 糸満市 ในหมู่เกาะทางตอนใต้ของจังหวัดโอกินาวา
薩摩の国	さつまのくに	ชื่อเรียกเดิมของจังหวัดคะงะชิมะในพื้นที่ทางทิศตะวันออก
陸奥の国	むつのくに	ชื่อเรียกเดิมของจังหวัดอะโอะโมริ, อิวาเตะ, มียางิ, ฟุคุชิมะ
琉球	りゅうきゅう	ริวกิว ชื่อเดิมของจังหวัดโอกินาวา
壱岐	いき	ชื่อเรียกเดิมของจังหวัดนางาซากิ
対馬	つしま	
大隅	おおすみ	ชื่อเรียกเดิมของจังหวัดคะงะชิมะในพื้นที่ทางทิศตะวันตก
日向	ひゅうが	มียาซากิ
肥後	ひご	คุมะโมโตะ
肥前	ひぜん	ซะงะ, นางาซากิ
豊後	ぶんご	โออิตะ(ตอนกลางและตอนใต้)
豊前	ぶんぜん	ฟุคุโอกะ(ตะวันออก) โออิตะ(ตอนเหนือ)
筑後	ちくご	ฟุคุโอกะ(ตอนใต้)
筑前	ちくぜん	ฟุคุโอกะ(ตอนเหนือและตะวันตก)
土佐	とさ	โคะจิ
阿波	あわ	โทคุชิมะ
伊予	いよ	เอะฮิเมะ
淡路	あわじ	เฮียวโงะ (淡路島)
紀伊	きい	วาคะยามา
周防	すおう	ยามางุจิ
長門	ながと	
備後	びんご	อิโรชิมะ
安芸	あき	
美作	みまさか	โอคายามา
備前	びぜん	
備中	びっちゅう	
播磨	はりま	เฮียวโงะ (西南部)

出雲	いずも	ชิมะนะ
石見	いわみ	
隠岐	おき	
因幡	いなば	ทตโตริ
伯耆	ほうき	
丹後	たんご	เกียวโต
丹波	たんば	
山城	やましる	
大和	やまと	นารา
摂津	せつつ	โอซาก้า
河内	かわち	
和泉	いずみ	
越前	えちぜん	ฟุคูอิ
若狭	わかさ	
加賀	かが	อิซิงะวะ
能登	のと	
越中	えっちゅう	โทยะมะ
越後	えちご	นีอิงตะ
佐渡	さど	มิเอะ
伊勢	いせ	
志摩	しま	
伊賀	いが	อะอิจิ
三河	みかわ	
尾張	おわり	ชิสุโอะกะ
伊豆	いず	
駿河	するが	
遠江	とおとうみ	ยามานาชิ
甲斐	かい	
相模	さがみ	คานางาวา
武蔵	むさし	ซะอิตะมะ, โตเกียว, คานางาวา (ตะวันออก)
下総	しもふさ	ชิบะ
上総	かずさ	
安房	あわ	
常陸	ひたち	อิบะรากิ
近江	おうみ	ชิงะ
飛騨	ひだ	กิฟุ

美濃	みの	
濃信	しなの	นางาโน
上野	かうづけ	กุมมะ
下野	しもつけ	โทะจิจิ
出羽	では	อะกิตะ, ยามาगतะ
หมวดบุคคลและอาชีพ		
お殿さま	おとのさま	โตเมียวเจ้าของที่ดิน
家老	かろう	พ่อบ้านหรือหัวหน้าคนรับใช้ในบ้าน
侍・武士	さむらい・ぶし	ซามูไร/นักรบ
浪人	ろうにん	ซามูไรไม่มีสังกัดหรือคนที่สอบเข้าศึกษาต่อในระดับต่อไปยังไม่ได้
医者	いしゃ	หมอหรือผู้รู้ในการรักษาอาการป่วย
農民	のうみん	เกษตรกร, ชาวไร่ชาวนา, คนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
長者	ちょうじゃ	เศรษฐี, คนรวย, คหบดี
庄屋	しょうや	หัวหน้าหมู่บ้าน, ผู้ใหญ่บ้าน
隠居	いんきよ	ชายสูงอายุวัยปลดเกษียณ
旦那	だんな・こぞう	-คำเรียกสามีของคนที่มีอาชีพค้าขาย -คำเรียกคนงานชายวัยรุ่น หรือคนรับใช้ในบ้านเพศชายวัยหนุ่ม
番頭	ばんとう	หัวหน้าพนักงานขายของในร้านค้า
女中	じょちゅう	คำเรียกแม่บ้านหรือคนรับใช้เพศหญิงวัยกลางคน
仙人	せんじん	นักพรต นักบวช ฤาษี
江戸っ子	えどっこ	คนที่เกิดและเติบโตในกรุงโตเกียว
空海	くうかい	พระนักบวชรูปหนึ่งในสมัยเฮอัน
和尚	おしょう	คำเรียกพระของวัดซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีและมักมีเรื่องกล่าวขวัญถึงบ่อยๆ
山伏	やまぶし	พระธุดงค์
飛脚	ひきやく	ม้าเร็วหรือคนส่งข่าวสารหรือส่งของ
かごと		คนหามตะกร้าโดยสาร คนขนของ ลูกหาบ
木こり	きこり	คนตัดไม้
こじき		ขอทาน
どろぼう		หัวขโมย, โจรลักของ

หมวดเทพเจ้าและภูตผีปีศาจ		
阿弥陀	あみだ	พระอมิตพุทธ (พระพุทธเจ้าของนิกายมหายาน)
観音様	かんのんさま	เจ้าแม่กวนอิม
大黒天	だいこくてん	หนึ่งในเจ็ดเทพแห่งโชคลาภของคนญี่ปุ่น มีลักษณะคือใส่ผ้าคลุมหัวคล้ายถุง แบกถุงผ้าไว้บนบ่าข้างซ้าย มือขวาคือค้อน
蛭子	えびす	เทพแห่งทะเลและปลา ถือเป็นเทพแห่งการค้า เป็นหนึ่งในเจ็ดเทพแห่งโชคลาภของคนญี่ปุ่น
乙姫さま	おとひめさま	เจ้าหญิงที่อาศัยอยู่ในปราสาทมังกร
天女	てんによ	นางฟ้า เทพธิดา
カミナリさま		เทพแห่งฟ้าคำราม
お地蔵さま	おじぞうさま	รูปปั้นเทพเจ้าแห่งความพ้นทุกข์
閻魔	えんま	พญายมบาล
死神	しにがみ	ยมทูต
竜・龍	りゅう	มังกร/กิเลน (หัวเหมือนอูฐ, เขาเหมือนกวาง, ตาเหมือนกระต่าย คอเหมือนงู หูเหมือนวัว หางเหมือนปลาการ์พ ฝ่าเท้าเหมือนเสือ เล็บเหมือนเหยี่ยว)
天狗	てんぐ	ปีศาจจิ้งจอกยาว
鬼	おに	ยักษ์
河童 (カッパ)	かっぱ	สัตว์ประหลาดคล้ายคนผสมกบ มีหัวล้านรูปร่าง อาศัยอยู่ตามห้วยหนองคลองบึง มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปแต่ละท้องถิ่น เช่น 「カワタロウ」、 「ガタロウ」、 「ガラッパドン」、 「カワラボウズ」、 「エンコ(猿)」、 「カウソ(川獺)」、 「ガメ(亀)」
人魚	にんぎょ	นางเงือก (สัตว์ครึ่งคนครึ่งปลา)
やまんば	やまんば	ปีศาจเพศหญิง อาศัยในป่าเขา รูปร่างสูง ตาแหลมคม ปากกว้างถึงกกหู มีเวทมนต์ กินสัตว์ และมนุษย์เป็นอาหาร
ゆうれい	ゆうれい	วิญญาณผี
亡霊	ぼうれい	วิญญาณคนตาย
ひとだま	ひとだま	ดวงวิญญาณ

ろくろっ首	ろくろっくび	ผีปอบคอยาว
一つ目	ひとつめ	ปีศาจตาเดียว, ผีตาเดียว
のっぺらぼう	のっぺらぼう	ปีศาจไร้หน้า, ผีไม่มีหน้า
ヤナムン	ヤナムン	คำเรียกปีศาจของคนท้องถิ่นจังหวัด โอ๊กินาวา
キジムナー		คำเรียกตัวซัปปะ ซึ่งเป็นสัตว์ประหลาด ชนิดหนึ่งของชาวโอ๊กินาวา
หมวดสัตว์		
オオカミ	おおかみ	หมาป่า
ヒョウ	ひょう	เสือดาว
イノシシ	いのしし	หมูป่า
コウノトリ	こうのとりの	นกกระจาบ
トビ	とび	นกเหยี่ยวสีน้ำตาล
ガチョウ	がちょう	ห่านป่า
ふぐ	ふぐ	ปลาปักเป้า
うなぎ	うなぎ	ปลาไหล
金魚	きんぎょ	ปลาทอง
ノミ	のみ	ตัวเห็บ
しらみ	しらみ	ตัวเหา
キツネ	kitsune	สุนัขจิ้งจอก
鱒	なます	ปลาตุ๊ก
狸	たぬき	ทานุกิ, ตัวแรคคูน
しじみ		หอยแครง
หมวดสิ่งของเครื่องใช้		
行灯	あんどん	โคมไฟกระดาษแบบตั้งพื้น
ちょうちん		โคมไฟกระดาษแบบถือและแขวนได้
三味線	しゃみせん	ซอสามสาย
なぎなた	なぎなた	ขงจ้าว (ดาบด้ามยาว)
刀・日本刀	かたな・にほんとう	ดาบ, ดาบญี่ปุ่น
わらじ	わらじ	รองเท้าที่สานจากหญ้าหรือฟางข้าว
羽衣	はごろも	ชุดขนนก, ชุดนางฟ้า
とりい	とりい	ซุ้มประตูหน้าวัดชินโต
井戸	いど	บ่อน้ำบาดาล
水晶	すいしょう	แก้วผลึก, ลูกแก้ว
米だわら	こめだわら	ใบไม้ห่อข้าว

หมวดอื่นๆ		
竜宮城	りゅうぐうじょう	เมืองบาดาล, ถ้ำพญานาค
長屋	ながや	ห้องแถว, เรือนแถว
宿	やど	ที่พักแรม, โรงแรมที่พัก
寺子屋	てらこや	โรงเรียนวัด, สำนักวิชา
火の用心	ひのようしん	ระวังเพลิงไหม้
指南	しなん	ผู้ชี้แนะ, ผู้กำกับ
助太刀	すけだち	ผู้ช่วยรบ, ผู้ช่วยแก้แค้น, ผู้ช่วยงาน
百物語	ひゃくものがたり	นิทานร้อยโคม
けち	けち	คนขี้เหนียว, จอมตระหนี่
儉約家	けんやくか	คนมัธยัสถ์, คนประหยัด

ภาคผนวก ข

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

ตาราง การจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบการจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านของสตีล ทอมป์สัน

นิทานมหัศจรรย์	นิทานชีวิต	นิทานวีรบุรุษ	นิทานประจำถิ่น	นิทานอธิบายเหตุ	นิทานเทวปกรณัม	นิทานคติ	นิทานเรื่องสัตว์	นิทานมุขตลก	นิทานศาสนา	นิทานเรื่องผี	นิทานเข้าแบบ
1.แมวที่แย่งหีบสมบัติคืนให้	1.ปราสาทฮิคุโมะ 2.ต้อนรับสู่โลกหน้า	1.ฉลามกินคนกับพระหมอ 2.ทานุคิ	1. พลังวิญญาน จิ้งจอกสีดำ 2.บ้านพิศวงในหุบเขา 3.การแก้แค้นของตัวนาก 4.ผีเสื้อแห่งชะโอ	1.พานัมบะกับเบนัมบะ 2.กระต่ายที่ไปยังดวงจันทร์ 3.ทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม 4.พระที่กลายเป็นปลาวาฬ 5.หญิงผมยาวกับหนวดปลาตุ๊ก 6.เมียที่ไม่กินข้าว 7.เสียงหัวเราะตอนกลางคืน 8.วัวดำที่ไร้ความหวัง 9.หมึกยักษ์กับหัว 10.เทพเจ้ากลายเป็นกบ	1.ยูกิงโกะที่ละลายหายไป 2.คุณตาอายุยืน 3.เทพเจ้าคิชิโบชิน 4.เทพเสื้อฟ้าสีขาว 5.ชายขี้เมา 6.โมจิแสนน่ากลัว 7.ภูเขาแห่งการทอดทิ้ง 8.การข่มขู่ของเทพเท็งงู 9.ชายกลายเป็นสุนัข 10.เทพเจ้าแห่งดวงดาว ผู้เอาแต่ใจ 11.เทพเจ้า	1.เมล็ดกล้วยเหลืองกลมดิก 2.ฟักทองของเจ้าแมวจิ้งจอก 3.รูปปั้นกางร่ม 4.แข่งกันขี่เกี้ยว 5.รูปสลักจิโซแทนคุณ 6.เจ้าสาวแมว 7.แมงมุมสาว 8.คุณตาแค้น 9.พระที่กลายเป็นวัว 10.แม่เลี้ยงกับเทพโซจิ 11.เด็กชายที่ถูเหวี่ยงขึ้น	1.ทานุคิขี้เมา 2.เห็ดพิษของหมาจิ้งจอก 3.เบ็ดหาง 4.ลิงยักษ์ที่กินคน 5.สงครามระหว่างลิงกับปู 6.ภูเขาคาจิคาจิ 7.สุนัขจิ้งจอกกับทา 8.หม้อจุนอันกับฝาแฝด 9.เสียงร้องของแมว 10.หม้อต้มชาแทนคุณ	1.ฝ่าหม้อ 2.ปาตะปาตะกับฟูฟู 3.การโกหกอย่างมีศิลปะ 4.ชาบูโรจอมเซ่อถูกขโมยข้าวปั้น 5.ชายฉลาดกับสุนัขจิ้งจอก 6.ช่างไม้และโอนิโรคุ 7.หลังคารั่ว 8.ผายลมจัดการขโมย 9.คนประหลาดที่นำเกรงขาม 10.หัวมันที่หมูนกลิ้ง 11.ชื่อแต่ของแถม 12.กระสอบ	1.วัวแดงผู้รอดชีวิต 2.การแทนคุณของไก่ 3.เศรษฐีพระพุทธรูปไม้ 4.ชายที่ให้พระยิ้มมือ 5.การกลับมาเกิดของลูกสาว 6.การข่มขู่หญิงสาว 7.เจ้าแม่กวนอิมกับเจ้าเมือง 8.เทศกาลดอกไม้ของเท็งงู 9.พระที่เกิดจากไข่ 10.แม่น้ำที่	1.กลัวความตาย 2.ลมหายใจของวิญญาน 3.สุนัขจิ้งจอกที่ปรากฏบนประตู 4.มือเท้ายาว 5.วันที่ไม่ได้เข้าไปในภูเขา 6.โอเอเรียวสาวสวยที่หายตัวไป 7.สาวภูเขา 8.คำสาปแข่งของคิคุ 9.หญิงที่เดินบนเพดาน 10.จดหมายจากวิญญาน 11.ผีทะเล	1.ตดเพียงครั้งเดียวทำให้ตายหมู่ 2.อันจิกกับคิโยะฮิเมะ

13.ยักษ์หัวเราะ	ลิงโดยใช้ปัญญาของลูกสาว	11.ราชา	10.นางแอนกับลูกสาว	ตกจากมังกร	ไปบนสวรรค์	11.ผีไล่ขโมย	ข้าวใส่เงิน	ไม่มีน้ำ	12.ผีคอยาว
14.เด็กขายน้ำมูกย้อย	12.มหาเศรษฐีจากการซื้อความฝัน	12.จะหกแล้ว	11.อ่างอาบน้ำน้ำสะอาด	13.เวทาศึกษาเด็กที่พูดไม่ได้	13.ความเกรงใจ	12.ทาโนะคิ	13.คำโกหกสุดท้าย	11.คุณคนปีระกับลูกม้า	13.หญิงสาวที่พบในทะเล
15.พวกเด็กๆกับเด็กกลม	13.คำขอบคุณของเจ้าของร้านขายข้าว	13.ชุดมันกลายทอง	11.อ่างน้ำสะอาด	14.ไม้คทา	13.ความเกรงใจ	13.สุนัขจิ้งจอกส่งสาร	14.ยอดฝีมือจอมโกหก	12.ต้นไม้ที่แตกสาขาของพระพุทธเจ้า	14.เต็มไปด้วยลูกตา
16.เด็กขายน้ำเดียว	14.กุเขาที่ขม	14.ขามูไรเนื้อปลา	12.มะเขือทอง	15.ไม้คทา	14.คนเลวกับงูเผือก	14.สุนัขจิ้งจอกกับกระต่าย	15.โรงเตี๊ยมขิง	13.พระพุทธเจ้ากับยักษ์	15.แมวทำร้ายเจ้าเมือง
17.บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	15.การตอบแทนบุญคุณของเพื่อน	15.ไก่ฟ้าไม่ชนก็ไม่ตาย	13.คำร้องที่ไม่สามารถอ่านเขียนได้	16.เทพเจ้า	15.เกรียนไฟ	15.มังกรสาวแสนสวย	16.โบทาโร่	14.เทพเจ้า	17.ชนของปีศาจ
18.ฟักทอง	16.นกกระสาทนต์ของคุณ	16.เสาของปราสาทมารุโอะ	14.นกกระจอกกับนกหัวขวาน	17.เทพเจ้า	16.กำปั้นรางวัล	16.คนรักสุนัขแจ้งการพึ่งทลายของภูเขา	17.งูปีนท้องฟ้า	15.แมวที่ต่อสู้กับผี	18.เชือกกระโดด
19.เหยี่ยวสีทอง	17.ปลาไหลที่แปลงร่าง	17.กลองที่ทำจากต้นกล้วย	15.สะพานข้ามห้วย	18.เทพธิดากับเทพ	17.ขามข้าวที่ล้ำค่า	17.ปราบตะขาบยักษ์	18.หามาปาผู้รอดชีวิต	19.ห้องลับ	19.หญิงสาวที่อยู่ในคุก
20.คุณตาเป็นนก	18.ชายหนุ่มที่นอนสามปี	18.แมวขงหวัดเอจิมะ	16.โคสุเกะผู้ปลดปล่อย	19.เทพธิดากับเทพ	18.ชวานา	18.ม้าที่พูดภาษามนุษย์	19.ห้องลับ	20.งอบที่ถูกลืมไว้ในท้อง	20.ดอกบานเช้า
21.ตะเกียงผี	19.เงินทำบุญงานศพ	19.แมวขงหวัดเอจิมะ	17.ครุฑ	20.เทพธิดากับเทพ	19.ชวานา	19.การตอบแทนคุณของม้า	20.งอบที่ถูกลืมไว้ในท้อง	21.อีกากับงูทชี	21.บ้านผีสิง
22.พระเจ้าให้เที่ยงยิ้มมือ	20.กลุ่ม	20.แมวขงหวัดเอจิมะ	18.ครุฑ	21.เทพธิดากับเทพ	20.ชวานา	20.การตอบแทนคุณของม้า	21.อีกากับงูทชี	22.แมวที่ต่อสู้กับผี	22.เด็กที่ถูกลักพาตัวไปโดยเที่ยง
23.รูปแกะมังกรที่มีชีวิต		21.แมวขงหวัดเอจิมะ	19.ครุฑ	22.เทพธิดากับเทพ	21.ชวานา	21.การตอบแทนคุณของม้า	22.แมวที่ต่อสู้กับผี	23.งอบที่ถูกลืมไว้ในท้อง	23.เด็กที่ถูกลักพาตัวไปโดยเที่ยง
24.สถานที่เดินรำของแมว		22.แมวขงหวัดเอจิมะ	20.ครุฑ	23.เทพธิดากับเทพ	22.ชวานา	22.การตอบแทนคุณของม้า	23.งอบที่ถูกลืมไว้ในท้อง	24.อีกากับงูทชี	24.โมเรียที่ไปรับซากศพ
25.ชวานาที่ยืมจากท่านอินริ		23.แมวขงหวัดเอจิมะ	21.ครุฑ	24.เทพธิดากับเทพ	23.ชวานา	23.การตอบแทนคุณของม้า	24.อีกากับงูทชี	25.งอบที่ถูกลืมไว้ในท้อง	25.การแปลงกายของคนที่ยืมจากบ้าน
26.ไข่ปลา		24.แมวขงหวัดเอจิมะ	22.ครุฑ	25.เทพธิดากับเทพ	24.ชวานา	24.การตอบแทนคุณของม้า	25.งอบที่ถูกลืมไว้ในท้อง	26.อีกากับงูทชี	26.หญิงสาวหิมะ

ของยักษ์	ค้าขายซาเก่า		ฮาโกเนะ	21.ต้นคะระจ		กับตัวทานาคิ	23.ปราบ	กินคน		26.ขบวน	
27.ขานหนุ่ม	ใหม่		24.ต้นไม้	จิ		24.ความเศร้า	ตะขบยักษ์	28.เจ้าเมือง		พาเหรดของ	
ที่ถูกโกนผม	21.พ่อหนุ่ม		ใหญ่ที่ปก	22.หอย		โศกของห่าน	24.บทเรียน	กับปลาโท		ม้าหัวขาด	
28.เมียแปลง	นักเที่ยว		คลุมหมู่บ้าน	23.หินโคโบชิ		ป่า	ของทานาคิ	อย่างเกลือ		27.ผีซีหลัง	
ร่างเป็นงู	22.น้องตอน		25.ขบวน	24.หินทานาคิ		25.แสงไฟ 7	25.คุโรสะสุ	29.สามคน		28.กระดุก	
ยักษ์	เข้ากับน้อง		ของลูกไฟ	ของเกินจิ		สี	เกะอินาริ	ร้องไห้		ชาวที่กอดไว้	
29.ชายหนุ่ม	ตอนเย็น		ประหลาด	25.หลุมใส่		26.เด็กหนุ่ม	26.หมาป่า	30.เงาของ		ไม่ยอมห่าง	
ที่เข้าไปใน	23.หน้ากาก		26.ผีปลาไหล	จุมุกของเท็งงู		ช่วยให้	โดนหลอก	ใบไม้ต้นหญ้า		29.ชาโมโร่ผู้	
ขวดสาเก	เท็งงูกับหญิง		27.เงินที่ถูก	26.ขับปะขอ		หมู่บ้านรอด	27.แมวที่เจ้า	31.ขนม		ปราบหมาป่า	
30.ม้าที่พูด	สาว		ทิ้ง	ฝน		จากน้ำท่วม	หญิงให้มา	ดั่งโงะรำข้าว		30.ปีศาจคอ	
ภาษามนุษย์	24.โมโมทา		28.กุสึกับกา	27.ยาปิดแผล		27.มังกรที่มี	28.การ	ที่อ่างอาบน้ำ		ยาว	
31.แมวพูด	โรจอมซึเกียจ		29.หมาป่าขาว	ดูดดม้า		ชีวิต	ประลองวิชา	32.คุณตา		31.ใยแมงมุม	
ภาษามนุษย์	25.ผิดกัน		กับน้ำพุร้อน	29.ยาสูบ		28.ชมนรก	แปลงกาย	เหม็น		น้ำ	
32.จานประจำ	26.ภาพ		30.ทะเลสาบ	30.เด็กชายที่		29.อิคคิวซัง	ของจิ้งจอก	33.ฟูกอน		32.ปีศาจเท็ง	
ตระกูล	ทะโยะเมซัง		เศรฐ์	ถูกฝังทั้งเป็น		กับการตอบ	กับทานาคิ	จากฟางข้าว		งูกับชาย	
33.ช่างทำร่ม	27.ร้านขาย		31.ป่าของ	31.แมวที่		แทนบุญคุณ	29.ดอกไม้ที่	34.การแก้		นักท่องเที่ยว	
กลายเป็นนก	ส่งหัวไซเท้า		ขับปะ	เหมือนกับหมู่		ของลิง	ร่วงบนหลุม	แค้นของ		33.โชดหิน	
34.ปาฏิหาริย์	28.ดอกไอริส		32.คุณยาย	ป่า		30.คุณยาย	ศพ	จิ้งจอก		ขับปะ	
การนับ 10	ที่ขายเข้าไป		ขับปะ	32.เจ้าเมืองผู้		กับหมาป่า	30.บ้านของ	35.เต่าหู้ที่		34.แสงที่	
35.บุระบุ	หนึ่งวัน		33.ทะนุคิว	ไม่รู้อะไร		31.ความ	แมวที่อยู่	กลับไป		ร้องไห้ตอน	
ระทาโร่	29.พี่น้อง		นักแสดง	33.การ		มหัศจรรย์ของ	กลางป่า	แข็งแกร่งไม่ได้		กลางคืน	
36.ตากินม้า	ฝึกปรีอผีมือ		เร่ร่อน	ทะเลาะกัน		การขายปลา	31.ผึ้ง แมง	36.ผีโอะจิโอะ		35.ปีศาจเท็ง	
37.ร้านย้อม	30.เรื่อง		34.วิญญาณ	ของเต่าเจ็ยว		ซาบะ	มุมและมด	37.เทวรูป		งูกับชาย	
ผ้ากับนกฮูก	ของเนทาโร่		สาวท้อง	กับเต่าหู้		32.ลิงกับการ	32.สิบสอง	หินจิโซ		นักท่องเที่ยว	
38.คำบอก	31.การ		35.หัวขโมย	34.คุวังคุวัง		ใช้หอก	นักซ์ตรกับ	38.ภาพวาด		36.คุณยาย	
เล่าจากโลก	ทำนายของ		กับมันหวาน	35.สุนัข		33.คนหนุ่มที่	สงครามทา	หนังสือปลาวาฬ		หายตัวไป	
หน้า	โยซาคุ		36.แมวกลาย	จิ้งจอกแปลง		กลายเป็น	นุติ	39.รองเท้า		37.ทนรอไม้	

39.พระสูตร ของหัว กะโหลก	32.น้ำมัน ของเสือ	ร่างเป็นอุกฤษะ	ร่างเป็น ภรรยา	นกกระจอก	33.การไป ไหว้พระที่คุ มาโนะ	ฟางที่ยาว เกินไป	ไหว
40.กอนเบ นักจับ นกเป็ดน้ำ	33.เสียงของ บุปโปโซ	37.การจับ ปลาไหลของ อิโคะอิจิ	36.ซากุระ วันที่ 16	34.คนตระหนี่ ที่พันธุ	34.แมวกับ เสือกัก	40.หลังคา เสือดาว	38.โคมไฟ
41.สุทาโร่ กับโจทาโร่	34.กินข้าว กลางวันฟรี	38.ความลับ จากนางเงือก	37.เต่าหู่ที่ เป็นถั่วไม่ได้	35.กอด ซากุระกับอิ โกะอิจิ	35.การ เต้นรำของกุง หมึกยักษ์ และปักเป้า	41.คนโกหก สามคน	39.ศพที่ กลับมา
42.ลูกสาวที่ แต่งงานกับงู ยักษ์	35.ตอนที่ กำจัดหนู	39.ช่างตุ๊กตา แห่งแคว้นอาะ	38.ทำไมกัน ลิ่งจึงเป็นสี แดง	36.รองเท้า เกียะล้ำค่าที่ แปลก	36.เหรียญ นำโชคของ ลิ่ง	42.ต้นไม้โมจิ	40.เด็กน้อย กลางสายฝน
43.เทพีรักษา ป่าแสนสาว	36.นอนค้าง คืนกับตัว หมัด	40.เงาะเขา อิโมะ	39.ขับปะกับ ขุนนาง	37.หวัชโมย ผจญภัย	44.ซ้อสาหรัย	43.นก กระจอกขี้เมา	41.ปีศาจที่ ประตुरโซ
44.โมโมทาโร่	37.แอปเปิล ให้เพื่อน	41.เจ้าไก่ฟ้า ถ้าเจ้าไม่ซันก็ คงไม่ตาย อย่างนี้	40.คำสัญญา ของคอนส่งสาร และขับปะ	38.ความขาย หน้า	45.เด็กชื่อยาว	44.ซ้อสาหรัย	42.คำขอของ วิญญาณ
45.เนทาโร่ นอนหลับ3ปี	38.ของฝาก จากทะเล	42.ขบวน พาเรตของ ม้าหัวขาด	41.เหตุผลที่งู กินกบ	39.รู้จักอายุ	46.ทานุคิ	45.เด็กชื่อยาว	43.รอยเท้า ของวิญญาณ
46.ยักษ์สาว แห่งถ้ำอาคิ โยชิ	39.คุณชาย คนเดียว	43.เทศกาล ดอกไม้ของ เหิงงู	42.เกาะที่จม อยู่ใต้ทะเล	40.ภรรยา ปลาทะเล	47.ทาจิว	46.เด็กชื่อยาว	44.ผีเสื้อที่ บินไปบินมา
47.ซามูไรบิน กลับบ้านเกิด	40.หัวขโมยอิ โคอิจิ	44.เทพนิโอ เปลี่ยนใจ ของโจจะได	43.เต่าตอ แทนบุญคุณ	41.คนรวย ปลาวาฬ	48.หมีปลา โตะโจ	47.จ้าว	45.ขาข้าง เดียวของสัน เขา
48.ลานซูไม่ ตัวทาก	41.ตรงของ แปดคน	45. รูปปั้น หินนิโซซ่าวปั้น	44.เรือหา ปลากับยาย แก่ปากฉีก	42.แข่งกัน ทำงานไว	49.นอรรอ โซคลาก	48.จ้าว	46.ปีศาจต้น มะกอก
49.จดหมาย ประหลาด	42.ขาหลัง เบา	46. ป่อน้ำร้อน โคโบโยชิมิสึ	45.หมู่บ้านที่ ไม่กินแตงกวา	43.ผู้ชายสู้กับ งูยักษ์	50.อากาศ ฤดูใบไม้ผลิ	49.จ้าว	47.สติปัญญา ของเจ้าเมือง คนใหม่
50.อุระชิมะ ทาโร่	43.ร่วมมือชีวิต ของอิโคะอิจิ	46. การปราบ งูเหลือม	46. การปราบ งูเหลือม	44.หินที่ กระโดดฆ่าตัว ตาย	51.คำสัญญา ของเจ้า อาวาส	50.จ้าว	48.ม้าไม่มีคอ
	44.กระสอบ ข้าวรางวัล			45.การตอบ	52.ของฝาก ที่น่ากลัว	51.คำสัญญา ของเจ้า อาวาส	48.ปีศาจโอ ราบี
							49.ผีที่ให้

51. มังกรสาว ไอสุวะ	45. น้ำตก พระจันทร์ เสี้ยว		แห่งทุ่งมิคา กะฮาระ	47. หล่อย่อย ของ		แทนคุณของ หมาป่า	สอนมาจาก ราชามังกร	53. บทสวด หนู		สมบัติล้ำค่า
52. ความ วุ่นวายใน นรก	46. เงินของ ทารก			48. บทเรียน ของทานุกิ		46. คุณยายที่ กลายเป็นนก	43. ปราสาท เคลื่อนที่	54. โอะคามุสุริ		50. เสี่ยง หัวเราะที่ตั้ง มาจากหุบ เขาลึก
53. เด็กน้อย เป็นเท็งงู	47. คุณตา ชื่อสัตย์			49. สะพานชื่อ ชายมิโซะ		47. โดโมะโค โมะยังทำไม่ได้	44. ขับปะกับ วัดจูเอ็นเซ็น	55. เสื้อฟาง ของเท็งงู		51. ฝี่ กลายเป็นผล บ๊วย
54. ทานุกิ อยากได้ผ้า เป็นคน	48. ทรายเป็น เศรษฐี			50. ไทที่ลิงเอา ไปฝังไว้		48. มหาเศรษฐี เผ่าถ่าน	45. ของขวัญ ของขับปะ	56. เทียนไข ลูกชิ้นปลา		52. การแก้ แค้นของคิจิมุ นา
55. เสี่ยงโค โตะแห่ง ทะเลสาบ มังกรขาว	49. น้ำตกที่ เลี้ยงดู คนชรา			51. ลิงบาบูน ประลองกำลัง กับแก๊งสุเกะ		49. สัญญา สงบศึกของ ขับปะ	46. กบแทน คุณ	57. เหล้า หวาน		53. การไป ไหว้พระของ ลูกสาว พี่เลี้ยงเด็ก
56. ปีศาจ ภูเขากับดาบ ขั้นดี				52. เทพเจ้าลิง		50. เทพเจ้าลิง	47. ข้าวปั้น สองก้อน	58. จ้องเขม่ง		54. การไป ไหว้พระของ ลูกสาว พี่เลี้ยงเด็ก
57. ก้อนหิน นำโชค				51. เจ้าหนูซูโม่		51. เจ้าหนูซูโม่	48. สุนัข จิ้งจอกสอน	59. เรื่องที่ เป็นไปไม่ได้		55. พลังที่ ได้มาจากผี ท้องกลม
58. ยักษ์ใน เทศกาล โปรยถั่ว				52. ต้นไม้ดีใจ ต้นไม้เสียใจ		52. ต้นไม้ดีใจ ต้นไม้เสียใจ	49. การ ลงโทษสุนัขที่ ฆ่าคน	60. สอย ดวงดาว		56. รอยเท้า ของวิญญาณ
59. นางเงือก กับคลื่นยักษ์ สินามิ				53. คำเรื่อง ข้ามฝาก		53. คำเรื่อง ข้ามฝาก	49. การ ลงโทษสุนัขที่ ฆ่าคน	61. ซึ่ม่า		57. เต็มไป ด้วยลูกตา
60. ปีศาจ ต้นมะกอก				54. ชุป นกเบ็ดน้ำ		54. ชุป นกเบ็ดน้ำ	50. ภรรยา แมว	62. ถึงแม้จะ อยู่ห่างไกล		58. บ้ายผีสิง
				55. ข้าวกล่อง ขี้เกียจ		55. ข้าวกล่อง ขี้เกียจ	51. ไก่กับ มังกร	63. ชื่อไหน ของว้าว		59. ปีศาจน้ำ
				56. ไก่ฟ้า		56. ไก่ฟ้า	52. ของมีค่า กับหมาและ แมว	64. ห่วงจมูก ของว้าว		
				57. วิวคำที่หนี ออกไป		57. วิวคำที่หนี ออกไป	53. จิ้งจอก ตอบแทนคุณ	65. การขึ้น สวรรค์		
				58. เด็กชายฮิ โคะอิจิกับ ตาคินซาคุ		58. เด็กชายฮิ โคะอิจิกับ ตาคินซาคุ	54. การขึ้น สวรรค์	66. การขึ้น สวรรค์		
							55. จิ้งจอก ตอบแทนคุณ	67. เต่าถ่าน มหัศจรรย์		

61.ลิงกับการ ใช้หอก					59.กระดาดที่ ตัดไม้ขาด	54.กระต่าย ขาวแห่ง อาณาจักรอิ นาบะ	68.ปูเต่าถ่าน กับทานุคิ โบราณ		ที่ไปรับซาก ซากศพ
62.เด็กชาย หนึ่งนิ้ว					60.จิตใจที่ เมตตาของอิค คิวซัง	55.ตำนาน อูระชิมะทา โร่แห่งเขาทา เตะยามะ	69.จำนำเห็บ เหา	60.กูดอกไม้ ที่แปลงร่าง เป็นหญิงสาว	
63.อิราชิมะ ทาโร่แปดคน					61.ปู่กับคุณตา	อูระชิมะทา โร่แห่งเขาทา เตะยามะ	70.ประตู่ ศาลเจ้า ทองคำ		
64.ยักษ์ แปลงกาย เป็นคนหนุ่ม					62.นกขมิ้มโมจิ สีขาว		71.รูป แกะสลักหนู		
					63.นกระจอก ถูกตัดลิ้น		72.จับนกเปิด น้ำสลิปตัวด้วย น้ำเต้า		
							73.แมลงตาก แห้ง		
							74.ซาเกาลัด ลูกพลับ		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ (ภาษาไทย)

นายณภสินธุ์ แผลงสร

ชื่อ (ภาษาอังกฤษ)

MR. NAPASIN PLAENGSORN

เกิดวันที่

22 กันยายน

ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น

สถานที่ทำงาน

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โทรศัพท์ 02 - 260 - 1770 - 7 ต่อ 16247

e-mail : napasin@swu.ac.th

ประวัติการศึกษา

-Master of Arts in Japanese Studies (Linguistics)

Tokyo University of Foreign Studies (Tokyo Gaikokugo Daigaku), Japan

-Certificate in Japanese Language and Japanese Studies, Asia University, Tokyo, Japan

-ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

บทสรุปผู้บริหาร

ชื่อโครงการ

(ภาษาไทย) วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

(ภาษาอังกฤษ) An Analysis of Japanese Folktales

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) ไว้เป็นภาษาไทย
2. เพื่อวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik)
3. เพื่อวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นจากนิทานที่ได้รวบรวมและจำแนกประเภทไว้ทางด้านครอบครัว อาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม

ที่มาของการวิจัย

แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี แต่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่น ดังจะเห็นได้จากนิทานพื้นบ้าน (民話—Minwa) เป็นสิ่งที่ชาวญี่ปุ่นได้เล่าถ่ายทอดปากต่อปาก จากชนรุ่นหนึ่งสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งสืบต่อกันมานาน เมื่อมีตัวอักษรใช้แทนคำพูดจึงได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นิทานพื้นบ้านจึงเปรียบเสมือนแหล่งรวมความสุข ความฝัน และจินตนาการ ตลอดจนเป็นผลผลิตจากความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ของคนในสังคมที่สามารถสะท้อนสภาพสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของชาวญี่ปุ่น ที่เล่าถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีความน่าสนใจยิ่งเพราะญี่ปุ่นเคยผ่านช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่ทุกข์ยาก นานัปการ แต่ชาวญี่ปุ่นยังอนุรักษ์และเผยแพร่นิทานพื้นบ้านของตนไว้ได้พร้อมๆ กับการพัฒนาประเทศจนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกได้ในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งเป็นที่ประจักษ์กันไปทั่วโลกว่า ชาวญี่ปุ่นยังคงยึดมั่นและรักชาติวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองไว้ได้อย่างดี เช่น ความขยัน ความอดทน ความจริงจัง ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จากนิทานพื้นบ้านยังคงเป็นสิ่งที่นิยมเล่าขานฟังในหมู่ชาวญี่ปุ่นทั่วทั้งประเทศ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่เคยศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่นผู้วิจัยเห็นว่า มีการเผยแพร่นิทานพื้นบ้านในสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ เช่น หนังสือ รายการทีวี รายการวิทยุ วิซีดี ดีวีดี เว็บไซต์ หรือแม้แต่ในโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นยังได้รับความสนใจศึกษาทั้งเพื่อเสริมความรู้ส่วนตนและเพื่อค้นหาความรู้จากนิทานของผู้สนใจในหลายประเทศอีกด้วย

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจึงมีคุณค่าควรแก่การศึกษาและวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง เพื่อเป็นองค์ความรู้ ในการทำความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้ดียิ่งขึ้นสำหรับชาวไทยด้วยเช่นกัน เพราะนิทานญี่ปุ่นเป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิด จินตนาการ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีของชาวญี่ปุ่นที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังที่นักคติชนวิทยาได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญไว้ว่า นิทานมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้การศึกษาก็ให้ความบันเทิง และเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคม วัฒนธรรมแต่ละแห่งประสงค์ เพราะนิทานพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ควรสนใจศึกษาค้นคว้านิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเพื่อที่จะทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ของคนพื้นบ้าน ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีการพัฒนาด้านจิตพิสัยดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นของคนไทยยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่มีนักวิชาการไทยศึกษาหรือวิเคราะห์นิทานญี่ปุ่นอย่างเป็นระบบตามหลักวิชา ทำให้ขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องและลึกซึ้งเกี่ยวกับนิทานญี่ปุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นซึ่งเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ว่านิทานสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้เพื่อเข้าใจวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น อันสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับญี่ปุ่นในเชิงลึก อีกทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองประเทศให้ก้าวหน้าและมั่นคงยิ่งขึ้นต่อไป

การดำเนินงานและผลงานที่ได้รับจากการวิจัย (โดยสังเขป)

งานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น” สามารถสรุปการดำเนินงานและผลงานวิจัยได้ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากข้อมูลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นซึ่งมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว และจัดทำดัชนีของข้อมูลนิทาน ถอดความและแปลนิทานแต่ละเรื่องเป็นภาษาไทยโดยสังเขป จากนั้นศึกษาข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมาจำแนกประเภทนิทานตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์สัน วิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริคและวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ชาวญี่ปุ่นที่ปรากฏในนิทาน

ผลการวิจัย

1. การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน

จากการรวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นได้ทั้งหมดจำนวน 505 เรื่อง และนำมาจำแนกประเภทตามรูปแบบของนิทานพื้นบ้านของสตีธ ทอมป์ (Stith Thompson) ได้ 12 ประเภท และเห็นอย่างเด่นชัดว่านิทานมุขตลกมีจำนวนมากที่สุดคือ 74 เรื่อง รองลงมาตามลำดับคือ นิทานมหัศจรรย์ 64 เรื่อง นิทาน นิทานคติ 63 เรื่อง นิทานเรื่องผี 60 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 55 เรื่อง นิทานอธิบายเหตุ 51 เรื่อง นิทานชีวิต 49 เรื่อง นิทานประจำถิ่น 46 เรื่อง นิทานเทพปกรณัม 18 เรื่อง นิทานศาสนา 15 เรื่อง นิทานวีรบุรุษ 8 เรื่อง และน้อยที่สุดคือนิทานเข้าแบบจำนวน 2 เรื่อง

2. การวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค

การวิเคราะห์โครงสร้างนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค สรุปได้ว่า นิทานที่รวบรวมได้มีความสอดคล้องกับกับกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค อย่างน้อย 2 กฎ คือกฎโครงเรื่องเดี่ยวและกฎเอกภาพของโครงเรื่อง ส่วนกฎที่มีนิทานสอดคล้องน้อยที่สุดคือ กฎแบบอย่าง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง มีในนิทานทุกประเภทคือจะเริ่มเรื่องจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากการตื่นเต้นแล้วคลี่คลายไปสู่ความสงบ

2) กฎของการซ้ำ มีการซ้ำเหตุการณ์มากที่สุด การซ้ำในลักษณะดังกล่าวทำให้เนื้อเรื่องมีความหนักแน่นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) กฎของจำนวนสาม จะมีการกล่าวถึงการซ้ำเหตุการณ์ที่เป็นจำนวนสามมากที่สุด

4) กฎของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง จะปรากฏตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง และถ้ามีตัวละครสามตัวจะมีลักษณะสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งตัวละครสองตัว มักมีความสำคัญอาจรวมเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ เช่น พ่อกับแม่ พี่กับน้อง

5) กฎของความตรงกันข้าม จะมีลักษณะตรงข้ามกันคือความดีกับความชั่ว ความเมตตากับความโหดร้าย ผีกับคน คนกับสัตว์

6) กฎของฝาแฝด ในนิทานไม่มีลักษณะที่เป็นคู่แฝดจริง แต่มีลักษณะอื่นคือคู่ที่มีบทบาทเหมือนกัน และตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ได้แก่ คู่ที่เป็นเพื่อนกัน คู่ที่กับน้อง

7) ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย เมื่อจัดลำดับตัวละครแล้วจะเน้นความสำคัญของตัวสุดท้าย ในนิทานตัวละครมักจะเป็นพี่น้องกันหรือเป็นเพื่อนกัน คนสุดท้ายในเรื่องซึ่งอาจเป็นพี่หรือน้อง หรืออีกฝ่ายหนึ่งก็ได้จะมีความสำคัญที่สุด

8) กฎของโครงเรื่องเดียว เนื้อเรื่องของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีหลากหลายแต่มักจะเป็นเหตุการณ์ๆ เดียวดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ ไม่สลับซับซ้อน จึงมีลักษณะสอดคล้องกับกฎข้อนี้มากที่สุด

9) กฎแบบอย่าง เป็นลักษณะที่ต้องเล่าเหตุการณ์ซ้ำแบบเดิม กฎเช่นนี้มีปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นน้อยที่สุด

10) กฎแห่งภาพ มักจะเป็นเรื่องที่น่าประทับใจซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นหรือน่ากลัวก็ได้ บรรยายให้ผู้เล่าเห็นคล้อยตามไปด้วยทั้งภาพและการกระทำของคน ผีและสัตว์ หรือสิ่งของ

11) กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง มักเป็นเรื่องปาฏิหาริย์ สิ่งแปลกประหลาด และมหัศจรรย์ที่เป็นไปได้ในโลกของความเป็นจริง ซึ่งสิ่งนั้นอาจเป็นสิ่งของ คน สัตว์ ผี ปีศาจ หรือแม้กระทั่งพืช

12) กฎเอกภาพของโครงเรื่อง ที่เห็นได้ชัดมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณความดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความมานะอดทน ความรัก และความโง่ของตัวละคร

13) กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก ในนิทานจะเน้นลักษณะตัวละครเอกที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าตัวละครตัวอื่นๆ การกล่าวถึงพฤติกรรมของตัวละครจะปรากฏให้เห็นชัด เช่น ในเรื่องของ ความกตัญญู ความขยัน ความรัก ความกล้าหาญ ความเฉลียวฉลาด ความโง่ ความแปลก ความสามารถพิเศษ

3. การวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

การศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ปรากฏสภาพความเป็นอยู่ด้านสถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม สรุปได้ดังนี้

3.1 สถาบันครอบครัว นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นปรากฏลักษณะครอบครัวทั้งสามประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม ลักษณะครอบครัวเดี่ยวเป็นประเภทที่ปรากฏในนิทานจำนวนมากที่สุด ลักษณะครอบครัวรวมเป็นลักษณะที่ปรากฏในนิทานน้อยที่สุด

3.2 การประกอบอาชีพ นิทานที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ในด้านการประกอบอาชีพของชาวญี่ปุ่นหลากหลาย อาชีพหลัก ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพทำการประมง ปรากฏในนิทานมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบอาชีพ สาวใช้ เฝ้าถ่าน ซามูไร คนขายของเก่า หมอ จิตรกร ส่งสินค้าทางทะเล นายพราน ค้าขาย ช่างไม้ คนตัดไม้ พระ นักบวช นักแสดง เกอิชา ชาวสวน ทหาร รับจ้าง ช่างต่อเรือ ช่างราชการ ขุนนาง

3.3 ความเชื่อ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อหลายเรื่องของชาวญี่ปุ่น ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก ซาติ ภพ ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องวีรบุรุษและรัฐ ความเชื่อเรื่องภูตผี ปีศาจ วิญญาณ ซึ่งมักจะอยู่ตามธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ต้นไม้ บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง และศาสนสถาน และความเชื่อเรื่องการแปลงร่างหรือการกลายร่าง ปรากฏชัดในลักษณะที่สัตว์กลายร่างเป็นคน ผีกลายร่างเป็นคน และคนหรือสัตว์กลายร่างเป็นผีหรือสัตว์

3.4 ประเพณี ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีน้อยมาก และไม่กล่าวถึงรายละเอียด กล่าวเพียงแค่ชื่อประเพณีเท่านั้น ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีวันปีใหม่ ประเพณีไหว้บรรพบุรุษ

3.5 ค่านิยม ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมได้สะท้อนค่านิยมของชาวญี่ปุ่น ดังนี้ ค่านิยมในการทำงาน ในนิทานจะปรากฏเรื่องการทำงานด้วยความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา จริ่งจัง ต่องาน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์

ค่านิยมในการมองโลกใน ในนิทานปรากฏให้เห็นว่าอิทธิพลศาสนาชินโตส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสรรค์ รู้จักยืดหยุ่น และยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามกาลเทศะ

ค่านิยมแบบสังคมนิยม สังคมเน้นการให้ความสำคัญต่อกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน และให้ความสำคัญต่อคนภายในกลุ่มมากกว่าคนภายนอกกลุ่ม

ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ ในนิทานมีเรื่องความจงรักภักดีและการตอบแทนบุญคุณกันเสมอ เพราะสังคมญี่ปุ่นถือว่า บุญคุณเป็นสิ่งที่ต้องตอบแทนถือเป็นหน้าที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งความสำนึกในบุญคุณที่มีต่อธรรมชาติ บรรพบุรุษ บิดามารดา เจ้านาย ครูอาจารย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณที่เคยช่วยชีวิตหรือช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ

ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนลักษณะเด่นที่สำคัญประการหนึ่งของชาวญี่ปุ่นคือเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรมานะพยายามไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ หนักเอาเบาสู้อุตุน เพื่อให้ผ่านพ้นความยากลำบากทั้งปวงได้

ค่านิยมทางการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่านิทานให้คนได้ใช้สติปัญญาความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อาจด้วยกลอุบายหรือวิธีอื่นใดก็ตาม ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับความพยายามในการศึกษาหาความรู้ เพราะความสามารถและปัญญาไม่ใช่คุณสมบัติดั้งเดิมที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดเหมือนฐานะทางเศรษฐกิจและเชื้อสายของครอบครัว แต่ต้องใช้ความพยายามในการศึกษาหาความรู้ให้ตนเอง

การนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้

ผลงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น” สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

1. รวบรวมและจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นไว้เป็นภาษาไทยให้คนไทยได้ศึกษาและเรียนรู้กันอย่างกว้างขวาง
2. ทำให้ทราบลักษณะนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค (Axel Olrik) ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ของคนไทย และสามารถนำไปสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้
3. ทำให้เข้าใจสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นได้อย่างลึกซึ้ง อันเป็นรากฐานสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนไทยกับคนญี่ปุ่น

ผลงานวิจัย/ผลผลิต สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม หรืออื่น ๆ ที่ได้จากการทำวิจัย และมี Impact ต่อสังคม, ประเทศชาติได้รับประโยชน์อะไร

ผลงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น” ทำให้เห็นการจำแนกนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตามทฤษฎีการแบ่งประเภทนิทานของสตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) และกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค (Axel Olrik) ซึ่งยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสามารถนำมาสอน

รายวิชาญี่ปุ่นศึกษาได้ ซึ่งจะทำให้คนไทยเข้าใจรากฐานวิถีชีวิต ความคิดของคนญี่ปุ่นในปัจจุบันจากการศึกษา นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่เกิดจากงานวิจัยคืออุปสรรคที่เกิดจากเวลาทำงาน เนื่องจากขณะทำงานวิจัย ผู้วิจัยมีภาระงานสอน 3-4 วิชา 9-12 คาบต่อสัปดาห์ ทำให้วันเวลาที่กำหนดจะทำงานวิจัยจำเป็นต้องเตรียมสอน หรือปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย หรือบางครั้งจะมีนิสิตเข้ามาปรึกษางานในช่วงเวลาที่กำหนดทำงานวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก ซึ่งเป็นภาควิชาขนาดใหญ่มีจำนวนอาจารย์และภารกิจมากมายที่ต้องบริหารจัดการ จึงทำให้การทำงานวิจัยหยุดชะงักเป็นช่วงๆ ส่งผลให้งานวิจัยล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ควรเพิ่มระยะเวลาในการทำงานวิจัยในสาขาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นร้อยละ 2 ปี เนื่องจากการวิจัยสาขานี้แตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์อย่างละเอียด ผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดระยะเวลาเพื่อให้ได้ผลการวิจัยอย่างชัดเจนเหมือนเช่นการวิจัยเชิงปริมาณ นอกจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นแล้ว อาจารย์บางท่านอาจมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนประจำที่ได้รับมอบหมายจากคณะหรือภาควิชา ก็ทำให้การใช้เวลาในการทำงานวิจัยลดน้อยลงด้วย หน่วยงานเจ้าของทุนวิจัยควรยืดหยุ่นเรื่องเวลาการทำวิจัยให้เป็นไปตามสัญญา โดยคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวนี้ด้วย

งานวิจัยที่คาดว่าจะดำเนินการต่อไป

งานวิจัยที่คาดว่าจะดำเนินการต่อไปคืองานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยง ความเหมือนความต่าง และแพร่กระจายของนิทาน นอกจากนี้ยังมีโครงการรวบรวมและศึกษาข้อมูลคติชนวิทยาด้านอื่นๆ นอกจากนิทาน เช่น สุภาษิต คำพังเพย เพลงกล่อมเด็ก การละเล่นพื้นบ้าน

คณะผู้ทำวิจัย

ชื่อสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภสินธุ์ แผลงศรี หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน

สังกัด สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ตั้ง 114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑ 10110

โทรศัพท์ที่ทำงาน 02 – 260 -1771-7 ต่อ 16247 โทรสาร 02 – 260 – 1914

อีเมล napasini@swu.ac.th

ทุนสนับสนุน

ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประจำปีงบประมาณ 2552

เริ่มงานวิจัย กรกฎาคม 2552

สิ้นสุดงานวิจัย กันยายน 2555